

# Istine i zablude o Hare Krišna pokretu

sa hrvatskog jezika  
prevela i obradila Irena Jovanović

## Uvod

Poštovani čitaoci,  
ova knjiga sadrži odgovore na mnoga pitanja koja ljudi širom sveta gotovo svakodnevno upućuju članovima ISKCON-a (International society for Krishna consciousness / Međunarodno društvo za svesnost Krišne). ISKCON, bolje poznat kao Hare Krišna pokret – je već više od četiri decenije prisutan širom sveta. Iako je puno onih koji su čuli o pokretu – u stvari, relativno malo ljudi zna o čemu se zaista radi. To znamo iz praktičnog iskustva, jer gotovo svakodnevno srećemo ljude koji su vrlo sumnjičavi, zavidni i neprijateljski raspoloženi; i to uglavnom iz jednog jedinog razloga. Vođeni predrasudama koje imaju svoj izvor u netačnim informacijama koje šire sredstva javnog informisanja, anti-kult društva i fanatični pripadnici vodećih svetskih religija – veliki broj ljudi pogrešno misli da se iza Hare Krišna pokreta krije niz nemoralnih aktivnosti, koje su destruktivne za društvo u celini.

Verodostojnost teksta koji sledi - može lako da se proverí. Potrebno je da se jednostavno pročita neka od naših knjiga, koje je napisao A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, i/ili poseti neki od naših hramova, i porazgovara sa nekim od članova našeg društva. Postoji izreka: 'Ako želiš da saznaš kakav je kolač – moraš sam da ga probaš.' Zaista, kakav je smisao i vrednost u donošenju izjava o 'dobrom' ili 'lošem' kolaču, ako ga niste sami probali? Pa i da jeste – čak ni to nije dovoljno, jer još uvek su vam nepoznati sastojci koji se u kolaču nalaze. Razmislite malo; postoji puno komercijalnih kolača koji su veoma ukusni, ali u sebi kriju veliki broj hemijskih sastojaka koji su štetni za organizam. Pri tome mislim na dugački niz aditiva (E brojeva), od kojih su mnogi kancerogeni, ili na neki drugi način pogubni po ljudsko zdravlje. Takođe je nemali broj onih koji stvaraju neželjene, pa čak i fatalne popratne efekte. Šta ovim želim da kažem? Da bi ste znali da li je neki kolač 'ukusan' ili 'neukusan', 'zdrav' ili 'nezdrav' – *neophodno* je da prvo poznajete sastojke od kojih je napravljen, i, konačno – da ga *sami* probate. Da biste poznavali sastojke – *neophodno* je da poznajete *ko* je napisao recept, i *ko* je bio kuvar.

Slično tome, kakva je korist od donošenja bezvrednih izjava o nekim ljudima, ako ih ne poznajete, ne družite se sa njima, i nikada niste pričali sa njima? U ovom svetu je već ionako previše glasina koje se šire kao požar, potpomognut vetrovima sredstava javnog informisanja. Npr. čak i četiri decenije nakon jedne od najvećih svetskih prevara – veliki broj ljudi veruje u to da su ljudi (Amerikanci) bili na Mesecu. Zbog istog takvog širenja glasina pomoću sredstava javnog informisanja, Amerikanci su 30 godina verovali kako je komunizam 'pošast koja će uništiti svet'. (Anketa je pokazala da 87% stanovništva SAD u to vreme uopšte nije imalo pojma - šta je zaista komunizam).

Zbog iste takve lakomislenosti temeljene na glasinama – mnogi ljudi širom sveta veruju kako je Hare Krišna pokret 'opasna sekta koja se bavi ispiranjem mozga', itd. Sećam se kako je 1992. godine, dok sam živeo u Švedskoj, nacionalna televizijska kompanija došla da snimi našu ruralnu komunu. Snimali su različite aspekte našeg svakodnevnog života, i razgovore sa pojedinim članovima komune. Doimali su se prilično prijateljski, i svesrdno su prihvatili poklone koje smo im dali od srca. Ali kada je polusatna emisija bila puštena u eter šest nedelja kasnije – nismo mogli da verujemo svojim očima i ušima. Sastavili su takvu montažu da su od nas napravili najveće budale.

Uveren sam da će tekst koji sledi da razjasni mnoge nedoumice, i rasprši predrasude koje su nastale kao proizvod zavidnih i zlonamernih ljudi. Ja ne tvrdim da su svi članovi ISKCON-a na zadovoljavajućem nivou duhovnih standarda. Svakako, u ISKCON-u ima nesavršenstava koja su manje ili više prisutna, baš kao i u svakoj komuni, instituciji ili društvu u svetu. Pošto me najviše boli laž koja se širi iz zavisti i zlonamere – odlučio sam da napišem ovu knjigu, kako bih sledio svetli primer A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, sveca koji je žrtvovao čitav svoj život u službi čovečanstva - iskorenjivanjem materijalne propagande i (ne)naučnih manipulacija, temeljenih na odsustvu istinskog duhovnog znanja. Njegova veličina i važnost njegovih duhovnih priloga još uvek nije poznata širokim krugovima ljudi, upravo zbog glasina koje šire ljudi čiji sebični motivi izlaze na videlo kada su osvetljeni svetlom duhovnih istina.

Na kraju knjige možete da nađete rečnik sanskritskih i ostalih nepoznatih pojmova, koji će vam biti od naročite koristi ako ne odlučite da knjigu čitate redom od početka.

- 1) Šta je ISKCON (popularno poznat kao Hare Krišna pokret)?
- 2) Ko je A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada (osnivač pokreta)?
- 3) Ko je Krišna?
- 4) Da li Hare Krišna ljudi obožavaju idole?
- 5) Da li je vaišnavizam religija, sekta, kult, ili nešto drugo?
- 6) Da li je Hare Krišna pokret deo hinduizma?
- 7) Šta znači biti vaišnava?
- 8) Koji su uslovi za ulazak i izlazak iz pokreta?
- 9) Šta znači Hare Krišna (maha-mantra)?
- 10) Da li se Hare Krišna pokret bavi ispiranjem mozga?
- 11) Koji su vaši izvori finansijskih sredstava?
- 12) Da li je neophodno da se sve napusti i živi u hramu?
- 13) Na koje načine ISKCON daje svoje doprinose čovečanstvu?
- 14) Vi vaišnave sledite Vede, a odbacujete neka vedska uputstva i zaključke. Zašto?
- 15) Da li su žene u ISKCON-u u podređenom položaju?
- 16) Zašto je neophodno duhovno vođstvo gurua?
- 17) Šta je duhovna inicijacija?
- 18) Mogu li žene da budu duhovni učitelji?
- 19) Da li vi slepo sledite svog gurua?
- 20) Ko danas upravlja ISKCON-om?
- 21) Zašto nosite tako neobičnu, karakterističnu odeću, i znak na čelu?
- 22) Kakav je vaš stav prema seksu?
- 23) Kakav je vaš stav prema homoseksualnim osobama?
- 24) Šta ako se zaljubite u nekoga ko nije član Hare Krišna pokreta?
- 25) Šta vi mislite o nama, normalnim ljudima (koji nismo članovi Hare Krišna pokreta)?
- 26) Zašto vi ne jedete meso?
- 27) Koja je suština vaišnavske filozofije?
- 28) Da li su u Hare Krišna pokretu svi ravnopravni, ili postoji hijerarhija?
- 29) Zbog čega nam je na zapadu potrebna još jedna religija, kada već imamo verodostojnu religiju – hrišćanstvo?
- 30) Koji je vaš stav prema Isusu Hristu?
- 31) Kakav je vaš stav prema drugim religijskim tradicijama?
- 32) Zašto ste toliko protiv moderne nauke?
- 33) Iako govorite protiv materijalnog napretka, istovremeno se koristite naučnim dostignućima i tehničkim pomagalima. Zar to nije dvoličnost?
- 34) Da li bhakti-yoga može da izleči mentalne bolesti, alkoholizam i narkomaniju?
- 35) Zašto bežite od realnosti i ne želite da pogledate istini u oči?
- 36) Zašto vi ne gledate televizor i ne čitate novine? Zar je i to grešno?
- 37) Da li u duhovnom procesu bhakti-yoge ima prostora za vlastitu individualnost?
- 38) Zašto je 'Bhagavad-gita' Bhaktivedanta Swamija Prabhupade bolja od drugih izdanja Gite (od drugih autora)?
- 39) Zašto mislite da su vaše knjige bolje od Biblije?
- 40) Da li vi prisiljavate svoju decu da budu 'Hare Krišna' (vaišnave), ili ona sama mogu da odaberu svoj životni put?
- 41) Da li vi obožavate krave, baš kao što to rade Hindusi?
- 42) Zašto ustajete u 4 sata ujutro?
- 43) Kako izgleda jedan uobičajeni radni dan u vašoj hramskoj zajednici?
- 44) U Hare Krišna pokret dolazi samo sirotinja, i oni koji ne mogu da završe školu. Zar ne?
- 45) Da li je Hare Krišna 'jedini put'?
- 46) Da li član vašeg pokreta može da bude politički aktivan?
- 47) Zašto dosađujete ljudima pevanjem Hare Krišna na ulici?
- 48) Ako bi svi postali kao vi, samo pevali i meditirali – ko bi onda radio za ekonomski razvoj društva?
- 49) Zašto živite izolovano od ostalog društva?
- 50) Ako ne lovite cure uokolo, ne pijete alkohol, i ne gledate televizor – kako se vi uopšte zabavljate?
- 51) Ako je vedska kultura bila tako savršena, zašto je propala?
- 52) Ako je sve tako divno u vašem pokretu, zašto ga neki napuštaju i vraćaju se starom načinu života?

## 1) Šta je ISKCON (popularno poznat kao Hare Krišna pokret)?

ISKCON je duhovni pokret temeljen na drevnoj vedskoj literaturi, nastaloj na tlu stare Azije. Vedska literatura je najstariji izvor znanja u svetu, i zapisana je pre više od 5000 godina. (Reč *Veda* na sanskritu znači *znanje*, ili *mudrost*). Međutim, vedska mudrost je još uvek relativno nepoznata čitaocima sa Zapada. Ta riznica duhovne i materijalne kulture se milenijumima prenosila sa kolena na koleno usmenim putem, sve dok je grupa mudraca predvođenih Šrila Vyasadevom nije zapisala, u delu sveta koji danas nazivamo Indijom. Vede, koje se sastoje od mnogo različitih grana nauke, zapisane su na sanskritskom jeziku, i do današnjeg dana predstavljaju najobimniju zbirku tekstova duhovnog i svetovnog sadržaja. Mnogi ljudi koji su čuli nešto o Vedama, pripisuju im uglavnom samo religijski karakter. Međutim, vedsko znanje ne obuhvata samo filozofiju i duhovnu nauku, već i fiziku, psihologiju, medicinu, umetnost, arhitekturu, astronomiju, astrologiju, istoriju, sociologiju... pa čak i kulinarstvo i borilačke veštine.

Da bi očuvao mudrost vedske književnosti u svom izvornom obliku, za čitaoce današnjice i buduće naraštaje, kao i da bi popularizovao verodostojnu duhovnu nauku – Šrila A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, (1896–1977) je osnovao 1966. godine ISKCON (International society for Krishna consciousness / Međunarodno društvo za svesnost Krišne). Pri pokušaju da ISKCON smeste u određeni istorijsko–kulturni kontekst, mnogi ljudi identifikuju ovaj pokret sa hinduizmom. Ali to je pogrešno, iako pokret za svesnost Krišne i hinduizam dele zajedničke istorijske korene (drevnu kulturu vedske Indije), kao što će biti detaljnije objašnjeno u odgovoru na pitanje 6. Ovaj pokret za svesnost Krišne nije ni u kom slučaju vera ili religija koja se bori za nadmoć nad drugim verama ili religijama, već je duhovno društvo, koje ima za cilj širenje večne duhovne nauke koja dolazi iz božanskog izvora. Ovaj pokret je specijalno namenjen da obrazuje ljude kako da vole Boga.

Duhovnost koja se ovde pominje - nije ona komercijalna duhovnost, ograničena nazivima: *hrišćanstvo*, *islam*, *hinduizam*, *budizam*, itd., – već je to ona duhovnost koja nadilazi sve geografske granice, vrste i boje tela, kao i sektaške podele temeljene na pripadnosti određenoj religiji. Ljudi koji zaista razumeju istinsku duhovnost, ne prave u svetu probleme temeljene na sektaškim podelama, koji se kasnije obično manifestuju u obliku religijske netrpeljivosti, terorizma, ratova, itd.

Mi, članovi ISKCON-a, želimo da vidimo ovaj svet kao mnogo bolje mesto za život, i obrazujemo ljude o spoznaji njihovog pravog, duhovnog identiteta, kao i o procesu koji može da nam omogući da se konačno vratimo u naše istinsko, večno prebivalište – duhovni svet. Zbog toga, u zadnje četiri decenije pokušavamo da obrazujemo ljude o univerzalnim zakonima prirode, i njihovom Stvoritelju. Znajući da nedostatak duhovne mudrosti konačno rezultira ratovima, nasiljem, zagađenjem životne sredine i uništenjem međuljudskih odnosa – ISKCON radi na tome da uzdigne ljudsku svesnost sa materijalnog na duhovni nivo. Svi ljudi koji su zainteresovani za spoznaju vlastitog duhovnog identiteta, mir u svetu, humanizam, ljubav prema životinjskom i biljnom carstvu, očuvanje i restauraciju prirodne okoline, zaštitu ljudskih prava, ukidanje eksploatacije, itd. – mogu da uspešno ostvare svoja nastojanja (ili barem da naprave svoje značajne priloge) kroz ovaj pokret.

Ovaj pokret je namenjen svim osobama koje su svesne da u svetu treba da dođe do značajnih pozitivnih promena na kolektivnom i individualnom planu, te da takve promene mogu da se uspešno ostvare isključivo kroz pravilno razumevanje, i primenu duhovne mudrosti. U stvari, najefikasniji način da napravimo značajnu pozitivnu promenu u svetu je - da kroz duhovni proces *bhakti-yoge*<sup>1</sup> promenimo (duhovno pročistimo) sami sebe. Tek tada ćemo imati dovoljno duhovne čistote, iskustva i znanja da utičemo na pozitivnu promenu mnogih drugih ljudi, baš kao što je to činio Šrila Prabhupada. On je praktičnim primerom pokazao kako duhovna čistota jedne osobe može da rasprši gotovo sve mentalne nečistoće mnogih drugih ljudi (njihovu nižu prirodu, i pogrešna uverenja).

## 2) Ko je A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada (osnivač pokreta)?

Šrila A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada (među svojim sledbenicima poznat kao Šrila Prabhupada) je rođen 1896. godine u Kalkuti, Indija. Prvi put je sreo svog duhovnog učitelja,

---

<sup>1</sup> *Bhakti* znači *ljubav prema Krišni*, a *yoga* znači *povezati se*. Izraz *bhakti-yoga* označava duhovnu disciplinu kojom svesnost može da se uzdigne sa materijalnog na savršeni duhovni nivo – čistu ljubav prema Bogu. *Bhakti-yoga* je praktična primena duhovne filozofije koja se temelji na predanom služenju Boga (Krišne). Ovaj termin će biti detaljnije objašnjen, u tekstu koji sledi.

Šrila Bhaktisiddhanta Sarasvati Thakura u Kalkuti 1922. godine dok je još radio kao mladi hemičar. U to vreme je Šrila Prabhupadovo ime bilo Abhay Charanaravinda De. Već prilikom njihovog prvog susreta, Šrila Bhaktisiddhanta Sarasvati Thakura je zamolio Šrila Prabhupada da pomoću engleskog jezika raširi vedsko znanje po celom svetu. U godinama koje su usledile, Šrila Prabhupada je napisao komentare na *Bhagavad-gitu*, pomagao drugim vaišnavama<sup>2</sup> u njihovim misionarskim aktivnostima, i, 1944. godine, bez ičije pomoći, započeo pisanje i štampanje *Back to Godhead-a*, duhovnog magazina na engleskom jeziku, koji je izlazio dva puta mesečno (taj magazin na engleskom jeziku izlazi još uvek; ako ste zainteresovani, možete više o tome da saznate na web stranici [www.krishna.com](http://www.krishna.com).) Priznajući njegovu filozofsku učenost i devociju, Gaudiya Vaišnava društvo mu je, 1947. godine, dodelilo titulu - Bhaktivedanta.

Kada je imao 54 godine (1950. godine), Šrila Prabhupada se povukao iz porodičnog života. Otputovao je u sveti grad Vrindavanu, gde je živeo u vrlo skromnim okolnostima, u istorijskom hramu Radha-Damodara. Tamo je proveo nekoliko godina, u dubokom studiranju i pisanju. 1959. godine je prihvatio odvojeni red života (*sannyasu*). U to vreme je započeo rad na svom životnom remek delu, opsežnom prevodu i komentarima *Šrimad-Bhagavatama* (duhovnom epu od 18.000 stihova na sanskritu, zapisanom pre više od 5000 godina).

Kada je publikovao prva tri toma *Šrimad-Bhagavatama*, Šrila Prabhupada je došao u SAD 1965. godine da bi ispunio misiju svog duhovnog učitelja. Nakon toga je napisao više od 50 tomova autorizovanih komentara, prevoda i zbirki studija filozofskih i religijskih klasika vedске literature.

Kada je 1965. godine stigao parobrodom u Ameriku, Šrila Prabhupada je bio gotovo bez ikakvog novca. Trebalo mu je skoro godinu dana teškog truda da osnuje ISKCON (Međunarodno društvo za svesnost Krišne). Pre nego što je preminuo (14. novembra 1977. godine), vodio je svoje duhovno društvo, i uspostavio više od stotinu *ašrama* (hramova), škola, instituta i farmi širom sveta. Usprkos svojim poznim godinama, Šrila Prabhupada je u dvanaest godina proputovao čitav svet četrnaest puta, obavljajući svoje misionarske dužnosti. I pored mnoštva intenzivnih i zahtevnih dužnosti, nastavio je sa svojim spisateljskim radom. Njegovi prevodi i komentari sačinjavaju čitavu biblioteku vedске filozofije, religije, nauke i kulture. Šrila Prabhupadove knjige su vrlo visoko cenjene u akademskim krugovima po svojoj verodostojnosti, dubini i jasnoći. Do sada su prevedene na preko 60 jezika, i vrlo su popularne na mnogim univerzitetima, u školama i bibliotekama širom sveta.

Tokom mnogih godina, na stotine naučnika (koji su ili lično sreli Šrila Prabhupada, ili čitali njegove knjige), izrazili su svoje iskreno priznanje njegovih ličnih odlika, i priloga koje je dao čovečanstvu kroz svoja učenja. Na primer, Dr. Harvey Cox, svetski poznati profesor religije sa harvardskog univerziteta, opisuje kako je postepeno prepoznao neprocenjivu vrednost Šrila Prabhupadovih priloga.

"Kada sam prvi put sreo članove Hare Krišna pokreta, bio sam izrazito iznenađen, i pitao sam se - o čemu se radi. Njihova odeća, pevanje mantri i obrijane glave, učinili su mi se 'pomalo' čudnim. Ali kako sam postao sve više upoznat sa pokretom, počeo sam da otkrivam velike sličnosti u suštini onoga što su oni podučavali, i izvornih učenja hrišćanstva, a to je - jednostavno življenje, bez truda za nagomilavanjem materijalnih dobara, osećanje samilosti prema svim živim bićima, i razmena ljubavi. Ja sam zaista impresioniran činjenicom kako su učenja jednog čoveka i duhovna tradicija koju je doneo sa sobom, napravili duboku pozitivnu promenu u životima tako velikog broja ljudi. Po mom mišljenju, Šrila Prabhupadovi prilozi su od izuzetne važnosti, i ostaviće svoj uticaj još mnogo godina."

Šrila Prabhupada je imao 69 godina kada je krenuo na Zapad. U tim godinama se ljudi obično sklopčaju uz neki prozor, pomalo gledaju televiziju, čitaju novine i čekaju smrt. Šrila Prabhupada je živeo vrlo skromno, ali udobno u Vrindavani, i nije imao nikakvog ličnog sebičnog interesa da napusti to sveto mesto koje je toliko voleo, da bi konačno došao u urbanu džunglu degradiranog američkog društva. Materijalno govoreći, sa sobom je imao vrlo malo toga; tek lični prtljag, i 40 rupija (u to vreme vrednost od \$8). Ali sa duhovne tačke gledišta - imao je neprocenjivo bogatstvo; lek i rešenja - za sve ludosti i patnje ovoga sveta.

Po uputstvu svog duhovnog učitelja je došao na Zapad, da bi nesebično podelio riznicu vedске mudrosti, koja je hiljadama godina bila pomno čuvana u posedu drevnih svetaca, mudraca i mistika. Doneo je 'staro vino u novim bocama', tj. bezvremenu duhovnu mudrost, prilagođenu

---

<sup>2</sup> Sledbenici i obožavaoci Krišne se službeno nazivaju - vaišnave. Krišna ima nebrojeno mnogo imena, jedno od njih je Višnu. Vaišnava znači sledbenik Višnu. Na zapadu su vaišnave poznatiji po imenu 'Hare Krišna ljudi'.

ljudima modernog doba. Tokom svog misionarskog rada, bio je nebrojeno puta izlagan neugodnim situacijama, ali je usprkos svim nevoljama postojano nastavio da prevodi vaišnavsku literaturu na engleski jezik. Sedeo je često u parku, i pevao Hare Krišna *maha-mantru*<sup>3</sup>. Počeli su da dolaze i prvi sledbenici, koji su mu pomogli da otvori i prvi Krišnin hram na Zapadu.

Tri puta nedeljno je davao lekcije iz *Bhagavad-gite*; kuvao za goste i služio ih. Tokom dvanaest godina svojih intenzivnih misionarskih aktivnosti, uz sve dnevne dužnosti, redovno je radio na prevodu i komentarima vaišnavskih tekstova. Svoje lične potrebe je sveo na minimum, pa je zato spavao samo oko 4 sata dnevno, kako bi mogao da iskoristi što više vremena za širenje Krišninih poruka čovečanstvu.

Čitav Šrila Prabhupadov život je bio praktični primer - kako treba da se ponaša i razmišlja savršeni duhovni džentlmen. Bio je svetac, vizionar, pisac, filozof, i oličenje svih najuzvišenijih osobina koje neko može da poseduje. Njegov odlazak iz ovog sveta i povratak u duhovni, takođe je bio dramatičan i poučan. U zadnjih nekoliko meseci svoga života, Šrila Prabhupada više nije mogao da pravilno probavlja hranu, i zbog toga je izuzetno malo jeo. Bio je toliko slab i mršav, da je mogao da samo nepomično leži u krevetu. Pošto mu je glas bio gotovo nečujan, njegovi učenici koji su ga služili su držali do njegovih usta mikrofon, kako bi mogli da čuju šta govori. A šta je govorio? Koristio je i zadnje atome svoje energije, prevodeći *Śrīmad-Bhagavatam* za dobrobit svih budućih generacija uslovljenih duša.

Šrila Prabhupada je bio Krišnin izaslanik iz duhovnog sveta, specijalno opunomoćen da iskorenjuje ateizam, lažnu religioznost, i sve ostalo što je povezano sa tim. Na žalost, iako je njegov duhovni doprinos bio izuzetno bogat, mnogi ljudi u svetu još uvek nisu svesni važnosti njegovih duhovnih priloga. Takav je bio čovek - koji je svojim učenjima pomogao, i još uvek pomaže, hiljadama ljudi širom sveta - da ostave ne samo drogu, alkohol i druge grube grešne aktivnosti, već i sebični materijalistički način života, i da postanu duhovni i moralni ljudi, puni vrljih odlika. Kontakti na kraju knjige mogu da vam pomognu da nabavite biografiju Šrila Prabhupada.

Evo popisa nekih Šrila Prabhupadovih neponovljivih dostignuća. Ovaj popis koristim uz odobrenje autora Sri Nandanandana dasa (Stephen Knapp). Preuzet je sa njegove Internet stranice [www.stephen-knapp.com](http://www.stephen-knapp.com)

- 1965. godine, Šrila Prabhupada je po prvi put otputovao van Indije, da bi ispunio želju svog duhovnog učitelja. Na svom putovanju parobrodom, doživeo je dva srčana udara.

- Već nakon godinu dana mukotrpnog propovedanja u New Yorku, uz pomoć grupice svojih učenika - osnovao je ISKCON (International society for Krishna consciousness / Međunarodno društvo za svesnost Krišne). Po prvi put u istoriji je Krišnin *bhakta*<sup>4</sup> uspešno trenirao ne-Indijce u striktnoj disciplini vaišnavizma.

- Službeno je inicirao otprilike pet hiljada učenika, koji su predstavljali veliku raznolikost u nacionalnostima, rasama, etničkim korenima, religioznim tradicijama, društvenim statusima i obrazovanju.

- Osnovao je 108 Krišninih hramova, na šest kontinenata, uspostavio obožavanje Božanstava u svakom hramu, i istrenirao svoje učenike o procesu obožavanja.

- Započeo je tzv. "Sunday Feast" (nedeljne gozbe), besplatno deljenje *prasadama* (produhovljene vegetarijanske hrane), milionima ljudi u svim svetskim ISKCON centrima.

- Osnovao je "Food for Life" (Hrana za život) program, koji se sastoji od besplatne distribucije *prasadama* širom sveta, siromašnim ljudima, beskućnicima, sirotištima, studentima, bolnicama u ratom pogođenim zemljama, itd.

- Stvorio je prvi lanac vegetarijanskih restorana u svetu.

- Svakodnevno je davao lekcije na temu filozofije svesnosti Krišne. Preko 2200 tih lekcija je snimljeno i pohranjeno u arhivu. Danas su na raspolaganju u obliku DVD, VCD i MP3 formata.

---

<sup>3</sup> Zvučna vibracija za oslobođenje uma (*manas* - um, *trayate* - osloboditi). Već vekovima se izraz *mantra* koristi za bilo koju zvučnu vibraciju koja ima duhovna, medicinska ili mistična svojstva. U ovoj knjizi se najčešće koristi izraz *Maha-mantra*, tj. 'velika pesma (zvučna vibracija) za oslobođenje uma' (od kontaminacije materijalnom, iluzornom energijom). *Hare Krišna Maha-mantra* glasi: Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.

<sup>4</sup> *Bhakta* znači - onaj koji ima *bhakti*, tj. nesebičnu ljubav prema Bogu (Krišni). Zbog toga se duhovna disciplina za ponovno buđenje naše uspavane ljubavi prema Krišni - naziva *bhakti-yoga*.

Svi ti video i audio zapisi (na engleskom jeziku) mogu da se naruče preko web stranica [www.krishna.com](http://www.krishna.com) i [www.blsservices.com](http://www.blsservices.com)

- Vodio je na stotine razgovora o nauci i filozofiji svesnosti Krišne sa svojim učenicima, prijateljima i gostima (naučnicima, sveštenicima, novinarima, itd.). Preko 1300 tih razgovora je snimljeno i pohranjeno u arhivu.

- Snimio je dvadeset i četiri albuma drevne duhovne muzike.

- Izdavao je mesečni magazin *Back to Godhead* (koji je započeo sam još 1944. godine). Na vrhuncu svoje cirkulacije, sredinom '70-tih godina, svaki broj magazina je bio prodavan u milionima primeraka širom sveta.

- Učinio je da se sagrade veliki hramovi u Bombayu i Vrindavani, i osnovao duhovni grad u Mayapuru. Svi oni su postali mesta hodočašća od međunarodnog značaja. Sve do današnjeg dana, milioni ljudi iz čitavog sveta dolaze da posete ta mesta hodočašća.

- Osnovao je "Bhaktivedanta Institute", sa ciljem širenja nauke o Krišni u naučnim i filozofskim krugovima. Na taj način je uputio mnoge svetski poznate akademike - u osnove nauke o samospoznaji.

- Osnovao je "Bhaktivedanta Swami Charity Trust", sa ciljem očuvanja i renoviranja svetih mesta, vezanih za pojavu i aktivnosti Šri Caitanye Mahaprabhua<sup>5</sup>.

- Osnovao je komune na farmama, podučavajući načelo "jednostavan život, visoko razmišljanje", naglašavajući važnost zaštite krava, i života u harmoniji sa Bogom i prirodom.

- Trenirao je svoje učenike o kompleksnim temama menadžmenta, filozofije i privatnih problema - u više od 6000 pisama, od kojih je većina sačuvana u arhivi (i koja su štampana u obliku šest knjiga).

- Usprkos svom poodmaklom dobu, spavao je samo oko četiri sata dnevno, kako bi imao što više vremena da se posveti aktivnostima širenja duhovne nauke o Krišni (onako kako je već prorečeno pre više od 5000 godina). Obično bi ustao oko 2 sata ujutru, i nakon kupanja i meditacije bi započeo sa prevođenjem i pisanjem knjiga. Napisao je preko 50 knjiga na temu duhovne nauke o Krišni, koje su do danas prevedene na više od 60 svetskih jezika.

Mnogi uzorni akademici i profesori sa vodećih svetskih univerziteta, pohvalili su Šrila Prabhupadov literarni doprinos. "Encyclopaedia Britannica" je izjavila - da su njegovi obimni prevodi sa izvornog sanskrita i njegovi komentari "zapanjili literarne i akademske krugove u svetu." Taj podvig je još značajniji zbog činjenice da su prevodi i komentari bili na engleskom jeziku, koji nije bio njegov materinji jezik.

- 1972. godine je osnovao "Bhaktivedanta Book Trust" (BBT), sa ciljem masovne proizvodnje svojih knjiga. Do 1976. godine, 55.000.000 knjiga je bilo štampano na 25 jezika. Za jedno štampanje *Bhagavad-gite*, bilo je potrebno 76 železničkih vagona da prevezu potrebnu količinu papira.

- Od 1965. do 1977. godine obišao je svet četrnaest puta.

- Vešto je upravljao ISKCON-om, jednostavno svojim ličnim posetama i pismima, gotovo bez korišćenja telefona.

### 3) Ko je Krišna?

*Krišna* je jedno od nebrojeno mnogih imena Boga. Ime *Krišna* na sanskritu znači - *sveprivlačan*. Iako je Bog *jedan*, On ima neograničeni broj imena. Baš kao što je Sunce jedno, u raznim državama, na raznim jezicima - naziva se različitim imenima. Taj isti objekt se na engleskom jeziku naziva '*Sun*', na talijanskom '*Sole*', na hrvatskom '*Sunce*', itd. U skladu sa vedskom književnošću, koja potiče od samoga Krišne, to mu je ime najdraže. On ima neograničeno mnogo različitih imena, koja opisuju Njegove aktivnosti i odlike. Npr. u islamu se Bog oslovljava imenom Allah, što znači '*veliki*'; u budizmu Buddha, što znači '*inteligentan*' (mudar). Ali Bog nije samo velik i mudar; On poseduje još mnogo više odlika, na osnovu kojih ima i puno različitih imena. Pored toga, On se u različitim vremenima, na različitim mestima,

---

<sup>5</sup> Poslednja, i ne tako davna pojava Krišne je bila 28. februara 1486 godine, u bengalskom selu Mayapur (Indija). Tom prilikom se Krišna pojavio pod nazivom Šri Caitanya (čitaj: Čeitanja) Mahaprabhu. Dok je u Evropi trajala umetnička renesansa i grozničava strast za pokoravanjem 'novog kontinenta' - u Indiji je Šri Caitanya sprovodio masovnu duhovnu revoluciju, koja još uvek ima posredan i neposredan uticaj na tokove religijskog i filozofskog razmišljanja, ne samo u Indiji, već odnedavno i na Zapadu. Pojavio se u ulozi savršenog vaišnave, i tokom 48 godina svog boravka na Zemlji, ispoljio je mnoštvo misterioznih poduhvata, koji su detaljno opisani u pet velikih književnih dela, koja opisuju Njegov život, aktivnosti i učenja.

pojavljuje u različitim oblicima, tzv. *avatarima*<sup>6</sup>, pa zbog toga ima i puno različitih imena – ali ipak, On je **jedan**. Evo, za primer, još nekoliko Krišninih imena, koja se vrlo često koriste u vedskoj literaturi: Govinda, Gopinath, Damodar, Šyamasundar, Kanai, Radha–Raman, Madan–Mohan, Yašoda–kumar, itd.

Krišna postoji u tri aspekta (ali to nije istovetno onome što se u hrišćanstvu pominje kao Sveto Trojstvo). **Prvi** aspekt Krišne se zove *brahman*, sveprožimajući aspekt, koji nema svoj oblik, i koji prožima svekoliku stvorenu kreaciju.

**Drugi** aspekt je *paramatma* (Nad-duša). *Param* znači *uzvišen* ili *vrhovni*, a *atma* znači *duša*, ili - *pravi identitet živog bića*. Gospodin se u obliku *paramatme* nalazi u srcu svakog živog bića, čak i u srcima onih - mikroskopske veličine. *Paramatma* ima dvostruku ulogu. Prva uloga je ta - da neprestano daje uputstva živom biću, u skladu sa vrstom tela u kome je utamničeno.

Nad-duša je ta koja svakome daje znanje, sećanje i zaborav, već u skladu sa individualnim željama. Što je više neko oslobođen materijalnih želja i loših odlika, to više može da prima poruke koje mu šalje Nad-duša (*paramatma*.) Sveci, koji su na visokom nivou duhovne pročišćenosti i odvojenosti od svetovnih užitaka, mogu da konstantno primaju poruke Nad-duše, i komuniciraju sa Njom. Druga uloga Nad-duše je - Njeno svedočanstvo svih naših aktivnosti, misli i želja, kojima stvaramo svoju dobru i lošu *karmu*<sup>7</sup>. Od Krišne ne možemo nikada i ništa da sakrijemo. Nemoguće je da Ga prevarimo. Osim što je On svestan svih aktivnosti, misli i želja svih živih bića, On je, takođe, i savršeni poznavalac sadašnjosti i budućnosti.

Krišna je vrhovni pravednik i dobronamernik svih živih bića. On nikada ne kažnjava one koji to ne zaslužuju. Ljudi koji ne mogu to da prihvate (iako veruju u Boga), imaju ipak vrlo ograničenu veru u Njega. U Njegovom večnom prebivalištu nema mesta za one koji Mu se u potpunosti ne predaju, i čija vera nije savršena.

I konačno, **treći** aspekt Krišne se zove *Bhagavan*, što znači - *izvorna osoba, koja u potpunosti poseduje sva obilja*. Krišna je vrhovna apsolutna **osoba**. Vedaska literatura daje sledeću definiciju Boga: "Bog je vrhovna osoba, koja u potpunosti poseduje šest savršenih obilja – slavu, snagu, bogatstvo, odvojenost, lepotu i znanje." Krišna večno živi na najuzvišenijoj planeti u duhovnom svetu, koji se zove Goloka Vrindavana. Pošto vreme nema apsolutno nikakvog uticaja na Njega – ideja o Bogu kao nekakvom starcu sede brade, koji sedi na oblaku – potpuno je ekstremna suprotnost od apsolutne duhovne istine. U svom duhovnom obliku, Krišna izgleda kao mladić od šesnaest godina. Ali po potrebama svojih zabava - On može da promeni svoje 'doba', i svoj izgled. Šta uopšte Bog radi sve vreme u duhovnom svetu? Zabavlja se, zabavlja se, zabavlja se! I neprestano se zabavlja, u društvu svojih večnih pratilaca. Bogu nikada nije dosadno, kao što bi Mu bilo kada bi morao da samo neprestano sedi na oblaku, i gleda šta rade 'oni mali dole'.

Sigurno se pitate: "A kako se On to uopšte zabavlja?". Opis Krišninih zabava se nalazi u knjizi Šrila A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupade: '*Krišna – izvor sveg zadovoljstva*', I i II deo. U svakom slučaju, preporučio bih vam da prvo pročitate njegovu uvodnu knjigu: '*Nauka o samospoznaji*'.

Poslednja, i ne tako davna pojava Krišne je bila 28. februara 1486. godine, u bengalskom selu Mayapur (Indija). Tom prilikom se Krišna pojavio pod nazivom Šri Caitanya (čitaj: Čaitanja) Mahaprabhu. Dok je u Evropi trajala umetnička renesansa i grozničava strast za pokoravanjem 'novog kontinenta' – u Indiji je Šri Caitanya sprovodio masovnu duhovnu revoluciju, koja još uvek ima posredan i neposredan uticaj na tokove religijskog i filozofskog razmišljanja, ne samo u Indiji, već odnedavno i na Zapadu. Pojavio se u ulozi savršenog vaišnave, i tokom 48 godina svog boravka na Zemlji, ispoljio je mnoštvo misterioznih poduhvata, koji su detaljno opisani u pet velikih književnih dela, koja opisuju Njegov život, aktivnosti i učenja. Od tih pet obimnih književnih dela, najpoznatija je *Šri Caitanya-caritamrita*, koju je krajem 16. veka napisao vaišnavski pesnik i filozof, Krišnadas Kavirađ Gosvami.

Pojava Šri Caitanye bila je prorečena u nekoliko drevnih vedskih spisa, čak i još više negoli pre 5000 godina. Za potrebe ovog teksta, ovde navodim dva proročanstva, iako ih ima još desetak.

"Pojaviću se u dobu Kali<sup>8</sup>, kao sin majke Šaći, u Navadvipu, i povešću moje svete pratioce sa sobom. Ovo je velika tajna, koja neće biti razotkrivena materijalistima.

<sup>6</sup> Avatar znači 'onaj koji silazi' (iz duhovnog sveta).

<sup>7</sup> Karma na sanskritu literarno znači *aktivnost*. Pobožno delovanje stvara dobre karmičke reakcije, kao np. rođenje u bogatoj porodici. Grešno delovanje stvara loše karmičke reakcije, kao npr. rođenje u telu životinje. Zakon karme je presudan faktor za proces reinkarnacije, koji funkcioniše po načelu: 'kako seješ, tako ćeš i da žnješ'.

<sup>8</sup> Kali doba je doba degradacije, koje je započelo pre otprilike 5300 godina, a trajaće narednih 426700 godina.

Jedino će *sadhuima* (svetim osobama) ova tajna biti razotkrivena. ... Ponovo ću da uspostavam načela duhovnosti, i biću poznat po imenima: Krišna Caitanya, Gauranga, Gauracandra, Gaurahari, Šacisuta i Prabhu Gaura. ..." (*Ananta Samhita*)

"U ovom dobu Kali, inteligentni će ljudi obožavati Krišnu grupnim pevanjem Hare Krišna maha-mantre. Ta inkarnacija Krišne će biti žuto-zlatne boje, i uvek će biti u pratnji svojih sledbenika i obožavalaca." (*Šrimad-Bhagavatam 11.5.32*)

Iako je Šri Caitanya Mahaprabhu bio najistaknutija osoba šesnaestog veka, Njegove slave i značaj nisu široko poznate u svetu izvan Indije. Jedan od razloga nedostatka Njegove popularnosti, bila je Njegova minimalna literarna aktivnost. Napisao je svega osam molitava, grupno poznatih kao *Šikšaštaka*, koje jasno razotkrivaju Njegovu misiju i učenja.

S druge strane, Šri Caitanya je uputio svoje najistaknutije učenike (šesticu Goswamija iz Vrindavane) da pišu knjige o nauci o Krišni; zadatak koji Njegovi sledbenici kontinuirano nastavljaju sve do današnjeg dana. Njegove devocijske i duhovne poruke/učenja su osnova filozofije poznate kao Gaudiya Vaišnavizam. Dakle, iako je On ostavio malo toga zapisanog, Njegovi direktni učenici i sledbenici su ostavili neprocenjivo vredno bogatstvo filozofske literature, zapisane za dobrobit budućih generacija.

Naravno, neko može da kaže: "Zašto bi mi verovali da je On bio Bog lično? U svetu već ima toliko mnogo prevaranata, koji tvrde da su Bog, i zbunjuju naivne ljude natprirodnim trikovima." Izvršno pitanje; ali, evo odgovora. U svetim vedskim spisima, koji su (ponavljam) zapisani pre više od 5000 godina, navode se tri dokaza (uslova), koji moraju da istovremeno budu zadovoljeni - kako bi se potvrdilo da je određena osoba inkarnacija (*avatar*) Boga lično: 1) Gospodinova pojava (u bilo kom obliku - *avataru*) mora da bude, u obliku proročanstva, zapisana u vedskim svetim spisima - što uključuje: mesto gde će da se pojavi, Njegovo ime, osnovne aktivnosti (razlozi pojave), itd. 2) Gospodinov *avatar* mora da na stopalima i dlanovima ima urođene vedske simbole, kojih ima oko 20; svaki Gospodinov *avatar* ima određeni broj i raspored tih simbola, koji su od 'rođenja' prisutni na stopalima i dlanovima; 3) jedino je Bog lično sposoban da izvrši neke aktivnosti - koje nijedno drugo biće ne može - što se odnosi čak i na polubogove, a da ne govorimo o nekim ljudima koji su izvršni mistici.

U prethodno spomenutih pet književnih dela, koja opisuju život, učenja i aktivnosti Šri Caitanye (*Šri Caitanya-candramrita*, *Šri Caitanya-mangala*, *Šri Caitanya-Carita*, *Šri Caitanya-Bhagavata* i *Šri Caitanya-Caritamrita*), detaljno su opisane aktivnosti Šri Caitanye Mahaprabhua i Njegovih poverljivih pratilaca, koji su došli sa Njim iz duhovnog sveta da ponovo uspostave, tada već prilično zanemarena i razvodnjena, načela duhovnosti. Oni su propovedali duhovnu nauku *Bhagavad-gite* i *Šrimad-Bhagavatama*, i vlastitim primerom pokazivali ljudima - kako treba da deluje idealni vaišnava. Šri Caitanya je tom prilikom pokrenuo duhovnu revoluciju, poznatu pod nazivom *sankirtana* pokret, što znači - 'grupno pevanje svetih imena *maha-mantre*'. Za vreme svog boravka na Zemlji, Šri Caitanya je od samog početka (tzv. rođenja), ispoljavao razne mistične aktivnosti, koje su bile namenjene za duhovnu dobrobit čovečanstva. O Njegovim božanskim aktivnostima možete da pročitate u *Šri Caitanya-Caritamriti*, koja može da se na hrvatskom jeziku nabavi u ISKCON-ovim hramovima, kao i centrima, popisanim na kraju knjige. Engleska verzija knjige može da se nabavi preko portala [www.krishna.com](http://www.krishna.com) i [www.blservices.com](http://www.blservices.com) (e-mail: [bls.orders@pamho.net](mailto:bls.orders@pamho.net)). *Šri Caitanya-Caritamritu* je sa bengalija preveo i komentarisao (napisao objašnjenja) A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada.

#### **4) Da li Hare Krišna ljudi obožavaju idole?**

Pošto Boga i Njegove verne pratiocice iz duhovnog sveta ne možemo da vidimo svojim ograničenim, materijalnim čulom vida, Oni pristaju da se pojave u oblicima sačinjenim od materijalnih elemenata (metal, mermer, drvo, itd.) Takvi oblici Boga i njegovih bliskih pratilaca se nazivaju - Božanstva. Obožavanje Božanstava je jedan od najistaknutijih aspekata vedske/vaišnavske duhovne tradicije.

Za razliku od Božanstava, idol je izmišljeni oblik neke natprirodne sile ili osobe, koji ima za cilj da obožavaocima podari određene materijalne blagoslove. U vedskoj kulturi i vaišnavskoj tradiciji - nema mesta za idolopoklonstvo; čak naprotiv - gotovo kroz celu vaišnavsku istoriju (što uključuje i današnjicu), veliki vaišnavski sveci su bili, i ostali, žestoki protivnici idolopoklonstva, koje je temeljeno na ljudskom neznanju. Iako za neupućenog čoveka ne postoji spoljna razlika između Božanstava i idola, razlika je ipak ogromna. Evo detaljnijeg objašnjenja.

Vrlo je važno da se razume da su Božanstva Krišne i Njegovih *avatara* (inkarnacija), kao i Njegovih večnih pratilaca, koja se tradicionalno već milionima godina obožavaju kao deo vedske



duhovne tradicije – napravljena po striktnim pravilima i parametrima, koji se nalaze u vedskom tekstu *šilpa-šashtra*. Ta pravila određuju telesnu pozu Božanstava, položaj Njihovih ruku, materijal za izradu, boje, itd. Zbog toga, Božanstva ne mogu da se izrađuju po vlastitom nahođenju obožavalaca, već isključivo po smernicama koje su opisane u vedskoj literaturi, tj. onako kako sam Gospodin Krišna zahteva. Dovršena Božanstva se zatim oblače u striktno propisanu odeću, i nakon toga instaliraju (ustoličuju) na oltaru, prilično živopisnom *prana-pratišta* ceremonijom. Tom prilikom se Božanske osobe (koje obitavaju u duhovnom svetu) prizivaju da se službeno pojave u obliku Božanstava.

Nekim ljudima je teško da prihvate da Bog ima svoj lični oblik. Međutim, mnogi stihovi iz *purana*<sup>9</sup>, a naročito iz *brahma-samhite*, govore upravo o tome kako Bog ima svoj specifični duhovni oblik, tj. oblike, sve u zavisnosti od toga u obliku kog *avatara* želi da se pojavi. Mnogi vedski tekstovi opisuju Krišnine različite karakteristike, odlike, lepotu, snagu, inteligenciju, aktivnosti, itd. Vedski spisi opisuju kako Bog ima svoj tzv. *sat-cit-ananda* oblik, tj. oblik koji je duhovno potpun u svojoj večnosti (*sat*), neograničenom znanju (*cit*) i duhovnom blaženstvu (*ananda*), i da ni u kom slučaju Njegov oblik nije materijalan – iako spolja to tako može da izgleda, kada se pojavi u obliku određenog Božanstva. Njegovo telo, oblik, odlike, imena, zabave, itd. – su svi potpuno duhovni, i ne razlikuju se od Njega samog, pošto poseduju iste duhovne kvalitete. Zbog toga Božji oblik u vidu Božanstva - nije neki idol ili totem (statua), napravljen po nečijoj imaginaciji, već je pravi oblik Boga, koji On poprima kada želi da se pojavi u materijalnom svetu, pred onima koji još nisu dovoljno kvalifikovani da vide Njegovo izvorno duhovno telo.

Neko može da se zapita: "Ako je Božanstvo napravljeno od materijalnih elemenata (metal, mermer, drvo. itd.) – kako to može da bude duhovni oblik Boga?". Odgovor leži u tome, da je Bog vrhovni izvor energije, tj. izvor duhovne i materijalne energije. On zbog toga može da, po Svojoj vlastitoj želji, transformiše materijalnu energiju u duhovnu, i obrnuto. Ovo može da zvuči zaista fantastično i misteriozno, ali mnoštvo slučajeva iz davne i bliske prošlosti, kao i današnjice – samo potvrđuju istinitost ovog fenomena. Kao upečatljiv primer, mogu da spomenem svetski poznati slučaj koji je započeo 21. septembra 1995. godine, i trajao je tri dana. U to vreme su Božanstva po čitavom svetu, u svim hramovima, - pila mleko! Britanske novine *Guardian* su pisale, kako su "Hindu idoli" doslovce pili na litre i litre mleka - pred očima hiljada ljudi. Jedno Božanstvo je popilo čak 20 litara mleka u jednom danu. Taj događaj je stvorio pravo prometno ludilo u Indiji, kada su ljudi stajali u kilometarskim redovima pred hramovima, kako bi svojim vlastitim očima videli da Božanstva piju mleko iz njihovih ruku. Da stvar bude još čudnija, ne samo da su Božanstva pila mleko – nego čak i slike Božanstava (kao npr. na kalendarima).

Na sceni (u vaišnavskim i hindu hramovima)<sup>10</sup> su se širom sveta pojavili skeptični novinari i naučnici, u pratnji televizijskih, radio i novinskih ekipa. Milioni ljudi širom sveta, neki neposredno, a neki preko televizije, mogli su da vide kako su Božanstva pila mleko, čak i iz ruku najskeptičnijih ateista i naučnika. Ja sam u to vreme živio u Newcastle-upon-Tyne, gradu u severnoj Engleskoj. Na žalost, ta tri dana nisam bio svestan tog svetskog fenomena, iako sam video da se po ulicama stvarala neobična gužva ljudi koji su hrlili u lokalni hindu hram. Mi smo tada imali svoj mali vaišnavski hram u Leazes park road-u, ali pošto nismo čitali novine i gledali televiziju, nismo pokušali da napravimo isti 'eksperiment' sa našim Božanstvima.

Pored ovog upečatljivog primera, postoji još veliki broj primera iz vaišnavske prošlosti i sadašnjosti, u kojima su Božanstva svetlela, govorila, hodala, itd. Čudno je što mnogi ljudi (naročito hrišćani) ne veruju u vaišnavska Božanstva, smatrajući ih tek skulpturama i idolima – iako se isti ili slični događaji već vekovima dešavaju i u hrišćanskoj tradiciji. Da pomenem neke primere, počevši od onih starijih datuma: 1) u skladu sa biblijskom tradicijom, Bog se pojavio Mojsiju u obliku zapaljenog grma; baš kao metal, mermer i drvo, od kojih se u vaišnavskoj tradiciji već hiljadama godina izrađuju Božanstva, – vatra je takođe materijalni element; ako Bog može da se pojavi u obliku vatre, zašto ne bi mogao da se pojavi u obliku Božanstva izrađenog od metala, mermera ili drveta?; 2) Isus Hrist je sa krsta progovorio Sv. Franji Asiškom, dok se on molio u kapelici ruševne crkve Sv. Damjana, obrativši mu se rečima: "Idi Francesco, i popravi moj dom. Vidi kako se raspada u ruševine."; 3) širom sveta postoje dobro dokumentovani, i provereni, slučajevi blažene device Marije, koja lije krvave suze (loš predznak za budućnost sveta); evo nekih od mnogih primera: a) Santiago, Čile, 14. decembar 1992. god.; b) Italija, 1994. god. u mestu Sant' Antonio Abate blizu Napulja; c) Australija, Sidnej 1994. god.; d) Irska,

<sup>9</sup> Purane su najstariji delovi vedske književnosti.

<sup>10</sup> Iako dele isti istorijski koren (Vedsku literaturu i civilizaciju), vaišnavizam i hinduizam su dva sasvim različita pojma. Za razliku od hinduizma, u kome vernici obožavaju mnoštvo polubogova (vrlo moćna bića koja upravljaju važnim funkcijama u svakom materijalnom univerzumu), – vaišnave obožavaju **jednog** Boga, iako On ima mnogo ličnih imena.

mesto Grangecon 1994. god.; e) Benin, Afrika, 01. april 1997. god.; f) Trinidad, 15. februar, 1996. god.; g) Španija, selo Mura blizu Barsele, 16. marta 1998. god.; h) Rumunija, selo Musetesti, januar 2003. god.; i) Bangladeš, Chittagong, 2003. god.; j) SAD, Philadelphia, 12. mart 2004. god.; k) SAD, Sacramento, 21. decembar 2005. god. itd.; 4) čudotvorna izlečenja bolesnih ljudi, koji su došli u neposredan kontakt sa statuom, tj. Božanstvom blažene device Marije u Lourdes-u, Fatimi, Međugorju, itd.

Četiri upravo pomenute vrste čuda iz hrišćanske tradicije, samo potvrđuju ono što vaišnave znaju već milionima godina – da se Bog i Njegovi verni opunomoćeni sluge mogu da pojave u obliku naizgled materijalnih statua (Božanstava), i da poseduju istu moć koju imaju u svom izvornom, duhovnom obliku. Zaista mi nije jasno – zašto uprkos svemu pomenutom, mnogi religijski vođe i narod uopšte – smatraju vaišnave idolopokloncima.

Postoji jedno prikladno poređenje, koje slikovito objašnjava razliku između Božanstava i idola. Centralna uprava državne pošte postavi svoje poštanske sandučice po čitavoj državi, da bi ljudi mogli da šalju pisma do svojih odredišta. To znači – da samo pisma ubačena u sandučice autorizovane od poštanske uprave – mogu da dođu do svog cilja. Sva ostala pisma, ubačena u bilo koje druge sandučice, nikada neće doći do svog cilja, čak iako je na njima ispravna adresa, i valjana poštanska marka, pa čak i iako su sandučici vrlo slični, ili gotovo identični autorizovanim sandučicama centralne pošte. Slično tome, samo obožavanjem Božanstava koja su autorizovana pravilima svetih spisa, osoba može da napreduje u duhovnom životu, služeći Boga u naizgled materijalnom obliku. Na određenom stepenu duhovnog napretka, iskreni obožavalac može da razvije odnos sa Božanstvima, razgovara sa Njima, i dobija neprocenjiva duhovna uputstva.

S druge strane, izmišljeni idoli, nalik onima koje su obožavali stari Arapi u gradu Mecca sve do pojave Muhameda (sallallah alaihi wa salam), koji je stao na kraj takvom bezumnom idolopoklonstvu – ne mogu da pruže apsolutno nikakvu dobrobit svojim obožavaocima. Drugim rečima, izmišljena 'božanstva', tj. idoli, i izmišljeni rituali – ne samo da ne mogu da obožavaoce odvedu u duhovni svet i podare im željene dobrobiti, već naprotiv, stvaraju potpuno suprotan efekat – ponovno rođenje u nižim oblicima života. Kao drugi primer idolopoklonstva, mogu da navedem primitivne narode Afričkog kontinenta, koji obožavaju čitav panteon raznih skulptura, kroz koje se klanjaju 'višim silama' i voodoo idolima, očekujući od njih nekakvu materijalnu i duhovnu dobrobit i zaštitu.

Ljudi koji ne poznaju filozofiju i duhovnu tradiciju vaišnavizma, pogrešno misle da je vaišnavizam neka politeistička religija. To je daleko od istine. Vaišnavizam ne priznaje mnogoboštvo, a niti je religija! Takvo pogrešno mišljenje je temeljeno na činjenici da vaišnave nazivaju Boga različitim imenima (od kojih je ime Krišna najznačajnije), što pogrešno stvara privid da se radi – o različitim Bogovima.

Da biste mogli da komunicirate sa Božanstvima, nije vam potrebna nikakva materijalna kvalifikacija (akademsko obrazovanje, bogatstvo, slava, lepota, itd), već čistota srca, iskrenost i vera. Nije čak bitno ni koliko se dugo vremena neko bavi duhovnim životom. Moguće je da se bude apsolutni početnik, kao što je to bio Sv. Franja Asiški (tadašnji Francesco Bernardone), dok se molio u crkvi Sv. Damjana.

## **5) Da li je vaišnavizam religija, sekta, kult ili nešto drugo?**

Vaišnavizam uopšte *nije* religija, kako se to već naširoko misli. *Vaišnavizam je nauka o Bogu, koja se bavi proučavanjem i sleđenjem istinske duhovnosti.* Religija i duhovnost su dva sasvim različita pojma. Različitih religija već ima mnogo (i previše) – ali duhovnost je samo jedna. Prirodno, nameće se pitanje: koja je glavna razlika između religije i duhovnosti? Odgovor je: *religija je usmerena na vršenje rituala, a duhovnost je usmerena na zadovoljavanje Boga i Njegovih želja. Ljudi su stvorili rituale, a Bog je stvorio duhovnost. Religije razjedinjuju ljude, a duhovnost ih zbližava.* Kakva je korist od religije koja narodu ne može da pruži istinsku duhovnost? Evo jednog zgodnog poređenja. Ako ste žedni i želite da pijete vodu, najverovatnije ćete je staviti u čašu i onda popiti. Razne čaše imaju razne oblike. Možete da pijete vodu iz čaše koje ima duguljasti oblik, ili iz čaše koja ima zaobljeni oblik, ili iz čaše koja ima levkasti oblik, itd. Konačno, nije bitno kako čaša izgleda, sve dok je u njoj voda, koja vam gasi žeđ. Voda iz ovog poređenja može da se uporedi sa duhovnošću, a različite čaše – sa različitim religijama.

U suštini, ono što svakome od nas treba je duhovnost (koja nas povezuje sa Bogom i drugim živim bićima), a ne religija, koja je tek 'posuda' u kojoj bi trebalo da se čuva duhovnost. Ako bi u velikim vodećim svetskim religijama bilo dovoljno duhovnosti – u svetu gotovo da ne bi ni bilo ratova, terorizma, nacionalizma i rasizma. Pa, ako ćemo suditi po rezultatima – očigledno je da vodeće svetske religije danas ne mogu da ponude ljudima ništa više od rituala i nacionalizma.

Ritualni imaju svoju vrednost samo ukoliko su podređeni duhovnosti. U protivnom, rituali bez duhovnosti su ne samo beskorisni, nego i opasni za čitavo čovečanstvo, kada se suoče sa ritualima neke druge religije.

Svako od nas može da promeni svoju religiju. Dešava se da muslimani postaju hrišćani, hrišćani postaju Jevreji, itd. Pri tome se, zapravo, menjaju samo rituali i određena verovanja, ali istinska duhovnost postoji večno i nezavisno od toga kojoj religijskoj grupi neko pripada, ili je neko ateista. Večni zakoni duhovnosti, koji se manifestuju u ovom materijalnom svetu, deluju nezavisno od toga da li neko veruje u njih ili ne (kao npr. zakoni *karme* i reinkarnacije). Vaišnavska duhovna tradicija takođe ima svoje rituale, ali oni su *isključivo* namenjeni da pomognu širenje duhovnosti. To je jedna od najbitnijih razlika između vaišnavizma i modernih religija.

Konačno, postavlja se pitanje: šta je zaista duhovnost? Vedska literatura nudi nekoliko definicija, koje mogu da se pojednostave u sledećih sedam tačaka. Duhovnost objedinjuje:

- 1) razumevanje našeg vlastitog duhovnog identiteta (**duhovna samospoznaja**), kao i duhovnog identiteta drugih vrsta živih bića;
- 2) razumevanje Boga i Njegovih želja (šta On očekuje od ljudskog društva);
- 3) delovanje u skladu sa našom večnom dužnošću (**dharm**), tj. praktična služba (telom, umom i inteligencijom) namenjena za zadovoljavanje Njegovih želja;
- 4) razumevanje korelacije između Boga, živih bića, prirode, vremena i *karme*;
- 5) razumevanje razlike između materije i duha (prolaznog i večnog);
- 6) iskorenjivanje niže ljudske prirode (pohlepa, požuda, zavist, nekontrolisani bes...), i razvijanje božanskih, vrljih odlika (ljubav, samilost, tolerancija...);
- 7) razumevanje razlike između grešnog, bezgrešnog, i duhovnog (transcendentalnog) delovanja;

(gde god piše 'razumevanje' tu se podrazumeva i praktično delovanje u skladu sa tim razumevanjem). Svaka od sedam pomenutih tačaka se dalje razlaže na svoje podele. Kao što vidite, duhovna nauka je vrlo ozbiljna, kompleksna i obimna; i u potpunoj je suprotnosti sa svime onime što danas jeftino prolazi pod nazivom 'duhovnost'.

U gore navedenoj definiciji sam istakao dva pojma – duhovna samospoznaja, i *dharm*. Da biste dobili potpuniju predstavu o tome šta je zaista vaišnavizam – bitno je da razumete ta dva pojma, onako kako ću da to sada objasnim. **Samospoznaja**: ukoliko zaista želimo da držimo uzde vlastite sudbine u svojim rukama, *neophodno* je da poznamo univerzalne zakonitosti o načelima i činocima koji nas drže utamničenima u svetu iluzije. Vedska nauka o samospoznaji detaljno opisuje te zakonitosti, i daje podrobna objašnjenja o tome - kako treba da delujemo, a da se pritom ne zapletemo u neizbežne zakone *karme* i reinkarnacije. Radije nego li da živimo slučajan život, kao drvo koje pluta po okeanu materijalne egzistencije, koga talasi bacaju sa jedne obale na drugu (od jedne vrste tela do druge) – bolje je poznavati univerzalne zakone prirode, i imati direktan utecaj na izbor našeg sledećeg rođenja (ili još bolje, na prestanak svih materijalnih rođenja).

Ljudi često provokativno pitaju vaišnave: "Zašto ste napustili 'svoju vlastitu' religiju, i postali članovi Hare Krišna pokreta?, Zašto mislite da je 'vaša' religija bolja od drugih?, Šta ona nudi za razliku od ostalih?". Evo odgovora: Vaišnavizam je *jedina* duhovna tradicija u svetu, koja *aktivno* propoveda nauku o samospoznaji, koja je početni, ABC korak u spoznaji Boga. *Nemoguće je da se spozna Bog (i da Ga se voli Ga, vidi, i komunicira sa Njime), a da prethodno nismo spoznali sebe same*. Tek kada spoznamo svoju vlastitu prirodu, kao večnog Krišninog slugu – onda možemo da uspešno poradimo na uklanjanju svih kontaminacija (zavist, požuda, pohlepa, gnev, iluzija i ludilo) iz našeg srca, i naše svesnosti. Te kontaminacije ( zagađenja ) nas sprečavaju da stupimo u direktan kontakt sa Krišnom.

U svetu postoje i druge religijske tradicije, koje poznaju zakon *karme* i reinkarnacije, ali pošto *ne sadrže* nauku o samospoznaji u svojim religijskim učenjima – ne pridaju joj veliku važnost, ili retko javno govore o toj temi. Kakav apsurd! Ne bi li cilj svake religijske tradicije trebalo da bude - dovođenje ljudi sa nižih nivoa svesnosti na više, duhovne nivoe, na kojima može da se probudi naša uspavana ljubav prema Bogu? Ako neka religija nema to kao svoj cilj, šta onda uopšte ima? Kakva je korist od religije, koja u svojim sledbenicima ne može da probudi ljubav prema Bogu i svim živim bićima, i konačno zaustavi proces rađanja i umiranja?

Nauka o samospoznaji jednostavno ne može da se shvati na nivou jeftine svetovne religioznosti. Za prvi pravi korak prema Bogu (nauku o samospoznaji) je *neophodno* da se dođe na nivo *istinske* duhovnosti, koja briše apsolutno sve razlike među živim bićima, priznaje samo razlike u njihovim privremenim telima, i podučava da je Bog *jedan*, i nepristrasno blagonaklonjen

prema svakome od nas – bez obzira kakvu vrstu tela i boju kože trenutno nosimo, ili kojoj religiji se priklanjamo. Kao što se vidi u svakodnevnom životu, religiozni ljudi mogu da prave ozbiljne probleme u svetu – ali tek *duhovni* ljudi nude praktična rešenja za sve te probleme. Ukoliko neka religija nema verodostojne duhovno–naučne metode da u vernicima probudi ljubav prema Bogu i ostalim živim bićima – onda je takva religija nesavršena.

Prvi, glavni, i jedini uzrok svih problema u svetu je - nedostatak nauke o samospoznaji, koja je početak istinske duhovnosti. Kada bi ljudi znali da su *odgovorni za sve* svoje postupke, i da će u skoroj budućnosti (sledećem životu) biti nagrađeni ili kažnjeni za sva svoja dobra dela, odnosno nedela – onda bi se sasvim drugačije ponašali. Bez razumevanja da nismo ovo telo, nije moguće je da se pojmi šta je grešno, a šta bezgrešno delovanje.

**Dharma:** Pošto ne postoji ekvivalentna reč kojom bismo mogli da prevedemo sanskritski termin *dharma* – taj termin mora da se opiše svojom definicijom. *Dharma* literarno znači 'večna (neodvojiva) odlika (ili dužnost)'. Npr. *dharma* vatre je toplota i svetlost, a *dharma* šećera je slatkoća. U *vedskoj duhovno–filozofskoj terminologiji*, reč *dharma* se odnosi na *večnu dužnost svakog živog bića, tj. služenje Vrhovnog Stvoritelja – Krišne*. Živo biće može da postigne savršenstvo života i večnu sreću - samo onda kada deluje u skladu sa svojom večnom *dharmom*, tj., kada sve svoje fizičke aktivnosti, misli i emocije podredi služenju Krišne, u skladu sa pravilima duhovne discipline *bhakti–yoge*.

Dakle, vaišnavizam (svesnost Krišne) nije neka svetovna religija, iako ga mnogi prihvataju kao religiju, već je duhovna nauka o Bogu, koja potiče od Njega samoga (iz beskonačne prošlosti), daje praktična rešenja za prestanak svih nesporazuma i problema u svetu, i postupno nas vodi do večnog savršenstva, za kojim svi čeznemo. Prvi korak na tom putu započinje malim, ali značajnim pitanjem: "Ko sam ja?". Od ove univerzalne nauke svako može da ima dobrobit, bez obzira kojoj se veroispovesti priklanja.

Iako se trudimo da striktno sledimo Božja uputstva, zapisana u **najstarijoj literaturi na svetu**, koja je bila okosnica za **najstariju duhovnu civilizaciju u svetu** – ipak, neki ljudi, koji nemaju znanja o istoriji religija i o duhovnosti uopšte, – pridaju nam negativno značenje reči 'sekta' i 'kult'. Hajde da analiziramo pravo značenje tih reči. Reč **sekta** ima dva značenja: 1) "religijska grupa koja se odvojila od matične grupe"; 2) "grupacija ljudi koji formiraju svoju jedinicu unutar veće grupe, na osnovu razlike u verovanju ili praksi."

Ako razmatramo vaišnavizam uopšteno, nikako ne može da se kaže da je vaišnavizam sekta u skladu sa prvom definicijom. Vaišnavizam je **izvorna** duhovna tradicija, koja objedinjuje teoriju (duhovnu filozofiju) i praktičnu primenu duhovnosti – proces predanog služenja Krišne (*bhakti–yoga*), temeljen na sleđenju naše večne *dharme*. Dakle, tu nema govora o 'odvajanju od neke matične grupe'. Vaišnavizam je sam po sebi 'matična grupa', koja potiče iz duhovnog sveta kao kreacija Krišne.

Ako ćemo sada da sagledavamo ISKCON u odnosu na vaišnavizam uopšte – onda u skladu sa drugom definicijom možemo da kažemo da je ISKCON sekta, jer unutar izvorne duhovne nauke (vaišnavizma) – postoji više 'grupacija ljudi koji formiraju svoju jedinicu'. U okviru vaišnavizma postoje četiri verodostojna niza učeničkog nasleđa, tj. niza duhovnih učitelja i učenika, koji su vedsko znanje prenosili (i još uvek prenose) sa generacije na generaciju. Takav niz učeničkog nasleđa se naziva *sampradaya*, kao što će biti detaljnije objašnjeno na kraju odgovora na pitanje 38. Jedna od tih *sampradaya* se naziva Brahma–Madhva–Gaudiya *sampradaya*. ISKCON je deo te *sampradaye*; ali u istoj *sampradayi*, kao i u druge tri – postoji još drugih verodostojnih vaišnavskih institucija, koje se donekle razlikuju u načinu praktične primene predanog služenja (*bhakti–yoge*).

Kada se druga definicija termina „sekta“ primeni na svetske religije (kao što sam upravo uradio na primeru vaišnavizma), dolazimo do zaključka da u svetskim religijama zapravo i nema ničeg drugog, osim različitih sekta. Uzmimo za primer hrišćanstvo. Pod okriljem hrišćanstva se nalazi mnogo različitih sekta, tj. 'grupacija ljudi koji formiraju svoju jedinicu unutar veće grupe (hrišćanstva), na osnovu razlike u verovanju, ili praksi'. Evo nekoliko primera: Katolička Crkva, Pravoslavna Crkva, Protestantska Crkva, Mormoni, Adventisti, Jehovini Svedoci, Jevandelisti, Metodisti, Baptisti, itd. Isto važi za islam, judaizam, budizam i hinduizam.

Reč **kult** je jedan od religijskih termina koji najviše zbunjuje. Taj termin potiče od latinske reči *cultus*, što je u vezi sa glagolom *colere*, koji znači 'obožavanje, ili ukazivanje poštovanja božanstvu'. Sa tim značenjem, termin 'kult' može da se pripiše bilo kojoj grupi religijskih vernika: katolicima, muslimanima, budistima, jevrejima, itd. Iako izvorno značenje reči 'kult' ostaje pozitivno, u novije vreme toj reči su pripisana još i neka druga tumačenja – neka neutralna, a neka vrlo negativna: 1) *teološko tumačenje* (u skladu sa Oxford–ovim engleskim

rečnikom): "obožavanje/iskazivanje poštovanja nekom božanskom biću ili bićima"; "klanjanje određenoj osobi ili predmetu"; 2) *sociološko tumačenje*: "manja religijska grupa, koja odudara od dominirajuće religije"; u skladu sa ovom definicijom, budizam bi mogao da se smatra kultom u Americi, a hrišćanstvo bi moglo da se smatra kultom u Japanu; 3) *popularno tumačenje javnih glasila i anti-kult pokreta*: "za društvo opasna religijska grupa, često vođena harizmatičnim vođom, koja se služi metodama ispiranja mozga, i ostalim tehnikama psihološke manipulacije."

Očigledno je da je osnivač ISKCON-a, A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada imao na umu teološko značenje, kada je u svojim knjigama (naročito komentarima na *Caitanya-caritamritu*) vrlo liberalno koristio reč 'kult', tvrdeći da je ISKCON deo 'kulta' Šri Caitanye Mahaprabhua.

## 6) Da li je Hare Krišna pokret deo hinduizma?

Iz praktičnih razloga se 'Hare Krišna pokret' u javnosti registruje kao religija, pa čak i kao 'Hindu-vaišnavska zajednica' – iako vaišnavska duhovna nauka ima samo nekoliko dodirnih tačaka sa hinduizmom. Hinduizam je zapravo vrlo kompleksan koktel, sačinjen od raznih tradicija, koje nalaze svoj izvorni koren u vedskoj literaturi; pa tako, hinduizam objedinjuje sikhizam, šivaizam, šaktizam, đainizam, i ko zna šta sve još. Reč *hinduizam* je novijeg porekla, i stara je tek nekoliko vekova. Nastala je tako što su muslimani sve ljude s druge strane reke Sindh - nazvali Hindusima. Tako je hinduizam geografski pojam, pogrešno uvrežen u religijskom kontekstu, baš kao što ljudi verski termin 'musliman' pogrešno koriste u nacionalnom kontekstu. To je reč koja se uopšte ne pominje nigde u vedskoj literaturi (zabeleženoj pre više od 5000 godina). Mi članovi Hare Krišna pokreta obožavamo jednog jedinog Boga, iako ga nazivamo raznim imenima, u skladu sa Njegovim aktivnostima i osobinama. S druge strane, Hindusi obožavaju uglavnom polubogove, koji su moćna bića (opunomoćena od samog Krišne) – zadužena za pravilno funkcionisanje prirodnih zakona u celom univerzumu.

Pojednostavljeno rečeno – Hare Krišna pokret se zanima za istinsku (i jedinu) duhovnost, koja je u drevnim vedskim tekstovima predstavljena kao *bhakti-yoga* (yoga ljubavi prema Bogu), a hinduizam je tek religija zainteresovana za rituale, misticizam i materijalne pogodnosti – a u novije vreme i nacionalizam. Hindu kultura je 'izrasla' iz vedske duhovne tradicije, baš kao što je hrišćanstvo 'izraslo' iz judaizma. Danas su judaizam i hrišćanstvo dve sasvim različite stvari. Isti slučaj je sa drevnom vedskom duhovnom tradicijom i hinduizmom.

## 7) Šta znači biti vaišnava?

*Bhakta*, onaj koji poseduje *bhakti* (ljubav prema Bogu), se još naziva i *vaišnavom*. Vaišnava je svaka osoba koja iskreno pokušava da, kroz duhovni proces, odbaci svoju nižu prirodu (pohlepu, požudu, zavist, mržnju, itd.), i ponovo probudi svoju uspavanu ljubav prema Bogu, sleđenjem Njegovih uputstava. Sada kada znate šta je vaišnavizam, lakše vam je da shvatite ko su vaišnave (članovi Hare Krišna pokreta). Ali ipak, radi potpunijeg razumevanja, pomenuću još neke važne poente. Kao što sam već ranije napomenuo, postoje različite kategorije vaišnava – u skladu sa nivoom njihovog duhovnog napretka, koji se ispoljava kroz sledeće odlike: 1) moć kontrole vlastitih čula, tj. odvojenosti od iluzornih, materijalnih užitaka; 2) konstantnu spremnost za služenje Boga; 3) poznavanje večnih zakona *dharme*; 4) pravilno razumevanje i opseg duhovnog znanja; 5) čistotu srca, tj. odsutnost pohlepe, požude, zavisti, nekontrolisanog gneva, itd.; 6) intenzitet ljubavi prema Bogu (Krišni); primetite da sam najvažniji faktor spomenuo tek na samom kraju. Razlog za to je taj, što naša uspavana ljubav prema Bogu *ne može* da se probudi - ukoliko nismo ovladali prethodno pomenutim odlikama.

U skladu sa vedskim (Krišninim) standardima, osoba koja nije iskreno krenula putem razvijanja pomenutih odlika – nema pravo da se smatra duhovnom, pa čak ni religioznom. Ova izjava je primenljiva na svakog duhovnika, u svakoj religijskoj tradiciji. Pa ako ćemo suditi po rezultatima, doći ćemo do zaključka da u svetu postoji izuzetno mali broj istinski duhovnih osoba, iako je veliki broj onih koje 'duhovnost' odrađuju kao deo svoje profesije.

Važno je istaći - da razvijanje pomenutih odlika nije moguće - sve dok osoba prvo ne dođe na nivo civilizovanog ljudskog bića. Gospodin Krišna saopštava čovečanstvu kroz Vede, šta On podrazumeva pod izrazom 'civilizovano ljudsko biće'. To podrazumeva sleđenje četiri regulativna načela (zabrane). Zabranjeno je: 1) upražnjavanje nezakonitih seksualnih aktivnosti; 2) uživanje opojnih sredstava; 3) jedenje mesa, ribe i jaja; 4) kockanje.

Iako pravilno sleđenje četiri regulativna načela predstavlja izuzetno visok, skoro nedostižan standard življenja za prosečnog čoveka današnjice – takav standard življenja je *tek preduslov* za početak praktikovanja ozbiljnog duhovnog života (gledano iz Krišnine perspektive). Za razliku od

duhovnog sveta, materijalni svet je mesto gde se svakodnevno vrše grešne aktivnosti. Postoje četiri ključna korena grešnih aktivnosti. Ti koreni se nalaze: 1) gde god ima bilo kakvog oblika intoksikacije; 2) gde god se ubijaju ljudi i životinje (i vrši prodaja/jedenje mesa); 3) gde god postoje grešne seksualne aktivnosti; i, konačno: 4) gde god je zlato, tj. novac koji nije uključen u duhovne svrhe.

Da bi neko uopšte počeo da se bavi ozbiljnim duhovnim životom, neophodno je da prvo dođe na nivo pobožnosti (religioznosti). Četiri stuba religioznog života su: 1) samilost, 2) vršenje duhovnih strogosti, 3) čistota (unutrašnja i spoljašnja) i 4) istinoljubivost. Samilost u čoveku biva uništavana ubijanjem životinja i jedenjem mesa. Vršenje duhovnih strogosti biva uništavano intoksikacijom. Čistota biva uništavana seksualnim aktivnostima koje nisu odobrene u vedskim svetim spisima. Istinoljubivost biva uništavana kockanjem. Da bi se održali na nivou duhovnosti, vaišnave slede četiri regulativna načela, kako bi u sebi uzgajali četiri pomenuta stuba religijskog života. Međutim, sleđenje tih načela nema za cilj ograničavanje nečije osobenosti, već omogućavanje istinske slobode. Evo jednog poređenja koje to ilustruje. Ako država, posredstvom policije, socijalne pomoći, i zdravstvene zaštite – zabrani nekome da se drogira, da li država time 'ograničava nečiju ličnost', ili omogućava veću slobodu, koja se manifestuje kroz kvalitet zdravog života (i svega ostalog što ide uz to)?

Ista stvar je i sa sleđenjem četiri regulativna načela (slobode), koja ljudima omogućuju kvalitetan materijalni život, i preduslov za povratak u duhovni svet. Možemo svakodnevno da vidimo kako nesleđenje četiri regulativna načela – stvara kaos, kriminal i nasilje u čitavom svetu. Sva ta uznemirenja su ništa drugo do posledice svetovne 'mudrosti', koja se u krajnjoj liniji svodi na četiri stvari: kako da se što uspešnije hrani, brani, spava i razmnožava. Problem je u tome što te četiri aktivnosti, ako nisu povezane sa duhovnim motivacijama – vode samo do novog rođenja; novog ropstva u materijalnom svetu. Da li je to mudro? Istinski mudra osoba strpljivo i odlučno ulaže napore u prekidanje ropstva materijalnoj energiji, kao i u razvijanje duhovnih odlika, koje kulminišu u buđenju uspavane ljubavi prema Bogu.

## 8) Koji su uslovi za ulazak i izlazak iz pokreta?

Na ovo pitanje može da se odgovori na dva načina, u zavisnosti od toga - šta podrazumevate pod 'ulaskom u pokret'.

Ako pri tome mislite na - '*postati članom hramske zajednice*' – u tom slučaju su kvalifikovani svi oni koji su iskreno odlučili da posvete svoje živote isključivo misionarskim aktivnostima. To podrazumeva sleđenje određenih duhovnih standarda (načela), koji zabranjuju: 1) upražnjavanje nezakonitih seksualnih aktivnosti; 2) uživanje opojnih sredstava; 3) jedenje mesa, ribe i jaja; 4) kockanje. Zatim, od svakog člana hramske zajednice se očekuje: da prisustvuje dnevnim programima (što uključuje ustajanje u 4 sata ujutro), da čitan duhovnu literaturu (uglavnom onu koju je napisao A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada), svakodnevna meditacija pomoću brojnice (Hare Krišna *maha-mantra*), i praktična služba u skladu sa ličnim sposobnostima i kvalifikacijama.

Pri tome je važno da se naglasi da kvalifikovani maloletnici mogu da postanu članovi hramske zajednice - isključivo uz pismeno i usmeno odobrenje roditelja, ili staratelja. Nadalje, članom hramske zajednice **ne mogu** da postanu one osobe koje su mentalno bolesne, ili neuračunljive iz nekog drugog razloga. Oni članovi hramske zajednice koji počnu da ozbiljno krše standarde hramskog života, i odbijaju saradnju sa autoritetima – primorani su na prestanak članstva, i odlazak iz hramske zajednice.

Ako pak pod izrazom 'ulazak u pokret' podrazumevate '*praktikovanje duhovne discipline bhakti-yoge u okviru vlastitog doma i porodice*', – u tom slučaju pravila nisu toliko zahtevna, kao za članove hramske zajednice. Pa ipak, da bi se neko takav smatrao članom ISKCON-a, neophodno je da ispunjava sledeće minimalne uslove: 1) da čita knjige A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada i prihvata njegov duhovni autoritet; i 2) da je uveren da je Krišna vrhovna apsolutna osoba. Sleđenje svih ostalih (prethodno pomenutih) pravila je apsolutno proizvoljno. Naravno, oni koji zaista čitaju i shvataju vaišnavsku duhovnu nauku, onako kako je zapisana u knjigama A.C. Bhaktivedanta Swamija Prabhupade – prirodno su motivisani da duhovnu disciplinu *bhakti-yoge* slede što striktnije. Svi oni koji ne žive kao članovi hramske zajednice – a slede minimalno dva upravo pomenuta zahteva – obično se nazivaju - 'članovi kongregacije'.

Iz prethodnog teksta može da se izvede zaključak - da postoji više kategorija članova kongregacije; od onih koji zadovoljavaju samo dva minimalna zahteva – pa sve do onih čiji se duhovni standardi ne razlikuju od hramskih. U skladu sa iskrenošću i duhovnim napretkom, članovi kongregacije se ohrabruju da aktivno uzmu učešća u donošenju odluka presudnih za

pravilno funkcionisanje hramskih zajednica. Članovi ISKCON-ove kongregacije koji trenutno nisu spremni da slede ni jedno od četiri pomenuta načela (ali zadovoljavaju dva minimalna uslova), ohrabreni su da se druže sa onima koji ih slede. Takvi ljudi uglavnom duhovno ojačaju u društvu striktnih posvećenika, i nakon kraćeg ili dužeg vremena i sami dođu na zavidni nivo sleđenja duhovnih standarda; naravno, sve u zavisnosti od svoje iskrenosti i upornosti.

Eto, kao što vidite – mnogo je teže postati član ISKCON-a (pogotovo hramske zajednice), dok je za izlazak iz članstva potrebna jednostavno lična odluka, ili svesno kršenje duhovnih (hramskih) standarda.

## 9) Šta znači Hare Krišna maha-mantra?

Već vekovima se izraz *mantra* koristi za bilo koju zvučnu vibraciju koja ima duhovna, medicinska ili mistična svojstva. Pa tako postoje mantrе za lečenje tela i uma, za prizivanje viših bića koja upravljaju vitalnim funkcijama univerzuma, za stvaranje i korišćenje natprirodnih razornih oružja, mantrе za davanje blagoslova i prokletstava, mantrе za razvijanje mističnih moći, itd. Sve te mantrе mogu da se nađu u različitim delovima Veda. Međutim, u vedska vremena (koja datiraju u prošlost više od 5300 godina), te mantrе su uspešno mogli da koriste isključivo visokokvalifikovani ljudi, koji su bili duhovno čisti, i koji su odlično poznavali zakonitosti *dharme*. Što znači da je mantrе uspešno mogla da koristi tek manjina sveukupnog stanovništva.

Sama reč *mantra* znači - *zvučna vibracija za oslobodjenje uma* (*manas* – um, *trayate* – osloboditi). Izraz *maha-mantra* znači: *velika pesma (zvučna vibracija) za oslobađenje uma* (od kontaminacije materijalnom, iluzornom energijom). *Hare Krišna Maha-mantra* glasi: **Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare**. U materijalnom svetu se objekti i osobe razlikuju od svojih imena, pa se tako npr. reč (zvučna vibracija) 'voda' – razlikuje od same vode. Međutim, u duhovnom svetu se objekti i osobe *ne razlikuju* od svojih imena. To znači da se ime Krišna – ne razlikuje od Njega samoga. Zbog toga je *maha-mantra* - zvučni oblik Krišne, specijalno namenjen za produhovljenje uslovljenih duša u materijalnom svetu.

Pevanje (izgovaranje) *maha-mantrе* produhovljuje um i inteligenciju onih koji je pevaju, odnosno slušaju. Redovno pevanje, izgovaranje i slušanje *maha-mantrе* – postepeno, ali sigurno iskorenjuje našu vezanost za uživanje materijalnih objekata. To jest, produhovljuje naš um i inteligenciju, kako bi oni postali pogodni za razumevanje uzvišenog duhovnog znanja, i pogoduje razvijanju mogućnosti doživljavanja neograničenog duhovnog zadovoljstva, koje kulminiše u nesebičnoj ljubavi prema Krišni (koja se u svom uspavanom stanju već nalazi u našem srcu). Ali, da bi se došlo do tog nivoa savršenstva – neophodno je da iz našeg srca *u potpunosti* nestanu kontaminacije u obliku požude, pohlepe, nekontrolisanog gneva, zavisti, želje za prestižem, itd. To se postiže pevanjem, izgovaranjem i slušanjem *maha-mantrе*, sleđenjem četiri regulativna načela (izbegavanjem vršenja grešnih aktivnosti), i vršenjem praktične službe za zadovoljenje Krišne (u skladu sa standardima koji su propisani u vaišnavskoj literaturi).

Tekst koji sledi je skraćena verzija eseja, koji je A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada napisao o značenju *maha-mantrе*.

“Transcendentalna zvučna vibracija izgovaranja Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, je najuzvišeniji način za buđenje naše uspavane duhovne svesnosti. Kao duhovna živa bića, mi smo izvorno svesni Krišne, ali zbog naše kontaminacije materijom od pradavnih vremena – naša svesnost je izopačena uticajem materijalne atmosfere. Ta materijalna atmosfera u kojoj sada živimo, naziva se *maya*, ili iluzija. *Maya* znači *ono što nije*. Pod uticajem te iluzije, mi pokušavamo da budemo gospodari materijalne prirode, ali smo zapravo podložni uticajima njenih neizbežnih zakona.

Svesnost Krišne nije neki strani proces, koji se nameće umu. To je izvorna svesnost, prirodna energija živog bića. Kada slušamo tu duhovnu vibraciju, ta svesnost se ponovo budi. Ovo je najjednostavniji, i najviše preporučen način meditacije, za doba u kome živimo. Praktičnim iskustvom, takođe možemo da osetimo da izgovaranjem Hare Krišna *maha-mantrе* (ili Velike mantrе izbavljenja), možemo da trenutno doživimo transcendentalno zadovoljstvo, koje dolazi sa duhovne platforme. U materijalnoj koncepciji života, mi smo zaokupljeni materijalnim čulnim uživanjem, kao da smo na nižem, životinjskom nivou života. Malo uzvišeniji nivo života od prethodno pomenutog, jeste pokušaj da se pomoću mentalne spekulacije izbacimo iz okova materijalnog

postojanja. Međutim, još uzvišeniji nivo od ovog je, kada smo dovoljno inteligentni, da pokušamo da pronađemo vrhovni uzrok svih uzroka.

I tek tada, kada smo na nivou duhovnog razumevanja – nadilazimo nivo čula, uma i inteligencije, postavljajući svoju svesnost na transcendentalni (duhovni) nivo. Izgovaranje Hare Krišna *maha-mantre* je aktivnost duhovne svesnosti. Tom zvučnom vibracijom možemo da nadiđemo sve niže nivoe svesnosti, naime – čulnu, mentalnu i intelektualnu. Zbog toga, nema potrebe da se razume jezik mantre; niti ima potrebe za mentalnom spekulacijom, ili nekim intelektualnim preinačenjima.<sup>11</sup>

Izgovaranje (pevanje) *maha-mantre* je prirodno, i pošto potiče sa duhovne platforme – svako može da ga praktikuje bez ikakvih prethodnih kvalifikacija. Na malo višem nivou napretka, od osobe se očekuje da ne vrši uvrede tokom praktikovanja duhovnog života. Naravno, za onoga ko je previše upetljan u materijalne aktivnosti, potrebno je malo više vremena da dođe na nivo duhovnih standarda, ali čak i tako materijalno zapletena osoba može da se vrlo brzo uzdigne na duhovni nivo.

Reč *Hara* je način oslovljavanja Gospodinove energije, a reči *Krišna* i *Rama* su načini oslovljavanja samog Gospodina. Obe reči, *Krišna* i *Rama*, znače - *vrhovno zadovoljstvo*, dok je *Hara* - Gospodinova energija tog zadovoljstva, koja u vokativu zvuči *Hare*. Te tri reči, naime *Hare*, *Krišna* i *Rama*, su duhovne osnove *maha-mantre*. Izgovaranje mantre je duhovni poziv Gospodinu i Njegovoj energiji da pruže zaštitu nama, uslovljenim dušama. Pevanje (izgovaranje) Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, je najefikasniji način duhovne samospoznaje u ovom dobu svađe i licemerstva. Gospodin se razotkriva svakome ko izgovara ovu mantru **iskreno**."

[Moja napomena: Šrila Prabhupada ovde daje vrlo pojednostavljeno značenje reči Hare, Krišna i Rama. Reč *Krišna* literarno znači *sveprivlačan*, a reč *Rama* znači *izvor duhovnog zadovoljstva*.]

*Maha-mantra* je sredstvo za dostizanje duhovnog savršenstva, ali istovremeno i cilj – pošto se ne razlikuje od samoga Krišne. Ona je više nego dovoljno dobra da zaustavi proces uzastopnog rađanja i umiranja (reinkarnacije) – svakoga ko iskreno pristupi pevanju (izgovaranju) tih svetih imena, i istovremeno izbegava vršenje grešnih aktivnosti. U svojoj svakodnevnoj praksi, vaišnave (članovi Hare Krišna pokreta) izgovaraju<sup>12</sup> *maha-mantru* služeći se brojanicom, koja se zove *japa* (izgovara se *džapa*). Japa ima 108 zrna, koja čine jedan krug. Na svakom zrnu na japi se izgovara (i sluša) jedna *maha-mantra*. Kao sledbenici A.C. Bhaktivedanta Swamija Prabhupade, mi, članovi ISKCON-a, mantramo minimalno 16 krugova *maha-mantre*, što ukupno iznosi 1728 *maha-mantri* (108 x 16). To otprilike traje oko 2 sata dnevno. Iz praktičnih razloga je dopušteno da se prave prekidi između krugova. Ali ono što se najviše preporučuje je **pažljivo slušanje**, tj. fokusiranje na zvučnu vibraciju mantre.

Za neupućenog čoveka ili početnika, takav proces meditacije može da izgleda prilično dosadno i bespredmetno. Ali onima koji istraju u pravilnom sleđenju procesa meditacije – razotkriva se svet koji se prostire izvan domašaja ograničenih ljudskih čula, tj. otvara se jedna nova dimenzija svesnosti – dimenzija, u kojoj može da se iskusi neograničeno duhovno zadovoljstvo, koje proističe od neposrednog druženja sa Krišnom.

## 10) Da li se Hare Krišna pokret bavi ispiranjem mozga?

U skladu sa Websterovim rečnikom, definicija 'ispiranja mozga' je sledeća: "*Metoda za sistematsku promenu stavova i uverenja uz pomoć torture, narkotika ili psihološkog stresa.*"

Ja bih ovu definiciju proširio, i formulisao bih je na sledeći način: "*Metoda za sistematsku promenu stavova i uverenja uz pomoć narkotika, psihološkog stresa i učestale (ili konstantne) propagande.*"

Nije mi jasno zašto bi neko došao u Hare Krišna pokret, da bi se **dobrovoljno** podvrgao torturama, narkoticima ili psihološkim stresovima radi 'sistematske promene stavova i uverenja'. U Hare Krišna pokret dolaze ljudi koji su čitali neke od knjiga A.C. Bhaktivedante

<sup>11</sup> Baš kao što će popijeni lek delovati - bilo da znamo ili ne znamo mehanizam delovanja tog leka, njegovu farmakodinamiku i farmakoterapijska svojstva – slično tome, maha-mantra ima svoje blagotvorno delovanje, čak iako neko ne poznaje detalje vaišnavske filozofije.

<sup>12</sup> To se u vaišnavskom žargonu naziva mantranje.



Swamija Prabhupade, i slažu se sa doktrinama vaišnavske filozofije, kao i sa stilom života vaišnava.

Nama u Hare Krišna pokretu ne trebaju psihopate, notorni (neizlečivi) narkomani i zombiji (žrtve narkotika, alkohola i psihičke torture). Da se sastoji od takvih ljudi – Hare Krišna pokret bi se raspao već prvog dana osnivanja. Hare Krišna pokretu su potrebni trezveni ljudi, koji više ne žele da budu žrtve prevarantskog režima, i koji su u potrazi za istinskom srećom, koja se ne može naći u ovom svetu uzastopnog rađanja, bolesti, starosti i umiranja; ljudi koji su u potrazi za samima sobom, tj. svojim večnim duhovnim identitetom; ljudi koji žele da žive *slobodno*, i izbegnu manipulaciju političara, profitera, mafije i ostalih prevaranata; misaoni ljudi, koji iznad svega cene drevnu mudrost, i žele da svoj odnos sa Bogom dovedu do savršenstva.

Kada već govorimo o psihičkim ili fizičkim torturama – da li one *zaista* mogu da promene stavove ljudi? Uzmimo nekoliko svetski poznatih primera, koji govore u prilog tome - kako to torturama *ne može da se* postigne. Ovde navodim samo pet poznatih osoba, ali u svetu je postojalo, i još uvek postoji, na hiljade ljudi, koji su zadržali svoje stavove i uverenja uprkos rigoroznim psihičkim i fizičkim torturama: 1) Sokrat, starogrčki filozof (469–399 pr.n.e.) – uprkos svim torturama (psihičkim i fizičkim), kojima je bio izložen, nije hteo da odbaci svoje uverenje o reinkarnaciji; pre smrti je izavio: "Možete da ubijete moje telo, ali ne i mene!"; 2) Isus Hrist – čak ni nakon nadljudskih patnji - nije odbacio svoju tvrdnju da je upravo on mesija, poslat od Boga da duhovno prosvetli jevrejski narod; takođe nije odbacio svoju sposobnost opraštanja; 3) Giordano Bruno (1548 – 1600), za koga je poglavarstvo Vatikana naredilo da bude spaljen na lomači 1600. godine u Rimu; G. Bruno je bio crkvi trn u oku, jer je tvrdio (baš kao i rani gnostici pre njega) da spasenje ne zavisi od vernikove veze sa crkvom, već njegove direktne veze sa Bogom. Takođe je izazvao crkvenu dogmu, koja je tvrdila da su duše 'stvorene iz „ničega“, i zbog toga nisu deo Boga. Na listi njegovih 'greha' se nalazi i njegova vera u reinkarnaciju, podržavanje Kopernikove teorije o solarnom sistemu sa Suncem u centru, i čitanje knjiga Erasmusa Roterdamusa; 4) William Wallace (1270–?), škotski nacionalni heroj (o kome je napravljen poznati film "Braveheart / Hrabro srce"); borio se protiv engleskog režima; ni na spravi za mučenje nije hteo da prizna i prihvati autoritet engleskog kralja Edwarda I; 5) Viktor Frankl (1905 – 1997), austrijski neurolog i psihijatar jevrejskog porekla, koji je tokom II. svetskog rata bio psihički i fizički zlostavljan u koncentracionom logoru; napisao je poznatu knjigu '*Čovekova potraga za smislom*'.

Kada već govorim o torturama, hteo bih da pomenem kako su u prvih deset godina postojanja Hare Krišna pokreta (uglavnom u SAD), neki roditelji iznajmili plaćenike da kidnapuju njihovu decu, koja su postala članovi Hare Krišna pokreta. Takvi plaćenici su bili poznati kao 'deprogrameri', koji bi svoje žrtve odvezli na usamljeno mesto, zatvorili u jednoj kući, i psihički i fizički primoravali da jedu meso, konzumiraju droge, i piju alkohol (kako bi postali 'normalni' članovi ljudskog društva). Većina mojih kolega su spolja izjavili - kako 'su bili zavedeni, i kako nikada više neće imati ništa sa Hare Krišna pokretom'. Međutim, kada su ih deprogrameri pustili da se vrate svojim 'dobrostim' roditeljima – oni su pobegli u neki drugi hram, uglavnom u Kanadi, ili Velikoj Britaniji, i tamo nastavili sa praktikovanjem svog duhovnog života. Pa ipak, neki od mojih uhvaćenih kolega su bili podvrgnuti prejakim drogama, koje su nepopravljivo oštetile njihovu psihu i zdrav razum. Neretko su bili tučeni do krvi. Paradoksalno je to šta se sve odigravalo u SAD, zemlji obećane demokratske slobode.

Drogama i alkoholom *zaista* mogu da se promene nečiji stavovi, ali u tom slučaju žrtve postanu neuračunljivi individualci, koji su nesposobni za normalnu interakciju sa svetom oko sebe. Mnogi ljudi dobrovoljno počnu da se drogiraju, iz dva osnovna razloga. Prvo, žele da pobegnu od bolne realnosti, kojom su zbog loše *karme* okruženi u svom životu (razočarenje, patnja, frustracija, itd.) To znači - da nemaju ni znanja, ni hrabrosti - da se suoče sa surovom stranom istine. Drugi razlog je taj, da mnogi pokušavaju da dosegnu Boga, duhovnost, zatim tzv. 'višedimenzionalne sfere svesnosti', i realnost izvan domašaja čulnog opažanja. Ranije sam pomenuo kako već ionako živimo pod debelim pokrivačem iluzije, koja nas onemogućava da pomolimo glavu iz sveta relativnih istina, i spoznamo večne, apsolutne istine.

Uticaj narkotika je apsolutno suprotan od onoga što se od njega očekuje. Narkotici produbljuju iluziju do te mere, da korisnici često ne znaju ni kako se zovu, niti gde se nalaze. Za one koji žive u carstvu narkotika, pristup duhovnom carstvu je apsolutno nemoguć. Iskreni tragaoci za duhovnom istinom, sveti, mudraci i asketici – vrše velike strogosti čitavog života da bi izašli iz kruga *samsare*<sup>13</sup> i zauvek se preselili u svet večnog savršenstva i blaženstva. Apsurdno je da

<sup>13</sup> Krug uzastopnog rađanja i umiranja.

mnogi neuki ljudi žive u iluziji, misleći kako Bog i večno blaženstvo mogu da se dostignu na tako jeftin i bedan način – putem droge. Koji god da je razlog zbog koga neko otpočne sa uzimanjem opojnih sredstava, rezultat je na kraju jednak – paklena mizerija, život u agoniji i neizvesnosti. Očajnička potreba za narednom dozom. Cena nije u pitanju.

Kada bi Hare Krišna pokret regrutovao nove članove podvaljivanjem narkotika – onda bi pokret bio pun zavisnika o drogama, koji su spremni da učine sve za narednu dozu. Da li ste ikada čuli da su neki Hare Krišna ljudi bili uključeni u organizovani kriminal, kako bi zaradili finansijska sredstva za nabavu narkotika? Da li ste ikada čuli da su bilo gde u svetu Hare Krišna ljudi bili uhvaćeni zbog proizvodnje i preprodaje droge? Ako ste čak i čuli za tako nešto, smatram da nema potrebe da ponavljam iz kojih izvora, i zbog kojih razloga ste o tome čuli. Pouzdano znam da postoje određeni izvori, iz kojih se šire laži o tome kako se 'Hare Krišna ljudi drogiraju'.

Pre nekoliko godina, dok sam se vozio iz Češke Republike u Nemačku – zaustavio me je nemački carinik, i pošto je video da sam član Hare Krišna pokreta – naredio je kompletni pretres mog automobila. Išli su toliko daleko da su skidali žmigavce i zadnja svetla, da bi tamo tražili sakrivenu drogu. Pitao sam ga zašto to rade, a on je rekao: "Pa, poznato je da se vi Hare Krišna ljudi drogirate, i ljudima ispirate mozak." Srećom, uspeo sam da zadržim svoje emocije pod kontrolom, pa sam ga mirno upitao odakle mu ta informacija. Odgovor je bio; "Bilo je na televiziji." Izvrsno; pitanje je samo – ko, i sa kojim namerama stoji iza takvih televizijskih emisija. Otkad postoje, sredstva javnog informisanja se koriste u razne svrhe, pa između ostalog, i za širenje anti-propagande. Neki ljudi imaju vrlo dobre razloge da javno ocrne nekoga ko im stoji na putu ostvarenja njihovih političkih, ekonomskih i ostalih ciljeva.

Sasvim suprotno verovanju nekih pogrešno informisanih ljudi – Hare Krišna pokret je zaslužan za izlečenje mnogih mladih ljudi širom sveta, koji su nekada bili zavisni od narkotika. Pogotovo na samom početku, u ranim godinama ISKCON-a, naš duhovni učitelj A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada je davao javne lekcije o Krišni, duhovnosti, *bhakti-yogi*, reinkarnaciji, itd. Najčešći posetioци njegovih lekcija su bili uglavnom hipiji, od kojih su mnogi prihvatili duhovni put *bhakti-yoge*, jer im je ta duhovna disciplina dala odgovore o smislu postojanja, i vlastitom duhovnom identitetu. Takvi mladi ljudi ne samo da su prestali sa uživanjem opojnih sredstava, već su prestali i sa drugim grešnim aktivnostima (nezakoniti seksualni odnosi, jedenje mesa i kockanje). Povrh toga, u godinama koje su usledile – došli su na takav nivo duhovnog napretka, da su i sami vrlo efikasno počeli da pretvaraju hipije u svece pune vrlih odlika. Takva tradicija se nastavlja do današnjeg dana.

Sada bih hteo da se osvrnem na ono moje proširenje definicije ispiranja mozga – *učestala ili konstantna propaganda*. Praktično iskustvo pokazuje da je upravo **to** najefikasnija metoda za ispiranje mozga. Političari, naučnici i profiteri iz sveta business-a već decenijama koriste sredstva javnog informisanja kao izvrsno sredstvo manipulacije, kako bi širokim masama ljudi nametnuli svoje ideje, teorije, politička uverenja, proizvode, itd. – i to sve sa ciljem da ostvare svoje političke, društvene i ekonomske ciljeve, tj. da na ljudima zarade što više profita, ili da im daju 'jako dobre razloge' zašto vojnom intervencijom treba da se napadne neka druga država. Zbog takve temeljne manipulacije (temelnog ispiranja mozga), velika većina potrošača ni ne trepne okom kada u supermarketima puni svoje korpe proizvodima (naročito hranom), koji su reklamirani na televiziji, sa radija, i u novinama. Koliko je onih koji se potrude da provere listu sastojaka na etiketi proizvoda koje kupuju? Npr., industrija za proizvodnju hrane i farmaceutska industrija – ubacuju u svoje proizvode čitav spektar sastojaka koji su izuzetno štetni za zdravlje. Mnogi od tih sastojaka su čak i kancerogeni, što je čest slučaj sa aditivima koji se ubacuju radi boje, konzervisanja, ukusa, itd. Ti aditivi se na etiketama prikazuju kao E brojevi. Ali takvi proizvodi se ipak odlično prodaju, jer imaju izvrsnu reklamu u medijima.

Najviše mi smeta kada neki ljudi kažu nama vaišnavama: "Vi bežite od istine; ne želite da joj pogledate u oči." Apsurdno je da ti isti ljudi nasedaju na propagandu manipulatora i medija, te prihvataju za istinu skoro sve što im se servira. Trpaju u sebe sve što može da se nađe u supermarketima, i kupuju proizvode koji su pogubni za zdravlje. A kada ih neko upozori na opasne i odvratne sastojke, oni odgovore: "Sve je to za ljude!". Jeste, ali za koje ljude? Za one koji pristaju da budu konstantno varani od profitera koji na njima zarađuju novac, od političara, i, konačno, od materijalne prirode. Ti ljudi ne mogu da razmišljaju za sebe, već je potrebno da imaju nekoga ko će im reći preko televizije, radija i novina 'šta je dobro za njih'. Evo nekoliko upečatljivih primera koji ilustruju kako funkcioniše 'industrija' za ispiranje mozga.

Primer br.1) Potpomognute vlastitim vladama, mesne industrije temeljno ispiru mozak ljudima, lansirajući laži poput ovih: "Meso je dobro za vas", "Meso je najbolji izvor proteina"... Oni prave milione dolara profita na ljudima koje drže u neznanju, poričući činjenice da su mesni proizvodi napunjeni gomilom hemikalija koje sprečavaju prirodno truljenje mesa, i daju mu 'svežu zdravu

boju'. Pored toga, meso sadrži prilično visok procenat hormona koji stimulišu brz i neprirodan rast životinja. Skoro da je nepotrebno i pominjati nezanemarivu količinu toksina i bakterija, koje se zadrže u mesu nakon klanja životinja. Sama činjenica da evropske zemlje nisu smanjile procenat konzumiranja govedine, uprkos toliko mnogo govora o BSE/kravljem ludilu (neke zemlje su čak i **povećale** potrošnju govedine), – dovoljno je dobar dokaz efikasnosti uticaja javnih glasila na mišljenja ljudi. Međutim, istina je upravo suprotna od onoga što nam manipulatori serviraju. Naučno istraživanje (koje nije pod kontrolom manipulatora), je nebrojeno puta dokazalo - da meso i mesni proizvodi - uopšte nisu prikladni za ljudsko telo i psihu.

Primer br.2) Pogledajte samo oko sebe i videćete da novine, radio, televizija i filmska industrija gotovo i da ne govore ni o čemu drugome, nego o raznim nijansama seksualnog života, jedenja, spavanja i branjenja. Mnogi profiteri znaju da vešto iskoriste ljudsku tupost, pa zgrću ogromne svote novca propagiranjem grešnog života (ubijanje životinja, intoksikacije, porno-industrije, seksualnog promiskuiteta i kockanja). Pomoću medija svakodnevno ljudima ispiru mozak nametanjem cigareta, alkohola, drugih droga i ostalih štetnih proizvoda upakovanih u vrlo privlačnu i šarenu ambalažu. Uveravaju nas kako nema ništa loše u tzv. slobodnoj ljubavi, podižući seksualnu svesnost ljudi do te mere, da maloletnici postaju silovatelji, seksualni manijaci i pedofili. Ljudi masovno vrše abortuse, a slučajevi incesta<sup>14</sup> nisu više samo retka izopačena pojava, već gotovo svakodnevnicica, koja polako, ali sigurno, postaje normalan deo života. Statistika pokazuje kako je u svetu povećana stopa kriminala proporcionalno razvoju filmske industrije, koja propagira različite vidove nasilja. Nekim ljudima je zaista u interesu da široke mase ljudi udalje od prirodnih vrednosti, i spusti ih na nivo poslušnih potrošača ispranog mozga, kako bi im što uspešnije i efikasnije prodavali svoje proizvode (cigarete, alkohol, oružje, itd.) i tako na zavedenim ljudima pravili ogroman profit.

Primer br.3) Moderni farmaceutski lekovi su puni različitih hemikalija, koje neretko dovode do ozbiljnih popratnih efekata, anomalija, pa čak i smrti na hiljade ljudi širom sveta. Zar naučnici koji su ih proizveli nisu bili svesni kako njihovi lekovi imaju izrazito ograničeni spektar pozitivnog delovanja, zbog vrlo jednostavnog razloga - što se ljudi biološki (genetski) u potpunosti razlikuju od zečeva, štakora, majmuna, hrčaka, itd., na kojima se vrše naučna istraživanja? Alopatski lekovi moderne medicine prvenstveno imaju za cilj da stvore profit za one koji stoje iza farmaceutske industrije, i da stvore privid kako moderni farmaceuti nešto znaju. Glupost! Zašto je onda toliko lekova povučeno sa tržišta, jer su se pokazali opasnim zbog negativnih nuspojava? Ogromna većina lekova je sastavljena od neprirodnih supstanci i hemikalija, koje su možda lekovite za neku određenu bolest, ali su istovremeno pogubne za prirodan rad nekih vitalnih organa. I opet – u pitanju je 'programiranje' potrošača, kako bi se na njima stvorio što veći profit. Iz tog razloga je u mnogim državama zabranjena, ili jako ograničena, upotreba prirodnih lekova (lekovitih biljaka, čajeva, tinktura, itd.)

Primer br.4) Već dugi niz godina naučnici koriste medije kako bi čovečanstvu dokazali svoje zasluge zbog velikih koraka u evoluciji čoveka – evoluciji koja je okarakterisana napretkom industrije i tehnologije.

Uprkos opsežnim naučnim ispitivanjima, naučnici i filozofi nas iz dana u dan guraju na ivicu jedne velike katastrofe, konačnog kolapsa prirodnih bioloških i ekoloških potencijala. Simptomi nadolazeće katastrofe (možda klimatskog haosa) postoje u izobilju: globalno povećanje temperature; izlivanje nafte u more, zagađenje vode, vazduha i zemlje; krčenje tropskih šuma; nuklearni otpatci; ozonske rupe; izumiranje na hiljade vrsta flore i faune, itd. Sve te (i još mnoge druge) nevolje su jednostavno rezultati nečijeg 'logičkog' razmišljanja, filtriranog kroz nesavršena čula i druge nečistoće ljudskih bića, koja uporno, iznova i iznova, započinju sa pogrešnom formulom: "Ja sam telo." Usprkos tako poraznim rezultatima, naučni magazini i knjige (takođe televizija i radio), svakodnevno bombarduju ljude izjavama 'o boljoj budućnosti čovečanstva'. Potrebno je samo da uložimo još novca u njihove projekte, kako bi oni pronašli vakcine protiv svih bolesti, i konačno zaustavili starenje i smrt.

Ja se već godinama pitam: "Zašto ljudi već vekovima veruju u neke tvrdnje (hipoteze i teorije), koje uopšte nisu zasnovane na konkretnim dokazima?". Zar to nije izvanredan dokaz ispiranja mozga? Da li poznajete nekog ko veruje u teoriju 'Velikog praska' (o postanku sveta), ili Darwinovu teoriju o evoluciji vrsta? S druge strane, poznajete li nekoga ko ne veruje u

---

<sup>14</sup> Incest znači - *seks sa bližim rođacima*. Može biti sporazuman i spontan, ali je u većini slučajeva nasilan. Švedska ima najveću stopu incesta u Evropi. Dok sam živeo u Švedskoj, neko mi je preveo članak iz novina, koji je opisivao sociološki i psihološki problem koji nastaje kada muškarci primoravaju svoje kćeri na seks.

reinkarnaciju – iako nauka **ne može da dokaže** da zakoni *karme* i reinkarnacije ne funkcionišu? Takvih ljudi još uvek ima svuda oko nas.

Primer br.5) Duhovna i klasična muzika, koje povoljno utiču na našu psihu, harmonizuju energije u telu, i pospešuju dobre vibracije – u moderno doba bivaju agresivno potiskivane jeftinim i komercijalnim zvucima (koji teško mogu da se nazovu muzikom), i koji u ljudima podstiču osećanje agresivnosti, nasilja, ludila, i potrebu za intoksikacijom. Hard rock, teški metal, punk muzika, psihodelična muzika, i sl., uništavaju u ljudima sposobnost kreativnosti, deharmonizuju funkcije suptilnog tela, povećavaju izlučivanje adrenalina i drugih hormona, koji podstiču bestijalno i destruktivno ponašanje. Pošto zvuci imaju strahovito veliki uticaj na našu svesnost, manipulatori ih jako dobro koriste, kako bi u ljudima uništili vrlinu, i udaljili ih od istinske duhovnosti. Zašto? Možda zato što istinski duhovnim ljudima ne mogu da prodaju cigarete, drogu, alkohol i oružje, koji su popratni elementi na mestima gde se svira destruktivna 'muzika'. Možda zato što žele da mlade ljude učine agresivnim, kako bi ih lako poslali u ratove za ispunjenje njihovih političkih ciljeva. Razloga sigurno ima još mnogo.

Primer br.6) Što se tiče dečjih igračkama, primetite da su police trgovina dečjim igračkama dobrim delom ispunjene plastičnim oružjem, dečjim vojnim uniformama, mini-tenkovima, gumenim lutkama monstuma izopačenog izgleda, plastičnim lobanjama i kosturima, itd. Nekada su se deca igrala igračkama načinjenim od prirodnih materijala, uglavnom drveta, koje su imale za cilj da kroz zabavu decu nauče nečim pozitivnom. O ovoj tematici bi mogli da se napišu čitavi tomovi knjiga na području psihologije i sociologije. Ali, za potrebe ove knjige, želim da ukažem na sledeću činjenicu: neko se zaista trudi da nas programira, još od trenutka kada počnu da nam rastu prvi zubi. Netko želi da uništi vrlinu u nama, i okuje nas u lance ateizma i hedonizma, pretvarajući nas u tek neznatne figure na šahovskoj ploči, dvonožne zveri, robove ispranog mozga, koji su poslušno spremni da sve i svašta konzumiraju, i prodaju svoju vlastitu dušu za ono malo sreće koja je dostupna čak i životinjama (na malo drugačiji način). Neko nas do te mere programira, još od detinjstva, tako da ljude koji misle svojim glavama smatramo programiranim ljudima, ispranog mozga (a takvi su uvek u manjini, i ne idu zacrtanim putevima budalaste većine).

Očigledno je da su šest prethodno nabrojanih primera ispiranja mozga tako efikasni, da su njihovi rezultati uzeli velikog maha po čitavom svetu. Zbog toga ljudi jedu nezdravu 'hranu', drogiraju se, piju alkohol, veruju u 'naučne' gluparije, idu u ratove, odaju se kriminalu, itd. Međutim, sve te vrste ispiranja mozga su temeljene na jednoj osnovnoj zabludi, koju naučnici već vekovima serviraju naivnom stanovništvu – a to je: "Vi ste telo!" Na osnovu tog lažnog poistovećivanja, vrlo je lako da se gotovo svakome nalepi nacionalna ili religijska pripadnost, zbog koje će mnogi poletno krenuti u rat, i ubijati pripadnike drugih nacionalnosti i religija. **Svi** ratovi u istoriji čovečanstva, i **sve** terorističke akcije - bile su, i biće u budućnosti temeljene na toj jednoj krivoj formuli, kojom naučnici i političari uporno kljukaju neuki narod – "Vi ste telo!". Takva vrsta ispiranja mozga je apsolutno suprotna duhovnim istinama, koje su popraćene vrlim odlikama (ljubav, mir, tolerancija, samilost, zdrav život, istinoljubivost, čistota, itd). To je ono za čime svako od nas žudi, zar ne? Sve dok ljudi bez razmišljanja pristaju da budu zavedeni materijalističkom propagandom i hedonizmom – toliko dugo će istinska duhovnost, i vrle odlike koje je prate – biti samo čežnjive želje o jednom boljem životu.

Treba vam dokaz? Osvrnite se oko sebe, i pogledajte rezultate propagande (ispiranja mozga), kojom bivate svakodnevno programirani pomoću javnih glasila. Usprkos brojnim otkrićima moderne nauke (koja je temeljena na grubom ateizmu) – standardi života se degradiraju alarmantnom brzinom, iz dana u dan. Pitka voda i zdrava hrana nedostupni su većini čovečanstva. Vazduh je zagađen ugljen-dioksidom, koji ne samo da truje naš organizam, nego i stvara globalno povećanje temperature, zbog čega smo na pragu klimatskog haosa koji nam predstoji. U 21. veku, stopa mortaliteta je veća nego u srednjem veku, kada je harala kuga (i Inkvizicija). Nikada ranije u istoriji čovečanstva nije toliko ljudi umiralo od gladi, kao što se to danas dešava. Zbog temeljnog ispiranja mozga, ljudi su spremni da se odreknu zdravog i mirnog života, u zamenu za tehnološke pogodnosti koje nudi moderna nauka (brze automobile, kompjutere, mobilne telefone i ostale tehnološke/elektronske 'pogodnosti'). Pored toga, ljudski moral je u ogromnom padu, što rezultuje povećanjem nasilja i kriminala. I to sve – zbog čega? Zbog toga što neki moćnici na vama žele da stvaraju ogroman profit, i manipulišu vaše emocije, kako bi ih iskoristili za svoje političke, ekonomske i društvene ciljeve.

Kada su novinari upitali našeg duhovnog učitelja A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada - da li je došao u Ameriku da ljudima ispire mozak. On je odgovorio: "Ne. Došao sam da vam **dam** mozak!". Zaista, osnovna misija Hare Krišna pokreta je da probudi čovečanstvo iz iluzije

materijalizma, i podseti (obrazuje) ljude o njihovoj večnoj duhovnoj prirodi, koja je temeljno opisana na stranicama svetih spisa, koje je Stvoritelj pohranio u ruke čovečanstva, pre mnogo miliona godina, u obliku vedске literature.

## 11) Koji su vaši izvori finansijskih sredstava?

Hare Krišna pokret (ISKCON) je neprofitabilna duhovna institucija, što znači - da se finansijska sredstva koriste isključivo u svrhu širenja duhovnosti i vedске kulture. To širenje uključuje: građenje i održavanje Krišninih hramova, proizvodnju i distribuciju duhovne literature, organizovanje festivala i ostalih javnih nastupa, proizvodnju i distribuciju produhovljene vegetarijanske hrane, itd. Postoje 4 osnovna izvora iz kojih ISKCON podmiruje finansijske potrebe za svoje aktivnosti: 1) prodaja duhovne literature (uglavnom knjige koje je napisao A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada); 2) prodaja parafernalijske (audio CD diskovi, kalendari, mirisni štapići, nalepnice, itd.); 3) vegetarijanski restorani; i 4) donacije zaposlenih članova ISKCON-a i ostalih simpatizera, kao što je bio Mr. George Harrison, slavni član Beatles-a.

ISKCON se sastoji većinom od porodičnih članova, koji su zaposleni u skladu sa svojom profesijom. Pa tako većina tih članova održava svoje porodice, radeći kao doktor, pekar, automehaničar, pevač, učitelj, advokat, poljoprivrednik, i sl. Vaišnave mogu da rade bilo koje poslove koji ne dovode u pitanje kršenje četiri regulativna načela. Zbog toga vaišnave nikada ne rade kao mesari, naučnici koji rade eksperimente na životinjama, ili medicinsko osoblje koje vrši abortuse.

U velikim religijskim tradicijama (hrišćanstvo, judaizam, islam, itd.) postoji samo mali broj aktivnih monaha koji žive u manastirima, crkvama, sinagogama, džamijama, itd. Velika većina pripadnika dotične religije, koji su radni ljudi iz kongregacije - finansijski osiguravaju potrebe posvećene manjine (monaha i časnih sestara), te brinu za održavanje sakralnih objekata. Na sličan način i u Hare Krišna pokretu - većina sledbenika su članovi kongregacije (radni ljudi i studenti), koji svoj duhovni život praktikuju uglavnom kod kuće, i daju svoje finansijske priloge i druge vrste usluga (službe), u skladu sa svojim mogućnostima, i sposobnostima. Želeo bih da naglasim da su svi prilozi isključivo dobrovoljnog karaktera, i da ne postoji iznuđivanje novčanih sredstava od kongregacijskih članova.

## 12) Da li je neophodno napustiti sve i živeti u hramu?

Ovde možemo da govorimo o dve teme - o 'napuštanju svega', i o 'životu u hramu'. Krišna ne primorava nikoga da napusti ništa, jer poštuje našu individualnost i pravo slobodne volje. Duhovni život je stvar dobrovoljnog izbora. Ali ipak, onima koji su ozbiljno odlučili da postignu savršenstvo ljudskog oblika života praktikujući *bhakti-yogu* - On dobronamerno poručuje da odbace sve grešne aktivnosti, i sve objekte (predmete) koji su vezani uz takve aktivnosti. U krajnjoj liniji, poručuje nam da odbacimo sve svoje vezanosti za materijalni svet. Naravno, to ne znači da ne možemo ništa da posedujemo. Nije bitno koliko materijalnih dobara neko poseduje, već je bitno - u koju svrhu, i sa kakvim stanjem svesnosti ih koristi. Vedska istorija je puna primera kraljeva (tzv. radžarišija) koji su bili izuzetno duhovno napredni, i nisu bili materijalno vezani za svoja ogromna bogatstva.

Ako je neko zainteresovan da postane član Hare Krišna pokreta, od njega se ne očekuje da napusti svoj posao, tj. izvor prihoda (ukoliko taj izvor prihoda nije vezan za grešne aktivnosti, kao npr. - da se bude mesar). Međutim, postoje mnogi predmeti koji nisu nužno vezani za grešne aktivnosti, ali ih je povoljno odbaciti (prodati ili dati nekome), jer stvaraju nepotrebne vezanosti, koje su prepreka na putu duhovnog života. Kao primere, tu mogu da navedem televizor, razne naučne ili modne magazine, bezvredne knjige, CD diskove sa ne-duhovnom muzikom, itd. Međutim, važno je istaći - da ne postoji službeni zahtev da se takve stvari odbace. I opet, to je stvar ličnog izbora. Iskustvo pokazuje da se manje napredni članovi pokreta teže odvajaju od takvih predmeta (nepotrebni za napredak u duhovnom životu), ali kada tokom vremena dođu na određeni nivo duhovnog napretka - onda se lako odvoje od njih.

Što se tiče življenja u hramu, o tome sam već nešto napisao u odgovoru na pitanje 11. Ovde mogu da dam proširenije objašnjenje. Postoje dve glavne vrste zajednica. 1) Hram, koji se uglavnom nalazi u urbanoj sredini - ima za cilj da omogući što većem broju ljudi da dođu da vide Božanstva<sup>15</sup>, porazgovaraju sa članovima zajednice, čuju lekcije o *bhakti-yogi* i vedskoj kulturi, kupe koju knjigu, urade neku službu za Krišnu, itd. Glavni deo hrama je oltar, na kome se nalaze

<sup>15</sup> Vidi odgovor na pitanje br. 4.

Božanstva (ili slike Božanstava). U hramu postoje odvojene prostorije za život muških članova (*brahmacari-ašram*) i ženskih članova hrama (*brahmacarini-ašram*). U pravilu, bračni parovi (pogotovo sa decom) ne žive zajedno u hramskoj zgradi, ali ima ponekih izuzetaka.

2) Farma (ruralna zajednica) služi kao seoska komuna za zajednički život vaišnavskih porodica. Farma takođe ima hram sa Božanstvima, ali za razliku od hramske zajednice u urbanoj sredini – porodični ljudi imaju svoje kuće u okolini hrama, ili plaćaju stanarinu za iznajmljivanje kuća, koje službeno pripadaju Božanstvima i ISKCON-u. Drugim rečima, novac od prikupljene stanarine se koristi za održavanje Božanstava. Na nekima od naših farmi postoje i rade škole za decu, tzv. *gurukule*.

U hramsku zajednicu ne može da dođe da živi baš svaki član pokreta koji bi to hteo. Ta mogućnost ostaje otvorena samo za one koji su spremni da striktno slede četiri načela regulisanog života, slede svakodnevne hramske programe, i dobrovoljno vrše neku službu u skladu sa svojim kvalifikacijama, i psiho-fizičkim mogućnostima. Članovi hramske zajednice moraju da budu spremni da svoj život podrede službama i potrebama propovedanja (obrazovanja što većeg broja ljudi o različitim aspektima nauke o Krišni). Za razliku od hramske zajednice, koja je prvenstveno usmerena na širenje misije (tzv. *sankirtana* misije) – komune na farmama su uglavnom usmerene na zdrav duhovni razvoj vaišnavskih porodica, vaspitavanju (obrazovanju) dece, proizvodnju vlastite hrane (poljoprivreda i mlekarstvo). To je takođe način propovedanja, kroz koji članovi komune ostalom stanovništvu praktično pokazuju dobrobiti od jednostavnog (zdravog) življenja, i visokog (duhovnog) razmišljanja.

Naravno, najveći broj članova Hare Krišna pokreta živi kod svoje kuće (koja je u idealnim uslovima pretvorena u privatni hram). Mnogi kućedomaćini imaju svoj oltar, i slede standarde hramske zajednice. Takvi članovi pokreta, koji ne žive niti u hramu, niti na farmi, već kod svoje kuće se nazivaju - članovi kongregacije. Važno je napomenuti da nije važno ko gde živi, već je važno sa kakvom iskrenošću i kakvim standardima praktikuje duhovni život *bhakti-yoge*.

### 13) Na koje načine ISKCON daje svoje doprinose čovečanstvu?

Mi, članovi Hare Krišna pokreta želimo da vidimo ovaj svet kao mnogo bolje mesto za život – lišeno ratova, kriminala, mržnje i ludila, koji nalaze svoje izvore u nižoj ljudskoj prirodi (pohlepi, požudi, zavisti i lažnom egoizmu). Ta niža ljudska priroda nije ništa drugo nego li rezultat nedostatka istinske duhovnosti, koja svakodnevno biva uništavana materijalističkom propagandom javnih glasila, i obrazovnim programima modernog školstva.

Postoje neosnovane tvrdnje i optužbe kako su članovi Hare Krišna pokreta 'beskorisni neradnici, koji prose na ulici'. Ljudi od kojih dolaze takve izjave, uglavnom vide vaišnave kako prodaju duhovnu literaturu, ili pevaju i plešu na ulici. Što se tiče pevanja i plesanja na ulici, tu temu ću detaljnije obraditi u odgovoru na pitanje 47. A što se pak tiče prodaje duhovne literature na ulici – zar je to nerad? Mnogi moji kolege provedu i više od osam sati na ulici (po različitim vremenskim uslovima), i dobrovoljno se izlažu mnogim neugodnostima (pa čak i opasnim situacijama) – da bi ljudima kroz drevnu vedsku literaturu pružili mogućnost da saznaju duhovne istine, koje su **jedini** lek za apsolutno sve probleme, od kojih pati čovečanstvo današnjice.

Što se tiče prošnja, hajde da prvo analiziramo - šta je to uopšte prošnje. "Prošnje je iznuđivanje materijalnih dobara (novac, odeća, hrana, itd.), pozivajući se na nečiju milost. Prošnja podrazumeva da se darovateljima ne daje ništa za uzvrat." Ako se slažete sa ovom definicijom, onda morate da prihvatite činjenicu - da članovi ISKCON-a nikada ne prose. Mi prodajemo knjige i parafernaliju<sup>16</sup>, ali nikada ne zahtevamo od ljudi da nam daju materijalna sredstva, a da im mi ne damo nešto za uzvrat. Ako ljudi po vlastitom nahođenju žele da daju svoje dobrovoljne priloge, bez da traže išta za uzvrat – to je druga stvar, to nije prošnja. Sve religijske zajednice u svetu su otvorene za prihvatanje dobrovoljnih priloga svojih simpatizera. Međutim, čak i u takvim slučajevima imamo običaj da damo darivateljima nekakav poklon za uzvrat, kao znak zahvalnosti.

Hajde da sada analiziramo - šta ISKCON praktično čini za dobrobit čitavog čovečanstva. Naši prilozima mogu da se svrstaju u dve kategorije – duhovni i materijalni. **Duhovni prilozima:** O njima sam do sada već nešto napisao, ali evo da ih ponovo pomenem, kroz jedno poređenje. Zamislite da posedujete vakcinu, koja je efikasna protiv AIDS-a, ali formulu ljubomorno čuvate za sebe i svoju porodicu. Onda, jednoga dana, neko otkrije da posedujete tajnu formulu, i prijavi vas policiji. Verovatno bi vas država, zbog skrivanja formule, poslala na doživotnu robiju, ili smrtnu

<sup>16</sup> Audio i video diskovi, mirisni štapići, nalepnice, itd.

kaznu. Slično tome, mi zaista posedujemo 'tajnu vakcinu' protiv **svih** problema koji haraju materijalnim svetom. Ta 'vakcina' je zapravo duhovno znanje, koje je Krišna položio u ruke svetaca i mudraca iz drevne prošlosti – za dobrobit ne samo čitavog čovečanstva, već i za dobrobit svih živih bića uslovljenih iluzornim mišljenjem: "Ja sam telo. Sve što doživljam oko sebe je apsolutna realnost."

Naša sveta dužnost je da sa čitavim čovečanstvom podelimo to 'tajno' duhovno znanje, koje se u svom neizmenjenom obliku već milenijumima prenosi s generacije na generaciju duhovnih učitelja i ostalih vaišnavskih svetaca, opunomoćenih direktno od Krišne. Kao što ste mogli da pročitate u odgovoru na pitanje 2, naš duhovni učitelj (A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada) je bio specijalno opunomoćen da nauku o Krišni rasprostrani po čitavom svetu. Pre njega su i drugi tzv. gurui dolazili na Zapad, i prodavali lakomislenim ljudima kojekakve koktel-filozofije, koje su se skrivale pod velom yoge i 'drevne indijske mudrosti' – ali on je **jedini** sa sobom doneo *bhakti-yogu* (izvornu nauku o svesnosti Krišne). *Bhakti-yoga* nije nikakva 'indijska' mudrost, već apsolutna duhovna nauka, koja potiče od samog Gospodina, i univerzalno je primenjiva u sva vremena, u čitavoj stvorenoj kreaciji.

Žalosno je što se mnogi ljudi uporno opiru primanju ovog znanja, iako je ono besplatno. Zadojeni filozofijom grubog materijalizma (hedonizma), koju im svakodnevno serviraju naučnici i političari, i zbunjeni anti-propagandom religijskih fanatika – takvi ljudi su u nemogućnosti da prepoznaju neprocenjivu vrednost znanja, koje mi pažljivo čuvamo i delimo sa drugima. Svi mi, koji smo dobrovoljno pristali da sledimo Krišnina dobronamerna uputstva, primili smo na sebe obavezu deljenja ove duhovne mudrosti sa drugima. To je najveći prilog koje čovečanstvo (ne) može da zamisli.

**Materijalni prilozi:** Od 1974. godine, u okviru ISKCON-a, deluje program "Food For Life (FFL)/Hrana za Život." Taj program se sastoji od besplatnog deljenja vegetarijanske hrane beskućnicima, u sirotištima, u područjima pogođenim elementarnim nepogodama, i ratom zahvaćenim zemljama. Zapravo, takva vrsta priloga je takođe duhovna, jer hrana koju mi delimo – nije obična vegetarijanska hrana, već je produhovljena time što je sa devocijom spremna, i nuđena Krišni na oltaru. Takva hrana se naziva *prasadam*, a svi oni koji je jedu – imaju od toga duhovnu dobrobit. FFL je danas aktivan u preko 60 zemalja širom sveta, i posluži na hiljade besplatnih obroka **svakoga dana!** Taj naš program je najveći program za masovnu distribuciju vegetarijanske hrane u čitavom svetu.

Od brojnih svetskih uspeha FFL programa, navešću tek nekoliko.

**1) Sarajevo (1994).** FFL program je spasio živote mnogih ljudi koji su se zatekli u opkoljenom Sarajevu. Ta je operacija bila pravi podvig, jer smo, čak i u vreme apsolutne nestašice, uspeali da pribavimo sastojke neophodne za kuvanje. Dobrobit su imali ljudi svih nacionalnosti, koji su u to vreme bili izloženi bombardovanju, granatama i snajperskim mecima;

**2) Grozny, Čečenija (1995)** - podeljeno 850.000 obroka;

**3) Nikaragva, (1998)** - pomoć žrtvama uragana Mitch;

**4) Mozambik (2000)** - pomoć žrtvama nezapamćenih poplava;

**5) Gujarat, Indija (2001)** - pomoć žrtvama zemljotresa;

**6) Sri Lanka i Indija (2004)** - pomoć žrtvama tsunamija;

**7) Mississippi i Texas, SAD (2005)** - pomoć žrtvama uragana Katrina.

Ukoliko želite da saznate više o našem FFL programu, posetite našu web stranicu **www.ffl.org** .

Pored FFL, hteo bih da istaknem još jedan upečatljiv materijalni prilog. Duhovni proces *bhakti-yoge*, i vaišnavska filozofija, inspirišu na hiljade mladih ljudi širom sveta da ostave kriminal, drogu, alkohol i ideju o samoubistvu, i da postanu zdravi, korisni članovi ljudskog društva. Ima li u svetu efikasnije metode za suzbijanje kriminala, narkomanije i alkoholizma?

## **14) Vi vaišnave sledite Vede, a odbacujete neka vedska uputstva i zaključke. Zašto?**

Vedska književnost uzima u obzir činjenicu - da različiti ljudi žele da postignu različite ciljeve u svom životu, i da nisu svi zainteresovani za dostizanje duhovnog savršenstva i povratak u duhovni svet. Iako Vede nude informacije o svetu koji se nalazi izvan domašaja naših čula (i mašte), o svetu koji je izvorno naš pravi dom – uvek su postojali (i postojaće) ljudi koji nisu zainteresovani za povratak u duhovni svet, i ponovno uspostavljanje svoje zaboravljene veze sa Krišnom. Takvi ljudi se zovu materijalisti, jer ih zanima samo sreća i obilje koje njihovim telima i čulima može da ponudi Krišnina iluzorna energija. Iz tog razloga, Krišna nudi takvim ljudima različite grane svetovnog znanja u *karma-khanda* delu Veda. Tu su uvrštene: *ayur-veda* (znanje o lečenju lekovitim biljkama, bioenergijom i mantrama), *jyotiš-veda* (znanje o astrologiji i

astronomiji), *dhanur-veda* (znanje o borilačkim veštinama i mističnim oružjima), *gandharva-veda* (znanje o raznim granama umetnosti), *stapatya-veda* (znanje o arhitekturi), itd.

Pored materijalista, tj. *karmija*, koje zanima *karma-khanda* do veda, postoje i tzv. *jnaniji* (čita se: gjaniji), koje zanima filozofska spekulacija i misticizam. Oni nastoje da zadovoljavanjem polubogova dobiju određene mistične moći. Polubogovi su moćna bića (opunomoćena od samoga Krišne) – zadužena za pravilno funkcionisanje prirodnih zakona u čitavom univerzumu. U krajnjoj liniji, Krišna je taj koji posredstvom polubogova podaruje takve blagoslove upornim *jnanijima*. Gospodin Krišna u *Bhagavad-giti* izjavljuje na nekoliko mesta - kako su obožavaoci polubogova budalasti. Navodim jedan od tih stihova (Bg.7.23): "Ljudi slabe inteligencije obožavaju polubogove, a njihovi plodovi (koje dobijaju od polubogova) su ograničeni i privremeni. Oni koji obožavaju polubogove, odlaze na planete polubogova; ali oni koji su posvećeni Meni – dostižu Moju vrhovnu planetu." I u današnje vreme postoji ogroman broj naivnih ljudi, koji su fascinirani mističnim moćima nekih *jnanija* i mistika. Takvi mistici mogu da stvore grumene zlata, postanu nevidljivi, čitaju umove drugih ljudi, itd. Međutim, to je sve beskorisna magija, koja traje dok ne postanu prisiljeni (zakonima materijalne prirode) da dobiju novo telo, u krugu reinkarnacije.

I konačno, najuzvišeniji deo vedske književnosti je posvećen vaišnavama, obožavaocima samog Gospodina Krišne (još jedno od Njegovih imena je Višnu; u skladu sa sanskritskom gramatikom, odatle dolazi reč *vaišnava*). U tom delu Veda su opisane Krišnine aktivnosti, i uputstva za one koji su odlučni da dostignu savršenstvo ljudskog života – odbacivanje materijalne svesnosti, odbacivanje iluzornog poistovećivanja sa telom, ponovno buđenje uspavane ljubavi prema Krišni, i odlazak u duhovni svet (u svom izvornom, večnom telu).

Pošto se mi vaišnave ne interesujemo za obožavanje polubogova, odlazak na rajske planete, ili dobijanje mističnih sposobnosti – mi proučavamo samo onaj deo Veda koji je posvećen istinskom duhovnom životu. Taj deo Veda je prilično obiman, i teško da bi sve moglo da se prouči tokom jednog prosečnog ljudskog života. Zbog toga su mudraci iz drevne prošlosti 'kondenzovali' najvažnije znanje, u sledećim knjigama: *Śrimad-Bhagavatam*, *Bhagavad-gita*, *Mahabharata*, *Ramayana* i *Caitanya-caritamrita*. *Śrimad-Bhagavatam* se sastoji od 18.000 stihova, i opisuje aktivnosti i uputstva Gospodina Krišne i Njegovih poverljivih pratilaca. *Bhagavad-gita* se sastoji od 700 stihova, a literarno značenje naziva je - 'Božanska pesma'. Ona postoji večno, a Krišna je nju zadnji put ponovio za dobrobit čovečanstva pre otprilike 5300 godina.

*Mahabharata* je najobimniji ep na svetu. Dugačak je - kao *Ilijada* i *Odiseja* osam puta zajedno. Taj ep opisuje Krišnine aktivnosti, i važna duhovna uputstva za duhovnu dobrobit čovečanstva. *Mahabharata* je jedna velika istinita priča (gde je Krišna jedan od glavnih aktera), u kojoj su opisani događaji pre, za vreme, i nakon najvećeg rata u istoriji čovečanstva – rata na Kurukšetri. *Ramayana* je drugi po veličini ep u svetu. Sastoji se od 24.000 stihova, koji opisuju aktivnosti i moralne poruke Gospodina Ramacandre ('c' se izgovara kao 'ć'), Krišninog *avata*ra, koji se na ovoj planeti pojavio pre otprilike milion godina. To je takođe istinita priča, čiji se splet događaja vrti oko otmice jedne žene, i rata koji je nakon toga usledio. Skraćene verzije *Mahabharate* i *Ramayane* na hrvatskom jeziku, mogu da se nabave preko portala [www.udrugalotos.hr](http://www.udrugalotos.hr). *Caitanya-caritamritu* ('c' se izgovara kao 'ć') je krajem šesnaestog veka napisao Šrila Krišnadas Kaviraj Goswami. To literarno remek-delo opisuje aktivnosti i učenja Gospodina Caitanye Mahaprabhua – samog Gospodina Krišne, koji se pojavio zajedno sa svojim poverljivim pratiocima iz duhovnog sveta – da bi ličnim primerom podučio čovečanstvo kako treba da se ponaša idealni vaišnava. O Njemu sam nešto više napisao u odgovoru na pitanje 3.

Opšta vedska uputstva i zaključci imaju mnogo dodirnih (zajedničkih) tačaka sa vaišnavskom kulturom i filozofijom, ali se ipak razlikuju utoliko - što vaišnavizam *ne podržava* obožavanje polubogova, i vršenje rituala za sticanje materijalnog obilja i misticizma. Tu leži najveća razlika između vaišnavizma (koji je fokusiran na obožavanje Vrhovnog Stvoritelja), i hinduizma (u kome se obožavaju polubogovi, i vrše rituali za sticanje materijalnih obilja). Pa ipak, zbog praktičnih razloga, vaišnave koriste znanje iz *karma-khande*, kako bi ga upotrebili za što kvalitetniji duhovni život, kao, npr., medicinsko znanje opisano u *ayur-vedi*.

## 15) Da li su žene u ISKCON-u u podređenom položaju?

Odgovor na ovo pitanje može da se da iz dva aspekta – materijalnog i duhovnog. S materijalne tačke gledišta, opšte je poznato da su žene slabiji (nežniji) pol, kome je po zakonitostima prirode potrebna zaštita muškarca. Od praiskona, uloga žene je da rađa decu, brine o njima i mužu, i vodi brigu o kućnim poslovima. S druge strane, muškarac je taj koji nosi odgovornost za sigurnost i zadovoljenje prirodnih potreba porodice (prebivalište, hrana, odeća,



zdravstvena zaštita, itd.). Žene ne samo da su telesno slabije od muškarca, već i njihova psihička konstitucija ukazuje na inferiornije psihičke sposobnosti u odnosu na muške.

Naučna statistika pokazuje da su u zadnjih 60 godina prirodne uloge muškarca i žene počele da se mešaju i izjednačavaju. Zbog urbanizovanog trenda života, u industrijski razvijenim zemljama, žene su često prinuđene da vrše dužnosti koje su svojstvene za muškarce. Pa tako, danas postoje žene koje su političari, ratnici, uspešne poslovne osobe, itd. Kao sledbenici vedске kulture, članovi ISKCON-a su pobornici tradicionalne (prirodne) uloge žene; uloge koja se još uvek održava na snazi uglavnom u društvima azijskih zemalja i bliskog Istoka. U vedskoj kulturi i filozofiji jednostavno nema mesta za feminizam; međutim, iako vedska tradicija zagovara podređenost žene u odnosu na muškarca, žene u ISKCON-u imaju ravnopravnu važnost u pogledu duhovnih dužnosti, i donošenja važnih odluka vezanih za efikasno funkcionisanje našeg duhovnog društva.

Hajde da vidimo šta Krišna u *Bhagavad-giti* lično izjavljuje o ženama: 1) (Bg. 9.32.) "...oni koji uzmu utočište u Meni, iako niže prirode – žene, *vaišye*<sup>17</sup> i *šudre* – mogu da dostignu vrhunsko odredište."; ovde Krišna potvrđuje ono što sam ja prethodno već pomenio – da su žene prirodno inferiornije u odnosu na muškarce; 2) (Bg. 10.34.) "...Među ženama Ja sam slava, dobra sreća, profinjeni govor, dobro pamćenje, inteligencija, postojanost i strpljenje."; u ovom stihu, Krišna nabraja odlike za koje smatra da su svojstvene za žene. U *manu-samhiti* postoji izjava - da ne može da bude povoljnosti na mestima na kojima nisu zaštićeni *brahmane*<sup>18</sup>, žene, deca, stari ljudi i krave. Krišna je stvorio idealni društveni poredak (tzv. *varna-ašrama*), u kome žene uživaju konstantnu zaštitu (od oca, muža, a kasnije i sina). Drugim rečima, u skladu sa vedskom kulturom – dužnost muških članova društva je da zaštite žene od bilo kakvog oblika izrabljivanja (kako telesnog, tako i psihičkog). Zbog toga, u vedsko vreme, nije bilo vršenja abortusa; silovanja su bila vrlo retka pojava (a prestupnici su bili kažnjavani smrtnom kaznom). Zatim, žene nisu morale da rade teške fizičke poslove, ili da putuju satima da bi došle do radnog mesta. Ne; njihovo 'radno mesto' je bilo kod kuće, i na taj način su žene bile zadovoljne, vršeci svoje prirodne dužnosti, koje su odgovarale njihovoj ženskoj prirodi.

Prethodno pomenute razlike između muškaraca i žena - postoje samo na materijalnoj razini; – *ali mi smo duhovna bića!* Zbog toga, s duhovne tačke gledišta, ne postoji razlika između muškaraca i žena. Time želim da kažem da ovo pravilo vredi samo dok su duhovne duše uslovljene zakonima materijalne energije u ovom svetu. Duhovna duša uslovljena materijalnom energijom, i utamničena u određenoj vrsti tela – sićušna je kao 1/10.000-ti deo vrha vlasi kose. Kao takva, ona je kao semenka koja se razvija u svoj večni, izvorni oblik tek kada se vrati u duhovni svet. A tamo, u duhovnom svetu, stanovnici su naravno - muški i ženski. Može da se puno puta desi da neko, ko je u svom izvornom duhovnom telu muškarac trenutno u materijalnom svetu - bude stavljen u žensko telo. U duhovnom svetu, našem izvornom prebivalištu – upravo su žene slavljene kao najpoverljiviji pratioci Krišne, zbog svoje nesebične, ogromne ljubavi prema Njemu. Te žene se nazivaju *gopije*.

Ženama je u Hare Krišna pokretu dozvoljeno da budu duhovni vođe, ukoliko su kvalifikovane za takve odgovornosti. O toj temi pročitajte više u odgovoru na pitanje 18. Neki ljudi nam prebacuju da mi smatramo da su žene manje inteligentne. U skladu sa vedskom i vaišnavskom filozofijom, inteligencija znači sposobnost pravljenja razlike između materije i duha, privremenog i večnog, iluzije i istine. Na osnovu ove definicije, inteligentni ljudi (bez obzira na pol) su oni koji se ne poistovećuju s materijalnim telom, već deluju na nivou svog duhovnog identiteta, vršeci dužnosti koje su propisane *dharmom* (večnim Božjim zakonima).

## 16) Zašto je neophodno duhovno vođstvo gurua?

Da bi ovladali nekim umećem, neophodno je da se ima **kvalifikovani učitelj**, kao npr., pri pokušaju da postanemo uspešan muzičar, sportista ili doktor. Isto važi i za duhovnu nauku. Nemoguće je da se postigne duhovno savršenstvo samo čitanjem knjiga. Zar ćete smatrati nekoga verodostojnim doktorom, i prepustiti mu se u ruke, samo zato što je prostudirao sve medicinske enciklopedije, bez da je ikada išao na fakultet, i tamo učio od priznatih doktora, i bez da je ikada praktikovao pod nadzorom iskusnog i proverenog lekara? Po vedskoj definiciji, **verodostojni** duhovni učitelj je onaj koji ispunjava sledeće uslove:

- a) poznaje nauku o Bogu;

<sup>17</sup> Pogledajte rečnik na kraju knjige.

<sup>18</sup> Intelektualna klasa ljudi u vedskom društvu. *Brahmane* su uglavnom mudraci, odgovorni za duhovni napredak čitavog društva.

- b) ima čvrstu želju da služi Boga do kraja života;
- c) u potpunosti kontroliše svoja čula (što se na sanskritu naziva *swami* ili *goswami*). Ovo podrazumeva da nije uključen u vršenje grešnih aktivnosti, od kojih su četiri najistaknutije: 1) jedenje mesa, ribe i jaja; 2) intoksikacija bilo koje vrste; 3) kockanj i 4) nezakonite seksualne aktivnosti, tj. one koje nemaju za cilj začinjanje djeteta sa vlastitom ženom;
- d) ne menja izvorne duhovne poruke, oduzimanjem ili dodavanjem bilo čega;
- e) nema privatne materijalne ambicije i planove;
- f) ponizan je i milostiv;
- g) ne žudi za materijalnim bogatstvom, slavom i prestižem;
- h) nevezan je za materijalne objekte čula.

Dužnost učenika je da ispita kvalitete osobe koju je izabrao/la za duhovnog učitelja, *pre* nego što se uspostavi formalni odnos učitelj–učenik. To je izuzetno važno, jer danas u svetu postoji veliko tržište tzv. *gurua*, koji su zapravo prevaranti, jer nisu kvalifikovani predstavnici Boga, i nisu kompetentni da svoje učenike vode putem ljubavi prema Bogu, i konačno ih vrata u duhovni svet. Takvi prevaranti nisu zainteresovani za duhovnu dobrobit svojih učenika, već su zainteresovani za vlastitu materijalnu udobnost. Puni su negativnih ljudskih osobina, koje često vrlo vešto prikrivaju.

Glavna dužnost *gurua* je da svojim učenicima bez promene prenosi duhovno znanje, koje je primio od svog gurua. Na taj način trenira svoje učenike, deleći sa njima svoje duhovne realizacije i iskustva. Kvalifikovani duhovni učitelj može da vidi prepreke na duhovnom putu svojih učenika, i daje im uputstva kako da ih prebrode.

## 17) Šta je to duhovna inicijacija?

Duhovna inicijacija u vaišnavskoj tradiciji znači - službeno opunomoćenje kandidata, i povezivanje sa nizom učeničkog nasleđa. Niz učeničkog nasleđa se sastoji od specijalno opunomoćenih duhovnih učitelja, koji sa generacije na generaciju (od praiskonskih vremena), čuvaju i prenose duhovno znanje na svoje učenike, od kojih neki i sami kasnije postanu kvalifikovani duhovni učitelji. Taj niz učeničkog nasleđa započinje sa Gospodinom Krišnom lično. Sam Krišna se u ulozi savršenog vaišnave opet pojavio u tom istom nizu učeničkog nasleđa, pod nazivom Šri Krišna Caitanya Mahaprabhu, kao što sam već pomenuo u odgovoru na pitanje br.3. Da bi neko mogao da bude duhovni učitelj u nizu učeničkog nasleđa – on mora da poseduje osobine opisane u odgovoru na prethodno pitanje. U vaišnavskom nizu učeničkog nasleđa se **izuzetno važan** naglasak stavlja na prenošenje izvornog znanja, bez ikakvih promena (oduzimanja ili spekulativnog dodavanja).

Pošto je ISKCON autorizovani deo niza učeničkog nasleđa, kandidati za inicijaciju moraju da zadovolje pravila, i slede standarde koje je propisao A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada – izuzetno opunomoćeni *acarya*<sup>19</sup>. To znači, da kandidat za inicijaciju mora da minimalno šest meseci pre inicijacije sledi četiri regulativna načela, i meditira na 16 krugova Hare Krišna *maha-mantre* svakoga dana (Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare). Prilikom inicijacije, kandidat daje zavet sleđenja propisanih duhovnih standarda, i od gurua dobija duhovno ime. Inicijacije se obično odvijaju pred Božanstvima, u prisustvu drugih vaišnava. Tim činom je kandidat službeno opunomoćen da dobije najveću moguću dobrobit od *maha-mantre* – što ne znači da *maha-mantra* ne deluje i pre inicijacije. Inicijacija označava početak ozbiljnog duhovnog života, a prava suština inicijacije je međusobna povezanost gurua i učenika u srcu. To je ono što je *apsolutno* neophodno za dostizanje duhovnog savršenstva.

Za uspešnu i kvalitetnu vezu između gurua i učenika, osim kvalifikovanog gurua – neophodno je da i učenik bude kvalifikovan. Gospodin Krišna navodi u *Bhagavad-giti* (4.34.), odlike kvalifikovanog učenika: "Samo nastoj da naučiš istinu, prilazeći duhovnom učitelju. Raspituj se od njega ponizno, i služi ga. Samospoznate duše mogu da ti podare znanje, jer su videle istinu." Dakle, Krišna ovde ističe tri odlike kvalifikovanog učenika: 1) iskrena želja da se primi duhovno znanje; 2) poniznost; i 3) stav služenja.

Ako nakon izvesnog vremena duhovni učitelj primeti posebnu iskrenost i napredak pojedinog učenika, on mu/joj tada ponudi i drugu inicijaciju (brahmanska inicijacija). Tom prilikom, učenik dobije sedam dodatnih mantri, na koje meditira tri puta dnevno. Samo je vaišnavama sa brahmanskom inicijacijom dozvoljeno da služe Božanstva na oltaru, i da kuvaju za Njih u hramu

<sup>19</sup> Izgovara se 'ačarja'. Acarya znači - onaj koji podučava sopstvenim uzornim ponašanjem. To je titula koju dobijaju neke vrlo napredne vaišnave, specijalno opunomoćene za širenje izvornih poruka vaišnavske filozofije.

(kućni standard obožavanja Božanstava može da bude nešto niži). Od vaišnave sa brahmanskom inicijacijom se očekuje da je dobrim delom razvio sledeće odlike: 1) smirenost; 2) samokontrola; 3) želju da vrši duhovne strogosti; 4) čistotu; 5) toleranciju; 6) poštenje; 7) znanje; 8) mudrost; i 9) religioznost (u skladu sa *dharmom*).

### **18) Mogu li žene da budu duhovni učitelji?**

Zašto ne bi mogle? Duhovno savršenstvo nije monopol muškaraca. Napredak u duhovnom životu, i odlazak u duhovni svet – nisu uslovljeni vrstom nečijeg tela, već vrstom svesnosti. U odgovoru na pitanje br.16 su nabrojane odlike verodostojnog duhovnog učitelja. Svaka žena koja poseduje te odlike, kvalifikovana je da bude duhovni učitelj; ne samo drugih žena – već i muškaraca. Iako je uobičajeno da su duhovni učitelji uglavnom kvalifikovani sveci u muškim telima, u našoj vaišnavskoj tradiciji postoji izvestan broj kvalifikovanih žena svetica, koje su bile na izuzetno visokom nivou duhovnog napretka. Kao primere mogu da navedem Andal, Mirabai, Jahnava Ma, Gangamata Goswamini, Hemalata Thakurani, itd.

Trenutno u ISKCON-u nema ni jedne žene koja službeno vrši funkciju inicirajućeg duhovnog učitelja. Međutim, ako uzmemo u obzir činjenicu da duhovni učitelj nije samo onaj koji daje duhovnu inicijaciju (*dikša*), već je i onaj koji daje duhovna uputstva (*šikša*) – onda možemo da kažemo da u ISKCONU postoji veliki broj žena koje su *šikša-gurui*. ISKCON danas poseduje više od 350 hramova širom sveta. U nekima od tih hramova, vođe (tzv. predsednici hrama) su upravo duhovno kvalifikovane žene.

### **19) Da li vi slepo sledite svog gurua?**

Slepo sleđenje nekoga podrazumeva izvršavanje svih naredbi bez pogovora i razmišljanja. Zar ne? U Hare Krišna pokretu duhovni učitelji nikada ne daju naredbe, već daju uputstva, koja su namenjena duhovnoj dobrobiti učenika. Ta uputstva su temeljena na verodostojnim tekstovima iz svetih spisa, i ličnim realizacijama (iskustvima) duhovnog učitelja. Guruova duhovna iskustva takođe moraju da imaju svoju potvrdu u vaišnavskim svetim spisima. Jedina naredba, koju svaki guru u Hare Krišna pokretu daje svojim učenicima, je ta - da slede četiri regulativna načela, i meditiraju propisani broj krugova *maha-mantre* svakoga dana. Međutim, ta 'naredba' za učenike ne dolazi kao iznenađenje, jer su to već unapred poznata 'pravila igre', koje svaka osoba dobrovoljno prihvata, pre nego što postane službeni član Hare Krišna pokreta.

Guruova glavna uloga u odnosu guru-učenik je u tome, da razjasni nedoumice i sumnje koje učenik ima, te da odgovori na pitanja duhovnog karaktera, povezana sa napretkom u procesu praktikovanja *bhakti-yoge*. To podrazumeva da je guruova interakcija sa učenikom uglavnom toliko česta, koliko to određenom učeniku treba. Ja lično, imam kontakt sa svojim guruom tek 2-3 puta godišnje, kada se lično sretnemo. U ISKCON-u danas ima oko 80-tak inicirajućih gurua, koji su učenici A.C. Bhaktivedante Swamija Prabhupade. Na osnovu svog duhovnog napretka i iskustva, oni su kompetentni da svoje učenike dovedu do konačnog cilja duhovnog života – do Krišne.

Najbolji (najnapredniji) su oni učenici, koji striktno slede uputstva i savete svog gurua. Mnogi ljudi misle da su gurui u Hare Krišna pokretu neki diktatori, koji su udobno smešteni u svojoj komfornoj kući, i preko telefona i e-maila svojim zombi-učenicima daju direktive i naređenja (koja između ostalog, idu u korist njihovog bankovnog računa). Daleko od istine. ISKCON-ovi gurui nisu kao generali koji donose odluke, i nalaze se daleko iza bojnog polja. Oni su borci u prvim linijama. Njihov zadatak je da vlastitim primerom (u akciji) pokažu svojim učenicima kako da na što bolji način šire misiju. Po ISKCON-ovim pravilima, gurui mogu da postanu samo oni koji su se dokazali svojom požrtvovnošću i poniznošću (i koji istovremeno poseduju odlike koje sam nabrojao u odgovoru na pitanje br.16).

Neko ko je arogantan i pohlepan, i željan prestiža i obožavanja – ne može da postane guru, uprkos zadivljujućem teorijskom znanju. U duhovnom životu su najveći oni koji su najponizniji i najpožrtvovaniji. Mnogi od naših ISKCON gurua gotovo da i nemaju svoje privatno vreme. Neprestano su angažovani u propovedačkim aktivnostima (oko organizovanja festivala i javnih programa; davanja lekcija u školama, hramovima i na javnim programima; pisanja knjiga; interakcija sa sredstvima javnog informisanja, itd). Moj duhovni učitelj (rodom iz Švedske), pored svojih misionarskih dužnosti, još vodi i brigu o kravama na našoj farmi, južno od Stockholma, koristi osam godina stari Compaq laptop kompjuter, od svega 4GB memorije, i živi u šumskoj kućici, koja nema struje i vodovodnih instalacija. Priličan kontrast sa onim što neko može da misli o 'guruima-diktatorima, zavaljenim u udobnu fotelju', zar ne?

## 20) Ko danas upravlja ISKCON–om?

1972. godine, Šrila Prabhupada je osnovao upravno telo ISKCON–a, "Governing Body Commission" (GBC), iz dva osnovna razloga: 1) hteo je da prebaci odgovornosti menadžmenta na dvanaest svojih poverljivih učenika, kako bi on lično imao više vremena za pisanje i prevođenje knjiga i aktivno propovedanje; 2) hteo je da još za vreme svog života nadzire rad GBC–ja, kako bi ih istrenirao u pravilnom donošenju odluka, u vreme kada njega više ne bude bilo.

Danas GBC ima 33 člana, a način uprave je centralistički, što znači da GBC nastoji da u čitavom pokretu, globalno, održi istovetne duhovne standarde, i ostale elemente presudne za jedinstveno funkcionisanje pokreta. Međutim, svaki centar ima svoju lokalnu upravu (veće), koje je odgovorno centralnoj upravi. Osnovne funkcije GBC tela su: 1) donošenje rezolucija (odluka), presudnih za efikašno funkcionisanje ISKCON–a; 2) nadziranje izvornosti duhovnih standarda koje je postavio Šrila Prabhupada, i postizanje sedam ISKCON–ovih ciljeva, koje je Šrila Prabhupada naveo 1966. godine, prilikom osnivanja pokreta. Ti ciljevi su sledeći:

- 1) Da se temeljno propagira duhovno znanje u društvu, i obrazuju ljudi o načinima duhovnog života, kako bi se zaustavila neravnoteža životnih vrednosti, i postiglo istinsko jedinstvo i mir u svetu.
- 2) Da se propagira svesnost Krišne, kako je zapisano u *Bhagavad–giti* i *Šrimad–Bhagavatamu*.
- 3) Da se povežu članovi ISKCON–a zajedno i dovedu bliže Krišni, najuzvišenijem biću, i zato da se informiču svi članove pokreta, kao i ostatak čovečanstva – da je svaka duša delić Gospodina Krišne.
- 4) Da se podučavaju i podupiru *sankirtana* pokret, grupno pevanje svetih imena Gospodina, kako je razotkriveno u učenjima Gospodina Šri Caitanye Mahaprabhua.
- 5) Da se sagrade, za dobrobit čovečanstva, hramovi posvećeni Gospodinu Krišni.
- 6) Da se podučavaju članovi pokreta o jednostavnijem i prirodnijem načinu života.
- 7) Da se, radi postizanja prethodno pomenutih ciljeva, izdaju i distribuiču magazini, knjige i ostali pisani materijali.

## 21) Zašto nosite tako neobičnu, karakterističnu odeću, i znak na čelu?

Iz istog razloga zbog koga, npr., hrišćanski sveštenici nose svoju 'neobičnu, karakterističnu odeću' (crnu mantiju i uže oko struka). Zar i to nije neobično u odnosu na stil oblačenja ostalog stanovništva? Ali, postoje valjani razlozi za to. Glavni razlog je taj, što se **upravo takva** odeća (kakvu imamo mi) nosi i u duhovnom svetu. Donji do muške odeće se zove *dhoti* (čita se 'doti'), a gornji deo (vrsta košulje) se zove *kurta*. Sam Gospodin Krišna lično nosi *dhoti* (žute boje). U duhovnom svetu niko ne nosi pantalone i mini suknje. Mi se oblačimo onako kako je sam Bog propisao – a pošto smo mi sledbenici i predstavnici Krišne, mi se oblačimo kao stanovnici duhovnog sveta. Ženska odeća se naziva *sari*. Žene nose sarije raznih boja i dezena, a muškarci nose odeću narančasto–šafiran boje, ako su neoženjeni (i ne nameravaju da se žene), ili bele boje, ako su oženjeni (ili nameravaju da se ožene).

Takva odeća deluje kao prepoznatljiva uniforma. Npr., ako neko želi da kontaktira policajca na ulici, prepoznaće ga po uniformi. Slično tome, ako neko želi da priđe vaišnavi na ulici, i raspituje se o duhovnom znanju, prepoznaće ga po odeći (i znaku na čelu). Uniforma povlači za sobom neka prava i obaveze. Kao npr. uniforma doktora, policajca, sudije ili vojnika – naglašava poziciju koja daje osobi pravo, koje inače ne bi mogla da ima kao običan građanin, ali to za sobom povlači i određeni kodeks ponašanja, tj. određene obaveze. Pa ipak, iz nekih manje–više praktičnih razloga, mi često budemo obučeni u standardnu svetovnu odeću.

Takva duhovna odeća simbolizuje načelo jednostavnosti, koja je u kontrastu sa svetovnom odećom, pomoću koje ljudi žele da, uglavnom, privuku pažnju na sebe, i pokažu se u najboljem izdanju (što je u krajnjoj liniji temeljeno na lažnom egoizmu: 'Ja sam telo'). Zbog tog načela jednostavnosti, Isus Hrist je takođe bio obučen u jednostavnu, lepršavu odeću, koja je prilično odudarala od stila oblačenja ljudi njegovog vremena. Konačno, takva odeća je vrlo jednostavna za održavanje (pranje, sušenje i peglanje), što nama veoma pogoduje, obzirom da mi svakog dana nosimo sveže opranu odeću.

Što se tiče 'znaka na čelu', – on se zove *tilak*. Tilak je zapravo glina sa obale reke Gange ili Yamune. Gornji deo tilaka, u obliku izduženog slova 'U', simbolizuje Krišnu, a donji deo (koji se

nalazi na hrptu nosa), u obliku cvetne latice – simbolizuje duhovnu dušu, koja se nalazi u telu. Drugim rečima, tilak predstavlja povezanost Krišne i duhovne duše. Znak tilaka se stavlja na 13 mesta na gornjem delu tela (iznad pojasa), a onaj na čelu je samo jedan od njih. Pored karakteristične odeće i tilaka, još jedna od znamenitosti vaišnava je ogrlica od svetog Tulasi drveta.

## 22) Kakav je vaš stav prema seksu?

Vežanost za čulno uživanje je najdeblja spona koja nas drži čvrsto prikovane za svet iluzornih zadovoljstava. Krišna ne kaže da je seks zabranjen, ali poručuje da treba da bude regulisan, i ograničen isključivo na začinjanje dece sa vlastitom ženom. Sve ostale seksualne akrobacije i avanture su nepovoljne za one koji su zainteresovani za konačno napuštanje materijalnog sveta, i povratak u duhovni svet. Verovatno se pitate: "Pa šta je to tako loše u seksu? Seks je prirodan." Seks je prirodan, ali je isto tako i rađanje dece prirodna posledica seksa. To je zapravo osnovna svrha polnog života. Isto tako je prirodno da roditelji vode brigu o svom potomstvu. Grešan seks je ograničen na čulno uživanje, i *odbacivanje odgovornosti koje su prirodna posledica* tog uživanja. Kontracepcijska sredstva nisu prirodni plodovi dati od Boga. Kondomi ne rastu na drvetu. Izmislili su ih ljudi, sa ciljem da čulno uživaju, i izbegnu odgovornost brige o deci, koja bi inače bila prirodna posledica takvog uživanja.

Međutim, realnost je da se neželjena deca ipak rađaju. Razloga ima nekoliko: silovanja, seks nakon uzimanja narkotika i alkohola, kontracepcijska sredstva zakažu, itd. Na žalost, kada se nešto od toga dogodi, mnogi ljudi pribegavaju vršenju abortusa, čedomorstvu, ili u boljem slučaju – ostavljanju dece u sirotištima.

Nekontrolisana požuda je jedna od najmoćnijih sila u materijalnom svetu. Može da ode tako daleko, da od nekih ljudi napravi perverznjake i seksualne manijake najgorih vrsta. Takvi ljudi krše sve moguće norme etičkog ponašanja. Postoje razni načini na koje se nekontrolisana požuda manifestuje: različiti oblici masturbacije, silovanja (tu možemo da ubrojimo i incest), seks sa životinjama, seks sa leševima, itd.

Mnogi ljudi su spremni da učine svašta, samo da bi nadražili žlezde na genitalijama, i doživeli kulminaciju, koja traje tek vrlo kratko vreme. Posledice mogu da budu katastrofalne, kako na individualnom, tako i na kolektivnom planu. Rekordno najveći broj ljudi je poginuo u istorijskim ratovima, koji su se vodili zbog jedne jedine žene. Neki tip, sa dobro naoružanom vojskom, nije mogao da obuzda svoje nagone, pa je poželeo upravo tu jednu ženu. Primeri su: trojanski rat, rat na Lanki (opisan u epu *Ramayana*), i rat na Kurukšetri (opisan u epu *Mahabharata*).

Kada bi seks zaista bio ono što ljude stvarno može da učini srećnim, onda bi prostitutke bile najsrećnije osobe na svetu. Da li su? Osim što je nezakoniti seks uzrok mnogih drugih grešnih aktivnosti, on čvrsto veže uživaoca za instrument koji omogućuje čulno uživanje – materijalno telo. Osoba vezana za materijalno telo živi u dubokoj iluziji, poistovećujući se sa njime, dok u realnosti, naše pravo jastvo, tj. duhovna duša, nema nikakve veze sa time.

Želja za seksualnim uživanjem stvara *karmu*, koja omogućuje osobi (primorava je) da se ponovo rodi u materijalnom telu, kako bi mogla da ispuni svoje želje. Ta želja može da milione godina drži uslovljenu dušu u ciklusu rađanja i smrti, primoravajući je da se svaki put poistovećuje sa telom, i na taj način je drži udaljenom od večne, duhovne realnosti.

Međutim, nije baš sve tako crno. Proces *bhakti-yoge*, koji uključuje praktikovanje meditacije na Hare Krišna *maha-mantru* (*Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare*), je moćan duhovni proces koji donosi dobrobit i duhovni napredak, čak i onima koji su još uvek jako vezani za seksualno uživanje. Ali, u tom slučaju, duhovni napredak je sporiji. Pošto je *bhakti-yoga* postepen proces, on omogućuje ljudima da tokom vremena smanje svoje materijalne aktivnosti i vezanosti, i da ih konačno jednoga dana u potpunosti odbace.

Oni vaišnave koji su potpuno apsorbovani u proces *bhakti-yoge* (što uključuje čitanje vaišnavske literature, vršenje službe i sleđenje duhovnih standarda) – nemaju problema što se tiče kontrole polnih nagona (život u celibatu). Takvi vaišnave doživljavaju duhovnu sreću, koja je daleko superiornija od privremenih zadovoljstava materijalnog sveta (koja kulminiraju u seksualnom životu). Šta je uopšte sreća? Vede daju vrlo interesantnu definiciju: sreća je privremeno odsustvo nesreće. Da objasnim; pored rođenja, bolesti, starosti i smrti, postoje još tri vrste nesreća koje doživljavamo između rođenja i smrti. One se nazivaju: 1) *adibautika-kleša* (nesreće koje proističu od drugih živih bića); npr., sve od ugriza komarca, pa do ratnih strahota; 2) *adidaivika-kleša* (nesreće koje su uzrokovane elementarnim nepogodama materijalne prirode), kao npr. suše, poplave, potresi, prekomerne vrućine, hladnoće, itd.; 3) *adyatmika-*

*kleša* (nesreće uzrokovane vlastitim umom i telom), kao npr. (umom): depresije, emotivni stresovi (kada nam umre netko drag), fobije, itd; (telom): kao, npr., muke koje proživljavamo zbog raznih bolesti sopstvenog tela. Dakle, srećom se nazivaju oni trenuci kada ne patimo ni od jedne gore navedenih nesreća.

Ali pošto je to tako retko, ljudi onda posežu za nekim sadržajima, koji će im odvratiti pažnju od nesreće; npr. filmovi, sportski događaji, razne igre, prekomerne seksualne aktivnosti, pa sve do alkoholizma i konzumiranja droga. Ova poslednja dva 'rešenja' su gora od samih početnih problema. Kada se netko odluči za njih, upada u začarani krug neprestane mizerije. Sreća koja dolazi od spolja, od čulnih objekata, veoma je privremena i treperava; dok je za razliku od nje, duhovna sreća potpuno intenzivna i neprestana. Možemo da kažemo i ovako – materijalna sreća dolazi uglavnom od spolja, a duhovna sreća je ona koja se pojavljuje 'iznutra', u srcu, i neuporedivo je veća od spoljašnje sreće, koja uvek zavisi od objekta sreće. Vede nas uče da je materijalna sreća prolazna, pomešana sa nesrećom, i ograničena.

### **23) Kakav je vaš stav prema homoseksualnim osobama?**

Iskreno moram da kažem da, kao i u mnogim svetskim religijama, stav prema homoseksualnim osobama nije jedinstven među članovima ISKCON-a, što ovu temu čini manje ili više kontroverznom. Ovde iznosim stavove većine članova ISKCON-a.

ISKCON više nije mala duhovna porodica iz kasnih 60'-tih, već se pretvorio u duhovni pokret svetskih razmera; pokret, koji ima značajan uticaj na tokove modernog svetovnog društva. I baš kao što je osnivač *acarya* A.C. Bhaktivedanta Swami predvideo i zamislio – od ISKCON-a se očekuje da pruži dobrodošlicu *svim* iskrenim ljudima, koji su *ozbiljni* u pogledu napretka u duhovnom životu, u sleđenju procesa *bhakti-yoge*. ISKCON-ovi koreni u tradiciji duboke vedske filozofije, duhovnih (vaišnavskih) vrednosti i kultura – privlače široki spektar ljudi različitih nivoa obrazovanja, kulturnih pozadina, rasa, i naravno – različitih seksualnih orijentacija.

Od samog početka Hare Krišna pokreta, pa sve do današnjeg dana, izvestan broj homoseksualnih ljudi je davao, i još uvek daje svoje dragocene duhovne priloge, sledeći učenja Šrila Prabhupada. Kao verodostojni Krišnin predstavnik, Šrila Prabhupada je znao da napredak do duhovnog savršenstva ne može da bude ograničen nečijom seksualnom orijentacijom, što znači da heteroseksualne osobe ne drže monopol nad postizanjem duhovnog savršenstva, sleđenjem discipline *bhakti-yoge*. Ono što je od suštinske važnosti za brz napredak u duhovnom životu je čvrsta želja i iskrenost u striktnom sleđenju duhovnih standarda *bhakti-yoge* (bez obzira na nečiju seksualnu orijentaciju).

Iako Šrila Prabhupada nije pravio razlike među ljudima (naročito svojim učenicima) na temelju seksualne orijentacije, jer ih je video kao duhovne duše, privremeno zarobljene u materijalnim telima – ipak, nije pravio kompromise sa duhovnim standardima vedske i vaišnavske tradicije, pa je često bio vrlo direktan u pogledu kritikovanja određenih nemoralnih i grešnih aktivnosti (naročito venčavanja homoseksualnih parova u crkvama). S tim u vezi, postoji i dobra, i 'loša' vest za homoseksualne osobe koje žele da postanu vaišnave u okviru ISKCON-a.

Prvo 'loša' vest: vedska/vaišnavska tradicija ne odobrava homoseksualne brakove, što znači da homoseksualni parovi ne mogu da dođu u Krišnin hram da bi imali vedsko venčanje. A sada, nekoliko dobrih vesti: međutim, u slučaju da postoje (venčani ili nevenčani) homoseksualni parovi koji su zainteresovani za vaišnavsku filozofiju – oni su dobrodošli na hramske i javne ISKCON-ove programe, a njihovi duhovni prilozima u obliku neke praktične službe biće sa zahvalnošću prihvaćeni. Takvim parovima neće biti dozvoljeno da žive u okviru hramske zajednice, ali će biti ohrabrivani da svoj duhovni život praktikuju kod kuće. Drugim rečima, baš kao što postoji veliki broj heteroseksualnih parova koji praktikuju svoj život kod kuće, radije nego li da žive u hramu – homoseksualni parovi takođe mogu da imaju svoj kućni oltar i da, koliko je god moguće više, slede duhovne standarde *bhakti-yoge*. Što se tiče homoseksualnih vaišnava pojedinaca (koji nemaju partnera), i koji su ozbiljno zainteresovani za striktno sleđenje hramskih standarda i duhovnih načela – njima je dozvoljeno da žive u hramu, ukoliko mogućnosti hrama mogu da im obezbede privatnu sobu.

U krajnjoj liniji, nije bitno kakvu seksualnu orijentaciju neki vaišnava ima – bitno je striktno sleđenje duhovnih standarda, što između ostalog uključuje i pridržavanje četiri regulativna načela (već pomenuta u odgovoru na pitanje 7). Da bi neka osoba postala kvalifikovana za povratak u duhovni svet, takva osoba mora da nadiđe nivo materijalnog poistovećivanja, što uključuje ne samo pripadnost određenoj nacionalnosti i polu, nego i seksualnoj orijentaciji. Konačno, izrazi 'homoseksualan' i 'heteroseksualan' se odnose samo na materijalna tela i materijalnu svesnost,

ali mi nismo materijalna bića – već duhovne duše. Takve materijalne dualnosti ne postoje na duhovnoj platformi.

Duhovni napredak u procesu *bhakti-yoge* je *postepen*, što znači da je nerealno da se od nekoga očekuje da preko noći odbaci svoje materijalne vezanosti i grešne aktivnosti (bez obzira na pol i seksualnu orijentaciju). Pažljivim sleđenjem Krišninih uputstava, koja su prezentovana u knjigama Šrila Prabhupada – svaki iskreni vaišnava će, vremenom, doći na zadovoljavajući nivo duhovnog napretka – na nivo koji nadilazi materijalne dualnosti i lažna poistovećivanja.

## **24) Šta ako se zaljubite u nekoga ko nije član Hare Krišna pokreta?**

S filozofske tačke gledano – ‘zaljubiti se’ znači postati požudan za zadovoljenjem vlastitih čula, kroz nečija tuđa telesna i psihička obeležja, tj. kroz materijalno telo i materijalne emocije druge osobe. Da budemo precizni; *zaljubiti se* u nekoga, znači *voleti* nekoga. A *voleti* nekoga znači – učiniti sve moguće za njegovo (njeno) zadovoljstvo, bez obzira na ličnu udobnost, ambicije i planove. Zašto u svetu ima toliko puno razvoda i prekidanja tzv. ljubavnih veza? Evo zašto: ljudi su zainteresovani za drugu osobu samo onoliko dugo, koliko ta osoba može da uspešno zadovolji njihova čula, tj. toliko dugo, koliko ta osoba može da zadovolji njihove sebične interese. Kada partner postane dosadan i ‘izlizan’, čula traže promenu; novu vrstu zadovoljstva, kroz novu osobu. Zar to nije sebičnost, temeljena na požudi? Ako ne bi bilo tako, ljudi se nikada ne bi razvodili, jer bi svi, za svog partnera, bili spremni da učine sve za njegovo (njeno) zadovoljstvo. U tom slučaju, partner nikada ne bi postao dosadan ili ‘izlizan’. Kako može da vam postane dosadan neko u koga ste zaljubljeni, tj. neko koga volite? Prava ljubav postoji isključivo na duhovnom nivou. Kada se ta ljubav manifestuje u materijalnom svetu na perverznan način – ona se zove požuda. Drugim rečima, jedina istinska i večna ljubav je – duhovna ljubav Krišne prema svim živim bićima, i nesebična ljubav koju živa bića čistog srca imaju prema Njemu. Sve ostale ljubavi u materijalnom svetu su samo veličanstvene i divne kompenzacije te izvorne ljubavi.

Za one vaišnave koji se samo ‘zaljube’, i žele da imaju romantični odnos bez moralnih obaveza (brak) – takva veza je početak kraja duhovnog života. A za one koji žele da naprave ozbiljan duhovni napredak u svom životu – takva motivacija za brak je loš početak, bez obzira da li je partner vaišnava ili nije. Praktična iskustva pokazuju da brakovi vaišnava sa ne-vaišnavama obično ne traju dugo. Ili ako traju, kvalitet odnosa je vrlo loš, i takvi brakovi se održavaju uglavnom samo zbog dece.

Takvi brakovi ne funkcionišu, uglavnom zbog različitih emotivnih potreba, i različitih životnih vrednosti. Neko ko je striktni vegetarijanac, nepušač, i duhovna osoba – teško će na duže vreme moći da održi kvalitetnu emotivnu vezu sa nekime ko je notorni ateista, i koji svakoga dana u kuhinji seče i kuva meso. Ako takav partner još uz to i puši, ili pije alkohol – kakva je korist od tolerisanja osobe koja konstantno čini ono što vama zagorčava život? Do sada su se već mnogi vaišnave ‘opekli’ na takvoj životnoj školi.

U Hare Krišna pokretu postoji veliki broj fizički i emotivno privlačnih muških i ženskih vaišnava, pa zato nema potrebe za potragom za partnerom na nekim drugim mestima. Idealni smisao duhovnog braka dvoje vaišnava je – da se međusobno pomažu u duhovnom životu, i podižu svoj decu u istom duhu.

## **25) Šta vi mislite o nama, normalnim ljudima (koji nismo članovi Hare Krišna pokreta)?**

Šta je zaista ‘normalno’, a šta ‘nenormalno’? Drugim rečima, šta je ‘prihvatljivo’, a šta ‘neprihvatljivo’? Sve zavisi od toga – ko je taj ko postavlja kriterijume. Neki ljudi bi rekli da je ‘normalno’ imati seks sa decom, neki bi rekli da je ‘normalno’ krasti od drugih ljudi, neki bi rekli da je ‘normalno’ konzumirati narkotike – a neki bi pak rekli da je ‘normalno’ ubijati vlastitu decu u materici (abortus), ili jesti životinjske leševе (što se uopšteno zove jedenje mesa i mesnih proizvoda), itd. Očigledno je da različiti ljudi imaju različite kriterijume o tome šta je ‘normalno’, a šta nije. Nas vaišnave ne zanima šta misle ljudi čija je svesnost prožeta materijalizmom. Nas isključivo zanimaju kriterijumi koje postavlja Bog lično. Iz Njegovog ugla gledanja, nenormalno (neprirodno) je poistovećivati sa materijalnim telom, i vezati se za materijalne obekte, misleći da su telesna i mentalna zadovoljstva savršenstvo ljudskog života.

Ljudi koji nisu istinski duhovni, jednostavno ne mogu da shvate kako je savršeno normalno to što neko svakodnevno meditira na Božja sveta imena (Hare Krišna *maha-mantra*), izbegava vršenje grešnih aktivnosti, i ne uzima učešća u ovozemaljskim ‘zadovoljstvima’. Pored toga, standardi čovečanstva se degradiraju vrtoglavom brzinom. Još samo pre 30 godina, pornografska

literatura je bila generalno smatrana nenormalnom (nemoralnom), i neprihvatljivom. Danas je pornografija deo svakodnevnog života. Nemoral se širi Internetom, filmovima i literaturom – kao požar koji motiviše ljude da postaju pedofili<sup>20</sup>, zoofili, nekrofili, silovatelji, itd. Najšokantnije je to kada se nemoral uvuče među ljude od kojih se očekuje da budu predstavnici Boga i religije.

Kao sledbenici Krišne i Njegovih duhovnih zakona, mi vaišnave imamo za misiju da probudimo ljude iz šarolikog sveta iluzije, koja ih bespoštedno (iz života u život), baca od jedne vrste tela do druge, držeći ih tako okovane u nepreglednom lancu reinkarnacije. Naš stav je stav milosti i opraštanja, čak i kada bivamo grubo napadani i osuđivani zbog toga što se po mnogo čemu razlikujemo od ostalog 'normalnog' sveta. Naša misija i duhovno nasleđe je da sa drugima podelimo neprocenjivu duhovnu mudrost, koja može da pomogne za(b)ludelim čovečanstvu da prestane da se kreće putem samouništenja, i pokazaže mu put do istinske sreće, koja je svojstvena za duhovnu prirodu svakog živog bića.

## 26) Zašto vi ne jedete meso?

Postoji nekoliko vrlo dobrih razloga za to: 1) svetska ekonomija; 2) ekologija; 3) zdravlje; 4) moral/samilost; i 5) duhovno-filozofski razlozi. U tekstu koji sledi, koristio sam se uglavnom statističkim podacima Sjedinjenih Američkih Država, jer sam na Internetu našao nekoliko odličnih američkih web stranica, posvećenih prednosti vegetarijanske ishrane.

**1) Svetska ekonomija** [Tekst pod ovim podnaslovom je preuzet sa Interneta. Autorka: Mrs Rebecca Saltzberg. Naziv izvornog teksta: "The Steps to End World Hunger" / "Mere za prestanak gladi u svetu."]

"Postoji mnogo razloga zašto bi ljudi trebalo da prihvate vegetarijansku ishranu. Radi vlastitog zdravlja, zatim zdravlja i dobrostanja životinja, te radi zdravlja ove naše planete. Međutim, još jedan vrlo važan razlog koji se često zanemaruje – radi dobrobiti miliona ljudi koji svake godine umiru od gladi. Dok su bili deca, mnogim ljudima su roditelji rekli da 'počiste dobro svoj tanjir' (pojedu sve), jer 'u Africi ima puno gladne dece'. Još od rane mladosti su nas učili da je bacanje hrane grešno i okrutno, pošto u svetu ima puno nesrećne, gladne dece. Pa ipak, naši dobronamerni (ali pogrešno informisani) roditelji i vaspitači, nisu znali da ne postoji grublje razbacivanje hranom, nego što je korišćenje 13.5kg do 18kg zdravog žita (u obliku stočne hrane), kako bi se proizveo samo jedan kilogram životinjskog mesa. Oni su propustili da shvate činjenicu - da je najjednostavniji i najvažniji korak, za svakoga od nas ko želi da zaustavi glad u svetu, – da jednostavno postane vegetarijanac.

Danas u svetu svake 2.3 sekunde jedno dete umre zbog nepravilne (nedovoljne) ishrane. Neuhranjenost je osnovni uzrok smrti novorođenčadi i dece u nerazvijenim zemljama. Zapravo, nikada ranije u ljudskoj istoriji glad nije tako harala čovečanstvom. Otprilike 25% stanovništva planete Zemlje je neuhranjeno. Da bi se zadovoljila potreba konzumiranja mesa i mesnih proizvoda – bezumno se rasipaju ograničena prirodna bogatstva. Uzgajanje životinja radi ljudske ishrane je užasno rasipno i neefikasno – jednostavno nije moguće hraniti čitavo čovečanstvo mesnom ishranom. **Parcela zemlje koja je neophodna da se nahrani jedan mesojed – može da nahrani 20 vegetarijanaca. Količina žitarica i soje koja je neophodna da nahrani tovne životinje u SAD tokom jedne godine – može da nahrani 1.3 miliona gladnih ljudi.** Stoka i ostale tovne životinje pojedu ogromnu količinu sveukupne svetske proizvodnje žitarica. Sledeći (loš) primer SAD, i ostalih industrijskih zemalja, mnoge zemlje u razvoju sve više i više prilagođavaju svoju poljoprivredu proizvodnji mesa. Kao posledica, zemlje trećeg sveta, koje su nekada bile samodovoljne u svojoj proizvodnji žitarica – sada moraju da ih uvoze iz SAD-a. I onda, 75% od toga što uvezu – koriste kao hranu za tovne životinje.

Svaki pojedinac u svetu može da doprinese značajnoj promeni. Kada samo jedna osoba postane vegetarijanac – rezultat je da se oslobodi dovoljno zemljišta, koje može da nahrani 19 drugih ljudi.. **Ako bi samo 10% Amerikanaca mesojeda prihvatilo vegetarijanski način ishrane – to bi omogućilo 12 miliona tona žitarica za ljudsku ishranu; dovoljno da prehrani 60 miliona ljudi koji umiru od gladi svake godine."**

• U skladu sa proračunom američkog odeljenja za statistiku poljoprivrede (US Department of Agriculture) – 1 acre zemljišta (0.40469 hektara) može da proizvede 9060kg krompira. To isto zemljište, kada se iskoristi za proizvodnju krmnog bilja – proizvede tek 74.7kg kravljeg mesa.

<sup>20</sup> Pedofilija – seks sa decom. Zoofilija – seks sa životinjama. Nekrofilija – seks sa leševima.



- Stočarstvo i proizvodnja mesa (u SAD), su odgovorni za potrošnju polovine pitke vode koja se koristi u SAD.
- Procenat kukuruza koji se u SAD koristi za ljudsku ishranu je – 20%.
- Procenat kukuruza koji se u SAD koristi za ishranu stoke za klanje je – 80%.
- Procenat ječma koji se u SAD koristi za ljudsku ishranu je – 5%, a za stoku je – 95%.
- Procenat proteina koji se izgubi u procesu od krmnog bilja (kukuruz, ječam, soja, itd) do mesa je – **90%**.
- Procenat poljoprivrednih obradivih površina u SAD, namenjenih isključivo za proizvodnju govedine je – **56%**.
- Da bi se proizvela 1 lbs (0.453kg) žita, potrebno je utrošiti 95 litara vode; a da bi se proizvela ista količina govedine, potrebno je utrošiti **1900 litara** vode.
- Činjenica je da u svetu ima dovoljno hrane za svakoga. Ali tragedija je u tome što se većina hrane i zemljišta u svetu posvećuje proizvodnji stoke (mesa) za ljude u industrijski/tehnološki naprednim zemljama, dok milioni dece i odraslih u ostalom delu sveta pate i umiru zbog gladi i nehranjenosti.

## 2) Ekologija

•SAD uvoze svake godine oko 90 miliona kg govedine iz Centralne Amerike. Otkuda toliko pašnjaka za ishranu sve te stoke? Odgovor: dobijaju se krčenjem šuma i prašuma. U Brazilu, **svake godine biva uništena površina prašume jednaka površini Belgije**. Za **svaki** hamburger napravljen od krava, uzgajanih na krčevinama gde su nekada bile tropske šume Centralne i Latinske Amerike, – uništeno je otprilike **5m<sup>2</sup>** šume; 2/3 tropskih šuma Centralne Amerike je iskrčeno samo za potrebe mesne industrije SAD – uglavnom za hamburgere, koji završe u izvrsno organizovanom lancu multinacionalnih kompanija. Pošto čak ni to ne može da zadovolji potrebe tržišta mesom – u SAD se više od 105 miliona hektara šume iskrčilo radi potrebe stočarstva. Svatko od nas ko izabere vegetarijansku ishranu – spasi 0.40469 hektara šume svake godine.

Koje su posledice masovnog krčenja šuma?

- 1) Pošto šume imaju sposobnost da apsorbuju višak CO<sub>2</sub> (ugljen-dioksida) u vazduhu, rapidno smanjenje površina svetskih šuma dovodi do ubrzanog stvaranja 'efekta staklenika', tj. globalnog povećanja temperature. Neke od posledica globalnog povećanja temperature su: a) podizanje nivoa mora i okeana (smanjuje se površina kopna, a povećava broj svetskog stanovništva); b) pustinje se šire, i sve je manje obradivog zemljišta, naročito u širokom pojasu oko ekvatora; površina sušnih predela se udvostručila od '70-tih godina; c) stvaranje razornih uragana.
  - 2) Šume proizvode ozon i kiseonik neophodan za život. Masovno krčenje svetskih šuma alarmantno smanjuje proizvodnju kiseonika.
  - 3) Uništenje šumskih sela u kojima žive urođenici.
  - 4) Uništenje prirodnih ambijenata, u kojima žive mnoge vrste flore i faune. Trenutna stopa izumiranja biljnih i životinjskih vrsta, radi krčenja tropskih šuma – **oko 1000 vrsta godišnje**.
  - 5) Šume (uglavnom tropske) su izvor mnogih lekovitih biljaka, koje su jedini lek za mnoge inače neizlečive bolesti.
- Vegetarijanska ishrana smanjuje proizvodnju ugljen-dioksida (CO<sub>2</sub>). Prosečan automobil proizvede 3kg CO<sub>2</sub> dnevno, dok napor neophodan za krčenje šuma i proizvodnju mesa **za samo jedan hamburger – proizvodi 75kg CO<sub>2</sub>**. Druga dobrobit vegetarijanske ishrane je ta da doprinosi smanjenju ulova ribe (pražnjenje mora i okeana), i smanjenju uništenja koralnih grebenova.
  - Čak i kada svi ljudi na svetu ne bi postali vegetarijanci, ali da prestanu da jedu crveno meso i smanje konzumiranje ribe, piletine i jaja za 50–70% – to bi napravilo ogromnu pozitivnu promenu u životu na planeti Zemlji. Stočarske farme bi morale da se zatvore. Više ne bi bilo potrebe za krčenjem šuma radi pašnjaka za stoku. A zemljište namenjeno uzgajanju krmnog bilja bilo bi iskorišćeno za uzgajanje kultura namenjenih direktnoj ljudskoj ishrani (čime bi 20 puta više ljudi bilo opskrbljeno kvalitetnom ishranom). To bi za uzvrat zaustavilo glad u svetu, doprinelo jačanju ljudskog zdravlja, smanjilo potrošnju fosilnih goriva (odgovornih za globalno povećanje temperature), itd. Međutim, ako bi svi ljudi na svetu ipak postali vegetarijanci,

sadašnja stopa proizvodnje hrane bi mogla da prehrani 10 milijardi ljudi. (Population Reference Bureau).

### 3) Zdravlje

- Vegetarijanci imaju za 14% manji nivo krvnog holesterola nego mesojedi.
- U odnosu na mesojede – vegetarijanci imaju 2.3 puta manji rizik od bolesti srca.
- U proseku, od četiri osobe sa previsokim krvnim pritiskom – tri su mesojedi.
- Prekomerna upotreba antibiotika u stočarstvu, živinarstvu, itd., je jedan od osnovnih faktora koji je odgovoran za razvoj čitave armije novih patogena, protiv kojih moderna nauka nema leka.
- Kontaminacija mleka za dojenje zbog hlorisanog ugljovodonika (pesticid koji se nalazi u mesu i mesnim prerađevinama) kod dojlja koje jedu meso je **35 puta veća**, nego kod dojlja koje su vegetarijanke.
- 1961. godine, 'Journal of the American Medical Association' je izjavio: "90%–97% bolesti srca može da bude sprečeno vegetarijanskom ishranom."
- Meso sadrži 14 puta više pesticida, i ostalih hemikalija, nego biljna hrana.
- Mesna ishrana podstiče agresivnost, nervozu i (u nekim slučajevima) depresiju – zbog adrenalina koji se nalazi u mesu životinje koja je umirala u agoniji.
- Vegetarijanska ishrana može da spreči pojavu mnogih bolesti. U skladu sa podacima kojima raspolaže Američko Dijetetsko Udruženje (American Dietetic Association) – vegetarijanci (u odnosu na mesojede) imaju uveliko smanjen rizik od srčanih bolesti, prekomerne telesne težine, raka creva, dijabetisa, osteoporoze, žučnih kamenaca, bubrežnih kamenaca, raka pluća i raka dojki.

### Anatomija

Biolozi su zaključili, i dokazali, da životinje koje imaju iste telesne (anatomske) karakteristike, takođe imaju i istu vrstu ishrane. Upoređujući anatomiju životinja mesoždera sa našom vlastitom, možemo jasno da vidimo da ljudi nisu stvoreni da budu mesožderi, jer imaju anatomiju gotovo istovetnu životinjama biljojedima, (konkretno-plodojedima). Pri tome je važno da se napomene da životinje svejedi (kao medved), imaju telesnu anatomiju vrlo blisku životinjama mesožderima.

- Za razliku od mesoždera, ljudi mogu da pokreću donju čeljust levo–desno baš kao i biljojedi.
- Mesožderi ne žvaću hranu, nego je gutaju. Biljojedi i čovek žvaću hranu. Mesožderi nemaju potrebe za kuvanjem, prženjem i pečenjem mesa da bi mogli da ga svare. Ako su ljudi zaista stvoreni da jedu meso, zašto ga ne love i jedu sirovo, baš kao što to rade mesožderi?
- Mesožderi imaju kiselu pljuvačku, bez ugljovodonika za varenje enzima. Biljojedi i čovek imaju alkalnu pljuvačku, sa ugljovodonicima.
- Želudačna kiselina mesoždera je mnogo jača od želudačne kiseline biljojeda i čoveka – zbog toga što mesožderi moraju da probave kosti i krupne komade neprožvakanog mesa, što nije slučaj kod biljojeda. Želudačna kiselina mesoždera je dovoljno jaka da ubije bakterije (koje se nalaze u mesu), koje mogu da ozbiljno razbole, ili čak ubiju vegetarijance. Alkalna vrednost želudačne kiseline mesoždera je pH 1, dok je kod biljojeda i čoveka pH 4 do 5.
- Dužina creva kod mesoždera je 3 do 5 x dužine tela, a kod biljojeda i čoveka 10 do 12 x dužina tela. Razlog za to je taj, što mesožderi moraju da što brže izbace iz tela toksine i kancerogene materije koje se nalaze u mesu. (Meso i riba sadrže kancerogene materije koje napadaju genetski materijal DNK ćelija, i razvijaju rak).
- Mesožderi se znoje preko jezika, i nemaju kožnih pora, dok se biljojedi i čovek znoje preko kože, i imaju pore.
- Zubi mesoždera su oblikovani isključivo za kidanje mesa i kostiju (zbog čega su oštri i šiljasti). Zubi biljojeda su pljosnati, baš kao i ljudski, sa izuzetkom očnjaka, koji služe za lakše žvakanje biljnih vlakana. Mnogi ljudi pogrešno misle da su očnjaci kod čoveka dokaz da su ljudi evoluirali od majmuna koji su se hranili mesom. Ako bismo sledili istu pogrešnu logiku, mogli bismo da zaključimo da su bradavice na muškim grudima 'dokaz' da su i muškarci u dalekoj prošlosti imali dojke, i dojili decu. Besmisleno, zar ne?

## Mit o proteinu

Izazov broj jedan koji se postavlja vegetarijancima je: "Vegetarijanska ishrana ne obezbeđuje dovoljno proteina za pravilno funkcionisanje organizma!". Ništa u modernoj ljudskoj ishrani nije tako pogrešno protumačeno kao protein. Važnost unošenja dovoljne količine proteina u organizam, uglavnom iz mesa i mesnih prerađevina – ugrava nam se u glavu još od ranog detinjstva. Odlični izvori biljnih proteina su: orašidi, semenke, mahunarke, žitarice, proizvodi od soje (naročito seitan), i mlečni proizvodi. Čak i neke vrste voća i povrća imaju nezanemarivi procenat proteina u sebi.

Prevelika doza proteina može da bude jednako štetna baš kao i nedostatak proteina. Prekomernost proteina u hrani usko je povezana sa kraćim životnim vekom, povećanim rizikom od bilo koje vrste raka, bolestima srca, prekomernom telesnom težinom, dijabetesom, osteoporozom, nepravilnim radom bubrega, i lošim varenjem (koje je uzrok i koren mnogih drugih bolesti).

Biti vegetarijanac **ne znači** - nedovoljno unositi proteine u organizam. Uravnoteženom vegetarijanskom ishranom je gotovo nemoguće da se izbegne neophodna količina proteina. Ukoliko u hrani nema dovoljno kalorija, organizam radije koristi proteine kao izvor energije, negoli za rast i popravljjanje grešaka u metabolizmu. Međutim, to nije problem za vegetarijance, jer su biljni proteini odlični izvori ugljovodonika, koje organizam koristi kao izvor energije. Dokaz za to? Najveće, najizdržljivije, i najjače životinje na svetu su - upravo biljojedi (vegetarijanci): slon, nosorog, žirafa, bizon, bik, kamila, orangutan, gorila, itd. (Da. I gorila je vegetarijanac uprkos svojim impresivnim očnjacima, koji mu služe za kidanje i žvakanje drvenih vlakana).

Mnogi vrhunski sportisti-vegetarijanci su dokazali da je vegetarijanska ishrana izvrsna i za ekstra napore: 1) **Bill Pearl** – Mr. Universe/body building; 2) **Andreas Cahling** – Mr. International/ body building; 3) **Al Beckles** – najistaknutiji body builder '60-tih godina; 4) **Carl Lewis** – atletičar; 5) **Edwin Moses** – svetski rekorder u disciplini trčanja 400m sa preponama; 6) **Killer Kowalski** – svetski šampion u rvanju; 7) **Chris Campbel** – svetski šampion u rvanju; 8) **Martina Navratilova** – svetska šampionka u tenisu, i još mnogi drugi.

Da vegetarijanska ishrana ne uskraćuje mentalnu snagu i inteligenciju, dokazali su mnogi slavni ljudi kroz istoriju: 1) **Platon**, 2) **Sveti Ivan Chrysostom** (hrišćanski mistik), 3) **Klement Alexandrijski** (ranohrišćanski crkveni otac), 4) **Ovidije**, 5) **Sokrat**, 6) **Pitagora**, 7) **Leonardo da Vinci**, 8) **Isaac Newton**, 9) **William Shakespeare**, 10) **Thomas Edison**, 11) **Albert Einstein**, 12) **Ralph Waldo Emerson**, 13) **Lav Tolstoj**, 14) **Martin Luther**, 15) **Nikola Tesla**, 16) **Franz Kafka**, 17) **Mahatma Gandhi**, 18) **George Bernard Shaw**, 19) **Anthony Robbins**, i mnogi drugi.

*"Sve dok su naša tela živi grobovi za ubijene životinje, kako možemo da očekujemo idealne uslove na Zemlji?" (Sir G.B. Shaw)*

U prethodno nabrojanim primerima sam koristio imena koja su poznata širom sveta, najširem krugu ljudi. Međutim, upravo su vaišnave najbolji primer efikasnosti vegetarijanske ishrane u ljudskom životu. Vedska istorija ukazuje na činjenicu da se meso u ljudskom društvu počelo da jede pre otprilike 5000 godina, na početku doba u kome trenutno živimo (*Kali-yuga*, - doba degradacije). U to vreme je jedenje mesa bilo izuzetno retko u odnosu na sveukupni broj stanovništva. Oni koji su jeli meso bili su smatrani otpadnicima društva, niskoklasnim i nedodirljivim. Kako se vekovima smanjivala striktnost u sleđenju vedskih načela – jedenje mesa je sve više uzimalo maha, što je za striktno vaišnave bio siguran znak da necivilizovani ljudi počinju da menjaju standarde i kriterijume čovečanstva. Međutim, čak i tada mesojedima nije padalo na pamet da ubijaju krave, i jedu njihovo meso. Tada se jelo uglavnom kozje, svinjsko, ptičje i riblje meso.

Iskreni vaišnave nikada nisu postali žrtve degradacije, pa su tako kroz pet hiljada godina degradacije ljudskog društva uspeali da očuvaju izvornost vedskih i vaišnavskih načela. Vaišnavska istorija je puna imena visokonaprednih vaišnavskih mislilaca, pisaca, filozofa, umetnika, itd., koji nikada u životu nisu jeli meso – a dali su neprocenjive priloge čovečanstvu na poljima duhovne nauke, medicine, filozofije, astronomije, arhitekture, umetnosti, itd.

## 4) Moral (samilost)

- U svetu svake godine bude ubijeno otprilike 24 milijardi životinja radi potrebe mesne industrije.
- Samo u SAD svakog sata biva ubijeno oko 660.000 životinja.

Vegetarijanstvo je veliki prilog humanijem svetu, jer životinje koje se uzgajaju radi mesa – žive u nezamislivo okrutnim uslovima. Lišene su osnovnih životnih potreba – svežeg vazduha, prirodne hrane, prostora za kretanje, itd. Evo nekoliko primera okrutnosti koje se nameću životinjama na farmama mesne industrije.

- Pilićima se seku kljunovi, kako ne bi kljucali jedni druge - zbog stresnih uslova u kojima žive. Odrasla perad je nabijena jedna do druge, što znači da nemaju prostora čak ni da rašire krila. Pod gajbe je napravljen od žice, koja im izranjava i deformiše noge. Naučnici jednostavno nisu mogli da izmisle bolje inkubatore za viruse kao što su salmonela, E. coli, ptičja groznica i MRSA bakterije<sup>21</sup>.
- Pošto muški pilići nemaju komercijalnu vrednost za mesnu industriju, jer ne nose jaja – oni se živi melju u velikim mašinama, i od njih se pravi 'gnojivo' za oranice ili krmno brašno, od kojeg krave posle dobiju *kravlje ludilo*.
- Krave i bikovi sve do klanja budu svezani u uski prostor, gde ne mogu čak ni da se okrenu oko sebe.
- Kastiranje mužjaka (bikova, svinja, itd.) se vrši bez anestezije.
- U zimskom razdoblju mnoge životinje uginu od smrzavanja - zbog nedostatka grejanja.
- Za vreme transporta na velike udaljenosti, životinje čak po nekoliko dana ne budu hranjene i pojene, i izvrgnute su snažnom vetru, koji stalno duva kroz rešetke kamiona.

*"Čovek je zaista kralj svih zveri ... jer je njegova brutalnost nadišla životinjsku." (L. Da Vinci)*

Pre nego što pređem na sledeći naslov, želim da izjavim kako sam tokom sakupljanja statističkih podataka za prethodna četiri naslova – u raznim knjigama i na raznim web stranicama, nailazio na podatke koji su se donekle razlikovali. Bez obzira da li jedno dete u svetu umre od gladi svakih **2.3** sekunde ili svakih **5** sekundi, da li za svaki hamburger biva uništeno **4m<sup>2</sup>** tropske šume ili **5m<sup>2</sup>**, itd. – jedna stvar je sigurna: rezultati naučnih istraživanja, statistički podaci i svakodnevno iskustvo – ukazuju na činjenicu da je vegetarijanska ishrana - jedina Bogom dana ishrana, za sva civilizovana ljudska bića koja su zainteresovana za: 1) očuvanje ove divne planete Zemlje; 2) prosperitet i zdravlje svih ljudi u svetu; 3) mir i harmoniju u ljudskom društvu; 4) samilost prema životinjama; i, konačno: 5) vlastito zdravlje.

Šokantna je činjenica da je u 21. veku, uprkos opsežnom naučnom istraživanju, jedenje leševa prihvaćeno kao nešto civilizovano i prirodno. Koliko još ljudi i životinja treba da umre u agoniji, pre nego što čovečanstvo shvati zakone prirode (konačno Božje zakone)? Nemački filozof Arthur Schopenhauer je rekao: "Sve istine prolaze kroz tri faze. Prvo su ismevane, zatim su agresivno napadane, i konačno su prihvaćene kao očigledne." Kroz te tri faze je prolazila izjava da je zemlja okrugla, a kroz iste prolazi i činjenica da je vegetarijanska ishrana jedina pogodna ishrana za (civilizovana) ljudska bića. Ukoliko ste zabrinuti za ekološko zagađenje, bolesti i glad u svetu, onda malo razmislite kako vaše loše navike podupiru profitere i mesnu industriju, koja nemilice pretvara ovu planetu u jednu ogromnu kantu za smeće (u kojoj uslovi života postaju sve gori i gori).

## **5) Duhovno–filozofski razlozi**

Ovaj naslov sam ostavio za kraj, iako je on najvažniji, jer je nedostatak znanja o duhovnoj nauci i filozofiji – uzrok i koren problema u **svim** prethodno pomenutim naslovima. Da se još jednom podsetimo – Krišna je vrhovni zakonodavac, koji je ljudskom društvu dao propisane zakone, zapisane u vedskoj literaturi. Iako je materijalni svet sam po sebi opasno mesto za život, jer je pun nevolja i beda u obliku uzastopnih rađanja i umiranja, i raznih bolesti i starosti – ipak bi život na planeti Zemlji bio nezamislivo bolji - ukoliko bi ljudi striktno sledili zakone prirode (konačno, Krišnine zakone). Dokle god čovek bude drsko 'poboljšavao' stvorenu prirodu i prilagođavao je svojim sebičnim interesima i materijalnim ugodnostima – toliko dugo će priroda

---

<sup>21</sup> Takve živinarske farme su epicentri zaraznih bolesti, jer ptice koje žive u tako neprirodnim uslovima nisu otporne na bakterije i viruse koji ih napadaju. Te bolesti se zatim prenose na ljude, konzumiranjem zaražene piletine. Npr., naučnici iz Rusije su ustanovili da su okrutni uslovi života na živinarskoj farmi u Kurganu - odgovorni za izbijanje ptičje groznice, zbog koje je bilo potrebno da se ubije 4500.000 odraslih pilića.

uzvrćati istom merom. To se zove zakon *karme*. *Karma* literarno znači 'aktivnost', a podrazumeva nagradu za pobožne aktivnosti, i kaznu za grešne aktivnosti.

Pošto se većina čovečanstva uporno oglašava o Krišnine zakone prirode – priroda uzvrća svojim oružjima u obliku elementarnih nepogoda, bolesti, gladi, nestašice, itd. – koje se javljaju kao reakcije na kršenje prirodnih zakona, tj., na uznemirenja koje ljudi prave zbog pohlepe i nedostatka istinskog duhovnog znanja. Jedan od prirodnih zakona je taj, da je Krišna stvorio čoveka kao biće kome je primerena *isključivo* vegetarijanska ishrana. Sve dok čovek bude kršio taj izuzetno važan zakon prirode – kao reakcija prirode, čovečanstvom će harati nepravda, glad, smrt od neuhranjenosti, uništenje životne okoline, ekološke katastrofe, ratovi, bolesti uzrokovane jedenjem mesa, itd.

Vedska literatura je puna izjava o tome - kako je vegetarijanska ishrana jedina pravilna ishrana za ljudska bića, iz više razloga, kao što sam već do sada objasnio. Mučenje i ubijanje životinja, kao i jedenje mesa, Krišna smatra izuzetno grešnim aktivnostima. Životinje imaju dušu baš kao i ljudi. Zapravo, pogrešno je reći 'ljudska duša' ili 'životinjska duša'. Duša je duša; to je naš pravi identitet, bez obzira u kojoj vrsti tela se nalazimo. Kada ljudi ubiju životinju, oni nasilno prekidaju sled karmičkih reakcija koje ta životinja ispašta. Zbog toga duša ubijene životinje mora da se ponovo vrati (novim rođenjem) u istu vrstu tela, pre nego što 'odradi' svoju *karmu*, i pređe u neku drugu vrstu tela – možda čak i ljudsko telo.

Kao reakcija na ubijanje životinja, čovek je primoran da nakon smrti ispašta na paklenim planetama, i nakon toga duša takvog grešnika dobija životinjsko telo. Ljudi koji žele da jedu meso, u sledećem životu dobiju telo pogodno za takvu vrstu ishrane, pa zato moraju da se rode u telu tigra, lešinara, psa, itd. Da budemo tačniji, sveti spisi tvrde da postoji šest vrsta grešnika koji su primorani da ispaštaju takvu karmičku reakciju: 1) oni koji izdaju dopuštenje za ubijanje životinja; 2) oni koji ubijaju životinje; 3) oni koji prodaju meso zaklane životinje; 4) oni koji kuvaju meso; 5) oni koji dele meso; 6) oni koji jedu meso.

Pošto su ubijanje životinja i jedenje mesa izuzetno grešne aktivnosti – one su u direktnoj suprotnosti sa pravom duhovnošću. I zato, **svi oni** koji krše Krišnina duhovna uputstva i deluju suprotno Njegovim željama – primorani su da pre ili posle ispaštaju surove karmičke reakcije. Neznanje nije izgovor. Krišnini zakoni deluju podjednako prema onima koji ih poznaju, kao i prema onima koji ih ne poznaju. Baš kao što vatra može da opeče odraslu osobu, isti zakon vredi i za malo dete, koje ne zna da vatra prži.

Postoje oni koji kažu: "Vi vegetarijanci isto vršite nasilje kada kuvate i jedete povrće. Biljke su isto živa bića, koja imaju dušu." Istina je; biljke takođe imaju dušu. Ako ćemo da koristimo taj argument – koliko je tek biljaka potrebno da se ubije, da bi se utovila jedna životinja za klanje? Iako imaju dušu, jer su živa bića – biljke imaju daleko nerazvijeniju svesnost i emocije, nego što to imaju životinje. Ideja je da ako već vršimo nasilje nad drugim živim bićima, jer nešto moramo da jedemo – bolje je činiti što manje nasilja, jedenjem živih bića koja imaju nerazvijenu svesnost. Konačno, nije potrebno čak ni da se ubiju sve biljke koje daju povrće, kao npr. paradajz, patlidžan, bundeva, itd., – jer nakon ubiranja plodova, biljka i dalje nastavlja svoj prirodni rast. Pored toga, u vegetarijanskoj ishrani postoji mnogo drugih vrsta hrane čijom upotrebom nije potrebno da se ubije ni jedno živo biće. Tu se ubrajaju mleko i mlečni proizvodi, voće, mahunarke, orašidi, semenke i med.

Uprkos svemu prethodno izloženom, vegetarijanska ishrana, sama po sebi, nema ničega duhovnog. Ono što vaišnavsku hranu čini specijalnom je - njeno produhovljenje procesom *bhakti-yoge*. Vaišnave kuvaju prvenstveno da zadovolje Krišnu, sa stavom ljubavi i služenja. Tako pripremljena hrana se zatim nudi Krišni na oltaru. Uz to se izgovaraju određene duhovne mantre na sanskritu.<sup>22</sup> Nakon otprilike 10–15 minuta, tako ponuđena hrana se odnese sa oltara, i, nakon što se operu Krišnine posude, deli se među vaišnavama. Prihvaćenu hranu Krišna produhovljuje i poništava grešne reakcije, koje inače nastaju ubijanjem žitarica i određenih vrsta povrća. Takva produhovljena hrana se naziva *prasadam*. *Prasadam* produhovljuje svesnost, i pogoduje razvijanju duhovne inteligencije, koja je neophodna za razumevanje tako uzvišenih tema - kao što je to vaišnavska duhovna filozofija. Pored toga, jedenje *prasadama* pogoduje razvijanju vrljih odlika, kao što su poniznost, samilost, čistota (spoljna i unutrašnja), tolerancija, itd.

---

<sup>22</sup> Jedna od tih mantri oslovljava Krišnu kao Govindu. Govinda znači - 'onaj kome su drage krave'. Kao što sam već prethodno istakao, ubijanje životinja, uopšteno, i jedenje mesa – su vrlo grešne aktivnosti. Ali ubijanje i jedenje krava, koje su jako drage Krišni – su **izuzetno** grešne aktivnosti, zbog kojih duše grešnika nakon smrti moraju da ispaštaju nezamislive muke, pre nego što se rode u nekoj od vrlo niskih životinjskih vrsta.

Dakle, mi vaišnave nismo tek obični vegetarijanci. Mi jedemo samo *prasadam*, tj. hranu koju Krišna voli, i koja mu se sa ljubavlju sprema za Njegovo zadovoljstvo. Čak i vegetarijanska hrana koja nije spremljena za Krišnino zadovoljstvo, već za vlastito čulno uživanje – stvara grešne karmičke reakcije. To potvrđuje *Bhagavad-gita*, u stihu 3. 13.: "Krišnini bhakte su oslobođeni svih grešnih reakcija, jer jedu hranu koja je prvo ponuđena u žrtvovanju. Oni koji pripremaju hranu za vlastito čulno uživanje – zaista jedu samo greh."

## 27) Koja je suština vaišnavske filozofije?

Suština vaišnavske filozofije - može da se sažme u narednih osam tačaka: 1) iskrenim praktikovanjem verodostojne duhovne nauke, prezentovane u *Bhagavad-giti* – možemo da se oslobodimo svih uznemirenja, i dostignemo nivo čiste duhovne svesnosti pune blaženstva; 2) niko od nas (uključujući sve oblike živih bića) nije materijalno telo, već večna duhovna duša, delić Boga (Krišne), i, kao takvi, svi smo mi večni Krišnini sluge, međusobno povezani preko Njega – našeg zajedničkog oca; 3) Krišna (Vrhovna Božanska Osoba) je večan, sveznajući, sveprisutan, svemoćan i sveprivlačan; on je stvoritelj svih živih bića, i svekolike kreacije (duhovne i materijalne), koje održava svojim božanskim energijama; Bog (Krišna) je *jedan*, iako ima nebrojeno mnogo različitih imena i oblika, u kojima se ispoljava u skladu sa vremenom, mestom i okolnostima; 4) Vede su večne, jer potiču od samog Krišne, koji je večan – i kao takve, manifestuju se kao najstariji spisi na svetu; suština sveukupne vedske literature je sažeta u *Bhagavad-giti*, literarnom zapisu Krišninih reči; cilj vedskog znanja je da ponovo probudi našu uspavanu ljubav prema Bogu; 5) znanje o duhovnoj samospoznaji može da se savršeno razume *isključivo* kroz uputstva *verodostojnog* duhovnog učitelja (onog koji je oslobođen sebičnih motivacija), koji poučava nauku o Bogu onako kako je predstavljena u *Bhagavad-giti*<sup>23</sup>; 6) sva (vegetarijanska) hrana koju jedemo, treba da se prvo ponudi Gospodinu Krišni, sa molitvama; na taj način Krišna prihvata ponudu, i produhovljuje je radi našeg pročišćenja; 7) radije nego da živimo na sebični način – treba da živimo i delujemo za Krišnino zadovoljstvo; takva duhovna disciplina se naziva: *bhakti-yoga*, tj. nauka o predanom služenju; 8) najefikasniji način za dostizanje ljubavi prema Bogu, u ovom dobu degradacije, je pevanje (izgovaranje) Gospodinovih svetih imena: **Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.**

## 28) Da li su u Hare Krišna pokretu svi ravnopravni, ili postoji hijerarhija?

Sa duhovne tačke gledišta, sva živa bića su ravnopravna; ali sa materijalne tačke gledišta, postoje više i niže vrste, u zavisnosti od materijalnog tela, i stepena svesnosti. Zbog toga postoji biološka hijerarhijska lestvica, koja od dna počinje sa jednostavnim životnim vrstama, kao što su bakterije i amebe, pa se penje prema složenijim vrstama (biljke, insekti, itd). Slično tome, i u našoj duhovnoj instituciji (kao uostalom i svakoj drugoj), postoji hijerarhija, temeljena na nivou duhovnog napretka (što uveliko uključuje odvojenost od materijalnih užitaka) i stepenu preuzimanja duhovnih odgovornosti. Duhovno iskusniji i napredniji članovi našeg društva - prirodno zauzimaju vodeće položaje, kada je u pitanju donošenje važnih odluka – bilo u vezi širenja misije, organizacionog upravljanja hramovima, itd. Jedna od integralnih karakteristika vaišnavske kulture je- doktrina služenja drugih. Zbog toga se oni koji su na najvišim položajima – smatraju najvećim slugama svih onih koji su ispod njih. Oni na nove i neiskusne članove društva prenose svoje duhovne realizacije, znanje i iskustva. To često zahteva velika lična odricanja, na uštrb vlastitog komfora i vremena.

Naš duhovni vođa, Šrila A.C.Bhaktivedanta Swami Prabhupada – na žalost, više nije lično prisutan među nama; ali dok je bio, pokazivao je svojim vlastitim primerima šta to znači - biti savršeni sluga drugih ljudi. Kao što sam već objasnio u odgovoru na pitanje br.2 – uprkos svom poznom dobu, napustio je duhovnu atmosferu svete Vrindavane, da bi, usled milosti prema duhovno palim dušama na Zapadu, došao usred degradiranog američkog društva, i prihvatio sve psihičke i telesne strogosti koje je zahtevala njegova misija. Podučeni njegovim primerom, mnogi vođe našega ISKCON društva, prihvataju velika odricanja kako bi nastavili sa širenjem misije. Prirodno je da takvi članovi društva zaslužuju posebno poštovanje i pogodnosti, koje nisu dostupne novim, ili manje aktivnim članovima društva.

---

<sup>23</sup> Ostale kvalifikacije **verodostojnog** duhovnog učitelja možete da nađete u odgovoru na pitanje broj 16.

## 29) Zbog čega nam je na zapadu potrebna još jedna religija, kada već imamo verodostojnu religiju – hrišćanstvo?

Za razliku od sektaških i fanatičnih definicija verodostojne religije – “ova ili ona religija je jedina ispravna”, Šrila Prabhupada nam je dao univerzalnu definiciju. On nas je podučio *da je verodostojna svaka religija koja podučava ljude kako da vole Boga i druga živa bića (kao deo Njegove kreacije)*. Ovo je definicija verodostojne religije. Ukoliko sledbenici neke religije osećaju sve veću privlačnost prema novcu, alkoholu, razvratnom seksu i ostalim materijalnim ‘užicima’ – gde je onda tu religija? Cilj svake verodostojne religije je Bog, a sledbenici su ogledalo religije. Ukoliko se u nekoj državi 90% građana izjasni da su sledbenici neke religije, a istovremeno u javnoj anketi te iste države – čak 90% građana kaže da su protiv zabrane abortusa, tj. za njegovu legalizaciju, onda je jasno da je njihova izjava “ja sam vernik” – samo obična farsa. Ovde ne izjavljujem da ta određena religija nije verodostojna, već ukazujem na olako shvatanje religije u očima običnog čoveka. Ne želim da ulazim u analizu verodostojnosti bilo koje religijske tradicije. To ostavljam vama čitaocima, na osnovu prethodno pomenute univerzalne definicije verodostojnosti bilo koje religije – “verodostojna je svaka religija koja podučava ljude kako da vole Boga i druga živa bića” (*po rezultatima se sudi*).

Ona religija - koja u svojim svetim spisima poseduje najviše verodostojnih informacija o Bogu – najbolje može da nas poduči kako da Ga volimo (kako da volimo nekoga koga ne poznajemo?). Što je tih informacija više, samim time nam je lakše da Ga volimo. U tom pogledu, vaišnavski sveti spisi nemaju premca u svetu, i ni u jednoj drugoj duhovnoj tradiciji. Kao što sam već prethodno pomenuo, klasična vedaska književnost daje **detaljne** opise o tome kako Bog zaista izgleda, šta radi u određenim okolnostima, kako ispoljava svoje zabave, sa kime se druži, gde živi, šta voli i šta ne voli, koja su Njegova očekivanja od čovečanstva, itd. Važno je da se istakne da su sve te informacije savršene, jer dolaze od Krišne lično. Pored toga, On se periodično lično pojavljuje među ljudima, kako bi nas podsetio na to večno, duhovno znanje (u vreme kada se ne pojavljuje lično, On šalje svoje opunomoćene predstavnike iz duhovnog sveta). Na žalost, velika većina ljudi koji nisu sledbenici vedske tradicije – imaju predrasude koje ih sprečavaju da prihvate duhovnu istinu, onakvu kakvu je Bog lično objašnjava za dobrobit čovečanstva. Te predrasude su temeljene na lažnom egoizmu i sebičnosti: “Religija u kojoj sam se **ja** rodio, i koju već vekovima slede **moji** praočevi – jedina je prava religija!”. Međutim, večne duhovne istine postoje iznad relativnog materijalnog koncepta ‘ja i moje’. Kažem ‘relativnog’, jer osoba koja se danas busa u prsa kao veliki hrišćanin, u sledećem životu može da postane musliman. I opet će da tvrdi da je njegova religija superiornija od ostalih.

Sve dok u svetu ljudi budu gledali na duhovnost i religiju kroz prizmu ‘ja i moje’ – toliko dugo će biti verskog fanatizma i religijske netrpeljivosti (zbog kojih je do sada proliveno i previše ljudske krvi kroz istoriju čovečanstva) – i toliko dugo će ljudi biti u nemogućnosti da prime istinske Božje poruke namenjene čovečanstvu, zapisane u Vedama. Mi vaišnave se ne priklanamo ni jednoj određenoj religiji. Nas ne zanimaju tek puke religije koje razjedinjuju ljude, zadojene verskim pripadnostima, temeljenim na relativnom materijalističkom konceptu ‘ja i moje’. Nas zanima isključivo istinska duhovnost, onakva kakvu je Bog lično objašnjava. Ta duhovnost je *jedna*, jer Bog je *jedan*. Da bi se shvatila ta duhovnost, neophodno je da se odbaci lažni koncept ‘ja i moje’, i prizna činjenica da *nije važno ko je u pravu, već šta je pravo*.

S tim u vezi, može se da se da određeno poređenje. Postoje razni rečnici engleskog jezika. Neka izdanja su džepna, sa 2000 hiljade reči; neka imaju 5000 reči, a poneka sadrže 50.000 reči. Sva izdanja su verodostojna, ali ipak nisu na istom nivou savršenstva. Studentima su potrebna sva ta izdanja, jer postoje različiti studenti sa različitim stepenima znanja, i različitim ambicijama. Tako je i sa religijama. Ukoliko neka religija ima manje podataka o Bogu – to ne znači da zbog toga ona nije verodostojna. Međutim, ipak nisu sve religije iste i ravnopravne. Rečnik sa 50.000 reči se razlikuje od malog džepnog rečnika.

Na temelju količine i kvaliteta informacija o istinskoj duhovnosti, koje sam pronašao u vedskoj (naročito vaišnavskoj) literaturi – ja sam se odlučio baš za sleđenje Hare Krišna pokreta, koji na Zapadu može samo da izgleda kao nešto novo – ali je zapravo nastavak jedne drevne duhovne tradicije; tradicije koja je univerzalna i večna, baš kao i njen stvoritelj, Krišna lično. Da li poznajete još neku drugu religijsku/duhovnu tradiciju, u kojoj se sledbenici minimalno dva sata dnevno mole Bogu, slušaju svakodnevno o Njemu, i čitaju barem 90 minuta; sve što jedu prvo posvete (kroz ponudu namenjenu za Gospodinovo zadovoljstvo), i obavežu se da nikada neće da se kockaju, intoksikuju, zadovoljavaju razvratnim seksom, i jedu meso? Vrlo je važno da se istakne - da mi za sebe ne tvrdimo da smo najbolji, ali u isto vreme tvrdimo da je filozofija koju sledimo najuzvišenija. Neki od nas su možda nekada bili najveći grešnici, ali smo sada ambiciozni

i odlučni da sledimo najuzvišeniji proces, i najuzvišenije standarde za dostizanje savršenstva ljudskog života. Mnogi od nas su još daleko od dostizanja duhovnog savršenstva (tu uključujem i sebe), i ne krijemo da pravimo greške, ali želimo da što striktnije možemo - sledimo ono što Krišna očekuje od svih civilizovanih ljudi - sleđenje duhovnih standarda, koji su jedini u mogućnosti da stvore toliko željenu harmoniju i mir u svetu (kako ovom, tako i u duhovnom).

Dakle, mi nismo fanatici koji tvrde da su najbolji, i niko drugi ne valja. Međutim, ne želimo da budemo površni, i neinteligentno tvrdimo da su sve religije apsolutno iste, i da svi putevi vode do istog cilja. Ukoliko bi neki učenik drugog razreda osnovne škole upitao univerzitetskog profesora matematike: "Zbog čega su potrebne logaritamske tablice, jer, tablica množenja je sasvim dovoljna?" - takvo pitanje bi razotkrilo njegovo neznanje i neambicioznost. Slično je i sa ovim pitanjem (br.29). Vaišnavska filozofija je namenjena isključivo naprednim studentima, ili onima koji to žele da postanu. Ovo su postdiplomske studije; a to zahteva - ozbiljnost.

### Zaključak

Velika većina ljudi je uverena da je 'njihova' religija najbolja, a takav stav definitivno nema svoj koren u istinskoj duhovnoj mudrosti. Najbolja je ona religija - koja efikasno uspeva u da ljudima probudi ljubav prema Bogu, i razvije u njima prefinjene duhovne odlike, koje su u kontrastu sa požudom, pohlepom, egoizmom, mržnjom, gnevom, itd. Proces *bhakti-yoge* se već milionima godina pokazuje kao najefikasnija duhovna disciplina za iskorenjivanje niže ljudske prirode, stvaranje idealnih odnosa u društvu, i, konačno, buđenje naše uspavane ljubavi prema Bogu. Vođe vodećih svetskih religija imaju problema sa prihvatanjem tih činjenica, a razlozi za to su sveštenička demagogija, i religijski dogmatizam i fanatizam - koji u svetskim religijama bude strah od rušenja njihovih vlastitih doktrina.

Na kraju bi moglo da se postavi obrnuto pitanje: "Ako je Bog (Krišna) u beskonačnoj prošlosti već stvorio duhovne smernice (zapisane u Vedama), po kojima bi trebalo da se kreće čovečanstvo, u interesu postizanja duhovnog savršenstva i materijalnog prosperiteta - zašto su ljudi uopšte stvarali religije? Zar su mislili da mogu da budu pametniji od Boga?". Sve ono što potiče od Boga lično - je savršeno. Sve ono što stvore ljudi (kao, npr., religije) - je nesavršeno.

### 30) Koji je vaš stav prema Isusu Hristu?

Vaišnavska tradicija prepoznaje Isusa Hrista kao *sadhua* (svetu osobu). Zapravo, i više od toga; mi vaišnave smatramo Isusa Hrista *avatarom*, tzv. *šaktyaveša-avatarom*, što znači - inkarnacija specijalno opunomoćena od samog Boga, sa misijom da širi duhovnost među čovečanstvom (u skladu sa mestom, vremenom i okolnostima). Zbog toga je Isus propovedao univerzalne poruke o ljubavi prema Bogu, i ljubavi prema drugim ljudima - što je iznad svakog sektaštva i sebičnosti.

Ali, koliko ljudi (koji se danas smatraju hrišćanima) *zaista* striktno sledi Isusova izvorna učenja? *Zar nije čudno koliko je mnogo lakše - boriti se za načela vlastite religije, nego ih zaista poznavati i slediti?* Isus je govorio apsolutnu istinu materijalističkom društvu, i rizikovao je vlastiti život za svoju misiju. Zanima me - kako bi njegov beskompromisni stav prema hipokritima (licemerima) danas bio primljen u društvu. Npr., ako bi se on sada lično pojavio na Balkanu, možda ljudi ne bi hteli da ga slušaju, sve dok se prvo ne izjasni da li je katolik ili pravoslavac. Ali, on nije bio ništa od toga; nije bio čak ni hrišćanin - bio je svetac, koji je ljubav prema Bogu i Božje poruke prenosio onima koji su hteli da ga slušaju. To je zapravo ono što vaišnave rade od pamtiveka - iznad pripadnosti bilo kojoj religiji ili sekti. Upravo iz tog razloga sam postao vaišnava - da bih širio poruke bezvremene duhovnosti, baš kao što je to nekada radio Isus Hrist.

Postoji standardno mišljenje među mnogim hrišćanima - da je Isus patio (ili još uvek pati) zbog njihovih greha. Na neki način, ja to nisam mogao da prihvatim čak ni dok sam još imao 15 godina. To mi nije imalo nikakvog smisla, ali sam za svaki slučaj ipak mislio: "Pa dobro, ako odrasli tako kažu - onda ću bar da delujem tako da svojim gresima ne nanosim sve novije i novije krvave rane na izmučeno Isusovo telo." Međutim, kada sam postao upućen u vedsku/vaišnavsku književnost - shvatio sam da je takvo mišljenje tek uvrežena spekulacija. *Istina je da je svako od nas (ljudskih bića) odgovoran za svoje aktivnosti (pobožne i grešne), i da smo zbog toga podložni nagradama i kaznama, u skladu sa zakonima karme.* "Kako seješ, tako ćeš i da žanješ!" Ali čak i da je istina da Isus pati na račun greha koje čine oni koji se smatraju



njegovim sledbenicima – zar to ne bi trebalo da bude razlog više da oni koji se smatraju hrišćanima, prestanu da grešno deluju i zadaju Isusu bolne rane (ukoliko ga zaista vole)?

Kada sam se pridružio hramskoj zajednici kao dvadesetdvoletni mladić, bio sam impresioniran time što je svaka aktivnost hramskih monaha (vaišnava) bila ponuđena Bogu sa ljubavlju. Svaka reč je bila izgovorena (posredno ili neposredno) u Njegovu slavu. Svaka pesma je bila namenjena za Njegovo zadovoljstvo, i svaki ples za Njegove oči. Sva hrana je bila sa devocijom pripremana, i ponuđena za Božje (Krišnino) zadovoljstvo. U pozadini svih tih aktivnosti je bila drevna duhovna filozofija, koja mi je dala odgovore na više pitanja nego što sam mogao i da ih postavim.

Ali, ono što me je najviše oduševilo u vezi Krišninih *bhakta*, vaišnava, je to - što sam video njihovo svakodnevno življenje u skladu sa učenjima Isusa Hrista, iako oni sebe nisu nazivali hrišćanima. Organizovali su se u male grupe, pevali su i slavili Boga, svirajući na cimbalima i bubnjevima. Nosili su jednostavnu, lepršavu odeću, napustili su sve vezanosti za materijalni svet, i propovedali su na javnim mestima. Ovo je baš kao i opis ranih hrišćana. To me je oduševilo, jer je to isto radio Isus Hrist sa svojim sledbenicima. Koliko danas ima hrišćana - koji su spremni da urade isto to?

Isus je propovedao samo tri godine, i onda je bio razapet zbog toga. Dao je sve od sebe, a prijatelj ga je izdao. Verujem da mnogi od vas imaju iskustvo da vas je nekada izdao neko - u koga ste imali poverenja. Zamislite samo kako biste se vi osećali - ako bi vas 'prijatelj' zbog izdaje poslao u smrt. Da li se u vašem umu pojavljuje reč *opraštanje*? U skladu sa vaišnavskim standardima, sposobnost opraštanja je jedna od najznačajnijih odlika civilizovanog čoveka. Civilizovanost se meri stepenom duhovnih (vrlih) odlika - a ne ekonomskim ili naučnim napretkom.

Isusov primer je od velike važnosti za sve nas, koji želimo da iskreno praktikujemo duhovni život. Kada se osvrnemo na Isusovo iskustvo tokom njegovog traumatičnog hapšenja, osude i raspinjanja - možemo da vidimo sveca koji je u sebi imao savršeni mir sa sobom, i sa svetom oko sebe.

Osudili su ga i dali da se razapne sledbenici religije, dok je on bio zainteresovan isključivo za širenje *istinske duhovnosti*. Bio je osuđen zbog svog duhovnog poleta, i zbog toga što je bio viđen kao pretnja društvu u kome je živio. Zašto? Zato što društvo *nije razumelo* njegovu uzvišenu misiju. U manjoj meri, ja sam to isto doživio u svom životu. Bio sam osuđivan zato što sam 'Hare Krišna', što sam drugačiji od većine ('normalnog') stanovništva, i što sam teško pojmljiv. Ismevali su me i pljuvali, nazivali jeretikom, ali, srećom, ne i razapeli.

Ja ne znam čega je sve Isus Hrist morao da se odrekne u svojim ranim tridesetim godinama, da bi ja u svojim ranim dvadesetim postao inspirisan njegovim primerom da sledim Božji put - sve do današnjeg dana. Mogu da vidim sebe u Isusu, mogu da saosećam sa njegovim životom, njegovim iskušenjima i njegovom patnjom. Ja zapravo vidim u njemu nekoga ko je transcendirao (nadišao) sav materijalizam ovoga sveta.

Gotovo svakome od nas lako mogu da se ukazažu religijska poštovanja. Drugi mogu da nas nazivaju po našim religijskim titulama. Možemo relativno lako da naučimo da kažemo pravu stvar u pravo vreme, da nosimo prikladnu odeću, i pevamo prikladne himne u svim religijskim svetkovinama. Ali uzorni primer Isusa Hrista i ostalih sličnih svetaca - postavlja izazov svoj našoj dvoličnosti, i neiskrenostima u srcu. Oni su pokazivali drugačiji standard vere; standard koji se zove - duhovna ljubav. Njihova ljubav je bila iznad potrebe da uvek budu u pravu u vezi svega, da budu u dominantnoj poziciji nad drugima, i da druge primoravaju da vide svet na isti način kako su ga oni sami doživljavali. Isus i njegovi striktni sledbenici, kao što je to Sv. Franja Asiški, su bili istinski ponizni - za razliku od mnogih koji su danas odeveni u sveštene odore.

Za nas je vrlo teško da kategorišemo Isusa kao hrišćanina ili kao Jevrejina. On je jedino govorio o svom Uzvišenom Ocu, i *nije bio zainteresovan za politiku, religiju ili bogatstvo*. Služba za Boga je bila njegov život, njegova ljubav, i njegova religija. Nameću se pitanja: Može li vaišnava da voli Isusa? Da li je potrebno da se bude hrišćanin - da bi se voleo Isus, i sledio njegov primer? I kome uopšte Hrist pripada?

Saskriptska reč *acarya* (čita se *ačarja*) znači - *onaj koji podučava vlastitim primerom*. Za vaišnave, Hrist je *acarya*. Njegov primer je svetlost za svakoga od nas u ovom svetu - ko želi da ozbiljno praktikuje duhovni život. Njegove poruke se ne razlikuju od poruka koje su u drugim vremenima i na drugim mestima propovedali Gospodin Caitanya (Bog osobno, u odori običnog smrtnika) i Njegovi sledbenici - vaišnava *acarye*.

Bila bi velika šteta da dozvolimo materijalizmu i dvoličnosti, koji su se već odavno uvukli u svetske religije, da budu smetnja na našem putu sleđenja primera i duhovne mudrosti tako velike duše kao što je bio Isus Hrist.

### **31) Kakav je vaš stav prema drugim religijskim tradicijama?**

Iz mojih odgovora na neka prethodno odgovorena pitanja, može da se izvuče sledeći zaključak. Ono što mi zaista cenimo u bilo kojoj religijskoj tradiciji je – istinska duhovnost. Ritualni koji religiju (uglavnom) čine religijom, imaju tek sekundarni značaj. Nama je žao što vidimo da, uprkos postojanju toliko mnogo religija, ljudskim društvom već vekovima haraju pošasti u obliku mržnje, kriminala, terorizma, ratova, religijskog prestiža, itd. Kao sledbenicima vedske kulture i vaišnavske filozofije, nama je jasno da je uzročni koren svih tih uznemirenja - nedostatak pravilnog duhovnog znanja. Ako je suditi po rezultatima, očigledno je - da su religije već vekovima u nemogućnosti da ljudskom društvu pruže toliko željenu harmoniju u vidu mira, saradnje sa prirodom, zadovoljavajućih društvenih odnosa, ljubavi prema bližnjima i drugim živim bićima, i konačno prema Stvoritelju lično.

Očigledno je da je nešto pogrešno – bilo sa doktrinama svetskih religija, ili sa njihovim sledbenicima (ili jedno i drugo). Ako ste uznemireni ovom izjavom, molim vas da barem za trenutak stavite na stranu svoju religijsku pristrasnost (koja je ionako proizvod nedostatka izvornog duhovnog znanja), i pogledajte istini u oči. Nisu li upravo religije (i njihovi vođe) ti koji ljudima već vekovima nameću nacionalizam i religijsku pripadnost – koji, u suštini, nisu ništa drugo do - lažno poistovećivanje sa telom.

Kada neko izjavi: 'ja sam katolik', 'ja sam pravoslavac', 'ja sam Jevrejin', 'ja sam musliman', itd., – *to podrazumeva da osoba misli i- 'ja sam ovo telo.'* Kada ne bi bilo tako, onda više ne bi bilo ni religijske netrpeljivosti, ni ratova temeljenih na religijskim razlikama. Jer, izvor religijske netrpeljivosti je lažni prestiž, koji ide uz iluzorno mišljenje: 'ja sam ovo telo', 'moja religija je bolja od drugih', itd. Međutim, ako neko kaže "ja sam vaišnava" – to znači da ta osoba izjavljuje "ja sam duhovna duša, večni Krišnin sluga, privremeno zarobljen(a) u materijalnom telu ljudskog oblika."

Ako bi religije mogle da ponude svojim sledbenicima *takvo* razumevanje, tada bi nestale razlike između nacija i rasa, što bi za uzvrat stvorilo uslove za mnogo mirniji i kvalitetniji život svih nas koji delimo ovu planetu. Zamislite samo kakva bi promena nastala, ako bi novac za naoružanje i vojnu industriju bio iskorišćen za humanitarne svrhe i popravljavanje šteta koje je čovečanstvo nanelo eko-biološkom sistemu planete Zemlje. Sve dok budemo pravili lažne razlike između ljudi, temeljene na nacionalnostima i rasama – toliko dugo ćemo da 'proizvodimo' samo neprijatelje, jer će uvek biti onih koji su različiti od nas. Međutim, istina je da smo svi mi duhovna bića privremeno zarobljena u telima ljudskog oblika, i da je smisao ljudskog života - duhovno prosvetljenje, i buđenje uspravane ljubavi prema Bogu, a ne sebična trka za materijalnim užicima i udobnostima.

Mi vaišnave se toplo nadamo da će duhovni vođe vodećih svetskih religija, u doglednoj budućnosti, konačno da prepoznaju duhovnu vrednost praiskonskih poruka koje je Krišna za dobrobit čovečanstva zabeležio u obliku vedske i vaišnavske literature. Na žalost, u sadašnje vreme je preveliki broj onih koji se smatraju religioznima, ili čak 'duhovnima', i koji zbog neznanja smatraju da je Hare Krišna pokret (vaišnavizam) – nekakva sekta, opasni kult, ili tako nešto. Kako mi možemo da uspešno sarađujemo sa vođama vodećih svetskih religija, sve dok je uvreženo takvo pogrešno mišljenje? Vrhovna poglavarstva ni jedne svetske religije nikada nisu pozvala vaišnavske vođe da čuju šta to vaišnavska filozofija ima da poruči čovečanstvu. Uprkos brojnim neprocenjivo vrednim doprinosima na poljima duhovnosti, filozofije, literature, sociologije, psihologije, itd. – naš duhovni vođa, A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada je uglavnom još uvek prilično nepoznata osoba širokim masama ljudi. Razlog za to je taj što su brojni političari, naučnici i verski vođe bili (i ostali), zbog nacionalizma, ponosa i verskog fanatizma – zatvoreni za sve doprinose koje je on pružio čovečanstvu. Važno je da se napomene da ne bi bilo pravedno da se sve religijske vođe strpaju u isti koš. Otkako je Šrila Prabhupada došao na Zapad, postojalo je nekoliko verskih vođa (iz raznih religijskih tradicija), koji su prepoznali, i iskreno cenili, njegove dragocene doprinose.

Mi ostajemo otvoreni za saradnju sa drugim religijskim tradicijama, verujući da bi udruženi naponi na poljima duhovnosti, ekologije, društvenih nauka, itd. – mogli da urode znatnim poboljšanjem kvaliteta života za sve nas koji delimo ovu planetu (uključujući životinjsko i biljno carstvo).

### 32) Zašto ste toliko protiv moderne nauke?

Nauka, sama po sebi, nije uzrok svih nevolja zbog kojih danas zbog nje ispaštamo. Pravi krivac je čovekova strastvena želja da nauku koristi sa ciljem da se čulno uživa, bez istovremenog i popratnog napretka na polju duhovnosti. Iz Krištinog ugla sagledavanja, to je zloupotreba ljudske inteligencije, koja je prvenstveno namenjena za duhovni razvitak. Treba priznati da čak i materijalistička nauka u nekoj meri ima svoju pozitivnu primenu, i da postoji izvestan broj modernih naučnika koji u svoj istraživački rad stavljaju Boga kao presudni i nezaobilazni faktor. Međutim, materijalistička nauka generalno pravi čovečanstvu i eko-sistemima planete Zemlje – mnogo više štete nego koristi, što ćete uskoro pročitati u tekstu koji sledi.

Ono što je nama vaišnavama zaista neprihvatljivo u vezi moderne (materijalističke) nauke su: 1) *ciljevi naučnika* – svesno ili nesvesno narušavanje prirodnih (Božjih) zakona, kako bi se na veštački način 'poboljšao' komfor i kvalitet života; 2) *naučne metodologije istraživanja*, kao, npr., vršenje eksperimenata na životinjama; 3) *zaključci moderne nauke*, koja zagovara ateizam; primetite da se Darwinova teorija o nastanku vrsta još uvek žilavo održava kao prihvatljiva, jer ima fanatičnu potporu mnogih naučnika koji odbacuju Boga kao ključni faktor za nastanak kreacije; 4) *posledice za koje je odgovorna moderna nauka* – a) ekološke katastrofe (ozonske rupe; nuklearno zagađenje; zagađenje vode, vazduha i zemljišta; globalno povećanje temperature; izumiranje na hiljade vrsta flore i faune, itd.); b) napredak u proizvodnji razornih oružja; c) fatalne popratne pojave mnogih lekova, dodataka hrani, pesticida, herbicida, itd.; d) društveni jazovi između bogatih i siromašnih, stvoreni zbog tehnološkog napretka i industrijalizacije, koji u krajnjoj liniji rezultuju eksploatacijom; e) otuđenje čoveka od prirode i samoga sebe ... itd.

Počevši od 20. veka, usledilo je brzo nizanje naučnih epoha, jedna za drugom: Elektronsko Doba, Nuklearno Doba, Doba Svemirskih Istraživanja, Kompjutersko Doba i Doba Genetske Manipulacije. Zamah naučne revolucije, i 'pogodnosti' koje ona nosi sa sobom – imaju uticaj na gotovo svakog čoveka u svetu. Pa ipak, usprkos blještavom materijalnom napretku, naučnici su promašili najvažnije dostignuće – razumevanje vlastitog jastva (duhovne prirode naše osobnosti). Materijalistička nauka ne samo da je promašila to izuzetno važno dostignuće – već svojim zaključcima, hipotezama i teorijama još više ukopava čoveka u materijalnu koncepciju života, koja počinje pogrešnom formulom "ja sam materijalno telo."

Naučni 'napredak' na koji su ljudi toliko ponosni, jednostavno je mamac koji ljude primorava da rade kao zveri, da bi se konačno dočepali sreće i zadovoljstva. Ali na žalost, potrošački tempo koji nam je nametnut, i bombardovanje beskorisnim informacijama, naročito reklamama koje podstiču požudu i pohlepu – toliko uznemirava naše umove, da su nam potrebne pilule da bismo koliko-toliko mirno zaspali. Potrošački stampedo i trka za materijalnim čulnim uživanjem (uveliko potpomognuta modernom naukom) – vrlo brzo i uspešno pretvaraju stanovnike ove planete u psihopate, neurotičare, šizofreničare i manijake raznih vrsta.

Sve 'blagodeti' koje nam nudi moderna nauka (automobili, roboti, računari, mobilni telefoni...) – nisu ni izdaleka nadoknada za sve ono što gubimo nepopravljivom ekološkom katastrofom, i gubitkom vlastitog zdravlja i slobode. Aktivnosti modernog čovečanstva su u zadnjih 30 godina uništile 1/3 prirodnih obilja planete Zemlje, a sada smo već na sasvim sigurnom putu do klimatskog haosa i svega što je povezano s njime.

Da bi pronikli u tajne sveta u kome žive, naučnici su se uputili na dno okeana, vrhove planina, u dubine pećina, pa čak i u svemirski prostor. Logično bi bilo izvesti zaključak da su svi ti skupi i dugotrajni naponi zamišljeni sa konačnim ciljem – poboljšanjem kvaliteta ljudskog života. Ali, koliko se zaista uspelo u tome? Zar nije očigledno da s napretkom tehnologije i industrijalizacije kvalitet života na zemlji drastično opada? Jedemo hranu zatrovanu kojekakvim hemikalijama; pijemo vodu odvratnog ukusa, punu hlora; kada se razbolimo – kljukaju nas opet nekakvim hemikalijama (koje neretko stvaraju neželjene popratne efekte); udišemo vazduh pun ugljen-dioksida i ostalih otrova. Sve oko nas je zatrovano, uključujući i naša tela. Stopa mortaliteta je veća nego u srednjem veku, kada je vladala kuga. Očigledno je da postoji ozbiljna greška u početnoj formuli: "ja sam materijalno telo, a smisao života je ugađanje materijalnim čulima."

Ljudi ponizno prihvataju sve što im naučnici govore. Nema sumnje, njihove 'učene' reči i misli su stvorile lak život za nekolicinu. Ali na žalost, oni su takođe odgovorni i za privlačno upakovano jevanđelje ateizma, koje je prekrilo čitav svet. I zbog toga, sve je manje ljudi koji smatraju da duhovnost nosi sa sobom bilo kakvu dobrobit za čoveka današnjice; a svaki napor da se stvori društvo zasnovano na duhovnim načelima, apostoli nauke nazivaju apsurdnim. Pod izgovorom

uspeha na polju tehnologije, uzimaju sebi za pravo da potpuno neargumentovano zadiru u osporavanje bilo kakve duhovnosti, a time i moralnosti. Materijalistička nauka meri vrednost svih stvari u skladu sa njihovom sposobnošću za povećanjem standarda čulnog uživanja – i zbog toga je danas istinska duhovnost viđena kao uznemirenje, sentimentalna mitologija koja nema mogućnost da poveća naš standard življenja.

Konačno, zašto vaišnave ne prihvataju savršenost naučnih istraživanja? Nedostatak naučnika je u tome što se potpunosti oslanjaju na svoja vlastita čula, koja su izuzetno ograničena. Navodim nekoliko primera koji ilustruju ograničenost ljudskih čula: 1) ne možemo da čujemo hiperzvuk ili ultrazvuk (kao što mogu neke životinje); 2) ne možemo da golim okom vidimo mikroorganizme, ne možemo da vidimo u potpunom mraku, niti da prepoznamo udaljene predmete; 3) ne možemo da instinktivno predvidimo prirodne nepogode (potrese, poplave...), za razliku od pacova, žaba, pasa, itd.; 4) ne možemo da opažamo ultraljubičaste zrake, radio talase, ili energetska zračenja (kao npr. ljudske ili životinjske aure).

Osim toga, svako od nas opaža materijalne objekte i procese na drugačiji način. Npr., ono što je za nekoga gorko, za nekog drugog je slatko. Da bi proširili spektar dosega naših materijalnih čula, naučnici su izumeli različite instrumente (mikroskope, teleskope, razne računare, robote, itd.). *Ali pošto su ta pomagala konstruisali ljudi, sa svojim nesavršenim čulima, u njih je automatski 'ugrađeno' puno nesavršenstava (ograničenosti).* Iz tog razloga naučnici su prinuđeni da tehnička i optička pomagala usavršavaju postupno, korak po korak. To je dokaz da su i naučnici, i rezultati njihovih izučavanja nesavršeni.

Tokom hiljada godina ljudske istorije, zaključci naučnih istraživanja (temeljeni na nesavršenom rasuđivanju) – su prevarili mnoge ljude, i rezultirali različitim katastrofama, koje su odnele ogroman broj ljudskih života. To *isto* nesavršeno (naučno, eksperimentalno) rasuđivanje primorava ljude da veruju kako je na početku istorije postojala nekakva 'masa neograničene temperature i gustine', koja je konačno eksplodirala (Teorija Velikog Praska), i *bez vođstva više inteligencije* kreirala kompleksni svet u kome živimo (uzmite samo u obzir složenu strukturu DNK molekula, ili pak strukturu jedne obične ćelije jetre).

Nesavršeno empirijsko rasuđivanje naučnika nas takođe uverava kako su, pre 'mnogo' miliona godina, primitivni molekuli evoluirali u jednostavna živa bića (alge, bičaste, mekušce itd.), koji su kasnije evoluirali u još složenije organizme, i konačno u ljude. (Pitam se samo zašto se nisu svi majmuni pretvorili u ljude). Naučno rasuđivanje, temeljeno na brojnim eksperimentima koje vode nečisti i ograničeni umovi – svode se samo na veliko kockarsku igru, u kojoj retko ko dobija. Kada su naučnici u nemogućnosti da daju valjane dokaze za svoje tvrdnje, tada pribegavaju *teorijama i hipotezama* – kako bi nas uverili da je istina onakva za kakvu oni *veruju* da jeste; kao, npr., da je čitav ovaj predivni i složeni svet prirode – nastao tek kao *slučajna* kombinacija hemikalija.

Kroz vedsku literaturu, Krišna je u ruke čovečanstva položio znanje koje je i više nego dovoljno dobro za postizanje harmonije, mira, prosperiteta i zdravlja, kao i za konačno prekidanje ciklusa uzastopnih rađanja i umiranja, i povratka u duhovni svet. Međutim, materijalistički naučnici žele da budu pametniji od Krišne, i pruže čovečanstvu željeni prosperitet, na način za koji *oni* smatraju da je jedini ispravan – kroz neprestano rastući ekonomski razvitak za zadovoljenje materijalnih čula. To podrazumeva visok stepen industrijalizacije, i svih zagađenja koje ona povlači sa sobom, kao i nemilosrdnu eksploataciju prirodnih lepota, staništa drugih živih bića, i izvora energije. Materijalistički naučnici ne samo da uništavaju prirodne vrednosti koje je Krišna stvorio, već stvaraju nove tzv. vrednosti, koje samo ubrzavaju propast ove civilizacije. Tu mogu da se, između ostalog, ubroje i dostignuća na poljima genetskog inženjeringa (kloniranje i stvaranje novih vrsta životnih oblika), kao i nuklearne fizike i hemije (stvaranje razornog nuklearnog i hidrogenskog oružja, i korišćenje nuklearne energije, koja za sobom povlači enormne količine nuklearnog, radioaktivnog otpada).

Paradoksalna je činjenica da za mnoge nedoumice i nerešena filozofska pitanja, svetske religije vrlo često traže pomoć od moderne nauke (koja je temeljena na grubom ateizmu), pre nego od vedске duhovne filozofije i nauke, koje su činile okosnicu prve visokorazvijene civilizacije i duhovne kulture u svetu. Iako u svojoj suštini prilično jednostavna, vaišnavska filozofija je gotovo neshvatljiva za ljude ogrezle u grubom materijalizmu i hedonizmu.

U nekim odgovorima na prethodna pitanja, pomenuo sam kako se vaišnavizam još zove 'svesnosc Krišne', ili 'nauka o Bogu'. Međutim, ova duhovna nauka je potpuno savršena jer dolazi iz savršenog izvora – od Boga lično. Ukratko rečeno, reči mudrosti, zapisane u Vedama, pomažu nam da živimo u harmoniji sa Krišinim univerzalnim zakonima (zakonitostima prirode), i da proživimo život u istinskoj sreći, zdravlju i veselju, bez zaplitanja u kompleksni zakon *karme*, tj. uzastopni krug rađanja i umiranja (u različitim vrstama tela).

Evo nekoliko karakteristika duhovne nauke: 1) duhovna nauka počinje večnom, univerzalnom formulom: "ja sam duhovna duša, večni Krišnin sluga." ;2) za razliku od materijalističke nauke – duhovna nauka zapisana u Vedama – nas *oslobađa* od jarma materijalizma, i iluzornog poistovećivanja sa telom u kome se trenutno nalazimo; 3) omogućava ljudima da postanu istinski kontrolori svojih čula i poriva, pa i da odbace nižu ljudsku prirodu (požudu, pohlepu, nekontrolisani gnev, mržnju, zavist, itd.); ta niža ljudska priroda je, u stvari, glavni uzrok svih problema sa kojima se srećemo u današnjem svetu; svakodnevno možemo da vidimo kako ljudi savladani snagom niže prirode, koriste materijalističku nauku kao sredstvo za ispunjenje svojih sebičnih ciljeva; najupečatljiviji primer je vojna industrija, koja proizvodi oružja za masovna uništenja; 4) rezultati duhovne nauke nemaju destruktivne posledice, niti opasne popratne efekte; 5) iako duhovna nauka ima svoju kulminaciju u duhovnoj samospoznaji i buđenju našeg večnog odnosa sa Krišnom, ona je vrlo lako primenljiva na poljima medicine, matematike, fizike, astronomije, astrologije, arhitekture, umetnosti, itd.; 6) duhovna nauka do prirodnih istina dolazi tzv. *silaznim putem*, a materijalistička nauka pokušava da dođe *uzlaznim putem*; 'silazni put' znači da informacije o svekolikoj kreaciji, procesima, pojavama i fenomenima – dolaze (silaze) iz nepogrešivog izvora – od Boga lično; On ne samo da je Stvoritelj čitave duhovne i materijalne prirode (pa ih zato najbolje i poznaje), već je i apsolutno savršen; pošto duhovna nauka dolazi iz takvog jedinstvenog izvora, ona je lišena ljudskih ograničenosti i nesavršenstava; obzirom da je duhovna nauka bezvremena i univerzalna, njoj nije potrebno postupno usavršavanje. S druge strane, 'uzlazni put' materijalističke nauke se penje od vrednosti nula (0), do viših vrednosti (većem broju informacija i saznanja o nekom objektu, procesu, itd.). Materijalistička nauka je primorana da se do novih saznanja kreće postupnim putem, korak po korak – koristeći se eksperimentima koji su nesavršeni zbog ograničenja ljudskih čula. Uprkos opsežnim eksperimentima, materijalistička nauka *nikada* ne može da dođe do apsolutnog znanja o nekom predmetu ili procesu. Evo jednog slikovitog, i pomalo šaljivog primera, koji ilustruje razliku između silaznog i uzlaznog puta primanja znanja.

Bio jednom jedan žabac naučnik (dr. Frog), koji je čitav život proveo u bunaru. Jednog dana ga je posetio prijatelj žabac, i rekao mu kako je upravo stigao sa obale Atlantskog okeana. Dao je sve od sebe da dr. Frogu opiše prostranstvo velike vode, ali je žabac-naučnik uporno pokušavao da uporedi okean sa veličinom svog bunara. "Da li je okean duplo veći od ovog bunara?", upitao je, i pri tome naduo svoj meh. "Ne; veći je", sledio je odgovor prijatelja. Naduvavši svoj meh još i više, upitao je: "Da li je četiri puta veći od bunara?"; "Ne; veći je", odgovorio je prijatelj. Dr. Frog nije uspeo da postavi treće pitanje, jer mu je pukao meh (i to je bio kraj dr. Froga). Materijalistički naučnici su baš kao dr. Frog, koji je pokušavao da shvati prostranstvo okeana, koristeći se ograničenim iskustvima sveta u kome je živio. Naučnici čak ne poznaju ni svet u kome žive. I umesto da prihvate Božja uputstva zapisana od praiskona u vedskim spisima (silazni put), oni troše milione dolara da bi se otisnuli u svemirski prostor, da bi na kraju spoznali kako su sićušni i beznačajni. Čak i da su došli do Meseca, kako već tvrde, šta su time postigli? Doneli su samo prašinu i kamenje (koje jako podseća na ono iz Arizone). Zar nisu mogli da svu tu energiju i novac iskoriste za pomoć nerazvijenim zemljama, ili na izume koji bi smanjili potrošnju fosilnih goriva (odgovornih za globalno povećanje temperature)?

Moderna nauka je neuspešna u pokušaju da shvati zakonitosti celog univerzuma, koji je proizvod Božje superinteligencije. Čak i nakon nekoliko vekova kosmološkog istraživanja, čovečanstvo je došlo samo do povećanog broja naučnih informacija, ali ne i do naučnog *razumevanja* univerzuma – i to sve zbog dva nepredviđena fenomena:

a) *Što više naučnici znaju, time više shvataju koliko malo znaju.*

Naučnici su 'osvojili' svemirski prostor – da bi na kraju shvatili - koliko su zapravo malo znali o svemiru. Samo neupućenim ljudima svemirski izleti dokazuju veličinu ljudskog roda. Međutim, onima koji su upućeni u istinu o svemirskim misijama – one dokazuju samo ljudsku *malenost*. Svemirska istraživanja pokazuju da u univerzumu postoji više zvezda nego što je zrna peska na svim plažama na Zemlji, i da je naše Sunce tek samo jedno od tih kosmičkih zrna. Zato nije ni čudo što je bivši predsednik AAAS (American Association for the Advancement of Science), Mr. Kenneth R. Boulding priznao: "Kosmologija... je vrlo nesigurna, jer se bavi proučavanjem ogromnog univerzuma - studirajući tek sićušne primerke."

b) *Što više naučnici znaju, to više shvataju da je ono što su ranije 'znali' – bilo potpuno pogrešno.*

Newtonovi zakoni fizike su bili smatrani postulatima istine, sve dok se nije pokazalo da su neprimenljivi na mikroskopske i makroskopske svetove. Kvantna fizika ima zadatak da objasni tajne atomskog sveta i relativističke fizike kosmosa. Ali te dve grane kvantne fizike su se pokazale izuzetno kontradiktornima. Pošto je trebalo da one obe istovremeno postoje i na

početku univerzuma, kada su mikroskopski i makroskopski svetovi bili jedno – nauka je 'rešila' taj izazov izmišljanjem tzv. ToE teorije (Theory of Everything) / 'Teorija Svega' – kako bi udružili dve nespojive grane nauke.

U poslednjih dvadeset godina, smelost naučnih izjava drastično jenjava. Uporedimo neke: a) fizičar Dr. Leon Lederman, nekadašnji predsednik APS (American Physical Society): "Nadamo se da ćemo uskoro moći da objasnimo čitav univerzum u jednoj jednostavnoj formuli koju ćete moći da nosite na svojoj majici."; b) astrofizičar dr. Steven Weinberg, dobitnik Nobelove nagrade za fiziku: "Kako mi napredujemo u razumevanju širine univerzuma, problemi se takođe proširuju – tako da rešenje neprestano beži ispred nas."; c) fizičar Dr. John Wheeler, sa Princetonske univerziteta: "Nikada nemojte da trčite za autobusom, ženom i naučnom teorijom – jer u sledećih nekoliko minuta će doći druga."; d) i, konačno, naučnik, ništa manje nego utemeljitelj kvantne fizike, dobitnik Nobelove nagrade, Dr. Max Planck je priznao: "Za religiju, Bog je na početku – za nauku, Bog je na kraju."

... I tako to biva kada do istine pokušava da se dođe 'uzlaznim putem'. Dovoljna je samo pristojna doza poniznosti da bi se prihvatila činjenica da je Krišna savršen, i daleko inteligentniji od bilo kog naučnika. Celokupno znanje i mudrost koje On želi da saopšti za dobrobit čovečanstva je već odavno zapisano na stranicama drevne vedске književnosti. Potrebna je samo praktična primena.

7) Kod duhovne nauke nema potrebe za usavršavanjem; ona je već savršena, i večno primenljiva. Npr., materijalistički naučnici su otkrili postojanje atoma tek 1897. godine. Mi, vaišnave, znamo za atome, i o njihovoj detaljnoj strukturi, već hiljadama godina. Atomi se pominju u 3. pevanju *Śrimad-Bhagavatama*, koji je zapisan pre više od 5000 godina. Pre nego što je bila zapisana, vedska literatura se prenosila usmenim putem od generacije do generacije duhovnih učitelja, svetaca i vaišnavskih naučnika. Nama je smešno kada moderni naučnici otkriju neku 'novu' planetu ili galaksiju, prirodni lek za neke bolesti, kompleksnu matematičku ili fizičku formulu, itd.

Nadamo se samo, da će jednoga dana 'otkriti' da se mir, harmonija i prosperitet u svetu mogu da postignu *isključivo* striktnim sleđenjem Krišninih prirodnih zakona i duhovnih uputstava. Materijalistička nauka deluje upravo suprotno – deluje protiv zakona prirode, jer ruši sve vrednosti koje je stvorila Božja ruka. Rezultati takvog delovanja se svakodnevno ukazuju u obliku nasilja, kriminala, terorizma, ratova, padu ljudskog morala, uništenju međuljudskih odnosa, bio-ekoloških katastrofa, itd. Potkupljivi naučnici, koji se već decenijama nalaze u rukama tajkuna (vlasnika gigantskih multinacionalnih korporacija i profilerske industrije) – neumoljivo guraju čitav ovaj svet prema ivici samouništenja. Svakodnevno možemo da vidimo kako je materijalistička nauka u rukama političara, bankara, mafije i vojske – izuzetno opasno sredstvo za postizanje njihovih sebičnih ciljeva. Slepim sleđenjem materijalističke propagande, većina čovečanstva revnosno 'reže granu na kojoj svi sedimo'. Tek kada se zatruje i poslednja reka, i kada usahne poslednje drvo – mnogima će postati jasno da novac ne može da se jede, a nafta ne može da se pije. Tek kada svetom poharaju katastrofe – nekima (preživelim) će postati jasno da je do kraha civilizacije došlo zbog jedne pogrešne početne formule: "Ja sam materijalno telo, a smisao života je zadovoljenje čula."

Na žalost, u svetu ne postoji ni jedna obrazovna institucija pod pokroviteljstvom države, koja bi studentima ponudila kvalitetno obrazovanje o duhovnoj nauci. Vede kažu da znanje počinje razlikovanjem duha od materije, ili istine od iluzije. S druge strane, kakva je korist od *celokupne* materijalističke nauke, ako ne može da nam ponudi zadovoljavajući odgovor na pitanje: "Ko sam ja?". Kada uđemo u ovaj svet, potpadnemo pod uticaj iluzije, a materijalističke nauke još i više produbljuju našu iluziju, udaljavajući nas od večne istine, koja započinje duhovnom samospoznajom. Čitava moderna civilizacija se vrti se oko lažne ideje da smo mi materijalno telo, i da nakon smrti nema ničega. Međutim, ta iluzorna filozofija pod pokroviteljstvom materijalističke nauke – je uzrok **apsolutno svih** problema koje doživljavamo u svakodnevnom životu.

### **33) Iako govorite protiv materijalnog napretka, istovremeno se koristite naučnim dostignućima i tehničkim pomagalima. Zar to nije dvoličnost?**

Naše geslo je: "jednostavan život, visoko razmišljanje." Zbog toga nismo pobornici moderne tehnologije; ali kada već postoji, ona može da bude prilično dobro upotrebljena u svrhu širenja duhovne nauke i Krišninih poruka čovečanstvu. Ako se, npr., kompjuter koristi u tu svrhu (kao što sam radio ja dok sam pisao ovu knjigu), onda on ima svoju duhovnu ulogu, koja može da

pomogne brojnim čitaocima da naprave značajan korak prema istinskoj duhovnosti (*bhakti-yogi*). Isto to vredi i za automobile, mikrofone, štamparske mašine, itd. Štamparska mašina je sjajan izum, koji može da omogući masama ljudi da dobiju informacije o svom duhovnom identitetu, istinskoj sreći, i duhovnom svetu. Koliko se šuma poseće - da bi ljudi svakodnevno čitali o razmnožavanju, jedenju, spavanju i branjenju, u različitim delovima sveta. To je zloupotreba tehnologije. Uprkos duhovnoj ulozi tehnologije, mi i dalje tvrdimo da bi ovaj svet bio mnogo lepše i zdravije mesto za život, da sva ta tehnička pomagala nisu nikada bila izmišljena. I pre 5000 godina ljudi su putovali, zabavljali se, lečili se i hranili se - bez svih tih komplikovanih 'pomagala' - pa su ipak bili mnogo srećniji nego ljudi današnjice.

Njihov duhovni život je bio odlična podloga za zdrave međuljudske odnose, i pošto su se družili na mnogo zdraviji način nego ljudi današnjice, nisu im bile potrebne usiljene 'zabave', popraćene drogom i alkoholom; i nisu im bili potrebni televizori (koji bi im kvarili decu). Deca su bila pravilno vaspitana, pošteđena uticaja sredstava javnog informisanja, poslušna i vredna, i pomagala roditeljima u kućnim i poljoprivrednim poslovima. Ako bi se razboleli, ljudi nisu morali da plaćaju zdravstvenu zaštitu, ili čekaju danima da dođu na red kod doktora. Ne! Imali su sposobne travare, koji su umeli da stručno upotrebe isceljujuću moć prirode. Ljudi u to vreme, u stvari, ni izdaleka nisu bili podložni bolestima, kao što je to čovek modernog doba. Sve oko njih je bilo organski čisto. Voda, vazduh i zemlja su bili lišeni otrova moderne industrije. U to vreme nije bilo prodaje deonica, kolapsiranja tržišta, ekonomskih kriza, spekulacija s novcem, korupcije, inflacije, masovne nezaposlenosti, ili štrajkova. Ljudi su živeli u saradnji sa prirodom, i vraćali su joj onoliko koliko su uzimali od nje, a uzimali su samo onoliko koliko je bilo neophodno.

U svakom slučaju, svi mi imamo svakodnevno iskustvo o tome kako zloupotreba moderne tehnologije udaljava čovjeka od prirodnih vrednosti, duhovne mudrosti i Boga. Jedan od dokaza za to je znatna razlika u kvalitetu života nekada (dok ljudsko društvo nije bilo zavisno od tehnologije) i danas. Uprkos kompjuterima, mobilnom telefonima, televiziji, itd, ljudi su danas nesretni, uznemireni, bolesniji nego ikada ranije, i žive u strahu od nitkova koji raspolažu opasnim naoružanjem.

### **34) Da li bhakti-yoga može da izleči mentalne bolesti, alkoholizam i narkomaniju?**

Primarna uloga *bhakti-yoge* nije lečenje alkoholizma i narkomanije, a još manje mentalnih poremećaja. Ali ipak, mnogi ljudi su u potpunosti prestali sa konzumiranjem alkohola i droga kada su se upoznali sa vaišnavskom filozofijom. Ljudi uglavnom počnu da se drogiraju iz dva osnovna razloga. Prvo, žele da pobegnu od bolne realnosti, kojom su zbog loše *karme* okruženi u svom životu (razočaranje, patnja, frustracija, itd.) To znači da nemaju ni znanja, ni hrabrosti da se suoče sa surovom stranom istine. Drugi razlog je taj da mnogi pokušavaju da dosegnu Boga, duhovnost, zatim tzv. 'višedimenzionalne sfere svesnosti', i realnost izvan domašaja čulnog opažanja. Ranije sam pomenuo kako već ionako živimo pod debelim prekrivačem iluzije, koja nas onemogućava da pomolimo glavu iz sveta relativnih istina, i spoznamo večne, apsolutne istine. Uticaj narkotika je, u stvari, dijametralno suprotan od onoga što se od njega očekuje. Isto to važi i za alkohol.

Vaišnavska filozofija, koja je temeljena na *bhakti-yogi* - je pružila mnogim zavisnicima utočište, sreću i smisao življenja - za čime su tragali, ali na krivi način. Krišna im je dao dovoljno dobre razloge, koji su kod njih stvorili čvrstu volju za tim da prestanu da uzimaju alkohol, drogu i cigarete. Međutim, važno je da se istakne da *bhakti-yoga* u takvim slučajevima može da izleči **samo** one ljude kojima psiha **nije** trajno oštećena od korišćenja narkotika ili alkohola; drugim rečima - one koji nisu postali mentalno poremećeni i hronično depresivni. Pod uslovom da neko striktno sledi *bhakti-yogu*, ona deluje preventivno na mnoge psihosomatske bolesti, jer duhovnim napretkom osoba prirodno shvata da ovo nije mesto za uživanje, niti je telo pogodno sredstvo za uživanje. Tako svaki iskreni spiritualist postaje tolerantan prema dešavanjima u ovom svetu, jer zna da su sreća i nesreća zakonitosti ovog sveta, baš poput smene godišnjih doba. U slučaju razvijene mentalne bolesti i hronične depresije, najpreporučljivije je da takvi ljudi potraže profesionalnu medicinsku pomoć. Ovo naglašavam, jer povremeno imamo slučajeve kada nam ljudi dovedu svoju decu, koja su postala mentalno neuračunljiva zbog preterane upotrebe droga i alkohola.

### **35) Zašto bežite od realnosti i ne želite da pogledate istini u oči?**

Na koju istinu mislite; duhovnu ili materijalnu? Ako mislite na ovu prvu, hajde da prvo analiziramo šta je to uopšte duhovna istina. U skladu sa Krišninom definicijom (koja može da se

nađe u Vedama) – duhovna istina je večna i univerzalna, neograničena vremenom i prostorom. Duhovna istina, kako je objašnjena u *Bhagavad-giti*, deli se na pet tematskih oblasti: 1) *Išvara* (Bog); 2) *jiva* (živo biće); 3) *prakriti* (priroda); 4) *kala* (vreme); i 5) *karma* (zakon akcije i reakcije). Početak razumevanja duhovne istine počinje samospoznajom, tj. razumevanjem da smo svi mi (bez obzira na vrstu tela) – večna duhovna bića, koja imaju iste kvalitativne odlike kao i sam Krišna. U ovom svetu takva bića borave kao duše privremeno zarobljene u telima, kojima daju energiju i svesnost. Ako bi svi ljudi u svetu hteli da pogledaju **takvoj** istini u oči (baš kao što to radimo mi vaišnave) – onda više ne bi bilo nacionalizma, rasizma, religijskog fanatizma, kriminala, eksploatacije, terorizma, ratova, itd., – jer bi tada u svetu vladala duhovna mudrost koja nas uči: 1) da smo odgovorni za sve svoje aktivnosti, na osnovu čega smo podvrgnuti određenom stepenu sreće i nesreće; 2) da smo prisiljeni da prelazimo iz jednog materijalnog tela u drugo, sve dotle dok podržavamo svoje sebične materijalne želje; 3) da smo na duhovnom nivou svi jednaki, i imamo zajedničkog oca – Krišnu; 4) da možemo da budemo savršeno srećni isključivo kada smo uključeni u Njegovu službu; 5) da je svet u kome trenutno živimo – zapravo zatvor, u kome smo zatočeni zbog svojih grešnih želja i aktivnosti; 6) da je duhovni svet naše izvorno prebivalište, u koje se konačno možemo da se vratimo, ako striktno sledimo Božja uputstva.

Koliko je ljudi u svetu spremno da svakoga dana pogleda toj istini u oči? Ogromna većina čovečanstva misli da je istina ova iluzorna predstava, koju opažamo svojim nesavršenim i užasno ograničenim čulima; predstava u kojoj su glavni glumci tela sačinjena od kostiju, krvi i mesa. Samo oni ljudi koji se dobrovoljno podvrgnu duhovnoj disciplini *bhakti-yoge*, mogu da dobiju duhovna iskustva, koja će im omogućiti da vide ovaj svet kakav on zapravo jeste. Isuviše je onih koji tvrde da veruju samo u ono što vide, čuju, opipaju, itd. Za takve ljude ne samo duhovni svet, nego i istinska priroda materijalnog sveta – zauvek ostaju samo nepoznanica, daleko van domašaja ograničenih materijalnih čula. Takvi su ljudi osuđeni od strane neumoljivih zakona materijalne prirode da žive utopljeni u kolotečinu materijalnog postojanja, i svega što takvo postojanje povlači za sobom.

Ali, ako pak mislite na *materijalne* realnosti i *materijalne* istine – koliko je ljudi koji su zaista spremni da pogledaju u oči *baš svim* aspektima materijalne istine (što uključuje rođenje, starost, bolest i smrt)? Mnogo je onih kojima više odgovara da žive kao noj sa glavom u pesku, i da ne vide opasnosti sveta u kome se nalaze, i da fantaziraju o savršenom materijalnom životu. Međutim, savršeni materijalni život jednostavno ne postoji, niti će ikada postojati. Savršenstvo je monopol stanovnika duhovnog sveta. Bolje je videti crnu istinu, nego živeti u ružičastim iluzijama. Jer, tek onaj koji uvek vidi istinu, ima mogućnost da uzde svoje sudbine drži u vlastitim rukama.

Najviše mi smeta kada neki ljudi kažu nama vaišnavama: "Vi bežite od istine; ne želite da joj pogledate u oči." Apsurdno je da ti isti ljudi nasedaju propagandi profitera, političara i naučnika, sa svim njihovim teorijama, hipotezama i komercijalnim parolama, koje se svakodnevno promovišu preko sredstava javnog informisanja, i prihvataju za istinu skoro sve što im se servira. Takvi ljudi trpaju u sebe sve što može da se nađe u supermarketima, i kupuju tzv. hranu, uopšte ni ne gledajući na etiketu sa listom sastojaka. A kada ih neko upozori na opasne i odvratne sastojke u hrani koju jedu, i ostalim proizvodima koje konzumiraju – oni odgovore: "Sve je to za ljude!". Jeste, ali za koje ljude? Za one koji pristaju da budu konstantno varani od profitera koji na njima zarađuju novac, od političara koji ih guraju u ratove i nacionalni dug, i konačno od materijalne prirode, koja ih baca iz jednog tela u drugo. Ti ljudi ne mogu da razmišljaju za sebe, već im je potrebno da imaju nekoga ko će da im kaže preko televizije, radija i novina 'šta je dobro za njih'.

Za čudo, ogroman broj ljudi misli kako je život ipak lep. Spremni su da vide samo svetlu stranu života, dok provode svoje vreme uživajući u brzim sportskim automobilima, sunčajući se na egzotičnim plažama, gledajući ljubavne filmove, itd. Ali, sečivo smrti neprestano lebdi nad vratom, i neizvesno je kada će zamahnuti. Da li je ovo pesimizam ili realizam? Ako ste zdravi, mladi, lepi i bogati, reći ćete – pesimizam. Ako pak ležite u bolesničkoj postelji dok vam bolesti razaraju telo, reći ćete – realizam. Vreme ne bira svoje žrtve; na kraju zadavi svakoga – bilo da smo pesimisti, optimisti ili realisti, zdravi ili bolesni.

Puno puta ljudi pitaju: "Kako to da se vi Hare Krišna ljudi tako lako odričete svetovnih užitaka?" Znači, jako je teško da se bude motivisan za uživanje u ovozemaljskim zadovoljstvima, i da se u isto vreme bude svestan prolaznosti i kratkotrajnosti materijalne sreće, kao i krhkosti materijalnog tela. Ljudi obično ne vole da misle o tim stvarima, tj. izbegavaju da pogledaju istini u oči. Rat neprestano traje. Ako ne protiv krvoločnog neprijatelja naoružanog opasnim oružjem,



onda bar protiv prirodnih nepogoda koje se javljaju kao reakcija na veliku količinu loše kolektivne *karme*. Na kraju ovog odgovora mogu da kažem da je *jedan od najvećih problema kada nismo svesni da imamo problem*. Dva vrlo krupna problema koja bih hteo da istaknem su: zaborav o našem pravom identitetu, i neznanje o tome kako možemo da doživimo večnu sreću, koja je duhovno nasleđe svakog živog bića.

### 36) Zašto vi ne gledate televizor i ne čitate novine? Zar je i to grešno?

Nije poenta u tome koliko je to grešno, već koliko je to zaista (bes)korisno. Ogromna se većina televizijskih emisija i novinskih tekstova svodi na četiri osnovne teme: različite nijanse jedenja, spavanja, branjenja i razmnožavanja. U poslednjih 30–40 godina, javna glasila su postala pravo leglo nemorala, koji negativno utiče na psihi novih generacija. Evo statističkih podataka iz 2002. godine koji ilustruju pad morala u SAD, usled uticaja javnih glasila (naročito televizije).

U SAD **svakoga dana** biva ubijeno proseku 57 ljudi, 251 žena bude silovana, 3000 devojaka mlađih od 20 godina ustanovi da su trudne, 3133 nerođene dece bude abortirano, 30% američkih studenata bude pijano, 623 studenta ustanovi da su dobili polnu bolest. 60% Amerikanaca (muškaraca) priznaje bračnu preljubu, preko 200.000 dece u SAD bude seksualno zlostavljano svake godine. Pre samo 100 godina, rečnik prosečnog 16 godina starog Amerikanca je sadržavao oko 70.000 reči. Danas, samo 15.000.; (šteta što izostaju podaci o broju slučajeva kućnog nasilja, ubijenih studenata u školama, kriminala, samoubistava, novih žrtava droge i alkohola, itd.)<sup>24</sup>. Zar nije ironično to da uprkos tako obeshrabrujućim podacima, skoro celi svet želi da ima standard 'uživanja' koji ima SAD? Koliko je ljudi zaista svesno šta sve takav standard nosi sa sobom?

Na televiziji, Internetu, i u novinama, svakodnevno mogu da se dobiju poruke koje promovišu bunt protiv poretka tradicionalne porodice, religije, organizovanog društva i moralnog ponašanja. Seks, nasilje i ostali oblici nemorala – obožavaju se kao sinonimi slobode i liberalizma. Postoje proračuni da prosečno dete koje gotovo svakodnevno gleda televizijske programe (naročito filmove), do svoje 16. godine vidi oko 300.000 scena grubog nasilja, torture, ubistava i samoubistava<sup>25</sup> (na žalost, izostaju podaci o broju pornografskih scena i seksualnog izživljavanja). Šta mislite, da li sve to zaista koristi vašoj deci ili vama samima? Kakve će posledice da uslede ako dopustite da javna glasila (naročito TV) odgajaju vašu decu? Istina, ima na televiziji i korisnih, poučnih programa. Ali, korisni sadržaji lakše mogu da se odvoje iz probranih knjiga, bez opasnosti da se razvije zavisnost od televizije, koja je postala sindrom prosečnog čoveka današnjice. *Neosporive činjenice dokazuju da je u svetu bilo daleko, daleko manje nasilja i nemorala - dok nije bilo televizije i komercijalne filmske industrije.*

Evo kako muzičar Nitin Sewhney opisuje utecaj televizije:

"Tehnologija je droga. Ne možemo da je se zasitimo. Hranimo njome svoju decu, posmatrajući kako odrastaju živeći na dijeti koja rastače njihova čula. Upalite TV, i neko će vam sa ekrana reći da je 50.000 ljudi umrlo u Indiji. Dve sekunde kasnije gledate komediju. Tehnologija to može da učini. *Nudi nam veštačke realnosti koje nas čine neosetljivima na svet stvarne realnosti.* Heroin ima isti učinak. U suštini, svi smo zavisnici – zavisni od komfora i ugođaja koje pruža tehnologija – zavisni od ideje da je napredak u direktnom odnosu sa veličinom ekrana računara. S druge strane, bogati klinici u Americi ubijaju jedni druge, dok se klinici iz Soweta ne mogu da prestanu da smeju. Dakle, ko je stvarno napredan?... Kada pogledam ispred sebe, vidim dva puta – duhovni i materijalni. Dva sveta – jedan razvijeni i jedan u razvoju. Sami odredite koji je koji."

Što se tiče novina, napravite sledeći eksperiment. Uzmite crveni flomaster, i stavite 'X' uz svaki novinski članak koji piše o lošim vestima. Uzmite plavi flomaster, i stavite 'X' uz svaki članak od koga ne možete da izvučete nikakvu ličnu dobrobit. Uzmite zeleni flomaster, i stavite 'X' uz svaki članak koji vas ne zanima (ili nema nikakve veze sa vama). Koliko neobebeženih članaka je preostalo? Da li zbog toga vredi da svakodnevno (ili čak povremeno) kupujete novine? Usput rečeno, ako ste zabrinuti za očuvanje prirodne okoline, zamislite samo koliko drveća treba da bude srušeno, da bi se od njega napravio papir za sve novine i magazine koje kupite tokom godine.

<sup>24</sup> Shatzer, Vaughn, "The Truth Behind the Declaration of Independence"

<sup>25</sup> Phillip Day, "The Mind Game"

To što striktni vaišnave ne gledaju televiziju i ne čitaju novine – ne znači da ne znaju šta se dešava u svetu. Ja lično, 3–4 puta nedeljno pogledam na Internetu naslove dnevnih novosti; izaberem ono što mi je interesantno, i u maksimalno 10 minuta (bez detaljnog čitanja) – znam šta se dešava u svetu. Mnogi moji kolege ne idu čak niti toliko daleko – pa su ipak živi i zdravi.

### **37) Da li u duhovnom procesu bhakti–yoge ima prostora za vlastitu individualnost?**

Ovo je jedno od prilično često postavljanih pitanja. Ne znam šta to daje povoda ljudima da nam postave takvo pitanje. Možda zato što spolja izgleda kao da svi radimo istu stvar bez razmišljanja. Ako malo pažljivije pogledate, primetićete da nismo čak ni isto obučeni. Devojke i žene imaju na sebi sarije različitih boja, već u skladu sa ličnim ukusom. A muški vaišnave se razlikuju po boji odeće (narandžasta ili bela), u skladu sa time da li su ožeenjeni ili ne. Odluka o bračnom statusu, temeljena upravo na bazi vlastite individualnosti – takođe je proizvoljni izbor svakog pojedinca. Svi smo mi individualci, koji koriste svoje različite prirode, sklonosti, talente, veštine i želje – u službi za Krišnu. Međutim, ima jedna 'stvar' koja nam je svima zajednička – svi smo (u manjoj ili većoj meri) posvećeni da podelimo duhovnu mudrost sa što većim brojem ljudi, onako kako je zapisano u učenjima našeg zajedničkog duhovnog učitelja, A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada. Zapravo, to nisu njegova učenja, već Krišnina učenja, sačuvana u svom izvornom obliku. O tome možete da pročitate više u odgovoru na naredno pitanje.

Današnji zapadni čovek toliko površno shvata individualnost, da, kada želi da napravi temeljnu promenu u svom životu, – on ode u frizerski salon. Pogledajte samo koliko su se degradirali kriterijumi modernog čovečanstva u vezi poimanja individualnosti. Kakvu god glupost da neko napravi prvi – to se prepoznaje kao kreativnost, umetnost i individualnost. Setimo se prvih razbijanja gitara na rock koncertima. Takve stvari su se cenile, i naglo bi porasla popularnost pevača koji se toga prvi setio. Iza toga usledila su skakanja u publiku s pozornice, javna razgolićivanja, zatim odgrizanje glave golubu na pozornici, itd. S duhovne točke gledišta, to su simptomi mentalne bolesti, a ne individualnosti. Mi prihvatamo individualnost samo ukoliko je ona u okvirima Krišninog ukusa.

Vaišnave nisu kao vojska u kojoj je individualna ličnost svedena na minimum. Vojnici na bojnopolju su manje–više samo brojevi, koji na svaku naredbu moraju da kažu "Razumem!", (i izvrše je bez previše razmišljanja, jer neko drugi je zadužen da razmišlja za njih). U procesu *bhakti–yoge* ima neograničeno mnogo raznovrsnosti za vršenje službi za Krišnu – sve u zavisnosti od vlastite želje: 1) koju službu želimo; 2) na koji način je želimo da izvršimo; 3) na kom mestu je želimo da izvršimo; 4) u čijem društvu želimo da je izvršimo, itd.

Sledi izvod iz razgovora sa jednim od naših duhovnih učitelja, H.H. Bhakti–vaibhava Swamijem.

"Individualnost se danas naizgled jako ceni. Međutim, način na koji se ona shvata – uništava pravu individualnost, i definiše ljude kao obične robote, koji samo treba da se programiraju. Prema vladajućem shvatanju, osoba treba da postane individua samo izborom odeće koju će da nosi, muzike koju će da sluša, itd. Ukoliko ja od sebe treba da stvorim individualca, to podrazumeva da nisam individualac od početka. Mora da sam nekakva prazna ploča, koja svoju individualnost mora da kupi, stekne je odećom. Individualnost je tako pretvorena u nešto što se kupuje u trgovinama odećom, ili u frizerskim salonima. Mi u svesnosti Krišne individualnost ne smatramo nečim tako jeftinim. Individualac se ne postaje, svako je već individualac.

Prava individualnost se nalazi duboko u nama – to je naša nepromenljiva, večna stvarnost. Naša odeća, ili obrijana glava, ne čine, niti uništavaju našu individualnost. Isto važi i za podudarnost u uverenjima, koju ste primetili kod članova našeg društva. Nećete valjda da tvrdite da individualnost postoji samo ako se ljudi ne slažu jedni s drugima? Čim se slože, postaju stado ovaca? Svi matematičari se slažu da je  $2+2=4$ , svi veruju u identičnu stvar – čini li ih to krdom ovaca, grupom nerazumnih sledbenika bez individualnosti? Kao i matematika, i svesnost krišne je empirijski proverljiva nauka, koja na racionalan način proučava svoj predmet – duhovnost. Zato nije ništa neobičnije što dvoje vaišnava veruju u iste osnovne stvari, nego što se dva matematičara slažu da je  $2+2=4$ . Individualnost se ne gubi praktikovanjem svesnosti Krišne, baš naprotiv ...

Dokle god se poistovećujemo sa telom – zbirkom atoma i elektrona, (objekata bez individualnosti i ličnosti) – nećemo moći da razotkrijemo svoju pravu individualnost. Telo je tek odeća duše, privremeni kostim koji smo prihvatili u ovoj predstavi materijalnog života. Postati svestan Krišne znači – postepeno se uzdići iznad

ograničavajuće iluzije poistovećivanja s telom, i razotkriti svoje pravo ja, svoju pravu individualnost."

### **38) Zašto je 'Bhagavad-gita' Bhaktivedanta Swami Prabhupade bolja od drugih izdanja Gite (od drugih autora)?**

I pre nego je Šrila Prabhupada došao u SAD (1965. godine), na Zapadu i u Indiji su već postojala brojna izdanja *Bhagavad-gite* koja su bila prevedena i objašnjena od strane autora koji su uglavnom bili akademici, šarlatani, kvazi-gurui, impersonalisti, itd. Nijedno od tih izdanja na Zapadu nije uspelo da prodre u srca iskrenih tragalaca za duhovnom istinom, i inspiriše ih da počnu da se bave procesom *bhakti-yoge* za zadovoljstvo Gospodina Krišne. Problem je bio u tome što ti prevodioci (komentatori) nisu bili kvalifikovani i opunomoćeni od samog Krišne da predstave Njegova uputstva u svom neizmenjenom obliku. Nisu bili kvalifikovani zato što **nisu razumeli** izvorne poruke Krišnine duhovne mudrosti. A nisu ih razumeli jer su *Gitu* prevodili i komentarisali na temelju ličnih sebičnih motivacija (slava, prestiž, finansijska dobrobit, itd.)

Za razliku od njih, Šrila Prabhupada je bio verodostojni vaišnava; član niza duhovnih učitelja, koji počinje sa Krišnom lično. Evo nekoliko imena koja su članovi tog niza: 1) Krišna (Bog lično); 2) Brahma; 3) Narada; 4) Vyasa (koji je zapisao vedsku literaturu za buduće generacije); 5) Madhva ... ;28) Jagannatha das babaji; 29) Bhaktivinoda Thakura; 30) Gaurakišora das babaji; 31) Bhaktisiddhanta Sarasvati; 32) A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada.

Šrila Prabhupada je bio specijalno opunomoćen od Krišne da Njegova uputstva čovečanstvu prenese bez izmena i dopuna. Zbog toga se Šrila Prabhupadovo izdanje naziva: „*Bhagavad-gita, kakva jeste*“. Važno je da se naglasi da se Krišna lično brine da poruka *Bhagavad-gite* ostane izvorna i nepromenjena. Iz tog razloga se On povremeno pojavi u ljudskom društvu (kao npr. Gospodin Caitanya Maprabhu, koji je na 22. mestu u gore pomenutom nizu), ili pošalje svoje specijalno opunomoćene predstavnike, koji su članovi navedenog niza. Takav niz specijalno opunomoćenih gurua, na sanskritu se naziva *sampradaya*.

Postoje četiri verodostojne vaišnavske *sampradaye*, koje već milionima godina prenose poruke vedske/vaišnavske književnosti u svom neizmenjenom obliku. Šrila Prabhupada definitivno nije bio jedini verodostojni guru svoga vremena, ali je bio *prvi i jedini* koji je Krišnine izvorne poruke (u poslednjih otprilike 5000 godina) rasprostranio po čitavom svetu, za dobrobit celog čovečanstva.

### **39) Zašto mislite da su vaše knjige bolje od Biblije?**

Tekst koji sledi je temeljen na istorijskim podacima koje sam preuzeo iz knjige *Misquotng Jesus* (autor dr. Bart D. Ehrman) i sa desetak Internet stranica, od kojih mogu da pomenem neke:

<http://xenophongroup.com/montjoie/albigens.htm>,

<http://militaryhistory.about.com/od/medievalwarfare/a/albigensiancrus.htm><http://crusades.boise.state.edu/Albi/>

[http://www.infidels.org/library/historical/john\\_kessler/giordano\\_bruno.html](http://www.infidels.org/library/historical/john_kessler/giordano_bruno.html)

<http://www.newadvent.org/cathen/03016a.htm>

Postoje neoboriva svedočanstva i dokazi, da je u ranom hrišćanstvu više od *osamdeset* jevanđelja sačinjavalo Novi Zavet. Ali u Bibliji kakvu poznajemo danas – je uvršćena samo nekolicina njih; jevanđelja po Mateji, Marku, Luki i Jovanu. Ko je (i zašto) doneo odluku koja će jevanđelja biti uvršćena, a koja izbačena iz Biblije?

Današnja Biblija nije ništa više nego dobro cenzurisani kolaž rimskog cara Konstantina Velikog. U njegovo vreme je obožavanje Sunca, *Sol Invictus* bila službena religija Rimskog Carstva, a Konstantin lično je bio glavni sveštenik. Na njegovu žalost, tri veka posle raspinjanja Isusa, broj sledbenika Isusa Hrista je dosegao vrlo visoki procenat ukupnog stanovništva Rimskog Carstva. Konflikti između hrišćana i obožavatelja Sunca (tzv. pagana) su rezultovali mnogim međusobnim ratovima, koji su pretili konačnom rascepu Rimskog Carstva. Konstantin je po svaku cenu hteo da spreči taj scenario.

Iz tog razloga je 325. godine sazvaio dobro poznati Koncil u Nikei (Nicaea), sa idejom da stavi Rimsko Carstvo pod *jednu* zastavu i *jednu* religiju – hrišćanstvo. Zašto baš hrišćanstvo, ako je bio sveštenik *Sol Invictusa*? Zato što je bio izvrstan strateg. Vidio je da je hrišćanstvo brzo rastuća religija, koja će uskoro da zavlada carstvom. Stapanjem paganskih rituala sa

hrišćanskom tradicijom je zadovoljio obe strane – i pagane, i hrišćane, i na taj način stavio tačku na međusobne konflikte i ratove. Malo toga je u današnjem hrišćanstvu očuvano još od dana pre Koncila u Niceai, kada su promenjene izvorne doktrine i učenja Isusa Hrista. Koncil je trajao dva meseca. Na njemu je bilo prisutno oko 300 biskupa, koji su uz Konstantinov podsticaj raspravljali o promenama vitalnih doktrina ranog hrišćanstva.

Žučna rasprava na Koncilu se vodila između dve struje – jedne koja je bila na strani Konstantinovih političkih ciljeva – i druge, na čelu sa biskupom Ariusom, čiji sledbenici nisu bili voljni da naprave bilo kakve promene u dotadašnjoj hrišćanskoj tradiciji. Konačno, Arius i njegovi istomišljenici su izgubili raspravu. Na kraju su samo Arius, i još dva biskupa, odbili da potpišu dokument o zaključnoj odluci, zbog čega ih je Konstantin proterao iz Rimskog Carstva.

Srećom, neka jevanđelja koja Konstantin nije uspeo da uništi, uspela su da prežive do današnjeg dana. Tako su, npr., poznati "*Dokumenti sa obale Mrtvog mora*" pronađeni 1947. godine, sakriveni u pećini blizu Qumrana u Izraelu, a dve godine ranije, u Nag Hammadiju (Egipat), su pronađeni "*Koptski Dokumenti.*" Svi ti novootkriveni dokumenti (neki od njih su izvorna jevanđelja koja su bila zabranjena proglašom Koncila u Niceai) govore o jednoj sasvim drugačijoj hrišćanskoj tradiciji i filozofiji od one koju poznajemo danas. Vatikansko poglavarstvo daje sve od sebe da onemogući obelodanjivanje pronađenih dokumenata. A zašto i ne bi? Dokumenti vrlo očigledno ukazuju na izmenjenost Konstantinove Biblije, koja se koristi već 17 vekova, i potvrđuju da je moderna hrišćanska tradicija nastala kao proizvod čoveka koji je imao na umu isključivo političke ciljeve.

Da čitava stvar bude još komplikovanija, istoričari i teolozi ne mogu da potvrde ispravnost (korektnost) biblijskih tekstova i ostalih hrišćanskih rukopisa, koji su nastali i *pre* neslavnog koncila u Niceai. Čak naprotiv – vodeći svetski stručnjaci poseduju mnoštvo neoborivih dokaza koji govore u prilog činjenici kako su zauvek izgubljena izvorna učenja Isusa Hrista, činjenice o njegovom životu, i, naravno – izvorne Božje reči, pomenute u Starom Zavetu. Jedan od tih vodećih stručnjaka, američki teolog i istoričar hrišćanstva dr. Bart D. Ehrman, je napisao izvrsnu knjigu "*Misquoting Jesus*" ("*Pogrešno citiranje Isusa*"), objavljenu 2005. godine, koja se bavi tematikom nastanka izvorne hrišćanske literature. U tekstu koji sledi, navodim neke delove knjige "*Misquoting Jesus*", koji govore sami za sebe.

"Baš kao što knjige nisu mogle da budu masovno distribuisane (nije bilo kamiona, aviona i železnice), isto tako one nisu mogle da budu proizvedene u velikim izdanjima (jer nije bilo štamparskih mašina). I pošto su morale da budu kopirane ručno, jedna po jedna, sporo i sa puno truda – većina knjiga je bilo izdavano u vrlo malim količinama. Čak ni kopije jedne knjige nisu bile potpuno iste, jer su pisari koji su kopirali tekstove – neizbežno pravili promene u tekstu koji su kopirali, ili nepažljivim kopiranjem, ili čak namerno, po vlastitom nahođenju. Zbog toga, ni jedan čitaoc u stara vremena nije mogao da bude potpuno siguran da je tekst knjige koju je čitao - zaista bio izvorni tekst autora. Danas izdavači dostavljaju određeni broj knjiga na tržište tako što ih pošalju u knjižare. Ali pošto u stara vremena knjige nisu bile masovno štampane – nije bilo ni izdavačkih preduzeća ni knjižara.

Obično bi autor napisao knjigu, i verovatno bi je glasno pročitao nekolicini svojih prijatelja. To je otvaralo mogućnost za eventualnu lekturu izvornog teksta. Zatim, kada bi autor dovršio konačnu verziju knjige, on/ona bi dao pisarima da naprave nekoliko kopija za svoje prijatelje i poznanike. Ako su oni pak želeli da proslede knjigu svojim prijateljima ili rođacima – bilo je potrebno da se napravi još nekoliko ručnih kopija knjige. Pisari koji su to radili, obično su bili plaćenici koji su od toga živeli, ili čak pismeni robovi, kojima je kopiranje teksta bio tek jedan od kućnih poslova."

"Danas, ne samo da ne posedujemo izvorne rukopise tih knjiga, već nemamo čak ni kopije od kopije od kopije izvornih tekstova. Ono što imamo su kopije koje su nastale znatno kasnije. U većini slučajeva, raspoložemo kopijama koje su bile zapisane čak *nekoliko vekova* posle izvornog teksta. Te kopije se razlikuju jedna od druge na hiljadu mesta u tekstu. ... Greške su najčešće nastajale kao rezultat slučajnosti – nehotični potez perom, izostavljane reči, pogrešno napisane reči, itd."

"Jedan od problema na starogrčkom jeziku (što uključuje i najstarije hrišćanske tekstove kao što je Novi Zavet) je bio taj - da prilikom kopiranja pišari nisu koristili znakove interpunkcije, niti je bilo razlike između velikih i malih slova. Čak više od toga (što je sigurno bizarno za čitaoce današnjice) – nije bilo razmaka između reči. Ova vrsta kontinuiranog pisanja se nazivala *scriptuo continua*, i zbog njene upotrebe je bilo

poteškoća prilikom čitanja, a naročito prilikom razumevanja teksta. [Autor B.D. Ehrman ovde navodi primer na engleskom: *godisnowhere*, što bi za vernika moglo da znači: 'God is now here / Bog je sada ovde', a za ateistu: 'God is nowhere / Bog nije nigde'.]"

"... Mi posedujemo izvorni papir na kome je Peatus vežbao pisanje, prilikom čega je 12 puta na starogrčkom jeziku vežbao potpisivanje dokumenata: "Ja, Peatus, lokalni pisar, podnosim ovaj dokument." Čudno je to što je on prva četiri puta korektno kopirao reči, a peti put je izostavio prvo slovo zadnje reči, i narednih sedam puta je kopirao istu grešku – što ukazuje da on nije pisao reči za koje je znao kako se pišu, nego je jednostavno kopirao prethodnu liniju teksta. Očigledno da on nije mogao da čita čak ni jednostavne reči koje je kopirao. I *on* je bio službeni lokalni pisar!"

"Kada bi pisar napravio promene u tekstu koji je kopirao – bilo slučajno ili namerno – te promene su *trajno* ostale u kopiranom tekstu (osim ako bi naredni pisar mogao da ispravi grešku). Sledeći pisar bi zatim kopirao *tu* grešku, misleći da je to izvorni deo teksta, i onda bi kopiranom tekstu dodao još i svoje greške, itd. Jedini način da se isprave greške u tekstu bio je taj - da pisar prepozna greške svojih prethodnika, i pokuša da ih ispravi. ... [Kao u primeru *Codex Vaticanus* dokumenta iz 4. veka, gde je pisar između dva stupca kopiranog teksta komentarisao greške svog prethodnika: "*Budalo i prevarante, ne menjaj izvorni tekst.*"] Međutim, ne postoji garancija da je taj pisar napravio ispravnu korekciju. Drugim rečima, menjajući ono za šta je on samo *mislio* da je greška – mogao je da nehotice napravi neispravnu korekciju. Iz toga sledi zaključak da postoje tri vrste ranih hrišćanskih tekstova: izvorni, tekst sa greškama, i neispravan pokušaj ispravljanja grešaka. Neispravnosti su se tako umnožavale. I to se dešavalo vekovima."

"U 2. i 3. generaciji hrišćana, ne samo da su Isusova učenja bila smatrana svetim pismom, već su takođe bile i knjige njegovih apostola. Dokaz za to postoji u poslednjoj knjizi Novog Zaveta, (2 Petar). To je knjiga za koju najkritičniji teolozi/istoričari veruju da ne potiče od Petra lično, već od nekog njegovog sledbenika koji se potpisao lažnim imenom. U tekstu 2 Petar 3, autor ukazuje na lažne učitelje koji su menjali značenje Pavlovih pisama, kako bi rekli ono što je njima odgovaralo, "baš kao što oni rade sa ostalim tekstovima." (2 Pet. 3:16)

Crkveni otac Origen iz 3. veka je jednom napisao sledeću primedbu u vezi kopija jevanđelja koje su mu bile na raspolaganju:

"Razlike među spisima su postale velike, ili zbog nepažnje nekih pisara, ili zbog perversne drskosti nekih drugih pisara, jer nisu proverili ispravnost transkripcije, ili su čak dodavali/oduzimali neke delove teksta po vlastitom nahođenju."

U vreme nastanka ranih hrišćanskih knjiga, preko 90% stanovništva Rimskog Carstva je bilo potpuno nepismeno. Iz tog je razloga bilo veoma teško da se nađe dovoljan broj kvalifikovanih pisara, ali zbog velike potražnje su često kao pisari bili upošljavani nepismeni ljudi, koji su kopirali tekstove slovo po slovo, baš kao prethodno pomenuti primer Peatusa. Zamislite, kako bi to izgledalo, ako bi vam neko dao da kopirate izvorni tekst sa kineskim slovima. Koliko god da se trudite, sigurno biste napravili nehotične greške, koje bi sledeći pisar kopirao, i njima dodao još i svoje greške. Najverovatnije bi, npr., deseta kopija teksta bila prilično nerazumljiva, čak i za najučćenijeg Kineza, jer bi u tekstu bilo puno nesuvislih rečenica, koje bi bitno izmenile značenje poruke.

To je samo jedan od razloga zašto je današnja Biblija prepuna besmislica, kao npr. da je Isus pio vino, jeo meso i narodu delio ribe, itd. Zadržimo se na primeru Isusovog 'jedenja mesa'. Autor Steven Rosen u svojoj knjizi "*Food for the Spirit*" piše:

"... U Novom Zavetu se neprestano citiraju navodi o tome kako je Isus tražio meso, što mesojedi koriste kao izgovor za svoj način ishrane. Međutim, detaljna studija izvornih reči na grčkom razotkriva da Isus zapravo nije tražio '*meso*'. Iako engleski prevod jevanđelja spominje reč '*meso*' čak devetnaest puta – izvorne reči se preciznije prevode u '*hrana*': ***broma*** - '*food*' (reč korišćena četiri puta); ***brosimos*** - '*ono što se može jesti*' (jedanput); ***brosis*** - '*hrana ili jedenje*' (četiri puta); ***prosphagion*** - '*nešto za jesti*' (jedanput); ***trophe*** - '*ishrana*' (šest puta); ***phago*** - '*jesti*' (tri puta)."

Sledi jedan od tipičnih i očiglednih primera, koji dokazuju kako je Biblija ne samo pogrešno prepisivana i lektorisana – već je i pogrešno prevedena.

"... I svakoj zveri na zemlji, i svakoj ptici vazduhu, kao i svemu što se kreće po zemlji, u čemu je živa duša – Ja sam dao zelene biljke kao **meso**." (Genesis 1.30)<sup>26</sup>

Vidite, prevodioci Biblije su sa grčkog na engleski gore spomenutih šest reči jednostavno preveli kao 'meso'. To je isto tako bizarno, kao kada su preveli da je Sv. Jovan Krstitelj jeo skakavce. Zapravo je jeo plodove sa skakavičjeg drveta – smokve! Pogrešni prevod se raširio po svetu prevodima Biblije sa engleskog na druge svetske jezike.

Osim grešaka (i namernih izmena), koje su vekovima kopiranja *znatno* izmenile izvorno značenje ranih hrišćanskih knjiga – ne smemo da previdimo greške koje su se potkrale čak i u *izvornim tekstovima* autora. Neretko bi autori diktirali tekst pisaru, koji bi pogrešno čuo ili napisao određene reči. Dr. Bart D. Ehrman navodi u svojoj knjizi primer Pavla, koji je diktirao svoje pismo pisaru (Gal. 6:11). Nadalje, autentičnost knjiga na kojima se temelji hrišćanstvo već skoro 2000 godina – je vrlo diskutabilna i zbog trenda lažnog potpisivanja tekstova, kao što dr. B.D. Ehrman navodi primer nekoga ko je proizvoljno napisao tekst koji je potpisao autoritativnim imenom Pavla. Ovakvih primera u ranim hrišćanskim tekstovima ima i previše. Neki od tih lažno potpisanih tekstova su puke izmišljotine, ili su tekstovi koji su bez dozvole autora (koji je možda umro pre nekoliko vekova) naknadno bili unešeni u izvorne knjige. Evo jednog upečatljivog primera: dr. B.D. Ehrman navodi svima dobro poznatu priču o preljubnici koju su fariseji doveli pred Isusa sa idejom da je kamenuju, tj. da testiraju ispravnost Isusovih odluka.

"Uprkos briljantnoj priči, ovde postoji jedan ogroman problem. Ispostavlja se da ta priča izvorno nije bila zapisana u Jovanovom jevanđelju; tačnije – nije bila deo nijednog od jevanđelja. Dodao ju je neko od kasnijih pisara. ... Priča nije zabeležena ni u jednom od najstarijih spisa Jovanovih jevanđelja koji su nam danas na raspolaganju. Stil pisanja je izrazito drugačiji od svih ostalih Jovanovih tekstova (uključujući priče koje se pominju neposredno pre i posle ubačene priče o preljubnici). Tekst te priče uključuje veći broj reči i izraza, što potpuno odudara od stila Jovanovog jevanđelja. Zaključak je neizbežan: taj deo teksta nije deo izvornog jevanđelja.

Kako je taj tekst bio naknadno ubačen? Postoje mnoge teorije u vezi toga. Većina teologa/istoričara smatra da je to bila naširoko poznata priča o Isusu, koja se prenosila usmenim putem, i koja je u jednom trenutku bila ubačena uz ivicu kopiranog Jovanovog teksta. Od toga trenutka je neki pisar pomislio da je priča namenjena da bude deo kopirane knjige, tako da ju je, u svojoj kopiji, ubacio u tekst (Jovan 7:52). Interesantno je to da su istu priču neki drugi pisari ubacili u neke druge delove Novog Zaveta – neki su je ubacili posle teksta (Jovan 21:25), a neki drugi čak u sam tekst (Luka 21:38). U svakom slučaju, to nije priča koju je izvorno napisao Jovan."

Prirodno se nameće pitanje: da li je ta priča uopšte istinita (kao i bilo koja druga pomenuta u Bibliji)? Na to pitanje navodi činjenica da u Bibliji ima puno kontradiktornih izjava, tj. priča, koje dva ili tri autora opisuju na sasvim drugačije načine, pominjući sasvim drugačije (kontradiktorne) detalje. Nemoguće je da su obe verzije mnogih biblijskih izjava i priča istovremeno istinite. Evo dva primera; 1) Marko piše da je Isus bio razapet dan posle, *nakon* završenja Poslednje Pashe (Marko 14:12), a Jovan piše da je Isus umro *pre* Poslednje Pashe (Jovan 19:14); 2) Luka piše da su se Josip i Marija vratili u Nazaret tek nakon mesec dana svog dolaska u Vitlejem (i izvršili rituale pročišćenja), (Luka 2:39); međutim, Matej piše da su oni umesto povratka u Nazaret – pobjegli u Egipat (Matej 2:19–22). Takvih primera ima još mnogo. Verovatno je nepotrebno da sada detaljno dovodim u pitanje ispravnost Jovanovih istorijskih činjenica, koje oštro odudaraju od navoda drugih apostola.

Ogromna većina hrišćanskog sveta, zbog lojalnosti tradiciji u kojoj su rođeni, – bez pitanja i sumnji prihvata kao apsolutne istine sve što je zapisano u Bibliji i ostalim ranim hrišćanskim tekstovima. Zaista je malo onih koji se potrudu da Bibliju stave 'pod mikroskop', i temeljno prostudiraju verodostojnost biblijskih priča i hrišćanskih doktrina. Takav ozbiljan propust može da drastično utiče na duhovni napredak vernika; naročito ako se zanemare (ili čak ismevaju) npr. zakonitosti reinkarnacije, koje su nekad bile integralni deo ranih hrišćanskih doktrina. Ukoliko

---

<sup>26</sup> Ovo je bio samo jedan primer. Ukoliko želite još takvih primera, iskreno vam preporučujem da pročitate knjigu - "Food for the Spirit" (na engleskom jeziku). Knjiga navodi verodostojne dokaze o vegetarijanskoj ishrani i milosti prema životinjama – u svim vodećim svetskim religijama.

mislite da preterujem, potrudite se da malo uronite u knjige nekih hrišćanskih teologa i historičara. Za početak mogu da vam preporučim izvrsnu knjigu "*Misquoting Jesus*" (ako razumete engleski).

Zar nije apsurdno da je čitava jedna religija, sa milionima ljudi koji je slede širom sveta – temeljena na namerno, ili slučajno, izopačenim tekstovima, koji, osim diskutabilnih priča, ne nude ljudima suštinu duhovne filozofije? Zašto se takva tradicija održava sve do danas (17 vekova nakon ozbiljnog oskrnavljenja izvorne hrišćanske ideologije, filozofije i religije – proglasom nekog rimskog cara, koji je na umu imao isključivo političke i finansijske ciljeve)? Možda je u pitanju profit, pozicija i moć kontrolisanja? Ne bi bilo čudno; religija može da bude vrlo unosan posao (pogotovo ako imate mesečna primanja koja mogu da vam pruže mnoge ovozemaljske užitke). Verujte mi, nisam ja protiv hrišćanstva, ali mi užasno smetaju laži, kriminal i nepravde, koje se već vekovima u ime Isusa Hrista provlače kroz čovečanstvo, zaodnute u lažno ruho duhovnosti.

Za razliku od hrišćanskih tekstova, vaišnavski sveti spisi se već hiljadama godina pažljivo prenose, sa generacije na generaciju visoko učenih mudraca, koji nisu imali problema sa pisanjem i čitanjem tekstova na sanskritu. Mnogi od tih mudraca su u davna vremena imali mogućnost nepogrešivog memorisanja tekstova koje su hteli da upamte. Bilo je dovoljno da samo jednom čuju npr. *Śrimad-Bhagavatam* (koji se sastoji od 18.000 stihova na sanskritu), i da ga bez greške ponove sledećoj generaciji. Kakvog li kontrasta u odnosu na nepismene pisare koji su kopirali biblijske tekstove! Uprkos takvoj sposobnosti pamćenja drevnih vaišnavskih svetaca, vaišnavski tekstovi su ipak bili zapisani za dobrobit svih nas, koji nemamo tako zadivljujuću sposobnost pamćenja. Međutim, mora da se prizna da je tokom vekova ipak došlo do nekih promena – ne u izvornim tekstovima, nego u interpretaciji (tumačenju) tih tekstova. U tom slučaju je intervenisao Gospodin Krišna lično, tako što bi se pojavio kao *avatar*, ili bi poslao svoje specijalno opunomoćene predstavnike iz duhovnog sveta, da isprave pogrešna tumačenja.

Kada se krajem 15. veka Krišna pojavio kao Šri Caitanya Mahaprabhu u bengalskom selu Mayapur – nije imao potreba da ispravlja drevne vaišnavske tekstove, jer su u to vreme svi tekstovi već bili savršeno ispravni i istovetni izvornim učenjima. Tom prilikom se Krišna pojavio iz nekih drugih razloga; jedan od njih je sledeći: pošto se drastično smanjio broj striktnih sledbenika izvornih vaišnavskih knjiga i njihovih filozofskih učenja, Šri Caitanya Mahaprabhu je došao da raskrinka prevarante koji su širili pogrešna tumačenja vaišnavskih svetih spisa. Svojom *sankirtana* revolucijom je ponovo uspostavio izvorna učenja, koja su se u to vreme bila održala samo u relativno uskim krugovima vaišnava. Šri Caitanya Mahaprabhu nije bio literarno aktivan, ali je ipak napisao osam molitava, zvanih *Śikṣāṣṭaka*, koje sadrže suštinu vaišnavske filozofije. Međutim, Njegovi poverljivi pratioci, naročito šestorica Goswamija, bili su vrlo aktivni u pisanju knjiga pod Njegovim ličnim nadzorom. Npr., Šrila Rupa Goswami je napisao više od deset izuzetno vrednih vaišnavskih knjiga, koje sveukupno sadrže više od 100.000 stihova na sanskritu. Njegov učenik, Šrila Jiva Goswami, za koga se smatra da je bio najbriljantniji vaišnavski mudrac u poslednjih 5000 godina – je napisao mnoštvo knjiga koje ukupno sadrže preko 400.000 stihova na sanskritu. Naša je velika sreća da su sve te knjige danas dostupne u svom neizmenjenom obliku na mnogim svetskim jezicima. To isto važi i za izvorne *Vede*, *Śrimad-Bhagavatam*, *Mahabharatu*, *Bhagavad-gitu*, *Ramayanu*, itd.)

I ne samo one! Kao što sam već prethodno napomenuo, postoji pet izvrsnih dela vaišnavske literature iz 16. veka, koja detaljno opisuju aktivnosti i učenja Šri Caitanye Mahaprabhua: *Śri Caitanya-candramrita*, *Śri Caitanya-mangala*, *Śri Caitanya-carita*, *Śri Caitanya-bhagavata* i *Śri Caitanya-caritamrita*. Za razliku od biblijskih tekstova koje su apostoli po sećanju na Isusova učenja zapisivali otprilike nekoliko decenija nakon njegovog raspeća – literarna remek-dela koja opisuju život i učenja Šri Caitanye su počela da se zapisuju još tokom Njegovog boravka u ovom svetu, što je preventivno delovalo na naknadno stvaranje spekulacija i kontradikcija. Pored toga, sveci koji su pisali te knjige su poverljivi pratioci Gospodina iz duhovnog sveta, koji su došli sa Njim da Mu pomognu u Njegovim misionarskim aktivnostima. Svi oni su, pored izuzetnog, nadljudskog znanja – imali i mistične sposobnosti, koje su koristili u svrhu širenja *sankirtana* misije. To potvrđuju biografije koje opisuju njihove živote. Šri Caitanya Mahaprabhu i Njegovi poverljivi pratioci iz duhovnog sveta su relativno nedavno bili u ljudskom društvu, tako da do današnjeg dana u Indiji postoje predmeti koje su koristili, Božanstva koja su obožavali, posmrtna kapelice, tzv. *samadhiji*, u koje su pohranjeni, pa čak i kuće u kojima su stanovali.

Nadam se da ovaj dugački tekst daje prilično uverljiv odgovor na pitanje 'Zašto mislite da su vaše knjige bolje od Biblije?'. Mi zapravo ne pravimo razliku između 'vaše knjige' i 'naše knjige'. Vedska/vaišnavska literatura je duhovno nasleđe svih ljudi, bez obzira kojoj bi religiji želeli da se priklone. U davnoj prošlosti, kada je ta literatura bila zapisana, nisu postojale religije – postojala

je samo duhovnost. Ako je Bog jedan (a jeste), onda je logično da postoji samo **jedna** duhovnost, ili jedna religija, ako vam se više sviđa takav naziv. Ako niste zadovoljni ovim odgovorom, iskreno vam savetujem da sami pročitate *Šri Caitanya-caritamritu*, koju je preveo i komentarisao Šrila A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada. Možete da je nabavite preko kontakata koji se nalaze popisani na kraju ove knjige. I baš kao što sam napisao u samom uvodu: 'Ako želiš da saznaš kakav je kolač – moraš sam da ga probaš!'. Zaista, kakav je smisao i vrednost donošenja izjava o 'dobrom' ili 'lošem' kolaču, ako ga niste sami probali.

#### **40) Da li vi prisiljavate svoju decu da budu 'Hare Krišna' (vaišnave), ili ona sama mogu da biraju svoj životni put?**

Baš kao što svetovno društvo obrazuje svoju decu na svetovan (materijalistički) način, mi obrazujemo svoju decu na duhovan način, u skladu sa učenjima vedskih i vaišnavskih svetih spisa. Takvim obrazovanjem mi pružamo deci mogućnost negovanja vrlih odlika (čistote, samilosti, tolerancije, itd.), koje će im kasnije pomoći da uspešno slede duhovni put *bhakti-yoge*, ukoliko se odluče za njega. Na nekoliko mesta u svetu, uglavnom u većim centrima, imamo svoje škole za decu, tzv. *gurukule*, u kojima deca uče vedsku istoriju, razne aspekte vaišnavske filozofije, vedsku umetnost i, naravno, – matematiku, strane jezike, geografiju, itd., već u skladu sa uzrastom.

Istini za volju, ne (p)ostanu baš sva deca vaišnave. Većina njih nastavi da sledi duhovni put svojih roditelja. Međutim, jedan manji broj dece, kada postanu punoletni, otisnu se u svet u potrazi za 'svojim putem', i svojom srećom. Nemoguće je, i nemoralno, prisiljavati nekoga da bude nešto što ne želi. Iz istog razloga, mnoga deca iz svetovnog društva, uprkos materijalističkom obrazovanju – postanu vaišnave. Ja sam jedan od takvih. Moji roditelji su hteli da postanem inženjer mašinstva. Ali, u svetu već ima toliko mnogo inženjera mašinstva. Ovom svetu su potrebni kvalifikovani duhovni vođe, koji će pokazati vlastitim primerom - kako je moguće da se živi u harmoniji sa prirodom i Božjim zakonima; kako je moguće da se razviju vrle odlike, uprkos okruženju koje je natopljeno pohlepom, požudom, mržnjom i ostalim oblicima zla; kako je moguće da se živi život slobodan od robovanja vlastitim čulima, i od robovanja materijalističkom režimu, koji ljudima nameće pomahnitali potrošački tempo; kako je moguće da se razmišlja za sebe, i ne koriste javna glasila (naročito TV) umesto druge polovine mozga; kako je moguće da se visoko razmišlja i jednostavno živi; kako je moguće da se bude istinski srećan jednostavno putem sleđenja Krišninih uputstava, itd. Tek takvi ljudi mogu da naprave veliki pozitivni preokret u ovoj degradiranoj civilizaciji, i odvrte je od puta koji sigurno vodi samouništenju. Zbog toga mi, vaišnave, želimo da naša deca jednoga dana postanu kvalifikovani ljudi, koji će čovečanstvu da ostave vredne duhovne priloge, u svim aspektima života.

Neko bi mogao da postavi sledeći argument: "Meni je razumljivo to kada odrasli čovek odluči da bude vegetarijanac, ali mi je odvratno to da svoju decu prisiljavate na vegetarijanstvo, bez da ona imaju svoj slobodan izbor!". Odgovor: da li vi svoje dete podučavate o štetnosti pušenja? Vaše dete će samo za sebe da odluči da li će biti pušač, u trenutku kad bude bilo punoletno. U međuvremenu, vi ga podučavate o onome za šta vi smatrate da je najbolje. Slično tome, mi smatramo da je vegetarijanstvo bolje i zdravije, a naša deca će imati pravo slobodnog izbora kad za to dođe vreme.

#### **41) Da li vi obožavate krave, baš kao što to rade Hindusi?**

Kao što sam ranije već objasnio (u odgovoru na pitanje br.6), mi nismo Hindusi, ali delimo isti tradicionalni i kulturni koren – vedsku literaturu. Baš kao i Hindusi, mi pridajemo veliki značaj kravama, i smatramo ih svetima, iz više razloga. Pre svega, Bog lično ih smatra svetim životinjama. One su toliko drage Krišni, da je jedno od Njegovih imena *Govinda*, što znači 'gospodar krava'. U Krišninim hramovima, mermerne figure krava se često postavljaju uz Krišnu na oltar, a na vedskim i vaišnavskim slikama, Krišna često može da se vidi u društvu krava i teladi, baš kao što je opisano na stranicama *Šrimad-Bhagavatama*.

Krišna je stvorio krave kao specijalan dar čovečanstvu. One su u vedska vremena bile osnova ekonomije. Bogatstvo se merilo brojem krava, i površinom obradivog zemljišta koje je neko posedovao, a ne novcem – papirima kojima je dodeljena izmišljena vrednost. Otprilike jedna četvrtina čovečanstva je imala službu da se brine za krave i proizvodi mlečne proizvode. Ti ljudi su se zvali *vaišye*. *Vaišye* nisu bili tek stočari, kao današnji ljudi koji okrutno izrabljuju krave dok god mogu da daju mleko, a kada više ne mogu – šalju ih u klanicu. Krave i bikovi su bili tako dobro paženi, da su bili poštovani kao deo porodice, i pošto su svojom službom hranili porodicu,



bili su smatrani ocem i majkom. Prilikom svetkovina, ljudi su ih ukrašavali zlatom i draguljima, a štale su bile napravljene od najboljih i najskupocenijih materijala. Pošto su krave osećale ljubav i pažnju koji su im bili posvećivani, njihova su vimena neprestano bila puna mleka. *Šrimad-Bhagavatam* je pun takvih opisa. Bikovi su bili korišćeni za oranje i odvajanje zrna žitarica od ljuske. Čak je i balega bila upotrebljavana. Još i danas na indijskim selima žene prave lepinje od balege, koje zalepe na zid kuće. Kada se osuše, koriste se umesto drveta za ogrev, i u vatri za kuvanje.

U vedsko vreme je vladao pravi prosperitet. Svi ljudi su imali i više nego što im je bilo potrebno, i uživali su istinsku zaštitu svetog kralja, koji je, između ostalog, – budno pazio da krave budu pažljivo zaštićene i negovane. Iako je krava do današnjeg dana sveta životinja u Indiji (gde većinom žive Hindusi), zbog degradiranih i sebičnih političara, kravama već vekovima nije posvećivana zaslužena pažnja. Danas su krave u Indiji zanemarene, i često mogu da se vide kako, mršave i izgladnele, lutaju po ulicama gradova, tražeći nešto za jelo. Žalosne li situacije! Umesto da se vrati na kulturnu tradiciju svojih predaka, koji su živeli u izobilju – vlada Indije u zadnjih nekoliko decenija uporno pokušava da imitira životne standarde degradiranog Zapada, naročito SAD-a. Zar su indijski političari toliko slepi da ne vide koje su posledice američkog standarda života?

Kada su Britanci pitali Mahatma Gandhija šta misli o zapadnoj civilizaciji, on je odgovorio: "To bi bila dobra ideja", ukazujući time da na Zapadu nema gotovo ničega civilizovanog. Šta bi tek rekao danas, 60 godina kasnije? Danas se društveni napredak meri tehnološkim spravama, i stepenom industrijalizacije, koja nemilosrdno uništava ekološke sisteme ove planete. Kakva je to civilizacija, u kojoj ljudi podržavaju pravo na ubijanje nerođene dece; u kojoj ljudi ne vode ličnu brigu o svojim starim roditeljima, nego ih strpaju u starački dom (ili čak potpuno zanemare); u kojoj ljudi jedu životinjske leševе; u kojoj ljudi ubijaju jedni druge, zbog ogromne pohlepe; u kojoj se cene oni koji imaju puno novca (jer znaju dobro da krađu), znaju dobro da šutnu loptu, znaju dobro da glume, ili da dobro pevaju – i to sve bez obzira na lični karakter; u kojoj se pravda kupuje za novac; u kojoj ljudi moraju da se drogiraju i napijaju, da bi osetili neku vrstu 'sreće'; u kojoj se iz godine u godinu povećava broj nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja; u kojoj decu odgajaju televizori i filmska industrija; u kojoj ljudi svakodnevno okrutno zakolju na milione nedužnih životinja u klanicama širom sveta, itd? Pitam ja vas, kakva je to civilizacija? Krišnini (duhovni) standardi civilizovanog života su daleko, daleko iznad ovog bezumlja koje danas ljudi nazivaju civilizacijom.

Ljudi, ovo je ozbiljna stvar. Ne morate da verujete ničemu od svega ovoga što ste do sada pročitali u ovoj knjizi, ali ovu stvar dobro upamtite: **sve dok čovečanstvo bude ubijalo i jelo nedužne životinje, a naročito krave – toliko dugo će u svetu biti nasilja, krvoprolića, ratova, terorizma, izrabljivanja, nepravde, mržnje itd.** Ovo nije moje prokletstvo, već je upozorenje svetih spisa, iza kojih stoji Bog lično. Svi oni koji su uključeni u takve grešne aktivnosti, proklinju sami sebe. Ja vam samo prenosim jedan od najvažnijih zakona prirode – nepogrešivi zakon *karme*. Evo dva stiha iz *Šrimad-Bhagavatama*, koji objašnjavaju zakon *karme*:

*"One grešne ljude koji su u neznanju o istinskim načelima religije, i koji sebe smatraju potpuno pobožnima – bez grižnje savesti vrše nasilje nad nedužnim životinjama, koje im daju svoje potpuno poverenje. U svojim narednim životima, takve grešne ljude će jesti ista stvorenja koja su oni ubijali u sadašnjem životu."* (ŠB. 11.5.14.)

*"... Osobe koje ubijaju jadne životinje samo zato da bi zadovoljile privremene prohteve svog jela – ne znaju da će morati da ispaštaju u svojim sledećim životima. Takvi nitkovi moraju da u paklu ispaštaju zbog svojih grešnih aktivnosti."* (ŠB. 10.10.10.)

## **42) Zašto ustajete u 4 sata ujutru?**

Rano jutro je najpovoljnije za vršenje duhovnih aktivnosti. U to vreme, koje se naziva *brahma-muhurta*, u etru ima najviše *prane*, životne energije koja dolazi iz svemira. Mi vaišnave koristimo to vreme za meditaciju i pevanje vedskih *mantri* koje slave Gospodina, i Njegove poverljive pratiocе. Važno je da se istakne da je ovo deo obaveznog standarda za one koji žive u hramu. Među žiteljima hramske zajednice, od tog pravila su izuzeti bolesni i mala deca. Oni vaišnave koji svesnost Krišne praktikuju kod kuće, mogu da prilagode taj standard svom radnom vremenu i porodici. Rano jutarnje dizanje nije presudan faktor za napredak u duhovnom životu, ali takva strogost može da bude od velike pomoći za striktnog vaišnavu. Ja lično sledim taj standard kada

sam u hramu, a kada nisam – ustajem oko 5.00h bez budilnika. U načelu, mi se odmorimo tokom dana kada smo umorni i pospani; ali generalno, predugo spavanje svakako nije preporučljivo za ozbiljno praktikovanje duhovnog života (isto važi i za nedovoljno spavanje).

### 43) Kako izgleda jedan uobičajeni radni dan u vašoj hramskoj zajednici?

Dakle, ustajanje je u 4.00h (sada već znate i zašto). Sledi:

- 1) - obavezno tuširanje;
- 2) - **4.30h** - *Mangala-arati* (grupno pevanje mantri na sanskritu, u hvalospev Krišni i Njegovim najbližim pratiocima), pred otvorenim oltarom;
- 3) - **5.30h** - Individualna meditacija na *maha-mantru*;
- 4) - **7.15h** - *Daršan* (pozdrav Božanstvima); sada su Božanstva presvučena u novu dnevnu odeću, a oltar je ukrašen;
- 5) - **7.30h** - Pevanje u hvalospev Šrila Prabhupadu;
- 6) - **8.30h** - Lekcija iz *Śrimad-Bhagavatama*;
- 7) - **9.30h** - Jutarnji *prasadam* (doručak);
- 8) - **10.30h** - Odmor pred službu ili nastavak individualne meditacije;
- 9) - **11.00h** - Individualna služba; službi ima raznih; svako radi neku službu, u zavisnosti od kvalifikacije i ličnog izbora; evo nekoliko primera: služenje Božanstava na oltaru, prodavanje knjiga, kuvanje, knjigovodstvo, kontakti sa javnošću, javni programi, ...;
- 10) - **14.00h** - Podnevni *prasadam* (ručak);
- 11) - **15.00h** - Individualno čitanje ili odmor;
- 12) - **16.00h** - Nastavak službe;
- 13) - **18.30h** - *Gaura-arati* (grupno pevanje mantri na sanskritu, u hvalospev Krišni i Njegovim najbližim pratiocima), pred otvorenim oltarom;
- 14) - **19.00h** - Lekcija iz *Bhagavad-gite*;
- 15) - **20.00h** - Večernji *prasadam*;
- 16) - **21.00h** - Čitanje pred spavanje;
- 17) - **21.30h** - Spavanje.

Ovo je samo uopšteni raspored, jer se standardi malo razlikuju u različitim hramovima, u zavisnosti od lokacije (centar grada - ili farma na selu), i prirode službe (neke službe su vezane za puno putovanja). Uglavnom, kao što vidite, čitav dan je ispunjen duhovnim aktivnostima, namenjenim za Krišnino zadovoljstvo, i širenje misije. U nekim hramovima nema večernjeg programa, pa se vreme koristi za vršenje službi, ili druženje sa ostalim vaišnavama.

### 44) U Hare Krišna pokret dolazi samo sirotinja, i oni koji ne mogu da završe školu. Zar ne?

Vaišnavska istorija je prepuna imena brojnih kraljeva, filozofa, pesnika, naučnika, mudraca i duhovnih vođa, koji su posvetili svoje živote širenju *bhakti-yoge* i vaišnavske filozofije. I to ne samo u davnoj prošlosti, nego i u bližoj. Od značajnijih imena iz 19. veka mogu da izdvojim Bhaktivinoda Thakura i Bhaktisiddhanta Saraswati Thakura (koji je bio duhovni učitelj A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada). Da sada ne idem u opsežne detalje, mogu samo da napomenem da je B.Thakura bio duhovni reformator i vrhovni sudac u Kalkuti za vreme britanske kolonije. Bio je autor mnogih filozofskih/vaišnavskih knjiga i duhovnih pesama, sabranih u zbirku *Śaranagati*. Njegov sin Bhaktisiddhanta Saraswati Thakura je bio matematičar, fizičar, astrolog, astronom, i, iznad svega – istaknuti duhovni vođa. U svojoj sedmoj godini je znao napamet svih 700 stihova *Bhagavad-gite*, i mogao je da da ispravna filozofska objašnjenja tih stihova. Kasnije je savršeno govorio nekoliko svetskih jezika, uključujući i engleski. Njegov engleski vokabular bio je tako opsežan, da sve do današnjeg dana čak i ljudi čiji je engleski jezik maternji – mogu da čitaju njegove tekstove samo uz obiman engleski rečnik. Šrila Bhaktivedanta Swami Prabhupada, osnivač ISKCON-a, je po struci bio hemičar. Izumeo je nekoliko lekova, koji se i do današnjeg dana, zbog svoje efikasnosti, koriste na indijskom tržištu. Pored toga, bio je istaknuti pisac, i duhovni reformator. Njegove priloge sam nabrojao u odgovoru na pitanje 2.

Danas u ISKCON-u imamo ljude iz raznih profesionalnih pozadina. Ne većinski, ali ipak dobar deo njih su akademici i doktori nauka. Naravno, ima i onih koji nisu završili neke visoke škole (ili gotovo nikakve, kao npr. u Indiji, ili nekim siromašnim zemljama Afrike). U krajnjoj liniji, akademske titule i materijalno obrazovanje (pa čak i materijalna inteligencija) – nisu preduslov za uspešan duhovni napredak i dostizanje savršenstva ljudskog života. U svetu ima toliko mnogo

(da kažemo 99.5%) akademski obrazovani ljudi. sa visokim koeficijentom (materijalne) inteligencije – koje uopšte ne zanima da saznaju koja je njihova prava (duhovna) priroda, pa tako ni nemaju pojma da su duhovna duša, a ne materijalno telo. Velika većina takvih ljudi čak ni ne veruje u reinkarnaciju. Njihovo materijalno znanje ih, zbog vlastitog ponosa, ukopava duboko pod slojeve iluzije. To je tip ljudi koji mi u šali nazivamo dr. Frog (pomenut u odgovoru na pitanje 32).

Odakle uopšte dolazi inteligencija? Krišna se nalazi u srcu svakog živog bića (u obliku *paramatme* / Nad-duše), i u skladu sa željama, aktivnostima i zaslugama živog bića – On je taj koji daje znanje, sećanje i zaborav. U slučaju onih koji žele da Mu se predaju, On izjavljuje: "Onima koji su neprestano predani da Me služe sa ljubavlju, dajem inteligenciju pomoću koje mogu da Me dostignu." (*Bhagavad-gita* 10.10.)

Što se pak tiče 'sirotinje' koja dolazi u Hare Krišna pokret, želim da istaknem da u ISKCON-u ima puno vaišnava koji su došli iz bogatih porodica. Neki su napustili sve to bogatstvo i postali misionari koji su pristali da poseduju samo neophodne stvari za život. A neki drugi su još uvek bogati, i svoje bogatstvo koriste za finansijsko pomaganje pokretu.

Konačno, Krišnu ne impresioniraju ni akademske diplome, ni materijalno bogatstvo. Ono što Ga impresionira je - iskrena želja čoveka da napusti svoje materijalne vezanosti, odbaci nižu ljudsku prirodu, i služi Ga sa ljubavlju, da bi ponovo uspostavio svoj večni odnos sa Njim. Iz Krišninog ugla gledanja, takvi ljudi su najinteligentniji i najbogatiji, jer na kraju dostižu Njega i Njegovo večno prebivalište.

#### 45) Da li je Hare Krišna 'jedini put'?

Pošto je Bog jedan, postoji samo jedan put do Njega – onaj koji je On sam propisao. Kao što sam već ranije pomenuo – religija ne vodi do Boga. Ona vodi samo do pobožnosti, boljeg rođenja u sledećem životu, i, eventualno, do rajskih planeta. Važno je da se istakne da je ono što se u Šrila Prabhupadovim knjigama pominje kao religija, zapravo – *dharma*, - večna dužnost živog bića, tj. služenje Krišne telom, umom, inteligencijom i govorom. Pri tom se ne podrazumevaju rituali i istorijske priče, koji religiju čine religijom. Samo radi pojednostavljenog razumevanja, Šrila Prabhupada je reč '*dharma*', prevodio kao '*religija*', iako je na mnogo mesta u svojim komentarima dao vedsko objašnjenje tog termina. *Dharma* je suština duhovnosti. To nije izmislio ni Šrila Prabhupada, niti ja – već je to Krišnina izjava, spomenuta na mnogim mestima u vedskoj literaturi, koja je (ne zaboravimo) **večna**, ali ipak samo *zapisana* pre otprilike 5000 godina.

Što više neka religijska tradicija ima *dharmu* kao deo svoje doktrine (i što više ta religija uspeva da svoje sledbenike motiviše da deluju u skladu sa svojom *dharmom*) – to je više ta religija deo 'jednog puta'. Mi vaišnave ne držimo monopol nad Bogom, jer Njega može da dostigne svako ko sledi Njegov put (koji je **jedini put**), ali ono što je zaista neophodno – je striktno sleđenje Njegovih uputstava. Evo nekoliko stihova u kojima Krišna lično opisuje 'jedini put' kojim On može da se dostigne:

**"Oslobodeni vezanosti** [za materijalne objekte i materijalno uživanje], straha i ljutnje, potpuno svesni Mene, uzimajući utočište u Meni, mnogi su se u prošlosti pročistili **znanjem o Meni** i tako dostigli transcendentalnu [duhovnu] ljubav prema Meni." (BG.4.10.)

"Uvek misli na Mene, postani Moj bhakta [poklonik], odaj Mi poštovanje i obožavaj Me. Tako ćeš, **potpuno svestan Mene**, sigurno doći Meni." (BG.9.34)

"Samo osoba koja je **odbacila sve želje za zadovoljavanjem čula**, koja je oslobođena [takvih] želja, **odbacila svaki osećaj vlasništva**, i koja **nema lažni ego** [poistovećivanje sa telom], može da dostigne pravi mir. To je duhovni, božanski put. Onaj ko ga dostigne, više nije zbunjen. Ako ostane utemeljen u njemu čak i u trenutku smrti, može da uđe u Božje carstvo." (BG.2.71–72.)

"Čista duša koja deluje s predanošću [bhakti-yoga], i koja **vlada svojim umom i čulima**, draga je svakome, i svako je njoj drag. Premda uvek deluje, nikada ne biva zapletena." (BG.5.7.)

"Moj bhakta [poklonik] koji **nije zavidan**, već je ljubazan **prijatelj svih živih bića**, koji ne misli da je vlasnik i koji nema lažni ego, koji je jednak i u sreći, i u nesreći, koji je **tolerantan**, uvek zadovoljan, **samoovladan**, i koji Me **odlučno predano služi**, umom i inteligencijom usredsređenim na Mene – veoma Mi je drag." (BG.12.13–14.)

Spisak odlika onih koji su na 'jedinom putu' još je malo duži. Krišna, pored ostalog, pominje i poniznost, odsustvo ponosa, nenasilje, jednostavnost, čistotu, postojanost, itd. Ovakvih i sličnih stihova ima još veoma mnogo; i ne samo u *Bhagavad-giti*, nego i u *Šrimad-Bhagavatamu* (i ostalim delima vaišnavske literature). Obratite pažnju na reči koje sam podebljao. Kada neko uspe da zadovolji standarde koje Krišna postavlja – onda takva osoba može da bude sigurna da je na 'jedinom putu', bez obzira koju religijsku tradiciju sledi.

#### **46) Da li član vašeg pokreta može da bude politički aktivan?**

Upravo suprotno duhovnoj nauci, politika pravi razlike između ljudi (da i ne pominjemo - druga živa bića). Politika je temeljena na dominaciji, prestižu, profitu, manipulacijama, diplomatiji, itd. Iskreni vaišnave nemaju nikakve veze sa svime time, jer znaju da bi ih to samo udaljilo od duhovnog puta na kome se nalaze. Pa ipak, ako je u pitanju zaštita Krišninih interesa, Njegovih vernih sledbenika i nedužnih živih bića – određeni vaišnave su spremni da deluju i na tom polju života. Kažem 'određeni' vaišnave, jer vedsko društvo (baš kao i svako drugo) deli se na četiri klase ljudi: 1) *brahmane* / intelektualna klasa (duhovni prosvetitelji); 2) *kšatrije* / upravljačka klasa (u koju su u vedska vremena spadali kraljevi i vojnici); 3) *vaišye* / ekonomska klasa (poljoprivrednici, zaštitnici krava i trgovci); i 4) *šudre* / radnička klasa.

Danas u ISKCON-u nemamo kraljeve i vojnike, ali imamo određeni broj vaišnava koji u skladu sa svojom prirodom vrše ulogu *kšatriya*, pa tako deluju kao menadžeri, vođe i organizatori. Ako se ponekada javi potreba za uplitanje u politiku – *kšatrije* su tu da zaštite interese ISKCON-a (kao institucije) i ISKCON-ovih članova. Inače, politika u službi zadovoljenja sebičnih interesa – je naročito pogubna za duhovni napredak, pa je zato iskreni vaišnave izbegavaju, kad god je to moguće.

Naravno, to ne znači da profesionalni političari ne mogu da postanu vaišnave. Zašto ne bi mogli? Ako im je to profesija, svoj položaj mogu da iskoriste za zaštitu ISKCON-ovih interesa, i širenje vaišnavske filozofije. To bi bila veoma vredna služba. Zapravo, bilo bi izvrsno ako bi svi političari u svetu postali vaišnave. Tada više ne bi bilo nepotrebnih ratova, nasilje bi se koristilo samo protiv notornih kriminalaca koji bi bili oštro kažnjavani, a društvena situacija bi bila pogodna za duhovni napredak.

#### **47) Zašto dosađujete ljudima pevanjem Hare Krišna na ulici?**

Nama sledbenicima vaišnavske filozofije je savršeno jasno da su materijalna rešenja za probleme – samo privremena (i prilično neefikasna). S druge strane, duhovna rešenja mogu da reše **apsolutno sve** probleme, jer deluju na uzročni koren svih problema – na nižu ljudsku prirodu (pohlepu, požudu, zavist, itd.). Sve dok se ne iskoreni niža ljudska priroda, svaki materijalni pokušaj rešavanja problema je samo 'duvanje na otvorenu ranu'. Koji je najveći problem u materijalnom svetu? Lažno poistovećivanje sa telom – i to ne samo u jednom životu, nego život za životom. Zbog te 'bolesti', ljudi su spremni da učine odvratna zla drugima, da bi uspeali da zadovolje svoje sebične interese, rasplamsane pohlepom, požudom, gnevom, itd. Problem je u tome što ogromna većina čovečanstva uopšte nije svesna svog glavnog problema, a kamoli efikasnog rešenja za njega.

Pošto mi znamo da je pevanje i slušanje *maha-mantre* Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare / Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare – najefikasniji način za otapanje lažnog identiteta i buđenje čovekove duhovne inteligencije, mi *maha-mantru* pevamo u javnosti, kako bi ljudima dali duhovnu dobrobit, čak iako nisu svesni toga. Možda vam to zvuči neverovatno, ali moć svetih Krišninih imena je toliko velika, da čak i okorele materijaliste može da načini vaišnavama. Mi u ISKCON-u imamo veliki broj onih koji su postali vaišnave - samo zato što su čuli i videli pevanje i plesanje na ulici. Naravno, neće baš svi ljudi isto da reaguju na *maha-mantru*. To uveliko zavisi od *karme*, tj. količine pobožnih delatnosti iz prošlih života. U svakom slučaju, *maha-mantra* je kao voda, koja polako, ali sigurno, dubi kamen – bolje rečeno, kameno srce, sve dok ga jednom ne 'probuši', i ispuni ga duhovnim blaženstvom, za kojim svi ljudi podsvesno tragaju.

Kao što sam već ranije napisao, *maha-mantra* izoštrava čovekovu duhovnu inteligenciju, koja je neophodna za razumevanje vaišnavske filozofije (teorije) i *bhakti-yoge* (praktične primene). Ona postupno prodire kroz slojeve astralnog tela (inteligencija, um i lažni ego), i počinje da oslobađa duhovnu energiju duše, koja slabi vezanosti za materijalne objekte. Ona zatim razotkriva naš pravi (duhovni) identitet, i uspostavlja dugo zaboravljeni odnos sa Krišnom. U

suštini, **svako** živo biće je 'Hare Krišna' (Krišnin sluga), ne samo mi, vaišnave. Krišna kroz Vede objašnjava da - što je više neko prekriven Njegovom iluzornom energijom - to mu je manje ta činjenica poznata. I obrnuto - što je neko više duhovno pročišćen, to je jasnija njegova večna veza sa Krišnom.

Da se vratim na ono poređenje iz odgovora na 13. pitanje - *maha-mantra* je kao vakcina za najveću materijalnu bolest - lažno poistovećivanje sa privremenim materijalnim telom. Kao sledbenici Šri Caitanye Mahaprabhua, naša je sveta dužnost da tu 'vakcinu' podelimo sa drugima. Ukoliko to neko smatra dosađivanjem, jednostavno ne mora da nas sluša; neka produži dalje. Mi, baš kao i većina ostalih uličnih svirača, imamo za svoje nastupe uredno izdatu dozvolu od strane policijske uprave. Takvi nastupi na ulici se zovu *harinama*, i traju otprilike 2 sata. Za razliku od nekih ljudi, kojima se naše pevanje čini 'beskorisnim dosađivanjem', postoji veliki broj ljudi koji imaju sposobnost da osete duhovnu vibraciju *maha-mantre*. Takvi ljudi sa velikim zadovoljstvom uzimaju učešća u našim nastupima, pa plešu i pevaju sa nama. Kada nas dugo nema u nekom mestu, obično pitaju: "Gde ste vi toliko dugo? Baš nam je drago što ste ponovo došli."

Eto vidite, nije moguće da se svakome udovolji. Postoje različiti ljudi, sa različitim mentalitetima. Oni koji su duhovni, mogu lako da se uklupe u vibraciju *maha-mantre*, i osete duhovno zadovoljstvo; dok oni demonskog mentaliteta oštro protestuju, jer im smeta čista duhovna vibracija svetih imena. Oni će moći da tolerišu buku automobila, lajanje psa ili brujanje aviona, ali kada čuju pevanje svetih imena, odmah će poželeti da započnu borbu: "Ovo je neizdrživo!". Međutim, naše je generalno iskustvo da takvi javni nastupi (*harinami*) imaju snažan uticaj na stvaranje pozitivne (duhovne) atmosfere.

#### **48) Ako bi svi postali kao vi, samo pevali i meditirali - ko bi onda radio za ekonomski razvoj društva?**

Naše pevanje i meditiranje - svakodnevno oduzme otprilike isto toliko vremena, koliko prosečan radni čovek potroši za gledanje televizora i čitanje novina. Osim toga, kao što sam objasnio u prethodnom odgovoru, naše pevanje je namenjeno duhovnoj dobrobiti drugih ljudi, iako to mnogi ne mogu da shvate. Istina je da individualna meditacija oduzme otprilike 2 sata dnevno, ali pevanje i plesanje na ulici se ne dešava svaki dan. Bude uglavnom 1 - 2 puta nedeljno; pa čak ni tada ne učestvuju svi članovi hramske zajednice, nego samo neki (dok ostali rade vredne službe, sa ciljem da šire Krišnine poruke čovečanstvu). Evo nekoliko primera tih službi: pisanje knjiga; prodavanje knjiga; programi na radiju, u školama i drugim institucijama; 'Food For Life' - kuvanje i besplatno deljenje duhovne hrane beskućnicima, u sirotištima, bolnicama, staračkim domovima ili domovima za retardiranu decu; rad u našim vegetarijanskim restoranima; rad na našim farmama; održavanje hrama; službe na oltaru; briga za posetiocima hrama; itd.

Što se tiče ekonomskog razvoja društva, šta podrazumevate pod time - tehnološki napredak i industrijalizaciju (koji uništavaju prirodna obilja planete Zemlje, a ljude pretvaraju u potrošačke zveri), ili mislite na kvalitetan i srećan život, u saradnji sa prirodom i Božjim zakonima? Mi smo pobornici ovog drugog rešenja, jer nam je jasno da industrijalizacija i tehnološki napredak, koji su zasnovani na izrabljivanju, nepravdi i manipulacijama - rezultuju ekološkim zagađenjima, porastom stope kriminala, širenjem jaza između bogatih i siromašnih, otuđenjem čoveka od prirode i samoga sebe, itd. Upravo to je scenario za koji danas sprovode ljudi u industrijski naprednim zemljama i zemljama u razvoju (mnogi se ljudi u zemljama tzv. 'trećeg sveta' bore za goli opstanak, radeći za manje od \$2 dnevno). Dr. Robert Constanza, direktor Gund instituta za ekološku ekonomiju sa Univerziteta u Vermontu, SAD, - je u nekoliko rečenica sažeo besmislenost moderne ekonomije. Ovo što sledi je isečak iz njegovog intervjua za TV seriju "Planet Earth", produkcija BBC.

"Ja mislim da mi treba da promenimo naše shvatanje o tome šta je ekonomija, i za šta se ona zalaže. Postoji uobičajeno shvatanje da ekonomija služi za proizvodnju dobara i vršenje usluga, i da što više proizvedemo i konzumiramo, samim tim će nam biti bolje. Ali, postoji puno pokazatelja koji dokazuju da to nije slučaj. Potrošnja dobara i korišćenje usluga, doprinose ljudskom osećaju zadovoljstva - samo do vrlo niske granice. Iznad te granice, ekonomija postaje kontraproduktivna - u smislu ljudskog dugoročnog blagostanja. Dakle, ekonomija bi zaista trebalo da bude namenjena za kontinuirano ljudsko blagostanje - a to je vrlo složena funkcija, koja objedinjuje prirodna bogatstva, prirodne službe eko-sastava, društveni kapital, čovekovo uzajamno delovanje sa drugim ljudima, njihove porodice i prijatelje, te

čovekovo zdravlje, obrazovanje, itd., kao i uobičajenu potrošnju dobara, i korišćenje usluga.

Mogao bih da tome pridodam još jednu stvar. Postoji puno psiholoških pokazatelja koji ukazuju na to - da su ljudi koji su previše fokusirani na materijalnu potrošnju - upravo ljudi sa najvećim nivoom mentalnih i fizičkih bolesti. Naše fokusiranje na masovnu potrošnju je, u stvari, vrsta psihološkog smeća. To je nešto što nam daje kratkoročno zadovoljstvo, ali nas na kraju čini nezdravima ..."

Ako bi svi bili kao mi, čovečanstvo bi bilo vođeno Božjim zakonima. Ljudi bi i dalje radili, ali ne bi pravili proizvode koji uništavaju njihovo zdravlje i zagađuju okolinu. Ekonomija bi bila temeljena na poljoprivredi, a komercijalnu medicinu bi zamenilo staro, dobro lekovito bilje. Pošto bi bila izbrisana sva neprijateljstva i razlike temeljene na lažnoj formuli 'ja sam telo' - više ne bi bilo ratova, terorizma, kriminala, itd. U svetu ne bi bilo drogiranih i pijanih ljudi. Više ne bi bilo prodaje deonica, kolapsiranja tržišta, ekonomskih kriza, spekulacija sa novcem, korupcija, inflacija, masovne nezaposlenosti ili štrajkova. Ljudi bi živeli u saradnji sa prirodom, i vraćali bi joj onoliko koliko bi uzimali od nje, a uzimali bi samo onoliko koliko bi im bilo neophodno. Drugim rečima, čitav svet bi živeo otprilike kako sada žive američki Amiši<sup>27</sup>.

Zar to ne bi bila neka lepša slika sveta? Tako se nekada živelo u dobra stara vedska vremena, kada su ljudi posedovali prirodna obilja - krave i zemlju. To je budućnost koju mi priželjkujemo. Ko zna, možda se to ostvari jednog dana u budućnosti ... kada dođe to totalnog kraha ove 'civilizacije', preživeli ljudi izađu iz svojih rupa nakon nuklearnog rata, i konačno shvate da je najisplativije živeti u skladu sa Božjim uputstvima. Šteta je samo to što čovečanstvo to ne može da shvati **sada**.

#### 49) Zašto živite izolovano od ostalog društva?

Sa naše tačke gledišta - ostalo društvo živi izolovano od nas. Evo zašto. Sve pripada Bogu, zar ne? Ja sam deo Božje prirode, vi ste dio Božje prirode, i svi ostali su deo Božje prirode - i, kao takvi, svi bi trebalo da budu uključeni u Njegovu službu, u skladu sa našom večnom *dharmom*, **onako kako je Krišna propisao u vedskim spisima**. Od toga bi svako od nas imao najveću dobrobit. Na žalost, ogromna većina ljudi ('ostalo društvo') ne želi da prihvati tu činjenicu, jer im više odgovara da žive odvojeno od Boga; da tumače Božja uputstva onako kako odgovara njihovim sebičnim ciljevima, ili ograničenim shvatanjima; da umesto sleđenja Njegovih uputstava, slede porive svojih čula i uma, itd. Zašto bi trebalo da se slede Božja uputstva, upravo onako kako je opisano u vedskim spisima, a ne nekim drugim? Vrlo jednostavno: zato što su Vede večne, i potiču od Boga lično (silazni proces primanja znanja). Tačka.

U Vedama Bog lično opisuje šta On očekuje od čovečanstva, kako izgleda, gde živi, šta radi, šta voli i šta ne voli, itd. Po tom pitanju, vedska literatura drži **apsolutni monopol** u svetu, jer svi drugi sveti spisi imaju samo veoma površno razumevanje Boga i Njegovih uputstava. Mnogi ljudi pokušavaju da shvate Boga; ali bez obzira na to koliko oni misle da su duhovni - ipak nisu kvalifikovani - sve dok su vezani za materijalno čulno uživanje i obilje. **Krišnu ne može da shvati niko ko je vezan za te stvari. Njega je moguće da se shvati i dostigne isključivo kroz proces predanog služenja**. To je potvrđeno u *Bhagavad-giti*.

"U umovima onih koji su **vezani za čulno uživanje i materijalno obilje**, i onih koji su zbunjeni takvim stvarima - **nikada se ne javlja odlučnost za predano služenje Vrhovnog Gospodina**." (BG.2.44.)

"Dragi moj Arjuna<sup>28</sup>, **onaj ko je uključen u predano služenje Mene, oslobođen plodonosnih delatnosti i mentalne spekulacije**, ko deluje za mene, ko Me je učinio uzvišenim ciljem svog života, i **ko je prijateljski raspoložen prema svakom živom biću - sigurno dolazi Meni**." (BG.11.55.)

I samo zato jer smo mi manjina, koja se trudi da iskreno i striktno sledi Krišnina uputstva - izgleda kao da se izolujemo od ostalog društva. Zapravo, ostalo društvo (čovečanstvo) bi trebalo

<sup>27</sup> Iako poreklom iz Evrope, Amiši su ljudi okupljeni u određene specifične komune, i žive rasprostranjeni po ruralnim područjima SAD. Amiši su vrlo religiozni, i ne zanimaju ih svetovna zbivanja. Žive od zemlje, i u saradnji sa prirodom. Poznati su po tome što već vekovima ne koriste modernu tehnologiju. Mnogi čak nemaju ni struju u kući, a za oranje koriste upregnute volove ili konje.

<sup>28</sup> Krišnin bhakta kome je izgovorena Bhagavad-gita, pre otprilike 5300 godina, na bojnopolju Kurukšetre.

da radi istu stvar. Žalosno je to što smo još uvek nedovoljno shvaćeni, i nedovoljno prihvaćeni od ostatka društva. Pre 2000 godina je kroz to isto prolazio i Isus Hrist. Bio je neshvaćen od društva samo zato što je bio drugačiji od ostalih. Ko je bio u pravu – on ili ostatak društva? On i nekoliko njegovih vernih sledbenika su bili u manjini, u odnosu na većinski ostatak društva. A ko je bio u pravu? On! Ostatak društva nije mogao da prihvati činjenicu da **nije važno ko je u pravu, već šta je pravo** – bez obzira na to da li je čak samo jedna osoba u pravu. Zbog svog neznanja su ga razapeli na krst.

### **50) Ako ne lovite cure uokolo, ne pijete alkohol, i ne gledate televizor – kako se vi uopšte zabavljate?**

Zašto ljudi vole da se zabavljaju? Da bi bili srećni, i da bi odvratili svoju pažnju od životnih okolnosti koje im uopšte nisu zabavne. Ako bi ljudi konstantno bili srećni na poslu, kod kuće i uopšte – onda ne bi bilo potrebe za dodatnim zabavljanjem, jer bi im čitav život bio zabava. Međutim, u ovom svetu je nemoguće da se doživljava konstantno zadovoljstvo i sreća, pored svih problema koji su karakteristični za ovaj svet patnje. Materijalna sreća, koja dolazi od materijalnih 'zadovoljstava', je vrlo kratkotrajna i treperava. Ona dolazi isključivo od spolja, kada su čula zaokupljena poželjnim objektima, kao što su npr. žene, alkohol, i televizijske emisije. Problem materijalne sreće je u tome - što ona vrlo često za sobom povlači razne nesreće.

Hajde da se zadržimo na tri navedena primera: 1) žene (odnosno seks); u početku je sve bajno i izvrsno, ali kasnije mogu da se pojave problemi u obliku polnih bolesti, neželjene trudnoće, abortusa, preljube, emotivnih razočarenja, osvete, nasilja, itd.; 2) alkohol - ista priča; u početku - zaborav na ružnu realnost, dobra zabava provedena sa prijateljima, ... a kasnije, možda nečija smrt, ili doživotna invalidnost zbog vožnje u pijanom stanju, zavisnost od alkohola, nasilje, raspad porodice, ciroza jetre i slične bolesti, itd.; 3) televizor - čitava serija šund programa, koji ljudima ispiru mozak; filmovi koji uče decu kako da postanu prvoklasni kriminalci. Moralna degradacija zbog zavisnosti od erotskih scena, itd. Kako se sve to odražava na karakter zavisnika od televizora? Pogledajte samo oko sebe; sve samo nemoral, nasilje i kriminal, koji izvršavaju ljudi podsvesno isprogramirani televizijskim emisijama. Ovaj svet je već prepun isprogramiranih zombija, koji ne mogu da razmišljaju za sebe, već je potrebno da im neko preko ekrana kaže - 'šta je dobro za njih'. 'Sjajno!'. Da je Charles Darwin još uvek živ, gorko bi se razočarao kada bi video kojim putem se nastavlja (d)evolucija Homo Sapiensa.

Pored svih gore navedenih problema, ima još jedan – i to vrlo krupan. Vežanost za uživanje materijalnih objekata, i 'sreću' koja proizlazi iz njih – nepogrešivo stvara uslove za novo rođenje, i novo telo. Kakvo? Uh, to može da bude stvarno neugodno iznenađenje. Koliko god da neko misli da je 'slobodan' od Božjih i prirodnih zakona (jer ih uporno ignoriše i ne veruje u njih) – oni su uvek tu, kao verni pratioci zabludelih duša. Deluju u obliku karmičkih zakona, i svakome daju zasluženost - ni manje, ni više. Tako se to dešava kada neko pokušava da uživa odvojeno od Krišne.

One koji su mudri, ne zanima takva vrsta sreće (koja samo produbljuje nečiju iluziju). Sreća koju osećaju vaišnave dolazi sa duhovnog nivoa, direktno od Krišne. Što je neko duhovno napredniji, to je ta sreća dugotrajnija i intenzivnija. Duhovna sreća je večna, prirodna odlika svake duhovne duše. Međutim, ona ne može da dođe do izražaja, upravo zbog vežanosti za materijalne objekte, i sreću koja proizlazi iz njih. Drugim rečima, oni koji su ogrezli u materijalno čulno uživanje – ne mogu ni najsmelijom maštom da pojme duhovna zadovoljstva, baš kao što kokoš ne može da pojmi zadovoljstvo orlovih letačkih akrobacija. I da stvar bude još lepša – za one koji se konačno vrate u Krišnino duhovno carstvo – ta sreća je večna i neprekidna.

Pa konačno, koje su to aktivnosti koje vaišnavama donose takva zadovoljstva? Bilo koja služba (aktivnost) napravljena za Krišnino zadovoljstvo, u skladu sa Njegovim željama, i lišena naših ličnih sebičnih motivacija – donosi veliko zadovoljstvo na duhovnom nivou. Živo biće može da bude savršeno srećno samo onda, kada deluje u skladu sa svojom večnom *dharmom*. Da vas podsetim – *dharma* je praktična služba (telom, umom i inteligencijom) namenjena za zadovoljavanje Krišninih želja. Čitav naš život se vrti oko službe za Krišnu. A u trenucima odmora, nalazimo veliko zadovoljstvo u sviranju i pevanju *bhajana* – duhovnih vaišnavskih pesama, namenjenih za Krišnino zadovoljstvo. Zatim, pravimo pozorišne predstave, pravimo duhovne festivale, itd. Međutim, to je sve opet služba koja Krišnu čini zadovoljnim, a time i mi postajemo zadovoljni, baš kao što je ruka prirodno zadovoljna kada služi želudac, prinoseći hranu ustima.

## 51) Ako je vedska kultura bila tako savršena, zašto je propala?

Postoji pet osnovnih razloga za propast vedске civilizacije i kulture. Da bi ste razumeli prvi razlog, neophodno je da vam objasnim jedan aspekt vedске nauke.

U skladu sa modernom naukom, vreme je linearno, tj. postoji 'samo' prošlost, sadašnjost i budućnost. Vedska nauka ide dalje od toga, pa kaže da je vreme istovremeno i linearno, i ciklično, - tj., da se ponavlja u cikličnim fazama, baš kao i četiri godišnja doba. Svake godine dođe do smene godišnjih doba, sa prolećem na početku, i zimom na kraju. Slično tome, postoje četiri vremenska ciklusa, koja se smenjuju u pravilnom redosledu.

Ti ciklusi se nazivaju *yuge*. Smenjuju se u sledećem redosledu: 1) *Satya-yuga*, 2) *Treta-yuga*, 3) *Dvapara-yuga* i 4) *Kali-yuga*. *Satya-yuga* traje 1.728.000 godina. *Treta-yuga* traje 1.269.000 godina. *Dvapara-yuga* traje 864.000 godina. *Kali-yuga* traje 432.000 godina, od kojih je, sada, prošlo tek nešto više od 5.000 godina. Moglo bi se reći da smo trenutno na početku trajanja *Kali-yuge*.

*Satya-yuga* je okarakterisana vrhuncem ljudskih psihičkih i fizičkih sposobnosti. U to vreme su ljudi bili u vrlini, i nisu bili odani poroćnom životu. Bili su visoko duhovni, i njihov svakodnevni život je bio temeljen na sleđenju duhovnih načela. U to vreme je ljudski život trajao fantastično dugo. Sa progresom narednih *yuga*, nivo ljudskih psiho-fizičkih sposobnosti i dužina trajanja života su počeli sa postupnim opadanjem, tako da su danas, u *Kali-yugi*, ljudi puni poroka, svadljivi su, nasilni, bezbožni, i konstantno uznemireni. Tokom vremena, ljudi će se degradirati sve više i više, a ova planeta će se pretvoriti u pakleno mesto za život. Uzročni problem je u tome što ljudi misle da je 'đavo tamo negde', ne znajući da je udobno smešten u našim vlastitim srcima (željama), svesnostima i aktivnostima.

Jedan ciklus *yuga* se naziva *Catur-yuga* (izgovara se *ćatur*). Hiljadu ciklusa *Catur-yuga* se naziva *kalpa*; a vreme postojanja materijalnih univerzuma traje 1 *kalpa* x 36500. Primetite sada - koliko je beznačajno i nesavršeno znanje moderne nauke i istorije, koje poseduju samo ograničeno znanje, koje dopire do svega nekoliko hiljada godina u prošlost jedne jedine (tekuće) *Kali-yuge*. Vedska filozofija i nauka daju podatke o važnijim događajima tokom čitavog postojanja materijalnih univerzuma; i to ne samo na ovoj planeti, nego i na drugim značajnijim planetama u univerzumu.

Dakle, prvi razlog raspada vedске civilizacije je bio taj što su od kraja *Satya-yuge* u ljudskim srcima počele da se razvijaju kod ljudi negativne osobine niže ljudske prirode. U početku, to i nije bilo toliko izraženo, ali tokom stotina hiljada godina - ljudi su sve više gubili svoje božanske (vrle) odlike, da bi sa početkom *Kali-yuge* degradacija postala toliko izražena, da su ljudi počeli da ubijaju životinje, i jedu meso. Time su temelji vedске civilizacije postali ozbiljno uzdrmani. Krišna je lično sišao u ljudsko društvo, krajem *Dvapara-yuge*, i boravio na Zemlji 125 godina. Njegove pouke i aktivnosti iz tog perioda su zapisane u *Mahabharati* i *Šrimad-Bhagavatamu*. Istog dana kada se Krišna vratio u svoje duhovno carstvo - započela je *Kali-yuga*, što je označilo početak kraja vedске civilizacije. Čak i pre otprilike 5000 godina, kada je vedska kultura službeno okončana, situacija je bila neuporedivo bolja - nego što je to danas. U ljudskim srcima je ipak bilo ostalo još puno vrline koja je bila dovoljno dobra za održanje ostataka vedске kulture.

Nekad je vedska civilizacija bila rasprostranjena po čitavoj Zemlji. Ono što je bilo, to je: jedan vrhovni kralj, jedan jezik (sanskrt), i jedna duhovna tradicija. Današnje religije su tek 'novi proizvod'. Počele su da nastaju pre otprilike 4000 godina, započevši sa judaizmom (jevrejskom verom). Sa početkom *Kali-yuge*, ostaci vedске kulture su počeli da sve više izumiru u raznim delovima sveta, da bi se, sve do pre nekih 2000 godina, održali samo još na području koje danas nazivamo Indijom. Zašto baš u Indiji? Zato što je prestonica vedске civilizacije nekad bila smeštena u gradu Hastinapura, na čijim je temeljima izgrađen današnji Delhi. Upravo su u tom delu sveta ljudi bili najviše duhovni i pobožni, pa su se još uvek žilavo držali ostataka vedске kulture. To je inspirisalo Krišnu da se pojavi baš onde, a ne na nekom drugom mestu u svetu. Iz tog razloga se današnjim istoričarima i teolozima čini da je Krišna 'neki indijski Bog', i da je vedska kultura bila isključivo 'indijska kultura'.

I onda je krajem 12. veka došlo do velike negativne prekretnice u održanju ostataka vedске kulture. Usledila je invazija muslimana, koji su prodrli sa severozapada. To je bio drugi veliki razlog raspada ostataka vedске kulture. Muslimani su u Indiji imali, manje-više, iste ambicije kakve su imali i španski konkvistadori na novo-otkrivenom kontinentu Latinske Amerike, ili evropski vitezi-krstaši na Bliskom Istoku - pljačkanje lokalnih bogatstava, nasilno širenje vlastite



religije, temeljno iskorenjivanje kulture starosedelaca (koje su nazvali 'hindusima'<sup>29</sup>), i preuzimanje političke kontrole. Osim nasilnog verskog preobraćanja, mnogi su hindusi iz najnižih slojeva društva dobrovoljno prešli na islam, jer ih je degradirana intelektualna klasa *brahmana* smatrala 'nedodirljivima', i otpadnicima društva. Tako su se prema njima i ponašali. Da bi izbegli poniženja, i stekli ravnopravnost u društvu, prešli su na islam, i dobili su šta su hteli – mirniji život i sigurnost.

Muslimani su sa sobom doneli svoju umetnost, jezik, arhitekturu, ali i društvene običaje koji su grubo odudarali čak i od razvodnjenih vedskih standarda i načela tadašnjih hindusa. Jedan od najdramatičnijih uticaja islama na starosedeoce je bio uvođenje jedenja mesa. U to vreme je već postojao znatan broj hindusa koji su jeli meso (ne krave) i pre dolaska muslimana, ali oni su bili tek manjina u odnosu na sveukupnu populaciju. Da bi hindusima učinili što više pakosti, muslimani su počeli da kolju i jedu krave, znajući vrlo dobro da su hindusi smatrali kravu svetom životinjom. To je bila kap koja je prelila čašu, što je dovelo do redovnih hindu–muslimanskih ratova. U to vreme je Indija bila podeljena na mnogo malih kraljevstava. Hindu kraljevi su pružili oružani otpor islamskom režimu, ali nisu bili ujedinjeni kao muslimani. Svako kraljevstvo koje se usudilo da se podigne protiv režima, borilo se samo za sebe, i zbog te nesaradnje nisu uspeli da potisnu muslimane van Indije. Tokom vremena, prestali su oružani sukobi između hindusa i muslimana, i razvila se neka vrsta kulturne i religijske tolerancije, koja je imala svoju kulminaciju za vreme vladavine Akbara Velikog (1562–1605). Ljudi su se počeli da se sprijateljuju uprkos razlikama u kulturi i tradiciji. Hindusi su bili pozivani na muslimanske festivale i svetkovine, a muslimani na hindu svetkovine.

Takav život, u prihvatljivim granicama tolerancije, vođen je sve dok nije došlo do **trećeg** velikog razloga sistematskog uništavanja ostataka vedske tradicije – dolazak britanskog kolonijalizma, tačnije, prve multinacionalne korporacije "East India Company", u 17. veku. 1757. godine su Britanci, svojom vojskom, uspeli da dobiju dve važne bitke protiv lokalnih vladara – bengalskog Nawaba na severu, i Tipu Sultana na jugu. Time je službeno utemeljena trasa između Britanije i Indije. Kolonizatori su, sistematskim pljačkanjem bogatstava Indije, slali u Britaniju sve što je bilo materijalno vredno, a iz Britanije su lokalnom stanovništvu prodavali 'dobra' koja njima uopšte nisu bila potrebna (jer su imali puno bolja, svoja domaća), kao npr. tkaninu. Britanski režim je hiljadama indijskih tkača odsekao palčeve, kako više ne bi mogli da proizvode tkaninu na svojim 'primitivnim' tkačkim razbojima. Poubijali su na hiljade *ayurvedskih*<sup>30</sup> lekara, kako bi iz Britanije počeli da lokalnom stanovništvu prodaju neefikasne britanske lekove. Da bi stvorili monopol nad proizvodnjom soli, kolonijalna administracija je brutalnim merama zabranila Indijcima da proizvode svoju vlastitu so. To je trajalo sve do 1930. godine, kada je zabrana povučena nakon slavnog Gandhijevog "Marša soli." Britanci su počeli da masovno otvaraju fabrike, u kojima je korišćena indijska sirovina, i vrlo jeftina radna snaga. A u ruralnim delovima Indije - 2/3 količine prihoda seljaka je bilo nasilno oduzeto, pod izgovorom takse (poreza na promet). Sve te rigorozne mere su dovele do kraha domaće indijske ekonomije, zasnovane na lokalnim zajednicama.

Do 1850-tih godina, samo je £15.000 bilo potrošeno na ne-engleske škole u Indiji, dok je vojni budžet režima proždrao £5 miliona. Železnica nije bila izgrađena radi dobrobiti lokalnog stanovništva, već radi ubrzanog transporta britanske robe na indijsko tržište. Britanske škole u Indiji su imale za cilj da zatru indijsku tradicionalnu kulturu, kako islamsku, tako i vedsku. Kolonizatori su podučavali lokalno stanovništvo o 'primitivnosti' njihovih tradicija, dok su istovremeno slavili napredak zapadnjačke (naročito britanske) 'kulture'. Tek kada je, konačno, indijski bes eksplodirao 1857. godine, došlo je do raširenog i organizovanog ustanka protiv kolonizatora. Britanska vlada je 1858. godine, napokon, raspustila "East India Company", i uvela direktnu vladavinu Kraljice i parlamenta. Oružani otpor Indijaca je bio prilično uspešan, sve dok Britanci nisu uveli politiku - 'zavadi pa vladaj'. Našli su muslimanske plaćenike, kojima su naredili da napadnu stanovništvo u hindu selima. Hindusi su uzvratili krvavom odmazdom – i tako se na brzinu rasplamsala stara mržnja, koju konačno nije mogao da spreči ni sam Gandhi. Ta mržnja je dovela do rascepa Indije, i odvajanja Pakistana na zapadu i Bangladeša na istoku, kao dvaju nezavisnih muslimanskih država. Ali ono u čemu je Gandhi uspeo, bilo je konačno proterivanje britanskog kolonijalizma. Svojom nenasilnom politikom civilne nepokornosti je bacio na kolena

<sup>29</sup> Ne shvatajući složenost vedske kulture (bolje rečeno, onoga što je tada još preostalo od izvorne vedske kulture), muslimani su imenom 'Hindusi' strpali u isti koš sve one, koji su imali vedsku kulturu kao svoj zajednički koren – vaišnave, šivaiste, đaine, tantrike, obožavaoce Durge, itd. Takav stav prema različitim grupama, koje sve imaju isti koren u vedskoj kulturi – se nastavlja i do današnjeg dana.

<sup>30</sup> Ayurveda je deo vedske literature, koji predstavlja medicinsku nauku, temeljenu na korišćenju lekovitog bilja i isceljujućih energija.

britansku imperiju, i time okončao 350 godina brutalne vladavine, koja je do kosti oglodala prirodna bogatstva Indije, uništila lokalnu ekonomiju, poubijala na stotine hiljada ljudi, stvorila ponovni razdor između hindusa i muslimana, te dobrim delom zatrla preostale ostatke vedске kulture. Indija se do današnjeg dana nije oporavila od posledica britanskog kolonijalizma.<sup>31</sup>

**Četvrti** razlog uništenja ostataka vedске kulture je bila Nehruova vizija industrijalizacije Indije. Zapadnjačka tehnologija je sa sobom donela i zapadnjačku 'civilizaciju', tj. način življenja i razmišljanja. Drevne prirodne i duhovne vrednosti, koje su nekada bile svojstvene vedskoj kulturi, počele su da nestaju iz srca ljudi. Zapadnjačke kompanije već decenijama pumpaju Indijce ideologijom konzumerizma (potrošačkom ideologijom). Žalosno je što se takav trend nastavlja sve do današnjeg dana, jer su svi političari koji su došli na vlast nakon Nehrua, nastavili sa ostvarivanjem njegovog sna o tehnološki naprednoj Indiji. Gotovo svi političari nakon Gandhija, u manjoj ili većoj meri, odbacuju značaj vedске kulture i duhovnosti – smatrajući ih primitivnim i nazadnim. Zbog nemara indijske vlade, do sada je u nepovrat propalo mnoštvo vrednih istorijskih objekata od ogromnog duhovnog značaja.

**Peti** razlog uništenja ostataka vedске kulture je uticaj zapadnjačkih medija, naročito američkih. Zapadnjački filmovi koji propagiraju pobedu zla nad dobrim, nasilje, pornografiju, uništenje tradicionalnih vrednosti, itd., – su odgovorni za vrtoglavi pad morala u indijskom društvu. Takvi filmovi, i slične TV emisije, su pre otprilike tri decenije stvorili u Indiji seksualnu revoluciju, a sada punom parom rade na propagiranju konzumerizma. To je sve dobro smišljeni trik multinacionalnih korporacija, koje su zasitile svoje domaće tržište, pa sada traže kupce u Indiji i drugim državama, gde se još uvek dobrim delom održavaju tradicionalne vrednosti – čestitost, duhovnost, jednostavnost, poštenje, itd. U velikim gradovima Indije mogu da se vide satelitske antene koje primaju američke TV šund programe, i hvalospeve u čast okorelog materijalizma, i sveg 'bleštavila' koje ide sa njim. Na žalost, veliki deo stanovništva prihvata iluzornu ideju o 'blagodetima' zapadnjačkog stila života, tim više što im i domaća vlada, sa materijalističkim političarima na čelu, – svakodnevno ispire mozak idejom o srećnoj tehnološki razvijenoj Indiji. Da bi se širila materijalistička propaganda, u zadnjih desetak godina više i nema potrebe za gledanjem američkih programa, dovoljno je da se klikne TV kanal sa Bollywood filmovima, i da se vidi kako nemoral i materijalizam nagriza i ono malo vrline što je ostalo u ljudima. Isti uticaj imaju i mnogi indijski magazini.

Iako se vedska civilizacija okončala početkom *Kali-yuge*, i uprkos sistematskom iskorenjivanju vedске tradicije u poslednjih 800 godina – vedska kultura još uvek živi zapisana u drevnim vedskim spisima, koji, do današnjeg dana, postoje u svom neizmenjenom obliku. Da bi sačuvao i raširio tradiciju dragocenog vedskog znanja, naročito vaišnavskih svetih spisa – Krišna je poslao svog specijalno opunomoćenog predstavnika, A.C. Bhaktivedantu Swamija Prabhupadu, čija je pojava bila prorečena pre više hiljada godina.

U *Brahma-vaivarta Purani*, u razgovoru sa Ganga Devi, Gospodin Krišna opisuje da će da se 5000 godina nakon početka *Kali-yuge*, Njegov *mantra-upasaka*, veliki svetac i obožavatelj Krišninih svetih imena – pojavi i širi slave Hare Krišna *maha-mantre*, ne samo u Indiji, već i po čitavom svetu. Gospodin Krišna objašnjava da će, pomoću pevanja Njegovih svetih imena, čitav svet da se produhovi, i da će ljudi da postanu Njegovi obožavaoci, uključeni u proces predanog služenja Njega samog. Na ovaj način, Gospodin Krišna je prorekao pojavu izuzetno moćnog vaišnave, koji će da proširi po čitavom svetu slave Njegovih svetih imena.

Čak i u *Šri-Caitanya mangali*, koju je 1537. godine napisao Šrila Locana Das Thakura, Gospodin Šri Caitanya je prorekao pojavu duhovno opunomoćenog vaišnave, koji će da rasprostrani *sankirtana* pokret po čitavom svetu: "Pošto želim da preplavim čitav svet pevanjem Krišninih svetih imena, Ja ću lično da propovedam u Indiji, i preplavim je *sankirtana* revolucijom, a moj *senapati-bhakta* (veliki vaišnavski vođa) će propovedati u mnogim drugim državama, i preplaviće čitav svet pevanjem Hare Krišna *maha-mantre*."

Kasnije, početkom 19. veka, Šrila Bhaktivinoda Thakura je prorekao u svom magazinu *Sajjana-tošani* (u članku pod nazivom *Nityananda Surydoy* – "Uskoro će doći vreme - kada će se pevanje Krišninih svetih imena čuti u Engleskoj, Francuskoj, Rusiji, Njemačkoj i Americi."<sup>32</sup>

Jedna stvar je sigurno: do kraja *Kali-yuge* (narednih 427.000 godina), vedska civilizacija neće zablizati svojim starim sjajem. To će se desiti tek početkom sledeće *Satya-yuge*. Ali, dok god

<sup>31</sup> Statistički podaci i istorijske činjenice su preuzete iz knjige - "*The Big Earth Book*" (autor James Bruges), stranice 190-191.

<sup>32</sup> Ova tri navoda iz svetih spisa su preuzeta sa Internet stranice [www.stephen-knapp.com](http://www.stephen-knapp.com)

ima verodostojnih vaišnava, koji čuvaju izvorna učenja vedskih (naročito vaišnavskih) svetih spisa – toliko će dugo da buduće generacije primaju duhovnu dobrobit od tradicije, koja je nekad čovečanstvu davala harmoniju i prosperitet, u svim aspektima života.

## **52) Ako je sve tako divno u vašem pokretu, zašto ga neki napuštaju, i vraćaju se na stari način života?**

Vaišnavska filozofija i duhovna nauka na kojima se temelji ISKCON – su apsolutno savršeni, jer dolaze iz savršenog izvora. Ali mi, sledbenici ove tradicije, još uvek nismo savršeni. Mi dolazimo iz redova svetovnih ljudi, i sa sobom smo doneli svoje materijalne vezanosti i nižu ljudsku prirodu. Međutim, za razliku od ogromne većine ljudi – mi dobrovoljno i svesno radimo na duhovnom pročišćenju, odbacivanju materijalnih vezanosti, lažne identifikacije i loših osobina. Proces *bhakti-yoge* je postepan proces, koji omogućuje svakom sledbeniku da odbaci svoju materijalnu svesnost i materijalne vezanosti, u skladu sa nivoom svoje iskrenosti, i snagom želje za duhovnim napretkom. Materijalne vezanosti ne mogu da se odbace tek tako – preko noći. To je dugotrajan proces. Sve što je jeftino ili bezvredno – može da se dobije na brzinu. Ali ono što je dragoceno – zahteva više vremena i truda.

Zamislite samo, koliko je potrebno uloženog vremena i truda da bi neko postao uspešan klavirista; godine vežbanja, po nekoliko sati dnevno. To je svakako veština kojom ne može da se ovlada za kratko vreme. Ali trud je na kraju zaista isplativ. Veština sviranja klavira je samo jedna od materijalnih veština. Koliko je tek truda i vremena potrebno da se uloži da bi se postiglo savršenstvo ljudskog života (odbacivanje materijalne svesnosti i lažnog identiteta, ponovno razvijanje naše uspavane ljubavi prema Krišni, i odlazak u duhovni svet)? Potrebno je puno vremena - Krišna nije jeftin. **Njega mogu da spoznaju i dostignu samo oni koji su odvojeni od svetovnih užitaka, koji imaju potpunu kontrolu nad svojim čulima, i iskrenu želju da uspostave svoj večni odnos sa Njim, temeljen na uzajamnoj ljubavi.** Svi ostali koji misle da mogu da dostignu Boga nekim drugim kvalifikacijama – jednostavno gube svoje vreme, živeći u zabludi.

Onima koji ne uspeju da dostignu duhovno savršenstvo u ovom životu – Krišna im daje nove prilike - koliko god im je potrebno. Krišna nije fašista, koji grešnike zauvek baca u pakao (jer su propustili svoju jedinu priliku). Na zapadu vlada opšte mišljenje da grešnici **zauvek** idu u pakao, a pobožni zauvek uživaju u raju. Pogrešno! Zamislite grešnika koji prolazi kroz najmučnije agonije u paklu, i sa iskrenim pokajanjem se obrati Bogu: "Dragi moj Gospodine, iskreno se kajem što sam Te izneverio. Molim Te, izbavi me iz pakla, i daj mi priliku da postanem Tvoj verni sluga.". Na to se Bog grohotom nasmeje, i kaže: "Ha, ha, ha, – ti nitkove! Imao si svoju jedinu priliku, i prokockao si je. Truni sada u najgorim mukama, dok se okeani ne isuše i Sunce ne zaledi!". Kakav bi to 'dobrostitiv' Bog bio? Nije ni čudo što zbog ovakvog razumevanja Boga, mnogi ljudi uzimaju utočište u ateizmu.

Daleko od toga da je Krišna takav. On nam pruža priliku za prilikom (život za životom), i strpljivo čeka da se okrenemo Njemu, i odbacimo svoje materijalne planove. Ako Krišna čak ni notorne grešnike ne drži u paklu zauvek, šta tek može da se kaže za neuspele vaišnave, koji zbog svojih materijalnih vezanosti ne uspeju da postignu duhovno savršenstvo u ovom životu? Oni koji započnu svoj put u procesu *bhakti-yoge*, i naprave čak i mali napredak, a ne stignu do kraja duhovnog puta – nikada ne moraju da idu u pakao, a ljudski oblik života im je zagwarantovan. Pored toga, u sledećem životu dobijaju priliku da se rode u porodici koja će biti pogodna za nastavak njihovog duhovnog života. To je Krišnino obećanje.

Većina nas u ISKCON-u još nije postigla duhovno savršenstvo, ali jedan manji broj definitivno jeste. Krišna u *Bhagavad-giti* daje listu simptoma, po kojima mogu da se prepoznaju osobe koje su nadišle materijalnu svesnost i svetovne vezanosti, i razvile nepokolebljivu želju da služe Gospodina u skladu sa svojom večnom *dharmom*. Sudeći po Krišninim kriterijumima, koji se manifestuju u životu izvesnog broja ISKCON-ovih vaišnava – očigledno je da su oni već postali dovoljno kvalifikovani za povratak u duhovni svet, svet iz koga smo svi mi nekada došli u davnoj, davnoj prošlosti. Samo je pitanje vremena kada ćemo i mi ostali, ukoliko budemo iskreni i uporni – doći na taj nivo duhovnog napretka. Na tom nivou duhovnog napretka više nema vezanosti za materijalne objekte; sreća dolazi iznutra (sa duhovnog nivoa), pre nego od spolja (iz kontakta čula sa materijalnim objektima); nema više lažne identifikacije sa telom, itd.

Postoje određeni kriterijumi, po kojima može da se proceni koliko je ko napredovao u duhovnom životu. Ti kriterijumi su sledeći: 1) odsustvo materijalnih sebičnih želja; 2) vezanost za neprekidnu službu posvećenu zadovoljenju Krišne; 3) odlična kontrola poriva čula; 4)

posedovanje velikog duhovnog znanja (poznavanje vaišnavske filozofije); 5) poniznost; 6) tolerancija; 7) postojanost i odlučnost u duhovnom životu; 8) sposobnost sleđenja zaveta; i 9) samilost prema drugim ljudima i životinjama. Sudeći po ovim kriterijima, u Hare Krišna pokretu postoji veliki broj izrazito naprednih vaišnava – ne samo duhovnih učitelja, već i ostalih koji su ostavili (i još uvek ostavljaju) svoj neprocenjivi prilog za dobrobit čitavog čovečanstva.

Međutim, istina je da su mnogi skrenuli sa ovog puta savršenstva, i nisu više hteli da idu dalje, tj. vratili su se na stari svetovni način života, i porocima koji idu s njim. Postoji više razloga za to: 1) nisu dovoljno proučavali vaišnavske svete spise. Zbog toga nisu imali osnovno i pravilno znanje vaišnavske filozofije. U nedostatku teorijskog znanja, nisu razvili moć diskriminacije koja bi im pomogla da shvate šta treba da rade, a šta ne; 2) nisu bili dovoljno regulisani da slede duhovnu disciplinu *bhakti-yoge*, što uključuje pažljivu koncentraciju prilikom meditacije na *maha-mantru*, i sleđenje četiri regulativna principa (opisanih u odgovoru na pitanje br.7). Zbog toga nisu imali dovoljno duhovne snage i inteligencije da se odupru materijalnim izazovima uživanja. Drugim rečima, pali su zbog požude i pohlepe; 3) neki su nepotrebno kritikovali druge vaišnave, i tako izgubili ono malo duhovne snage i inteligencije koju su imali; 4) nisu se dovoljno družili sa drugim (pogotovo naprednim) vaišnavama. Bili su previše u društvu svetovnih ljudi, koji su ih ohrabivali da se predaju čarima materijalnih 'užitaka'; 5) neki su, na žalost, doživeli manje ili više grube nepravde od drugih (nenaprednih) vaišnava. I umesto da potraže utočište naprednih vaišnava, potražili su utočište u materijalnim užicima, ili u drugim tzv. duhovnim grupama; 6) neki su na samom početku imali pogrešne motive za pristupanje pokretu. Njihov primarni cilj nije bio postizanje duhovnog savršenstva, nego nešto drugo. Sa takvim pogrešnim motivima, nisu dugo izdržali.

Svi ovi pomenuti razlozi za napuštanje procesa *bhakti-yoge* se uglavnom temelje na nedostatku iskrenosti. Kao što vidite, Krišna je postavio dobar filter, koji omogućuje samo iskrenima i upornima da se konačno vrate u Njegovo prebivalište. Jedino su takvi kandidati (skreni i uporni) sposobni da striktno slede načela *dharme*, i na kraju kušaju večnu duhovnu sreću, koja je izvorna odlika svakog živog bića (duhovne duše). Eto, da bi se izašlo iz ovog sveta neprestanih rađanja, umiranja i ostalih patnji – neophodno je striktno sleđenje Krišninih uputstava, i večnih zakona prirode. Krišna želi da vidi našu žarku želju da mu se vratimo, i da još u materijalnom svetu razvijemo odlike savršenstva, kakve poseduju stanovnici duhovnog sveta. U krajnjoj liniji – dovoljna je samo nesebična ljubav prema Krišni. Ništa drugo. Ali ipak, ta ljubav može da se razvije samo odbacivanjem materijalne svesnosti, što znači, između ostalog, odvojenost od materijalnih tzv. užitaka.

Vidite, to vam je nešto kao upis na Oxford univerzitet. Ima veliki broj onih koji bi hteli da se upišu, jer vrlo dobro znaju da bi im diploma iz Oxforda donela prestiž u društvu, i omogućila izvrsno radno mesto, sa izvrsnim finansijskim primanjima. Pa ipak, mnogo je onih koji otpadnu već na samom početku, jer ne zadovoljavaju standarde znanja koje univerzitet očekuje od svojih studenata. Mnogi otpadnu tokom studiranja, jer nisu u potpunosti razvili kvalifikacije koje bi im omogućile uspešno sleđenje zahtevnog nastavnog programa i zadate discipline. U odnosu na veliki početni upisni broj kandidata – na kraju uspeva samo nekolicina.

Vidite li sada u kakvoj su iluziji oni koji kažu: "Gde je Bog? Hajde, neka mi se pokaže, pa ću da poverujem u Njega!". Krišna nije jeftin, baš kao ni konačna nagrada koja očekuje sve one koji Mu predaju svoje srce.

## Epilog

Dragi čitaoci, došlo je krajnje vreme kada čovečanstvo više ne može da sebi priušti zatvaranje očiju pred istinom zapisanom u obliku vaišnavskih svetih spisa – Božjih uputstava za dobrobit čitavog čovečanstva, i ostalih živih bića sa kojima delimo ovu planetu. Imamo praktičnih iskustava da se, uprkos celokupnoj svetskoj religioznosti, – ova 'civilizacija' brzo kreće putem samouništenja.

Globalna temperatura se povećava, klima se menja, pustinje se šire, svake godine izumre oko 15.000 različitih životnih vrsta iz sveta flore i faune, zemljište je zatrovano pesticidima i herbicidima, hrana je puna otrova<sup>33</sup>, prirodne rezerve pitke vode se drastično smanjuju – baš

<sup>33</sup> Dvadeset korporacija koje dominiraju svetskim tržištem hrane, žele da nas uvere kako su specijalizovane kulture, sofisticirane hemikalije, genetski inženjering i povećanje globalizacije – neophodni da bi se prehranilo svetsko stanovništvo. U poslednjih 50 godina količina žetvi raznih kultura se više nego udvostručila. Pa ipak, 2/5 čovečanstva se nepravilno hrani (najviši procenat do sad, viši nego ikada ranije). Polovina ovog broja su gladni (neuhranjeni), a druga polovina su oni koji imaju ozbiljnih problema sa zdravljem, naročito probavom – jer jedu previše. Ovo nije iznenađujuće, jer su istraživanja tržišta bazirana na potrebama bogatog stanovništva.

kao i izvori energije (nafta, plin, drvo ... ), nivo mora se diže, kopna je sve manje, broj stanovništva se nezaustavljivo povećava<sup>34</sup>, tropske šume - pluća zemlje - se ruše, u svetu svakodnevno izbijaju ratovi i terorističke akcije, hiljade ljudi svakodnevno umre od gladi ... itd. Aktivnosti modernog čovečanstva su u zadnjih 50 godina uništile 1/3 prirodnih obilja planete Zemlje, a sada smo već na sasvim sigurnom putu do klimatskog haosa. Političari smatraju da je ekonomski napredak važniji nego da se ova planeta održi pogodnom za život.

Da li su to sve posledice aktivnosti srećnih ljudi? Očigledno nisu. Modernom čovečanstvu nedostaje nešto od vitalne važnosti – istinsko duhovno znanje. Jedino istinsko duhovno znanje može da iskoreni uzroke svih pomenutih problema – pohlepu i požudu. Uprkos 'blagodetima' moderne tehnologije, ljudi postaju sve više i više uznemireni, jer žive u okolnostima gde se raspadaju prirodni ekološki sistemi, raste stopa kriminala i nasilja, povećava se broj radnih sati, (kao i starosna granica za penziju, koja se približava očekivanom prosečnom životnom dobu, tj. radi se 'do smrti'), a kupovna moć je sve manja... Pa ipak, ideologija konzumerizma je toliko prožela srca ljudi, da su spremni da učine sve za malo prividne sreće koja počiva na kontaktu čula sa modernim tehnološkim izumima.

Umesto o prirodi i Bogu – ljudi su postali zavisni od tehnologije. Probajte da zamislite kaos koji će nastati jednoga dana, kada u gradu kao što je New York (ili bilo kom drugom sličnom) nestane struje, i goriva za automobile. Supermarketi više neće biti snabdevani namirnicama. Ljudi će u roku od 24 sata da razgrabe sve što u jednom takvom gradu može da se nađe za jelo. A šta onda? Čudo tehnologije održava životni trend 'civilizovanih', ljudi sve dok funkcioniše. Ali kada izvori energije nestanu, nastaćće opšti kaos. Ljudi će se ubijati zbog zalogaja hrane. U bliskoj budućnosti će doći do izbijanja ratova zbog energetske izvora (uglavnom nafte). Zapravo, to se već dešava, ali ne u takvim razmerama kao što će biti. Da li želite da takvu budućnost ostavite za svoju decu? Ako ne, onda je izričito neophodno da konačno odbacite lažnu formulu na kojoj je zasnovan materijalizam: "Ja sam telo. Živi se jednom. Smisao života je - zadovoljiti čula."

Sleđenje ove formule već decenijama pretvara ovu planetu u kantu za smeće. Nije potrebno da se bude veliki prorok, da bi se predvidela sledeća situacija. Ako čovečanstvo nastavi da živi istim tempom kao do sada – u skoroj budućnosti će doći do totalnog kolapsa bio-ekološkog sistema planete Zemlje. Milioni ljudi širom sveta će umirati svakodnevno zbog nedostatka zdrave vode, čistog vazduha, i prirodne hrane. Mnoge fatalne bolesti će se raširiti kao kuga, zbog neadekvatnih uslova života, uništenog ozonskog omotača, radioaktivnih otpadaka, otrova koje nam moderna industrija radi profita servira u hranu i lekove, itd. Pogrešna formula podstiče nižu ljudsku prirodu, naročito pohlepu i požudu, i vodi ljude tome da žive u paradoksalnom odnosu sa prirodom. Ljudi vole prirodu. Ljudi zavise od prirode. Pa ipak, ljudi uništavaju prirodu.

Vaišnavska filozofija nudi rešenja za **apsolutno sve** probleme, jer počiva na dvema formulama, koje imaju sposobnost da konačno donesu toliko željenu harmoniju, mir i prosperitet ljudskom društvu. Te formule su: "Ja sam večna duhovna duša", i "Jednostavno življenje, visoko (duhovno) razmišljanje". Ali, profiteri ne žele da se vi vodite takvim formulama, jer tada više ne mogu na vama da stvaraju profit. Oni drže političare i medije u svojim rukama, i svakodnevno vam ispiru mozak, trenirajući vas da živite onako kako *oni* to žele, da kupujete ono što *oni* žele, i da mislite ono što *oni* žele. To se zove psihološka eksploatacija i manipulacija.

Zar ne osećate da je konačno došlo vreme da napravite neku temeljnu pozitivnu promenu u svom životu? Da li su vas izneverila sva utočišta u kojima ste do sada tražili spas – religija, alkohol, droge, seks ...? Ako konačno želite da iskusite onu sreću koja je svojstvena za vas kao večno duhovno biće – onda je neophodno da počnete da živite i razmišljate u skladu sa svojom istinskom prirodom – duhovnom prirodom. Prvi korak na putu do savršenstva započinje spoznajom našeg večnog duhovnog identiteta. Jer, ako ne znate ko ste, kako možete pravilno da delujete? Ljudi već vekovima veruju da su nešto što nisu – materijalno telo, sa nalepljenim nacionalnim, rasnim i religijskim identifikacijama.

Za takve ljude, Bog je postao osoba u pozadini – osoba koja još uvek čeka da mu se okrenete, i potražite Njegovo utočište na onaj način koji je **On propisao** – najbrži, najlakši, najefikasniji i jedini. Iako nas Krišna voli, i želi da mu se konačno vratimo – On ipak već milijardama godina ispunjava naše materijalne želje, sve dok konačno ne shvatimo da su upravo te sebične materijalne želje - uzrok svih naših problema. On ne želi da se nameće. Krišna spašava one koji Mu se predaju spontano i dobrovoljno.

---

<sup>34</sup> Pre sto godina, na ovoj planeti nas je bilo - 1 milijarda. Danas nas ima - 6.3 milijardi. Do kraja veka će nas biti - 9 milijardi.

Da li se sećate onog mog poređenja iz uvoda? Do sada ste probali mnoge kolače koji su spolja izgledali privlačno. Da li vam se zaista sviđa ukus materijalizma, i svega što on nosi sa sobom? Zar vam ne smeta to što vaša deca nemaju srećnije detinjstvo, i što ne možete da im priuštite sve ono što ona žele? Zar vam ne smeta to što se planeta na kojoj živimo, pretvara u jedno ogromno radioaktivno smetlište? Zar vam ne smeta to što standard života biva sve gori, uprkos napretku moderne tehnologije i nauke? Zar vam ne smeta to što osnovne životne potrebe (hrana, voda i vazduh) bivaju sve više zatrovani, i sve manje dostupni u svom izvornom, prirodnom obliku? Zar vam ne smeta to što drugi ljudi razmišljaju i donose odluke umesto vas, i manipulišu vama kroz reklame, knjige, magazine, radio...? (pomno pazeći da istina ne izađe na videlo; a kada izađe – onda biva popljuvana i ismejavana)...

Ljudi, jedino duhovna disciplina *bhakti-yoge*, i sleđenje naše izvorne *dharmae*, može da nas oslobodi od robovanja materijalizmu i njegovim apostolima – profiterima, političarima i korumpiranim naučnicima, koji su za zadovoljavanje sebičnih interesa spremni da mase ljudi pošalju u rat, i stvore krvoprolića globalnih razmera. Možemo s pravom da pretpostavimo da će budući ratovi biti još delotvorniji i ubitačniji, sve dok jednoga dana ne dođe do onog koji će čitavu Zemlju da pretvori u ogromno zgarište, svedočanstvo jedne propale samoubilačke civilizacije.

Konačno, svako od vas može da se zapita: "Šta bih ja dobio (postigao) praktikovanjem načela *bhakti-yoge* u vlastitom životu?". Pre svega, želim da vas podsetim da *bhakti-yoga* nije monopol vaišnava. To je naučni-duhovni-filozofski proces služenja Boga, u skladu sa Njegovim uputstvima, i našom večnom *dharmom*. Na primer, Isus Hrist i Sv. Franja Asiški su praktikovali *bhakti-yogu*. Reč 'yoga' znači - *povezati se sa Uzvišenim (Bogom)*. *Bhakti-yoga* znači - yoga kojom se uspostavlja ljubav prema Bogu. Iako nisu praktikovali meditaciju na *maha-mantru*, Isus Hrist i Sv. Franja Asiški su posedovali odlike visoko naprednih (savršenih) vaišnava. Isusa nisu zanimali nikakvi religijski rituali. On je bio potpuno predan službi Božjoj; tj., praktikovao je čistu duhovnost, meditirajući na Boga, vršeći aktivnosti za Njegovo zadovoljstvo. Koliko je poznato iz ranohrišćanskih tekstova pronađenih krajem 40-tih godina u Egiptu i Izraelu – Isus je, baš kao savršeni vaišnava, sledio četiri regulativna načela, što uključuje i to da je bio striktni vegetarijanac, kao što sam objasnio u odgovoru na pitanje br.39). Biblija potvrđuje kako je sav ljut, štapom razrušio štandove trgovaca mesom i ribom ispred Božjeg hrama u Jerusalimu.

Dvanaest vekova kasnije, Sv. Franja Asiški je, vođen svetlim primerom Isusa, i velikom odanošću prema njemu – razvio čistu ljubav prema Bogu. Ophodio se prema životinjama kao prema braći i sestrama, što znači da ih nije jeo. Baš kao i Isus, on je bio oličenje samilosti, ne samo prema ljudima, nego i prema životinjama. Postoje biografski zapisi, u kojima je opisano kako su njegove oči bile stalno suzne od ljubavi prema Bogu. To je savršenstvo *bhakti-yoge*! Sv. Franja Asiški verovatno nije znao za *maha-mantru*, ali je svojom žarkom željom da zadovolji i služi Boga – postigao savršenstvo duhovnog života. Baš kao ni Isus pre njega, Sv. Franja Asiški nije bio zainteresovan za religiju i rituale – već je bio zainteresovan za *nesebično* služenje Boga (istinski duhovni život). Iako možda nije poznavao uputstva *Bhagavad-gite*, Sv. Franja Asiški je znao da savršenstvo duhovnog života *ne može* da se postigne ukoliko osoba nije odvojena od svetovnih užitaka. To Krišna potvrđuje u *Bhagavad-giti* (6.2.). "Ono što je poznato kao odvojenost, isto je što i yoga, povezivanje sa Uzvišenim. Niko ne može da postane yogi (i poveže se sa Uzvišenim), ukoliko se ne odvoji od od želja za čulnim zadovoljstvima."

Isus Hrist, Sv. Franja Asiški, i njima slični sveci – nisu od Boga tražili ništa za uzvrat, za svoju vlastitu dobrobit. Koliko danas ima vernika koji su spremni da žrtvuju svoj čitav život isključivo za zadovoljenje Boga i drugih ljudi, a da pri tom ne traže ništa za sebe? Danas, vernici u crkvi uglavnom mole za hleb, zdravlje, mir, itd. "Dragi Bože, molim te, daj nam ovo ili ono ... " U skladu sa vaišnavskim standardima, to nije duhovni život (već puka religioznost). Upravo je to jedna od najvećih razlika između vaišnavizma i svetskih religija. Idealni vaišnave od Krišne ne traže ništa, osim da im On dopusti da ga služe do kraja života. Jedna od najvećih službi za Njegovo zadovoljstvo je deljenje vaišnavske filozofije sa drugim ljudima. To Krišnu čini izuzetno zadovoljnim. Što Mu se više neko preda – to više On uzvraća sa ljubavlju. Što se više neko preda u Njegovoj službi – to se više Krišna takvoj osobi razotkriva. One specijalne duše koje su napustile svaku vezanost za materijalne aktivnosti, i koje su sa ljubavlju apsorbovane u Krišninoj službi – *mogu da vide Krišnu, i razgovaraju sa Njim lično*. Na kraju života, takve osobe se više ne rađaju u materijalnim telima, već odlaze nazad, u Krišnino prebivalište. Sledeći stih predstavlja jedan od najvažnijih zaključaka ove knjige. (Navodim i izvorni tekst na sanskritu).

atah śri-krsna-namadi, na bhaved grahyam indriyaih  
sevonmukhe hi jihvadau, svayam eva sphuraty adah

“Niko ne može da razume transcendentalnu prirodu Krišninih imena, oblika, odlika i zabava – koristeći se svojim materijalno zagađenim čulima. Jedino osobi čiji je život prožet transcendentalnom (duhovnom) službom za Gospodina – potpuno se razotkrivaju Njegova transcendentalna imena, oblici, odlike i zabave.”  
(*Bhakti-rasamrita-sindhu 1.2.234.*)

Dakle, bez obzira da li odlučite da budete vaišnava u pravom smislu reči, ili želite da postignete duhovno savršenstvo, sledeći religijsku tradiciju koja vama više odgovara – **neophodno** je da sledite Božja uputstva, koja su u svom kondenzovanom obliku zapisana na stranicama *Bhagavad-gite*.

Sleđenjem tih uputstava možete da učinite da vaš život postane mnogo zdraviji (telesno i psihički), da konačno iskoračite iz kolotečine materijalnog života (izrabljivačkog režima zasnovanog na ideologiji konzumerizma), i da konačno zaustavite krug svojih rađanja i umiranja, te se vratite u svet savršenstva, iz koga smo svi nekada davno došli. Hej, kako vam zvuči **takva nagrada** (za malo truda koji je potrebno da uložimo u samo jednom životu)? Zatim, striktnim sleđenjem uputstava *Bhagavad-gite* možete da značajno doprinesete da ovaj svet (ova planeta) postane mnogo kvalitetnije mesto za život – mesto sa manje kriminala, nasilja, okrutnosti, mržnje, ratova, itd. Oni koji su razvili vaišnavske odlike, i odbacili nižu ljudsku prirodu – ne uzimaju učešća u takvim destruktivnom aktivnostima. Odbacivanjem niže ljudske prirode, naročito pohlepe i požude, olakšali bi prirodnim eko-sistemima da počnu da se oporavljaju, jer vaš stil života više ne bi zahtevao nemilosrdnu eksploataciju prirode i njenih obilja. Na taj način bi svojoj deci i unucima omogućili srećniji život u budućnosti.

U protivnom, ako čovečanstvo industrijski naprednih zemalja nastavi da živi tempom kakvim živi sada – u skoroj budućnosti će doći do neminovnog kolapsa eko-sistema Zemlje. To znači da priroda više neće biti u mogućnosti da podržava ugodan život na Zemlji. Zemlja, voda i vazduh će biti otrovani baš kao i hrana, čiji će izvori biti uveliko smanjeni i ograničeni. Kao što sam već ranije pomenuo, takvi uslovi će dovesti do neminovnih svakodnevnih ratova zbog hrane, vode i preostalih izvora energije. Ako ne želite da ostavite takvu budućnost za svoju decu – apsolutno je neophodno da konačno počnete da živite u skladu sa svojom večnom *dharmom*, i podučavate druge ljude da čine isto.

Trinaestogodišnja devojčica, Severn Suzuki, govorila je u ime budućih generacija pred svetskim liderima, na Svetskoj Konferenciji Planete Zemlje (Earth Summit), u Riu 1992. godine (UN konferencija o okolišu i razvoju):<sup>35</sup>

“Mi smo sami prikupili sav novac da dođemo ovde, da proputujemo 5000 milja kako bismo vam rekli - da vi odrasli morate da promenite način kojim sada živite ... Ja ovde govorim u ime svih budućih generacija. Ja sam ovde da govorim u ime izglednele dece iz čitavog sveta; dece čiji plač vi ne čujete. Ja sam ovde da govorim u ime svih životinja koje umiru i izumiru, jer im ne preostaje mesto gde bi otišle ... Ja sam samo dete; pa ipak, znam da smo svi mi ovde (na ovoj planeti) zajedno, i da treba da delujemo kao jedan svet – prema jednom zajedničkom cilju ... Ono što vi činite, tera me da plačem svake noći. Vi odrasli kažete da nas volite. Ali ja vas molim da vaše delatnosti konačno počnu da izgledaju kao i vaše reči ...”

## Rečnik

**Acarya** – Izgovara se ‘ačarja’. Acarya znači *onaj koji podučava vlastitim uzornim ponašanjem*. To je titula koju dobijaju neki vrlo napredni vaišnave, specijalno opunomoćeni da šire izvorne poruke vaišnavske filozofije.

**Ašrama** – Komuna ili stambene prostorije, u kojima žive osobe koje praktikuju istu duhovnu disciplinu. To je reč sanskritskog porekla, i povezana je uglavnom sa vedskom duhovnom tradicijom.

**Avatar** – Reč *avatar* znači - *onaj koji silazi*. Kada govorimo o Bogu ili Njegovim čistim predstavnicima iz duhovnog sveta, reč ‘*avatar*’ je mnogo primerenija od uvrežene reči

<sup>35</sup> “*The Big Earth Book*”, James Burges, 2007.

'inkarnacija'. Značenje reči 'inkarnacija', se odnosi na uslovljenu dušu, zarobljenu u telu od mesa (*carna*. Lat.), kostiju, krvi, itd.

**Bhagavad-gita** – *Božanska pesma*, koju je (zadnji put) pre otprilike 5300 godina izgovorio Gospodin Krišna. Ona se sastoji od 700 stihova na sanskritu, i predstavlja razgovor između Krišne i Njegovog vernog sledbenika Arjune (čita se: Ardžune.) *Bhagavad-Gita*, koja predstavlja suštinu čitave vedske literature, bavi se sa pet različitih tema: 1) Vrhovni Stvoritelj (Krišna); 2) živa bića; 3) priroda; 4) vreme; i 5) zakon akcije i reakcije (*karma*).

**Bhagavan** – Literarno značenje je - '*onaj koji poseduje potpuno obilje*'. To je treći, i najviši aspekt u spoznaji Boga. Odnosi se na Krišnu koji je Vrhovna Osoba, i koji živi na svojoj uzvišenoj duhovnoj planeti Goloka Vrindavani.

**Bhakti-yoga** – *Bhakti* znači *ljubav prema Krišni*, a *yoga* znači *povezati se*. Izraz *bhakti-yoga* označava duhovnu disciplinu kojom svesnost može da se uzdigne sa materijalnog, na savršeni duhovni nivo – čistu ljubav prema Krišni. *Bhakti-yoga* je praktična primena vaišnavske filozofije, koja se temelji na predanom služenju Krišne.

**Bhakta** – *Onaj koji se bavi bhakti-yogom*, tj. odani sledbenik Krišne.

**Božanstva** – Pošto Boga i Njegove verne pratiocice iz duhovnog sveta, ne možemo da vidimo svojim ograničenim, materijalnim čulom vida, Oni pristaju da se pojave u oblicima sačinjenim od materijalnih elemenata (metal, mermer, drvo, itd). Takvi oblici Boga i Njegovih bliskih pratilaca se zovu - Božanstva. Obožavanje Božanstava je jedan od najistaknutijih aspekata vedske/vaišnavske duhovne tradicije.

**Brahman** – Bog (Krišna) se manifestuje u tri različita aspekta. Prvi od njih je *brahman*, tj. sveprožimajući, bezoblični aspekt, koji se rasprostire po svekolikoj stvorenoj kreaciji.

**Brahmana** – (Množina: *brahmane*). *Brahmane* su intelektualna klasa ljudi, koji su u vedska vremena bili odgovorni za duhovni napredak čitavog ljudskog društva. Oni su bili puni vrlih odlika, i posedovali su ogromno duhovno znanje, pa čak i mistične sposobnosti. U vedsko vreme, titulu brahmane su imali oni koji su posedovali uzvišene brahmanske kvalifikacije i odlike. Danas u Indiji takođe ima brahmana. Ali većina njih su prevaranti, koji zadržavaju ovu visoku titulu samo na račun rođenja u brahmanskoj porodici – iako ne poseduju brahmanske kvalifikacije.

**Dharma** – *Večna (neodvojiva) odlika (ili dužnost)*. Npr. *dharma* vatre je toplota i svetlost, a *dharma* šećera je slatkoća. U vedskoj duhovno-filozofskoj terminologiji se reč *dharma* odnosi uglavnom na večnu dužnost svakog živog bića, tj. služenje Vrhovnog Stvoritelja – Krišne. Živo biće može da postigne savršenstvo života i večnu sreću samo onda kada deluje u skladu sa svojom večnom *dharmom*, tj. kada sve svoje fizičke aktivnosti, misli i emocije podredi služenju Krišne, u skladu sa pravilima duhovne nauke, *bhakti-yoge*.

**Harinama** – Literarno značenje je - '*sveto ime Harija*'. (Hari je još jedno od Krišninih nebrojenih imena). *Harinama* je popularni naziv za ulične nastupe Hare Krišna pokreta.

**Karma** – Literarno - '*delatnost*'; označava večni zakon akcije i reakcije. Nagrada za pobožne, kazna za grešnike.

**Krišna** – Literarno značenje je - '*sveprivlačan*'. Bog je jedan, ali ima neograničeni broj imena. U skladu sa vedskom književnošću, koja potiče od samoga Krišne, to Mu je ime najdraže.

**Maha-mantra** – *Zvučna vibracija za oslobođenje uma*. (*Manas* – um, *trayate* – osloboditi). Već vekovima se izraz *mantra* koristi za bilo koju zvučnu vibraciju koja ima duhovna, medicinska ili mistična svojstva. U ovoj knjizi se najčešće koristi izraz *Maha-mantra*, tj. 'velika pesma (zvučna vibracija) za oslobođenje uma' (od kontaminacije materijalnom, iluzornom energijom). *Hare Krišna Maha-mantra* glasi: Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare.



**Maya** – *Ono što nije*, tj. iluzija. To je sanskritski naziv za Krišninu iluzornu energiju, zbog koje se uslovljene duše poistovećuju sa materijalnim telom.

**Paramatma** – *Nad-duša* - je drugi aspekt Krišnine manifestacije. *Paramatma* se nalazi u srcu svakog živog bića, i ima dvostruku ulogu. Prvo, svedok je svih naših aktivnosti, emocija i misaonih procesa. I konačno, neprestano daje živom biću znanje neophodno za opstanak (to je ono što naučnici nazivaju instinktom), kao i znanje koje je neophodno na putu duhovnog savršenstva.

**Polubogovi** – Vrlo moćna bića, koja žive na višim planetarnim sistemima. Oni poseduju mistične moći koje su ljudima nezamislive, a njihov životni vek je fantastično dugačak, iz ljudskog ugla gledanja. Njih u ovom univerzumu ima oko 33 miliona, a samo nekolicina njih ima odgovorne uloge, od vitalne važnosti za pravilno funkcionisanje svih planetarnih sistema. Oni su svi vaišnave, verni obožavaoci i sluge Gospodina Krišne.

**Prasadam** – Produhovljena vegetarijanska hrana, pripremana i nuđena Krišni na oltaru, za Njegovo zadovoljstvo.

**Sadhana** – Pravila i propisi zapisani u Vedama (naročito u vaišnavskim spisima) - namenjeni za praktikovanje disciplinovanog duhovnog života.

**Sadhu** – Reč *sadhu* se odnosi na bilo kog *autorizovanog* predstavnika Gospodina. U skladu sa izvornim vedskim značenjem, *sadhu* znači - *sveta osoba*.

**Sampradaya** – U okviru vaišnavizma postoje četiri verodostojna niza učeničkog nasleđa, tj. niza duhovnih učitelja i učenika, koji su vedsko znanje prenosili (i još uvek prenose) sa generacije na generaciju. Takav niz učeničkog nasleđa se naziva *sampradaya*. Postoje četiri verodostojne vaišnavske *sampradaye*, koje već milionima godina prenose poruke vedske/vaišnavske književnosti, u njihovom neizmenjenom obliku.

**Samsara** – Uzastopni krug rađanja i umiranja.

**Sankirtana** – Duhovna revolucija koju je u 16. veku u Indiji pokrenuo Šri Caitanya Mahaprabhu. Literarno značenje je - *'grupno pevanje svetih imena maha-mantre'*.

**Sannyasa** – Duhovni red dobrovoljnog odricanja od materijalnih aktivnosti i zadovoljstava. Sannyasiji su visoko napredni vaišnave koji putuju, propovedaju i žive veoma skromno.

**Šikšaštaka** – Zbirno ime za osam molitava koje je napisao Šri Caitanya Mahaprabhu.

**Šri Caitanya Mahaprabhu** – Poslednja, i ne tako davna pojava Krišne koja se dogodila je 28. februara 1486. godine, u bengalskom selu Mayapur (Indija). Tom prilikom se Krišna pojavio pod nazivom Šri Caitanya (čitaj: Čeitanja) Mahaprabhu. Dok je u Evropi trajala umetnička renesansa i grozničava strast za pokoravanjem 'novog kontinenta' – u Indiji je Šri Caitanya sprovodio masovnu duhovnu revoluciju, koja još uvek ima posredan i neposredan uticaj na tokove religijskog i filozofskog razmišljanja ne samo u Indiji, već odnedavno i na Zapadu. Pojavio se u ulozi savršenog vaišnave, i tokom 48 godina svog boravka na Zemlji ispoljio mnoštvo misterioznih poduhvata, koji su detaljno opisani u pet velikih književnih dela, koja opisuju Njegov život, aktivnosti i učenja.

**Šrimad-Bhagavatam** – Uzvišeni duhovni tekst, koji je pre otprilike 5000 godina Šrila Vyasadeva (literarni avatar Krišne) zapisao za dobrobit svih budućih generacija. *Šrimad-Bhagavatam* se sastoji od 18.000 stihova na sanskritu, i jedan je od najvažnijih vaišnavskih tekstova. On opisuje aktivnosti Gospodina Krišne i Njegova uputstva čovečanstvu, sadrži opise mnogih istinitih događaja iz davne istorije, koji imaju za cilj da ukažu na veoma važne duhovne realizacije i saznanja.

**Šudre** – Najniža od četiri kaste, koje su činile društveni poredak za vreme vedske civilizacije. Šudre su bili radnička klasa.

**Varna-ašrama** – Savršeni društveni poredak, koji je Krišna stvorio za harmoniju u ljudskom društvu. Taj društveni poredak se sastojao od četiri kaste: 1) *šudre* / radnička klasa; 2) *vaišye* / poljoprivrednici, zaštitnici krava i trgovci; 3) *kšatriye* / vojskovođe, vojnici i administratori; i 4) *Brahmane* / intelektualna klasa ljudi, koji su u vedska vremena bili odgovorni za duhovni napredak čitavog ljudskog društva.

**Vaišnava** – Vaišnava je svaka osoba koja iskreno pokušava da kroz duhovni proces *bhakti-yoge* odbaci svoju nižu prirodu (pohlepu, požudu, zavist, mržnju, itd.), i ponovo probudi svoju uspavanu ljubav prema Krišni, sleđenjem Njegovih uputstava. Pošto Krišna ima nebrojeno mnogo imena, jedno od njih je Višnu. U skladu sa sanskritskom gramatikom, *vaišnava* znači poklonik Višnua.

**Vaišnavizam** – *Obožavanje (ili sleđenje) Gospodina Višnua (ili Krišne)*. Vaišnavizam nije religija, već je najstarija duhovna nauka poznata čovečanstvu, koja objedinjuje sledeće teme: 1) razumevanje našeg vlastitog duhovnog identiteta (duhovna samospoznaja), kao i duhovnog identiteta drugih vrsta živih bića; 2) razumevanje Boga i Njegovih želja (šta On očekuje od ljudskog društva); 3) delovanje u skladu sa našom večnom dužnošću (*dharma*), tj. praktična služba (telom, umom i inteligencijom), namenjena za zadovoljenje Njegovih želja; 4) razumevanje korelacije između Boga, živih bića, prirode, vremena i *karme*; 5) razumevanje razlike između materije i duha (prolaznog i večnog); 6) iskorenjivanje niže ljudske prirode (pohlepa, požuda, zavist, nekontrolisani gnev...), i razvijanje božanskih, vrljih odlika (ljubav, samilost, tolerancija...); i 7) razumevanje razlike između grešnog i pobožnog delovanja. Gde god piše 'razumevanje', tu se podrazumeva i - praktično delovanje u skladu sa tim razumevanjem. Vaišnavizam je potpuno različit od hinduizma, iako dele iste duhovno-filozofske korene, koji nalaze svoj izvor u vedskoj literaturi. Vaišnavizam je duhovna nauka, koja potiče od samog Krišne, dok je hinduizam religija koju su stvorili ljudi.

**Vaišye** – Druga kasta (odozdo) u vedskom društvenom poretku. *Vaišye* su bili poljoprivrednici, zaštitnici krava i trgovci.

**Vede / Vedska literatura** – *Veda* znači - *znanje*. Vedska literatura je najstariji izvor znanja u svetu, i zapisana je pre više od 5000 godina. Ta riznica duhovne i svetovne kulture se milionima godina prenosila sa kolena na koleno usmenim putem, sve dok je grupa mudraca, predvođenih Šrila Vyasadevom, nije zapisala na palmine listove, u delu sveta koji danas nazivamo Indijom - Vede, koje se sastoje od mnogo različitih grana nauka. Zapisane su na sanskritskom jeziku, i do današnjeg dana predstavljaju najobimniju zbirku tekstova duhovnog i svetovnog sadržaja.

**Yuga (Satya, Treta, Dvapara i Kali)** – Četiri vremenska ciklusa, koji se smenjuju u pravilnom redosledu. Ti ciklusi se nazivaju - *yuge*. Smenjuju se u sledećem redosledu: 1) *Satya-yuga*; 2) *Treta-yuga*; 3) *Dvapara-yuga*; i 4) *Kali-yuga*. *Satya-yuga* traje 1.728.000 godina. *Treta-yuga* traje 1.269.000 godina. *Dvapara-yuga* traje 864.000 godina. *Kali-yuga* traje 432.000 godina, od kojih je, sada, prošlo tek nešto više od 5.000 godina. Moglo bi se reći da smo trenutno na početku trajanja *Kali-yuge*.

---

## Popis ISKCON-ovih knjiga na hrvatsko-srpskom jeziku

**Bhagavad-gita kakva jeste** (Pre više od 5000 godina ju je zapisao Šrila Vyasadeva. Prevod i komentar - A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Krišna, izvor sveg zadovoljstva** (Prevod i komentar - A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Život nastaje iz života** (A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Još jedna prilika** (A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Nauka o samospoznaji** (A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Savršena pitanja, savršeni odgovori** (Interview sa A.C. Bhaktivedantom Swamijem Prabhupadom)

**Dharma** (A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Prabhupada-biografija** (Satsvarupa das Goswami)

**Nektar predanosti** (Knjiga Šrila Rupe Goswamija, 16. vek. Prevod i komentar - A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Nektar instrukcije** (Knjiga Šrila Rupe Goswamija, 16. vek. Prevod i komentar - A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Šrimad-bhagavatam / 1. pevanje** (Knjiga Šrila Vyasadeve, zapisana pre otprilike 5000 godina. Prevod i komentar - A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada)

**Mahabharata** (Najobimniji svetski ep, stariji od *Šrimad-bhagavatama*, autora Šrila Vyasadeve, zapisan po istinitim događajima) [www.udrugalotos.hr](http://www.udrugalotos.hr)

**Ramayana** (Najstariji svetski ep, autora Valmiki Munija, zapisan po istinitim događajima) [www.udrugalotos.hr](http://www.udrugalotos.hr)